

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Didaktika konkrétního jazyka

Marcela Bryndová

**Učebnice španělského jazyka:
hodnocení na pozadí SERR**

**Assessment of Spanish textbooks
within Common European Framework of Reference**

Disertační práce

vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Králová, CSc.

2015

Děkuji vedoucí práce prof. PhDr. Janě Králové, CSc. za podnětné připomínky, paní Libuši Prokopové (in memoriam), panu Vladimíru Rejzkovi a panu Josefu Hendrichovi (in memoriam) za poskytnutí rozhovorů a v neposlední řadě své mamince za laskavou podporu a trpělivost.

Prohlašuji, že jsem disertační práci napsala samostatně s využitím pouze uvedených a řádně citovaných pramenů a literatury a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 18. června 2015

.....

ABSTRAKT V ČESKÉM JAZYCE

Předmětem předkládané disertační práce je rozbor učebnic španělského jazyka, a to jak komparativní metodou, tak obsahovou analýzou. Tuto analýzu nelze provést bez zřetele k zmapování východisek výuky španělštiny v Čechách po roce 1945.

Jen v hrubých obrysech je definována funkce učebnice jako didaktické pomůcky. Na základě unikátních rozhovorů vedených metodou orální historie s třemi nestory oboru, autorka zaznamenává počátky tvorby učebnic španělského jazyka v Čechách.

Z pohledu psychodidaktického je učitel prostředníkem mezi učebnicí a uživatelem. Z tohoto důvodu je v druhé polovině práce zařazena kapitola o osobnosti učitele. Na základě rozhovorů s Josefem Hendrichem, Libuší Prokopovou a Vladimírem Rejzkem, autorka charakterizuje roli učitele v edukačním procesu a vliv jeho osobnosti na práci s učebnicí.

Stěžejní část disertace tvoří dvě kapitoly, a to komparace a obsahová analýza. Komparativní rozbor popisuje učebnice na základě záměru jejich autorů, srovnává publikace z hlediska struktury, cílové skupiny, užití doprovodného obrazového materiálu, apod. Na šesti vybraných vzorcích je naznačen vývoj lingvistické terminologie v učebnicích španělštiny vydaných českými nakladatelstvími. Analýza na pozadí Evropského jazykového portfolio (EJP) hodnotí jazykovou úroveň A1 ve třech učebnicích španělštiny. Předkládaný rozbor usnadní učitelům užití těchto učebnic při práci s EJP.

Podrobná bibliografie publikací užívaných k výuce španělského jazyka vydaných českými nakladatelstvími do roku 2014 je náplní textové přílohy. Záměrem je znázornit autorskou kontinuitu, kterou lze v průběhu minulého století vysledovat.

Závěrečná část sumarizuje poznatky obou analýz a uzavírá tak disertační práci do jednoho celku.

Klíčová slova: analýza, Evropské jazykové portfolio, komparace, španělština, učebnice

ABSTRACT IN ENGLISH

The doctoral thesis focuses on the analysis of Spanish textbooks, both comparative method and content analysis, and at the same time it contributes to the mapping of the beginning of Spanish language teaching in Bohemia after 1945.

Functions of textbooks as a didactical teaching aid are also defined. The author conducted interviews by a unique method of oral history. Based on these interviews with three experts on language teaching, the beginnings of the formation of the Spanish language textbooks in Bohemia have been recorded.

From the point of view of psychology and didactics, a teacher is a mediator between the textbook and the user. For this reason the doctoral thesis includes a chapter called Teachers` personality. The author characterizes the role of teachers in the educational process and the influence of his/her personality on the use of textbooks. The description is made on the basis of the interviews with Josef Hendrich, Libuše Prokopová and Vladimír Rejzek.

The main part of the doctoral thesis consists of two chapters, a comparison and a content analysis. The comparative analysis describes textbooks with respect to the intention of the authors, it compares publications in terms of structure, target groups, use of pictorial material, etc. The development of linguistic terminology used in textbooks issued by Czech publishing houses is demonstrated on six samples. The analysis on the background of the European Language Portfolio assesses the language level A1 in three Spanish textbooks. The analysis facilitates the use of these Spanish textbooks at schools or language courses where the European Language Portfolio is used.

The text attachment includes a detailed bibliography of Spanish language publications which were issued by Czech publishing houses til the end of 2014. The intention is to illustrate the authors` continuity, which can be traced over the last century.

The final part summarizes the findings of both analyses and concludes the doctoral thesis into one unit.

Keywords: analysis, European Language Portfolio, comparison, Spanish, textbook

RESUMEN EN ESPAÑOL

El tema de esta tesis doctoral es el análisis de los manuales de idioma español, tanto el método comparativo como el análisis de contenido. La tesis es parte de una contribución a la investigación de los fundamentos de la enseñanza de español en Bohemia después de 1945.

La tesis ofrece definición de funciones de manuales como material didáctico. Basado en entrevistas únicas realizadas con método de la historia oral con tres expertos se registra el inicio de la formación de los manuales de español en Bohemia.

Desde el punto de vista psicológico y didáctico el maestro es el mediador entre el manual y el usuario. Por esta razón, en la segunda mitad, la autora incluye un capítulo sobre la personalidad del maestro. Basado en entrevistas con Josef Hendrich, Libuše Prokopová y Vladimír Rejzek, la autora caracteriza el papel de los maestros en el proceso educativo y la influencia de su personalidad para trabajar con el manual.

La parte principal de la tesis contiene dos capítulos, la comparación y el análisis de contenido. El análisis comparativo describe los manuales a base de la intención de sus autores, de la estructura, de los grupos destinatarios, del uso de imágenes, etc. El desarrollo de terminología lingüística se muestra en seis manuales publicados por las editoriales checas. El análisis según El Portafolio Europeo de Lenguas evalúa el nivel de idioma A1 en los tres manuales de español. Este análisis facilita el uso de los manuales de español a los maestros.

El tema de los archivos adjuntos de texto es una bibliografía detallada de las publicaciones utilizadas para enseñar el idioma español. Esta bibliografía contiene manuales publicados por editoriales checas hasta finales de 2014. La intención es ilustrar la continuidad de los autores que existió durante el siglo pasado.

La última parte resume los resultados de ambos análisis y concluye la tesis en una unidad.

Palabras claves: análisis, comparación, español, manual, Portafolio Europeo de Lenguas

OBSAH

1	ÚVOD	11
1.1	PŘEDMĚT PRÁCE	11
1.2	STAV DOSAVADNÍHO ZKOUMÁNÍ	13
1.3	PRÁCE S PRAMENNÝM MATERIÁLEM	15
1.4	STRUKTURA DISERTAČNÍ PRÁCE	16
2	DEFINICE A FUNKCE UČEBNIC	18
3	ŠPANĚLŠTINA – SVĚTOVÝ JAZYK	23
3.1	ŠPANĚLŠTINA V ČESKOSLOVENSKU, V POVÁLEČNÉM OBDOBÍ A ZA KOMUNISMU	25
3.2	ŠPANĚLŠTINA PO SAMETOVÉ REVOLUCI	37
4	VZNIK PRVNÍCH ČESKÝCH UČEBNIC ŠPANĚLŠTINY OČIMA JEJICH TVŮRCŮ	40
4.1	STRUČNÉ ŽIVOTOPISY AUTORŮ	42
4.1.1	JOSEF HENDRICH	42
4.1.2	LIBUŠE PROKOPOVÁ	43
4.1.3	VLADIMÍR REJZEK	43
4.2	POČÁTKY PUBLIKAČNÍ ČINNOSTI	44
4.3	TVORBA UČEBNICE: METODY, IDEÁLNÍ UČEBNICE	59
5	OSOBNOST UČITELE	65
6	KOMPARACE UČEBNIC ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA	74
6.1	SEZNAM POROVNÁVANÝCH UČEBNIC ŠPANĚLŠTINY	74
6.2	KOMPARATIVNÍ ANALÝZA UČEBNIC	74
6.3	UČEBNICE: ZÁMĚR AUTORA/AUTORŮ	76
6.3.1	CVIČEBNICE HOSPODÁŘSKÉ ŠPANĚLŠTINY 1	77
6.3.2	MODERNÍ UČEBNICE ŠPANĚLŠTINY	78
6.3.3	ŠPANĚLŠTINA	80
6.3.4	ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY	81
6.3.5	FIESTA 1	82
6.3.6	UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1	83
6.4	LINGVISTICKÁ TERMINOLOGIE V UČEBNICÍCH ŠPANĚLŠTINY	84
6.5	ZHODNOCENÍ KOMPARACE	89
6.6	UČEBNICE Z DÍLNY ČESKÝCH VS. ŠPANĚLSKÝCH AUTORŮ	90
7	ANALÝZA UČEBNIC ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA NA POZADÍ SERR (EVROPSKÉHO JAZYKOVÉHO PORTFOLIA)	96
7.1	EVROPSKÉ JAZYKOVÉ PORTFOLIO	96
7.2	VÝBĚR ANALYZOVANÝCH UČEBNIC	100
7.3	ANALÝZA ŠPANĚLŠTINY PRO SAMOUKY	100
7.4	ANALÝZA FIESTY 1	109

7.5 ANALÝZA UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1	116
7.6 PŘEHLED NA POZADÍ EJP: JAZYKOVÁ ÚROVEŇ A1	127
7.7 PŘEHLED GRAMATIKY, ÚROVEŇ A1	141
7.8 ZHODNOCENÍ ANALÝZY	148
8 ZÁVĚR	151
9 SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ	156
9.1 PRIMÁRNÍ LITERATURA	156
9.2 SEKUNDÁRNÍ LITERATURA	156
9.2.1 Slovníky	156
9.2.2 Diplomové práce	156
9.2.3 Knižní publikace	157
9.2.3 Časopisecké publikace	158
9.2.4 Elektronické zdroje	160
10 TEXTOVÉ PŘÍLOHY	162
10.1 BIBLIOGRAFIE UČEBNIC ŠPANĚLŠTINY VYDANÝCH NA NAŠEM ÚZEMÍ	162
10.1.1 Učebnice, cvičebnice	162
10.1.2 Konverzační příručky	174
10.1.3 Slovníky	176
10.1.4 Mluvnice a metodické příručky	180
10.1.5 Ostatní	182
10.2 JOSEF HENDRICH /kompletní přepis rozhovoru/	184
10.3 LIBUŠE PROKOPOVÁ /kompletní přepis rozhovoru/	193
10.4 VLADIMÍR REJZEK /kompletní přepis rozhovoru/	198
11 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	208

Poznámka autorky:

Životopisné údaje citovaných autorů, které zároveň poukazují na jejich generační rozvrstvení, jsou zmíněny vždy jen u prvního uvedení v textu disertační práce. Zdrojem byl katalog Národní knihovny v Praze. Jestliže životopisný údaj uveden není, děje se tak z důvodu jeho nedohledatelnosti.

Josef Hendrich:

„Učitel by měl volit takovou učebnici, která je nejen kvalitní, ale která také vyhovuje jeho metodickým názorům. Učitel musí mít rád učivo i žáky a musí mít kladný vztah k učebnici, dobře ji znát.“

1 ÚVOD

1.1 PŘEDMĚT PRÁCE

Předkládaná disertační práce se zabývá analýzou učebnic španělského jazyka, a to jak komparativní metodou, tak na pozadí Společného evropského referenčního rámce (SERR)¹, respektive Evropského jazykového portfolia. Práce představuje zároveň dokumentární příspěvek k zmapování východisek výuky španělštiny v Čechách po roce 1945. Právě po druhé světové válce dochází k rozšíření výuky španělského jazyka na českých školách a současně s tím k výchově učitelů španělštiny.

Autoři učebnic stojí často stranou hlavního hispanistického proudu a jejich přínos není odbornou literaturou příliš reflektován. Je však třeba mít na paměti, že první generace autorů učebnic vytvářela podmínky pro vznik a další rozvoj hispanistiky jako vědecké disciplíny. Proto autorka této práce metodou orální historie uchovala paměti a zkušenosti zakladatelů tvorby prvních učebnic španělského jazyka v Čechách, a to Libuše Prokopové (1919-2014) a Vladimíra Rejzka (*1923), který byl zároveň dle svých slov prvním studentem skládajícím státní zkoušku ze španělštiny. Třetím zpovídaným byl Josef Hendrich (1920-2012), spoluautor publikací o didaktice cizích jazyků. Životopisné údaje, uváděné v rámci disertační práce nejen u těchto třech výše zmíněných, reprezentují generační rozvrstvení autorů. Jako dokumentace dobového kontextu a taktéž pedagogických zkušeností jsou zařazeny stručné životopisy vybraných autorů.

¹ PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada, 2010, s. 128.

SERR: „Tento obsáhlý dokument byl vypracován po dlouholetém úsilí lingvistických a lingvodidaktických odborníků různých zemí. Je to nástroj, s jehož pomocí je možno: stanovit cíle (výstupy) pro studium cizích jazyků; hodnotit, na jaké úrovni dosáhl učící se jedinec komunikační kompetence v cizím jazyce. Tento evaluační nástroj má univerzální povahu, tj. může být používán pro různé jazyky a v různých zemích Evropy. Hlavním záměrem k vypracování a aplikaci tohoto dokumentu je snaha, aby se zintenzivnilo a zkvalitnilo osvojování cizích jazyků na základě školního i mimoškolního učení – a tedy aby se takto rozšiřovala a zkvalitňovala i kompetence lidí pro interkulturní komunikaci.“

Pátá kapitola se věnuje osobnosti učitele, neboť právě ten je mediátorem mezi učebnicí a předmětem výuky. Na základě jedinečných rozhovorů kapitola vykresluje, jak vliv osobnosti učitele vnímali první tvůrci učebnic, a to jak na jejich samotný osobnostní vývoj, tak i v souvislosti s užitím učebnice při vyučování.

Tematika výzkumu učebnic je poměrně aktuální. Metodologicky se tato práce opírá o požadavek systematickosti v oblasti analýzy učebnic španělského jazyka, především úrovně A1 dle SERR. Těžiště výzkumu se orientuje na produkt, tedy obsahovou analýzu, analýzu komunikačních vlastností učebnice, apod. Stranou pozornosti zůstal výzkum orientovaný na proces výběru učebnic, jejich schvalování a užívání.

Výzkumy zaměřené na užívání učebnic ukazují, že učebnice jsou pro učitele informačním zdrojem při přípravě výuky. Učebnice jako didaktická pomůcka plní v rámci edukačního procesu několik funkcí. Jen v hrubých obrysech tuto oblast přibližuje kapitola zařazená na začátek práce, nazvaná DEFINICE A FUNKCE UČEBNICE. Peripetie, způsobené nesvobodnými politickými poměry v zemi, se odrážely taktéž v obsahu učebnic. Jejich vydávání je zde tedy nazíráno i z hlediska dobové ediční politiky, kdy se autorka opírá o svědectví překladatelů ze španělštiny. Autocenzuru i celkovou atmosféru tehdejší doby popisují v rozhovorech tři nestoři oboru.

Přítomná monografická práce charakterizuje učebnice na základě jejich komparace, tj. výklad gramatických jevů, užitá terminologie, doprovodný obrazový materiál, apod. Ambicí autorky této práce bylo přání, aby se na následujících stránkách odrazil i generační aspekt ve vývoji učebnic španělštiny. Následující analýza s využitím Evropského jazykového portfolia si klade za cíl zhodnotit tři učebnice španělského jazyka vydané českými nakladatelstvími, a to jazykovou úroveň A1, která je jako úroveň začátečnická nejrozšířenější. Vzhledem k rozsahu analýzy autorka odhlédla od úrovní vyšších, tedy od A2 do C2. Předkládané zhodnocení může posloužit jako vodítko pro učitele při výběru učebnice, neboť ne vždy je výběr odpovídajícího didaktického materiálu snadný. Podobný názor vyslovuje i Libuše Hrabí (*1953):

„Celkem málokdo z rodičů se zajímá o to, jaké učebnice používají jejich děti. Často dělá problémy i samotným učitelům volba vhodné učebnice. Většinou se orientují podle vlastní intuice. [...] Důležitým krokem, který by měl předcházet správné volbě je získat přehled o současných nakladatelstvích, která patřičné knihy produkují, a také se seznámit s fundovanou kritikou o jejich obtížnosti a celkovém ztvárnění.“²

Na konci disertační práce je v příloze zařazena bibliografie zpracovaná na základě souborného katalogu národní knihovny. Tato předkládá publikace vztahující se ke španělštině vydané na území Československa a České republiky. Záměrem je zaznamenat jednotlivé tvůrčí týmy a zároveň ukázat s jakou frekvencí byly jednotlivé publikace vydávány.

1.2 STAV DOSAVADNÍHO ZKOUMÁNÍ

Přehled několika přístupů k analýze učebnic obecně přináší soubor teoretických, přehledových a metodologických studií *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*³ zpracovaný kolektivem pod vedením Petra Knechta (*1981) a Tomáše Janíka (*1977). Rozsáhlejší monografickou prací věnovanou hodnocení učebnic obecně je *Hodnocení učebnic*⁴ od Josefa Maňáka (*1924) a Petra Knechta. Autorů prací zaměřených na funkci, užití či vývoj učebnic jako didaktických pomůcek je bezpočet, např. Josef Maňák⁵, Jan Průcha⁶ (*1934), etc.

Systematická studie zabývající se analýzou učebnic španělského jazyka dosud vydána nebyla, odhlédneme-li od rukopisných kvalifikačních prací. Diplomovou práci, která se částečně dotýká tématu vysvětlení préterita v učebnicích španělštiny

² HRABÍ, L. K problematice obtížnosti učebnic. In: KNECHT, T., JANÍK, T. a kol. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 177.

³ KNECHT, P., JANÍK, T. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008.

⁴ MAŇÁK, J., KNECHT, P. a kol. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007.

⁵ MAŇÁK, J., KLAPKO, D. a kol. *Učebnice pod lupou*. Brno: Paido, 2006.

⁶ PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009.

předložila Marie Frýbortová na Jihočeské univerzitě v roce 2004⁷. Další diplomovou práci obhájila v roce 2008 na Karlově univerzitě Monika Mattasová, která použila lekci z publikace Nuevo Ven 1 k zobrazení využitelnosti učebnice pro výuku španělštiny při specifických poruchách učení.⁸

Texty, které se obdobnou problematikou zabývají, mají parciální charakter. Práce se věnuje taktéž teoretickým aspektům učebnice, protože prozatím neexistuje speciální analýza učebnic španělštiny. V hrubých obrysech se vyjadřuje ve svém příspěvku o metodách výuky cizích jazyků ve 20. století Šárka Zelinková.⁹ Problému španělských místních jmen z hlediska výuky v učebnicích Fiesta a Ven se dotýká Hana Hrubá (1949-2010).¹⁰ Dále se v různých kontextech, nikoliv monotematicky, věnuje vybraným segmentům Slavomíra Ježková¹¹ (1950-2011), která je zároveň autorkou recenzí učebnic španělštiny¹². Dalšími autory recenzí jsou Jana Králová¹³ (*1950), Lucie Rossowová¹⁴, aj. Jana Nálepová se vyjadřuje v rámci projektu rozvoje kompetencí učitelů k hodnocení a výběru učebnic cizích jazyků.¹⁵ Příspěvek k didaktice španělštiny ve vztahu k RVP přednesla Miroslava Aurová společně s Hanou Hrubou na konferenci v Liberci.¹⁶

⁷ FRÝBORTOVÁ, M. *Valores temporales de los verbos pretéritos españoles*. České Budějovice: JČU, Katedra romanistiky, 2004. Vedoucí práce Miroslava Aurová.

⁸ MATTASOVÁ, M. *Výuka španělštiny při specifických poruchách učení*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008. Vedoucí práce Anna Mištinová.

⁹ ZELINKOVÁ, Š. *Pohled na metody cizích jazyků 20. století*. *Lingvistika Praha 2013* [publikováno 10. 7. 2013]. Dostupné z <<http://lingvistikapraha.ff.cuni.cz/sbornik>>.

¹⁰ HRUBÁ, H. *Problém španělských místních jmen z hlediska výuky*. Liberec: Eurolitteraria a Eurolingua, 2005, s. 365-369. Dostupné z <kcl.fp.tul.cz/attachments/209_Eurolingua_2005.pdf>.

¹¹ JEŽKOVÁ, S. La terminología lingüística y los manuales de idiomas extranjeros. *Ibero-Americana Pragensia Supplementum*. Praha: UK Karolinum, 2011, 27.

¹² JEŽKOVÁ, S. Gramática moderna del español – Josef Dubský, Jana Králová, Valerio Báez San José. Praha: *Linguística Pragensia*, 2000. Vol. 10, no. 1, s. 54-55.

¹³ KRÁLOVÁ, J. Gramática descriptiva de la lengua española. *Slovo a slovesnost*, roč. 63, č. 3, 2002, s. 220-226.

¹⁴ ROSSOWOVÁ, L. *Lenguas de España y variedades del español* (Valeš Miroslav, 2011). In: *Études romanes de Brno*, Masarykova univerzita, 2012. vol. 33, no. 1, s. 407-409.

¹⁵ NÁLEPOVÁ, J. *Hodnocení a výběr učebnic cizích jazyků, Rozvoj kompetencí učitelů související s reformou CZ1.07/1.3.05/11.0006*. Opava: Slezská univerzita, 2011.

¹⁶ AUROVÁ, M., HRUBÁ, H. Didaktika španělštiny optikou RVP: Nové výzvy pro (budoucí) učitele. In: *Pasión por el hispanismo. Sborník příspěvků z konference*. Liberec: 2008, s. 40-47.

1.3 PRÁCE S PRAMENNÝM MATERIÁLEM

Dne 11. března 2011, 18. března 2011 a 10. května 2011 autorka této práce vedla v Praze metodou orální historie¹⁷ řízené rozhovory s Josefem Hendrichem, Libuší Prokopovou a Vladimírem Rejzkem. Zvukový záznam i přepis jsou uloženy v archivu autorky, zredigovaná podoba části rozhovorů byla zařazena do sborníků Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference v Hradci Králové (2011)¹⁸; Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence, Sborník příspěvků z 5. mezinárodní konference v Hradci Králové (2013)¹⁹; v bulletinu Asociace učitelů španělštiny 2012²⁰. Co se týče tradice zkoumání výuky cizích jazyků, španělština stojí výrazně stranou, jak dokazuje např. studie Jana Průchy²¹, který v tabulkách a statistikách výuky cizích jazyků ve většině případů řadí španělštinu do kategorie jiné cizí jazyky, po angličtině, němčině, ruštině a francouzštině. Vzhledem k tomu, že zkoumání učebnic španělštiny nemá tak hluboké kořeny jako u zmíněných čtyř jazyků, je využito rozhovorů s tvůrci učebnic jako významného autentického materiálu.

Autorka této práce měla k dispozici běžně dostupné (publikované) zdroje primární a sekundární literatury, které jsou uvedeny v deváté kapitole disertační práce. Relevantním informačním zdrojem byly rovněž unikátní rozhovory s nestory oboru, tj. s Josefem Hendrichem, Libuší Prokopovou a Vladimírem Rejzkem, inspirované

¹⁷ VANĚK, M. *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004.

¹⁸ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60.

¹⁹ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36.

²⁰ BRYNDOVÁ, M. Počátky tvorby učebnic španělského jazyka v Čechách, rozhovor s Libuší Prokopovou a Vladimírem Rejzkem. In: *Bulletin Asociace učitelů španělštiny*, 2012, s. 4-9. Dostupné z <www.aus-ape.cz/tex/boletin2012.pdf>.

²¹ PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada, 2010.

publikací *Rozhovory s českými lingvisty I.* (Chromý, Lehečková, 2007). Jejich jedinečnost tkví především ve skutečnosti, že u prvních dvou výše jmenovaných se jedná o zřejmě poslední poskytnuté rozhovory, které by si jako specifický pramenný materiál zasloužily samostatné zpracování.

1.4 STRUKTURA DISERTAČNÍ PRÁCE

Úvodní a závěrečná kapitola ohraničují šest stěžejních obsahových kapitol doprovázených rozsáhlým poznámkovým aparátem s upřesňujícími informacemi. Metodologicky byl uplatněn jak nehodnotící přístup deskriptivní, tak přístup analyticko-kritický. Kapitola zařazená na začátek práce (kapitola 2 DEFINICE A FUNKCE UČEBNIC) naznačuje, jak je učebnice definována vybranými autory a jaké funkce plní v edukačním procesu.

Kapitola třetí nesoucí název ŠPANĚLŠTINA – SVĚTOVÝ JAZYK představuje postavení tohoto románského jazyka v celosvětovém měřítku a v rámci Československa (České republiky). Ve dvou podkapitolách nastiňuje vývoj výuky španělštiny v poválečném období a za komunismu a po sametové revoluci. Cílem kapitoly není podat vyčerpávající historický přehled všech událostí, nýbrž na několika příkladech ukázat, jak se postupně zintenzivňovala nabídka výuky španělského jazyka.

Následující kapitola se zabývá vznikem prvních učebnic španělského jazyka psaných českými autory (kapitola 4 VZNIK PRVNÍCH ČESKÝCH UČEBNIC ŠPANĚLŠTINY OČIMA JEJICH TVŮRCŮ). Uvádí zde do souvislosti počátky tvorby didaktických materiálů s praktickou potřebou výuky španělštiny v tehdejší době. Tato kontextualizace je relevantní i s ohledem na rozvoj didaktiky jako vědy. Z tohoto důvodu autorka mezi dotazované tvůrce zařadila i Josefa Hendricha, který sice nepatří mezi autory španělských učebnic, nicméně prakticky od počátku stál u rozvoje didaktiky cizích jazyků jako vědní disciplíny v Čechách. Tato čtvrtá kapitola dále poukazuje i na sociologické aspekty tvorby v období komunismu, zejména v padesátých a šedesátých letech, kdy autoři byli nuceni provádět tzv. autocenzuru. Závěrem osvětluje okolnosti

samotné tvorby, např. výběr didaktických metod, shánění autentických materiálů či možnost kontaktu s rodilými mluvčími.

Z pedagogicko-psychologického a didaktického hlediska nelze v edukačním procesu ponechat stranou osobnost učitele, který hraje roli jakéhosi zprostředkovatele mezi žákem a učebnicí. Tomuto tématu se na základě rozhovorů věnuje pátá kapitola (kapitola 5 OSOBNOST UČITELE).

Šestá kapitola analytického charakteru, pojmenovaná KOMPARACE UČEBNIC ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA, přináší přehled učebnic, které představují reprezentativní vzorky jednotlivých cílových kategorií, tj. učebnice pro samouky, pro střední a jazykové školy, nejen pro samouky. Poukazuje také na rozdíly v užívání lingvistické terminologie v učebnicích. V uspořádání kapitoly je určující chronologické hledisko, kdy základem řazení byl vznik dané publikace.

Taktéž kapitola sedmá (ANALÝZA UČEBNIC ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA NA POZADÍ SERR (EVROPSKÉHO JAZYKOVÉHO PORTFOLIA) se zabývá rozborem vybraných učebnic španělského jazyka. Na základě dokumentu vydaného Radou Evropy, Evropského jazykového portfolia (EJP), autorka zjišťuje, jak vybrané vzorky odpovídají jazykové úrovni A1.

Závěrečná kapitola (kapitola 8 ZÁVĚR) sumarizuje zjištěné poznatky a přispívá tak i k reflexi humanitních věd v obecném měřítku. Obsahuje zhodnocení komparativní a obsahové analýzy.

Součástí práce je rovněž strukturovaný seznam použité literatury (kapitola 9 SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ), bibliografie učebnic španělštiny vydaných v Čechách (kapitola 10.1 BIBLIOGRAFIE UČEBNIC ŠPANĚLŠTINY VYDANÝCH NA NAŠEM ÚZEMÍ), kompletní přepisy rozhovorů (kapitola 10.2 JOSEF HENDRICH, kapitola 10.3 LIBUŠE PROKOPOVÁ a kapitola 10.4 VLADIMÍR REJZEK) a obrazová příloha (kapitola 11 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY), dokládající práci s výše jmenovanými nestory oboru a uvedenými učebnicemi.

2 DEFINICE A FUNKCE UČEBNIC

Učebnice se řadí mezi nejstarší prostředky užívané k vzdělávání. Již od starověku lze vystopovat texty sloužící k edukaci. K rozmachu knih, a tudíž i učebnic, nesporně přispěl vynález knihtisku v 15. století. Navzdory tomu, že v současnosti sílí tendence užívání elektronických médií, tištěné učebnice jsou stále nejužívanějším didaktickým prostředkem na všech úrovních vzdělávání.

Didaktické prostředky se v průběhu dějin rozvíjely. Z hlediska vývoje rozlišujeme několik generací pomůcek, které odrážejí kulturní a technický vývoj lidské společnosti. Jsou jimi konkrétní předměty, předstrojové pomůcky (náčrt, obraz), tištěné materiály, stroje. Ukazuje se, že nové instrumentarium (např. internet) rozšíří řadu didaktických prostředků, nicméně původní zcela nenahradí (např. užití tabule).²²

Josef Maňák k didaktickým prostředkům píše:

„Zahrnují všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu. [...] Učební pomůcky jsou materiální předměty, které se bezprostředně používají ve výchovně vzdělávacím procesu k hlubšímu osvojení vědomostí a dovedností.“²³

Z trochu jiného úhlu pohledu definuje učebnici Jan Průcha, který zmiňuje pedagogický aspekt klasické školní učebnice:

„Učebnice je druh knižní publikace uzpůsobené k didaktické komunikaci svým obsahem, strukturou a vlastnostmi. Funguje jednak jako součást kurikula (tj. prezentuje určitý výsek plánovaného obsahu vzdělání), jednak jako didaktický prostředek, tj. řídí a stimuluje učení žáků a zakládá výukové činnosti učitele.“²⁴

²² PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 259.

²³ MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1990, s. 52.

²⁴ PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 265.

Heřman Mann (*1936) postihuje univerzálnost a nadčasovost učebnic:

„Snadno přenosné zařízení pro ukládání a znázorňování informací. Je schopné prezentovat texty a vyobrazení buď černobílé, nebo barevné s vysokou rozlišitelností. Zařízení má trvalou paměť a nulovou spotřebu energie. Ovládání je velmi snadné, s mechanismem pro sekvenční i náhodný přístup. Spolehlivě pracuje v rozmezí teplot -100 až $+80^{\circ}\text{C}$, bez jakékoliv údržby. Ano, jedná se o starou dobrou knihu. Elektronické zařízení, které by svými parametry mohlo knize plně konkurovat, zatím vynalezeno nebylo.“²⁵

Učebnice jako didaktický prostředek v rámci výuky plní několik funkcí. Lze je klasifikovat z pohledu subjektu, tedy je-li uživatelem vyučovaný či vyučující. Pro žáka je učebnice zdrojem, který poskytuje informace k osvojení, předkládá poznatky, ustanovuje normy a hodnoty. Pro učitele představuje učebnice pomocníka při plánování výuky, při stanovení výstupů edukačního procesu, taktéž při hodnocení žáků.

Funkce didaktických prostředků přehledně shrnuje Jan Průcha v Pedagogické encyklopedii.²⁶

Gnozeologická	přináší nové informace, spojuje konkrétní reality s jejich abstraktním zpracováním
Intelektuální	rozvíjí vnímání, pozorování, myšlení, obrazotvornost, imaginaci, tvořivost
Komunikativnosti a sociability	navozuje komunikaci, rozvíjí vztahy, motivuje k diskusi
Ergonomická	urychluje vnímání a usnadňuje pochopení učiva
Organizačně řídící	strukturuje poznatky, řídí myšlenkové operace, umožňuje zpětnou vazbu
Estetická	rozvíjí vizuální kulturu a estetické cítění
Výchovná	má podíl na celkové harmonické kultivaci osobnosti

²⁵ MANN, H. Courseware aneb výuka po internetu na ČVUT. In: *Pražská technika*, 2006, 4, s. 37-39.

²⁶ PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 260.

Z výše uvedených funkcí vyplývá, že učebnice hraje roli jakéhosi manuálu, a to jak pro učitele, tak pro žáka. Není proto snad k podivu, že ve španělštině výrazu učebnice, příručka, odpovídá právě výraz „manual“.²⁷

Z vývojového hlediska se role učebnice postupně měnila. Učebnice cizího jazyka byla za komunismu téměř jediným zdrojem cizojazyčných (španělských) textů a poskytovala žákům veškeré informace. Pro učitele představovala didaktický nástroj výuky. Ani tehdejší autoři neměli snadný přístup k autentickým textům. Josef Hendrich k tomuto říká:

„Zejména v letech 50tých a prvních letech 60tých jsme neměli naprosto žádné možnosti využívat současnou zahraniční literaturu. Teprve v pozdějších 60tých letech se politická situace začala uvolňovat. Já jsem dokonce v roce 1965 dostal jednoměsíční stipendium od ministerstva školství na stáž ve Besançonu. [...] Při té příležitosti jsem ve Francii nakoupil nebo i dostal řadu odborné literatury, kterou jsem zde uplatnil.“²⁸

Vladimír Rejzek se v obtížnosti shánění autentických materiálů shoduje s Josefem Hendrichem:

„Tady nás zachránila de facto Kuba. [...] My jsme nemohli dostat například El País, to neexistovalo. V 60. letech jsme si zadali kubánský plátek. Jenže kubánská španělština, dle mého soudu, je taková španělština nejhorší. Ale aspoň něco se tam pochytilo. Něco se dostalo i ze Španělska. Bývalí žáci, kteří dělali v obchodě, občas něco přivezli. Ale člověk musel být strašně opatrný, poněvadž to nebylo možné přinést do výuky.“²⁹

²⁷ TURINA, J. *Diccionario Avanzado – lengua española*. Madrid: SM, 2001, s. 779. Manual = libro en el que se recoge lo más importante de una materia. Del latín manualis.

²⁸ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 186.

²⁹ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 202.

Dnes se role učebnice mění, neboť elektronická média, především internet, nabízí nespočetné množství textů, poslechových a obrazových materiálů. Jistě jedním z největších přínosů při výuce cizího jazyka je možnost kontaktu s rodilými mluvčími a cizojazyčným prostředím vůbec. Tuto skutečnost zmínil Vladimír Rejzek již na počátku své autorské tvorby v šedesátých letech minulého století:

„Moje zásada byla, ovšem nešla zrealizovat za totality, dát základní slovní fond a vyjet do ciziny. Hodit do vody!“³⁰

Stranou nelze nechat ani výběr vhodné učebnice, neboť rozmanitost nabídky je vysoká. S ohledem na vyučovaného Josef Hendrich podotýká:

„Ne všechny zahraniční učebnice jsou dobré. Je proto třeba volbu těchto učebnic náležitě zvážit. Především je třeba zjistit, zda se daná učebnice hodí pro žákův věk a jaká je její kvalita jazyková, zejména obsahová a jaká je její koncepce a struktura. [...] Rozlišoval bych ve výuce začátečníky a pokročilé, což se týká i výkladů gramatických a fonetických jevů.“³¹

Otázkou tedy je, jakou funkci plní učebnice dnes – zda zůstala v současném vyučovacím procesu nástrojem výuky nebo se změnila v pouhého komunikátora. K funkci učebnice v moderní škole se rozepsal Josef Maňák v publikaci *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Připomíná, že specifičnost učebnice tradičního typu spočívá především v její univerzálnosti, polyfunkčnosti a nezávislosti na dalších zdrojích. K novým funkcím říká:

³⁰ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 205.

³¹ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 190-191.

„Zcela nové funkce už asi ani nejmodernější učebnice nezíská, protože technické a počítačové systémy se stále zdokonalují a v budoucnu budou všechny toky informací pod jejich vlivem. [...] Nová funkce učebnice, která bude stanovovat a do značné míry i vymezovat požadavky na učivo, by se mohla nazvat funkcí normativní nebo unifikující, poněvadž by měla spolu se standardy vytyčovat a sjednocovat požadavky (normy) na příslušné obory a ročníky, a to na základě ukazatelů, vytvořených zvláštními komisemi odborníků.“³²

Prostřednictvím Timmových slov se k roli učebnice v cizojazyčné výuce vyjadřuje Věra Janíková (*1956).³³ Ukazuje, že učitelé zastávají tři základní postoje k roli učebnice ve výuce: první skupina považuje učebnici za nepostradatelný učební materiál, bez kterého se nelze ve výuce obejít, neboť pro ně představuje úsporu času při přípravě, systematickou prezentaci učiva a významnou roli při strukturování vyučovacího procesu. Ačkoliv existují i relativně vhodné učebnice, druhá skupina učitelů nejraději učí podle vlastního scénáře. Jsou přesvědčeni, že taková výuka efektivněji bere ohled na individuální požadavky a zájmy žáků. Učebnici berou jako doplňkový materiál a prezentovaná struktura jim slouží jako opora při plánování výuky. Třetí skupina učitelů si pro vlastní výuku vybírá pouze určité části, které motivují a jsou vhodné pro konkrétní cílovou skupinu. Je pro ně důležitější eklektické sestavování obsahů než systematická prezentace učiva.

³² MAŇÁK, J. Funkce učebnice v moderní škole. In: KNECHT, P., JANÍK, T. a kol. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 23-24.

³³ JANÍKOVÁ, V. Autonomní učení a elektronická média v moderních cizojazyčných učebnicích. In: MAŇÁK, J., KNECHT, P. a kol. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007, s. 56.

3 ŠPANĚLŠTINA – SVĚTOVÝ JAZYK

Vývoj španělského jazyka podrobně popisuje Bohumil Zavadil (*1940) ve stejnojmenné publikaci, tedy *Vývoj španělského jazyka I.*³⁴ Autorka této práce vynechává deskripci jednotlivých vývojových stádií španělštiny a nastiňuje pouze fázi moderní.

Na konci 17. století španělština vstupuje do poslední etapy svého vývoje, do období nazvaného moderní španělština. Tento jazyk zhruba odpovídá podobě, se kterou se setkáváme dnes. Významný posun se týká spisovného jazyka, kterému se po založení Real Academia Española³⁵ v roce 1714 začíná věnovat institucionální péče a dbá se na kodifikaci spisovné jazykové normy. V letech 1726-1739 vychází šestisvazkový slovník spisovného jazyka, *Diccionario de Autoridades*. Po této publikaci následovalo několik dalších, např. od autorů Salvadora Fernández de Ramíreze (1896-1983) či Samuela Gili y Gaya (1892-1976). V roce 1994 vyšla modernizovaná a aktualizovaná *Gramática de la lengua española* lingvisty Emilia Alarcose Lloracha (1922-1998), která byla Královskou španělskou akademií prohlášena oficiální akademickou mluvnicí španělštiny.³⁶

Za určitý zlomový okamžik lze považovat vydání španělské gramatiky v roce 2009, neboť na jejím sestavení se podílely také latinskoamerické akademie. Slavnostně byla představena 10. prosince 2009 v Madridu za účasti španělského krále Juana Carlose I. a ředitelů všech amerických akademií. Ředitel mexické akademie José Moreno de Alba ve svém projevu zmínil:

„La nueva Gramática académica es sin duda la más completa descripción científica que jamás se haya hecho de la lengua española. Ello quiere decir que no sólo se expone ahí con todo detalle el complejo andamiaje conceptual del sistema lingüístico abstracto, sino que también se explican con minucioso detalle las diferencias gramaticales que se observan en los diversos dialectos geográficos. En

³⁴ ZAVADIL, B. *Vývoj španělského jazyka I.* Praha: Karolinum, 1998.

³⁵ překlad: Královská španělská akademie

³⁶ ZAVADIL, B. *Vývoj španělského jazyka I.* Praha: Karolinum, 1998, s. 73.

efecto, se halla en sus dos volúmenes la pormenorizada explicación del español europeo, sí, pero también la del español americano, en toda su complicada estructura.

Me parece muy atinada la frase de publicidad de nueva Gramática que, aludiendo a su contenido, lo sintetiza diciendo: *el español de todo el mundo*. No es ninguna hipérbole, pues en efecto, en esos dos gruesos volúmenes está la más completa descripción del español de todas partes; para decirlo en términos tradicionales, el de España y el de América.³⁷

Vzhledem k tomu, že Španěle přichází do kontaktu s ostatními jazyky, objevují se další pokusy o redefinici spisovné normy. Striktní akademičnost se postupně rozvolňuje. Jedním z řady pokusů je sborník, který bere v potaz vliv jiných jazyků, ať již domorodých či angličtiny. Vyšel na konci roku 2014 pod názvem *Prácticas y políticas lingüísticas*; nuevas variedades, normas, actitudes, y perspectivas pod vedením německého hispanisty Klause Zimmermanna:

„Los ensayos de este volumen describen nuevos desarrollos en la lengua española en varios países y exploran posibilidades de una nueva construcción del hispanismo en el dominio de las ciencias del lenguaje en un mundo en cambio, apuntando a una reflexión abierta hacia el futuro. Se tratan temas hasta hace poco descuidados o marginados en la lingüística académica oficial: innovaciones ocasionadas por el contacto con otras lenguas, por evoluciones sociales que dejan surgir variedades diferentes del estándar y originan construcciones diferentes en los países americanos independientes, así como el papel del español en una Cataluña eventualmente independiente. En un segundo plano se presentan propuestas de

³⁷ MORENO DE ALBA, J. Presentación de la Nueva gramática de la lengua española. Intervención del Director de la Academia Mexicana de la Lengua, don José Moreno de Alba. Dostupné z <www.rae.es/sites/default/files/Intervencion_Jose_Moreno_de_Alba_Presentacion_NGLE.pdf>.

Překlad: Nová akademická Gramatika je nepochybně nejúplnějším vědeckým popisem španělského jazyka vůbec. Podrobně představuje nejen konceptuální základ abstraktního jazykového systému, ale také vysvětluje detailně gramatické rozdíly u rozličných dialektů. Ve dvou svazcích se nalézají podrobný výklad evropské španělštiny a zároveň i španělštiny americké a celé její náročné struktury. Vhodně je zvolena fráze v tisku, která poukazuje na skutečnost, že nová Gramatika je o *španělštině z celého světa*. Nejedná se o nadsázku, neboť ve dvou objemných svazcích je skutečně popis španělštiny ze všech částí; řečeno tradičním způsobem, jak ze Španělska, tak z Ameriky.

nuevas visiones de la cultura lingüística, no eurocéntricas, sin mentalidades dogmáticas ni (neo)coloniales.“³⁸

Příspěvky se týkají slovní zásoby mexické španělštiny (Un vocabulario hispano-mexicano), pojednání o španělštině versus angličtině s ohledem na filipínskou identitu v 19. století (El español frente al inglés en los discursos sobre la identidad filipina a la vuelta del siglo XIX), nového zmapování hispánské lingvistiky ve Spojených státech (Hacia una nueva cartografía de la lingüística hispánica en EE.UU.), arabismů ve španělštině (Nuevos arabismos en el español) a je zařazen i příspěvek s názvem Vícejazyčný a vícedialektový Madrid: nová skutečnost, nové přístupy (El Madrid plurilingüe y pluridialectal: nueva realidad, nuevos enfoques). Dva příspěvky se vztahují k jazykovým kontaktům mezi španělštinou a domorodými jazyky: O lingvistické politice ve prospěch kečuanštiny (A propósito de una política lingüística a favor del quechua) a El Jopara: odkrytá tvář paraguayského guaraní (El jopara: la cara descubierta del guaraní paraguayo).³⁹

3.1 ŠPANĚLŠTINA V ČESKOSLOVENSKU, V POVÁLEČNÉM OBDOBÍ A ZA KOMUNISMU

Po rozpadu Rakouska-Uherska se vztahy mezi naší zemí a Španělskem slibně rozvíjely. Oficiálně nová Československá republika navázala diplomatické styky již

³⁸ ZIMMERMANN, K. a kol. *Prácticas y políticas lingüísticas. Nuevas variedades, normas, actitudes y perspectivas*. Madrid/Frankfurt: Iberoamericana/Vervuert, 2014. Dostupné z <www.iberamericanalibros.com>.

Příspěvky v této publikaci popisují nové trendy ve španělském jazyce v několika zemích a zkoumají možnosti nového pojetí hispanistiky na poli lingvistické vědy v měnícím se světě, společně s otevřenými úvahami do budoucna. Jsou zde zahrnuta okrajová témata, která v oficiální akademické lingvistice stojí stranou pozornosti: inovace způsobené stykem s ostatními jazyky, společenským vývojem, který přináší varianty odlišné od normy a rozlišné jazykové konstrukce ze zemí Latinské Ameriky, stejně tak hovoří o roli španělštiny v eventuálně nezávislém Katalánsku. V druhé části jsou návrhy s novými pohledy na lingvistiku, které nejsou evropsky zaměřené, bez dogmatických a (neo)koloniálních rysů.

³⁹ ZIMMERMANN, K. a kol. *Prácticas y políticas lingüísticas. Nuevas variedades, normas, actitudes y perspectivas*. Madrid/Frankfurt: Iberoamericana/Vervuert, 2014. Dostupné z <www.iberamericanalibros.com>.

v roce 1919. Činnost československého velvyslanectví v Madridu byla zahájena 12. května 1921. Do Československa přijíždělo mnoho španělských umělců, literátů, hudebníků, ale také studentů na pozvání pražského Španělského kroužku⁴⁰, jehož členové udržovali velmi čile vztahy se zemí svého zájmu. Členové kroužku tehdy patřili k zajímavým osobnostem kulturního života, jako např. historik a diplomat Vlastimil Kybal (1880-1958), lékař a čestný konzul Španělska v Československé republice Jaroslav Lenz (1868-1955), cestovatel a etnolog Albert Vojtěch Frič (1882-1944), první lektorka španělštiny na pražské univerzitě Antonie Dickertová a jiní. K existenci Kroužku Josef Forbelský (*1930) zmínil:

„V letech 1923 až 1939 byl prof. Slabý činný v Pražském španělském a ibero-americkém kroužku (Círculo español e Ibero-americano de Praga), konzervativním sdružení zájemců o španělskou a hispano-americkou kulturu, založeném roku 1918, kde kromě bankéře Karla Egera (překladaatele Unamunova románu *Mír ve válce*, 1932) pozoruhodnou postavou byl také MUDr. Jaroslav Lenz, zaujatý hispánskými vazbami s Čechami, včetně kultu Pražského Jezulátka. Lenz nejen studoval španělský intelektuální a vědecký život.“⁴¹

Odlišná situace byla v období mezi lety 1948-1989, které nazývá Jan Průcha „rozporuplnou epizodou“ ve vývoji české vzdělanosti. Podle něj je rozporuplné to, že v sobě zahrnuje kontrastní prvky: na jedné straně rozvoj vzdělanosti české populace, na straně druhé útisk, diskriminaci lidí a likvidaci době nepoplatných institucí vytvářejících vzdělanost.⁴² V cizojazyčném vyučování byla nepříznivá situace v tom, že ruština byla ze zákona prvním povinným vyučovaným jazykem pro žáky základních škol.

⁴⁰ v originále: Círculo Español de Praga

⁴¹ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 158.

⁴² PRŮCHA, J. *Česká vzdělanost: multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 27.

Na některých středních školách (jedenáctiletky a střední odborné školy) byl zaveden druhý cizí jazyk.⁴³

V poválečném období a za komunismu vztahy Československa se Španělskem byly značně zpřetrhané. Politicky a obchodně se pěstovaly vztahy s Latinskou Amerikou (např. s Kubou⁴⁴, Nikaraguou, aj.). Kontakt s Kubou byl podnětem pro druhou vlnu československého hispanismu. Na rozdíl od první, vyvolané španělskou občanskou válkou 1936-1939, tato přicházela z Karibské oblasti. Španělštinu a s ní spojenou kulturu v této době udržovali v povědomí národa především hispanisté⁴⁵, a to jak činnostmi na vysokých školách, tak překlady děl literátů z Pyrenejského poloostrova a Latinské Ameriky.

Vzhledem k rozdílné politické situaci v obou zemích byly poválečné vztahy minimální. K situaci ohledně španělského jazyka Josef Forbelský říká:

„Pro mou generaci byl přerušeny kulturní kontakt se západními zeměmi. Bylo to vědomí, že Evropa je rozdělená a že kulturní provoz nebo kulturní výměna, na které byla Evropa vybudována, je nějakým způsobem přerušena. V důsledku událostí druhé světové války a toho, co následovalo, byla Evropa rozlomená a náš kontakt s Iberským poloostrovem naprosto ustal. Pokud jde o Latinskou Ameriku, kontakt s ní se začal teprve otevírat. Otevíral se z důvodů spíše geostrategických, východní

⁴³ PRŮCHA, J. *Česká vzdělanost: multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 30.

⁴⁴ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 231.

„Na obchodní škole ředitel zaváděl rozšířenou výuku španělštiny. Přiměl dokonce profesorku tělesné výchovy, aby si rozmnožila aprobaci.“

⁴⁵ HVÍŽDALA V., PROKOPOVÁ V., ZDĚNOVCOVÁ, V. *Habla usted español, texty k rozhlasovému kursu španělštiny*. Praha: Práce, 1962-1965.

Informace na základě konzultace s profesorkou Janou Královou: K rozšíření zájmu o španělský jazyk u široké veřejnosti rozhodně přispěl rozhlasový kurz *Habla usted español*, vysílaný v letech 1962-1965. Na svou dobu to byl kurz velmi moderní, neboť využíval rodilých mluvčích ze zahraniční redakce rozhlasu. Od roku 1965 do roku 1971 se konala týdenní letní soustředění, kde se účastníci setkávali s učiteli včetně rodilých mluvčích.

blok se totiž orientoval na třetí svět. Výsledkem byl pak mohutný kontakt s Kubou.⁴⁶

Konkrétně k situaci španělštiny jako předmětu na střední škole a oboru na škole vysoké se v rozhovoru vyjádřil Vladimír Rejzek:

„Na gymnáziu jsme dostali na tělocvik profesora Kuchvála. On studoval hodně španělštinu, která se tehdy prakticky učila pouze na obchodních akademiích⁴⁷, v Praze jen na Resslovce⁴⁸, kde jsem poté také učil. Tenkrát jsem chodil na reálné gymnázium v Křemencově ulici. Už předtím jsem si ze sympatií koupil příručku. Byla to malá knížečka, která se jmenovala *Čech mezi Španěly*. Vycházelo to v různých jazycích (Čech mezi ...). Španělskou verzi napsal doktor Slavík, což byl vynikající hispanista a hlavně lexikograf. Tato příručka byla velice šikovně udělaná. Doslova jsem ji hltal. Listy papíru barevně odlišené - co je gramatika, co je konverzace. A když Kuchvále přišel s nápadem, že nám zavedou španělštinu, byl jsem hned pro. Když skončila válka v pětáctýřicátém, tak jsem se okamžitě hlásil na filozofickou fakultu. V prvním ročníku nás bylo asi čtrnáct. Prakticky jsme u toho věrní zůstali dva, já v lingvistice a Kamil Uhlíř, který se věnoval literatuře. Kuchvále tam byl jmenovaný lektorem španělštiny. Ještě před tím jsme shodou okolností byli nasazení ve stejné fabrice, v ČKD. On byl nasazený, protože ho jako komunistu vyhodili ze školy. Při tom jsme chodili do tzv. Klubu moderních

⁴⁶ FORBELSKÝ, J. kapitola Josef Forbelský. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 85.

⁴⁷ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 207-208, 212.

„Uprostřed padesátých let se španělština jako cizí jazyk středoškolsky vyučovala na jazykových školách a na středních ekonomických školách, kdysi a dnes opět obchodních akademiích. Jedna z nich byla umístěna v Resslově ulici, v budově, která má ve štítě letopočet L.P. 1896 a níže nápis Ženský výrobní spolek. [...] Na tuhle ekonomickou školu s výukou španělštiny jsem 1. září přešel ze smíchovské jedenáctiletky. [...] Kolem školy se točili ministerští úředníci, ale i důstojníci státní bezpečnosti, jejichž děti tam také studovaly. Na druhé straně se ředitel přiznal kolegovi Vladimíru Rejzkovi, o němž věděl, že zpívá ve Svatojakubském sboru: *Víš, Vlád'o, když chci mít chvilku klid, posadím se do kostelní lavice*.“

⁴⁸ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 231.

„Specialitou Střední ekonomické školy v Resslově ulici bylo pořádání jazykových táborů. Šlo o jakousi školu v přírodě, kde se měly intenzivně vyučovat západoevropské jazyky. Učiteli byli čeští profesori, po cizojazyčných lektorech nebylo v té době vidu slechu.“

filologů, kde se pořádaly jazykové kurzy. Jarda tam měl normální kurz španělštiny a současně tam měl kurz obchodní španělštiny (korespondence) Dubský, pozdější můj kolega a spoluautor. Tak jsme udržovali kontakty během války. [...] Protože každý aprobační předmět, musel vždy garantovat nějaký profesor, tak to dali panu profesorovi Bubnovi. On byl francouzštinář, který španělštinu dělal jen okrajově. Ale zase říkal, asi Kuchválek mu dal echo, že já se ve španělštině už vyznám, tak jsem prakticky ty semináře vedl já. A tím pádem jsem také mohl jít hned ke státnici, poněvadž vůči ostatním jsem měl náskok. Já jsem prakticky první, který skládal státnici ze španělštiny.“⁴⁹

Libuše Prokopová se studiem na vysoké škole začala v roce 1938, původně na oboru němčina a francouzština, což ovšem bylo přerušeno 17. listopadu 1939. Za války byla zaměstnaná a po jejím skončení, v roce 1945, se přihlásila na románskou filologii. Ke svému studiu dodává:

„Až na konci války jsem se začala učit španělsky jako samouk. Měla jsem jednu jedinou hodinu u profesora Fariñase. Jednou v zaměstnání potřeboval kolega nějakou knížku o donu Quijotovi, která byla jen ve španělštině. Říkala jsem mu, že se nic neděje, že se to naučím a přečtu mu to. Taková já jsem byla drzá.“⁵⁰

S prvními Španěly přišla Libuše Prokopová do kontaktu po roce 1945 v rámci práce pro výbor pro pomoc Španělsku. Přicházeli z koncentračních táborů do Československa a mířili do Francie. Do španělsky mluvící země se dostala až v roce 1956, konkrétně do Mexika s delegací ministerstva kultury. Později, od roku 1961, byla dva roky ředitelkou Domu československé kultury v Havaně na Kubě. Do Španělska se dostala až v roce 1966:

„Poprvé jsem se do Španělska dostala až hodně po válce, asi v roce 1966, ale nejsem si tím jista. Tato první cesta do Barcelony byla v souvislosti s encyklopedií

⁴⁹ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Vladimírem Rejzkem. Viz. kapitola 10.4, s. 198-199, 201.

⁵⁰ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Libuší Prokopovou. Viz. kapitola 10.3, s. 194.

CIESA, na které jsem spolupracovala. Byla jsem tam pozvána na dva dny. Poté jsem se již sama přesunula do Madridu, kde proběhlo setkání se spisovatelem Hortelanem. Dělal jsem překlad jeho knihy „Letní bouřka“. Setkání bylo již po překladu, protože jsem mu tu publikaci ukazovala.“⁵¹

Po roce 1948 nastoupily dělnické kádry, řada profesorů se stala obětí prověrek. Podle Josefa Forbelského na romanistice setrval profesor Josef Kopal (1883-1966), který byl ztělesněním první profrancouzské republiky. S ním zůstal profesor Vladimír Buben (1888-1956) a z milosti byl na oboru ponechán profesor Otto Ducháček (1910-1993). Jako ohromná ztráta pro studenty byl vnímán nucený odchod profesora Václava Černého (1905-1987). Španělskou literaturu po něm převzal Kamil Uhlíř (1923-1983), kterého přezdívali Carbonero. Za ztělesnění přezívající solidní hispanistické tradice považoval Josef Forbelský Rudolfa Jana Slabého (1885-1957), kterého znal z předválečných velkoformátových slovníků, španělsko-německého a německo-španělského. Sluší se zmínit i jeho překlad *Babičky* do katalánštiny.⁵² Tato opomíjená osobnost měla bezpochyby velký význam pro uvádění španělštiny a španělské kultury do Čech i české kultury do Španělska. Barvitě se o jeho životě píše v článku *Knižní odkaz hispanisty Rudolfa Jana Slabého (1885-1957)*:⁵³

Rudolf Jan Slabý (1885-1957): filolog, lexikograf, překladatel a hispanista. Patří k těm intelektuálům, kteří jsou známější spíše za hranicemi než doma. Slabý vystudoval gymnázium a moderní filologii na FF UK. Dva semestry pobyl na univerzitě v Berlíně a v roce 1908 složil státní zkoušku z němčiny a o rok později státní zkoušku z češtiny pro vyšší střední školy, z českého a německého těsnopisu a z německé korespondence pro české školy obchodní. V roce 1914 odjel na pozvání madridského profesora Francisca Arauja do Madridu jako spolupracovník španělského tisku pro slovanskou problematiku. Vinou událostí první světové války

⁵¹ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Libuší Prokopovou. Viz. kapitola 10.3, s. 195-196.

⁵² FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 132, 134, 156.

⁵³ KAŠPAROVÁ, J. Knižní odkaz hispanisty Rudolfa Jana Slabého (1885-1957). In: *Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků 21, 2011. Intelektuálové zamilovaní do knih*. Praha: Národní knihovna ČR, 2011, s. 169-180.

byl nucen najít si zdroj obživy. Přesídlil do Barcelony, kde si otevřel obchodní a jazykovou školu spojenou s technickou a literární překladatelskou kanceláří. Roku 1924 přeložil Sabinovo libreto ke Smetanově opeře *Prodaná nevěsta* jak do španělštiny, tak do katalánštiny. Od roku 1920 spolupracoval s barcelonskými nakladatelstvími (zejména s Editorial Ibérica a Editorial Cervantes), ale též s redakcí prestižního španělského slovníku *Enciclopedia Espasa* vydávaného v Madridu a Barceloně. Slabý se zajímal o baskičtinu. Navázal kontakt s jednou z hlavních postav baskického kulturního života, s filologem, hudebním skladatelem, spisovatelem a prezidentem baskické Královské akademie *Resurrecciónem Mariou de Azkue Aberasturi*, známým zkráceně pod jménem *Azkue*, s nímž ho pojilo úzké přátelství. Do Československa se vrátil po 13 letech, kdy přijal místo profesora španělského jazyka při Československé akademii obchodní. V letech 1927-1939 a 1945-1948 působil jako lektor katalánského jazyka na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Aktivně se zapojil do činnosti pražského Španělského a iberoamerického institutu. Věnoval se výuce španělštiny při ministerstvu zahraničních věcí v Praze a v závěru svého života vyučoval španělský a portugalský jazyk v Československé obchodní komoře. Slabý je spoluautorem španělsko-německého slovníku, tedy španělské části nazvané v prvním vydání z roku 1924 *Diccionario general y técnico de las lenguas españolas y alemana*, kterému se zkráceně říká slovník Slabý-Grossman. Vychází v upravené podobě dodnes.

Josef Forbelský⁵⁴ se pro studium španělštiny rozhodl na gymnáziu, neboť se ve španělském jazyce a reáliích nepřestával od dětství vzdělávat. Na studium u jezuitů vzpomíná:

„Přečetl jsem i Durychův cestopis do Španělska a oživil si zájem o tento cíp románského světa z dětství, kdy jsem čítal zprávy o španělské občanské válce.

⁵⁴ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 144-145.

V roce 2003 španělský velvyslanec Santiago Cabanas ve Vlasteneckém sále pražského Karolina předal Josefu Forbelskému v přítomnosti rektora Ivana Wilhelma komturský řád Isabely Katolické, udělený králem Juanem Carlosem de Borbón y Borbón.

Ačkoli jsme pobývali v náručí řádu, který vzešel ze španělské půdy a byli jsme obklopeni tradicí barokní svatyně a studiem řečtiny a latiny byli ponořeni do Středozeří, jezuité nám nijak přímo nevnucovali svou tradici, vzory svých světců, svou „jezuitskou kulturu“. Jezuité se vůči nám chovali velice diskrétně, s respektem k integritě našich studentských osobností. Z děl bohosudské knihovny s výslovně španělskou tematikou jsem si přečetl Luise Colomu (Maličkosti), Juana Valeru (Pepitu Ximénez) a Calderónova dramata v překladu Vrchlického (Soudce zalamejský, Lékař své cti).⁵⁵

Zcela hazardně dle jeho slov, aniž počítal s odezvou, uvedl do přihlášky Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. Poté byl profesorem Bohuslavem Havránek (1893-1978) přizván k přijímacímu pohovoru. Dne 16. září 1950 obdržel dopis s podpisem předsedy komise, že byl přijat na obor španělština-čeština, učitelství:

„Rozhovor proběhl v místnosti v prvním patře, kde nyní sídlí španělštináři, tehdy s původními koženými klubovkami. Byl u něho doktor Buben, snad dr. Kuchválek, ale i dr. Brett, kromě jiných. Přišla otázka, snad od Bretta, jak si troufám jít na ideologickou filozofickou fakultu, když jsem studoval v biskupském gymnáziu. Použil jsem jako protiargument informaci, kterou jsem věděl v minulosti, a sice že současný šéfredaktor Rudého práva Galuška je absolventem devického arcibiskupského gymnázia.“⁵⁶

Organizačně se odvrát od evropské a hlavně západoevropské vzdělanosti a příklon k sovětskému Východu projevil zákazem kombinace svou západních jazyků. Španělština se mohla spojit s ruštinou nebo s jiným slovanským jazykem. Toto nařízení postihlo např. i Vladimíra Rejzka, který musel změnit obor studia. Co se týče hispanistického studia na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v letech 1950-1955, přejmenované na filologickou, mělo podle Josefa Forbelského skromný ráz odbornosti a výrazné rysy sloučeniny stalinského sovětského a iberského komunistického

⁵⁵ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 112.

⁵⁶ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 128, 130.

republikanismu.⁵⁷ V druhé polovině padesátých let zůstávalo Španělsko pro Východoevropany zcela zasuté za Pyrenejemi, Československo doslova zkamenělo v poezii Garcíi Lorky, současníka Jaroslava Seiferta, který zemřel na začátku občanské války ve Španělsku. Úspěšný byl exilový dramatik Alejandro Casona s hrou Stromy umírají vstoje. Zatímco ve Španělsku mladá básnická generace za svého představitele považovala Antonia Machada⁵⁸, u nás byl za standartu moderní španělské poezie stále brán Lorca.

V roce 1967 se objevuje zpráva v časopise *Ibero-Americana Pragensia*, kde Josef Polišínský (1915-2001) s Oldřichem Běličem (1920-2002) informují o zřízení centra ibero-amerických studií na Karlově univerzitě:

„La creación del Centro de Estudios Ibero-Americanos de la Universidad Carolina fue acordada por el decanato de la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad Carolina el día 7 de marzo de 1967 con el fin de establecer un centro interdisciplinario con los siguientes objetos:

1. coordinar y dirigir los estudios ibero-americanos de los departamentos más importantes de la Facultad y de coordinar dichos estudios realizados en los demás centros de trabajo de Checoslovaquia,
2. de dirigir y coordinar las investigaciones científicas en esta esfera,
3. de crear una biblioteca especializada, partiendo de la colección de libros del americanista Č. Loukotka, con el fin de poder realizar trabajos de información y documentación,
4. de orientar y supervisar los estudios postgraduados y de especialización en disciplina, así como
5. de publicar el anuario titulado *Ibero-Americana Pragensia*.“⁵⁹

⁵⁷ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 161.

⁵⁸ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 224, 225.

Antonio Machado byl republikán, který zemřel v roce 1939 na francouzské hranici na útěku před frankisty. K jeho hrobu do Collioure konali nekonformní mladí umělci poutě.

⁵⁹ POLIŠENSKÝ, J. BĚLIČ, O. Informe acerca de las actividades del centro de estudios ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga. In: *Ibero-Americana Pragensia, anuario del centro de estudios ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga*, 1967, s. 237.

V totožné ročence Jozef Škultéty děkuje českým odborníkům za pomoc při zřizování oboru hispanistiky na Slovensku:

„La hispanística eslovaca principió a cultivarse relativamente tarde. Por los ejercicios prácticos (1954), más tarde también por conferencias sobre literatura, y luego por la completa enseñanza del español como rama anexa de la especialidad empezó a actuar en la Facultad de Filosofía de la Universidad Comenio. En la relación con la formación de la hispanística eslovaca cabe recordar la ayuda fraternal de los hispanistas checos; podríamos señalar sobre todo al Profesor Universitario, Dr Oldřich Bělič, DrSc., al Doc. Dr Zdeněk Hampl, CSc., al Doc. Dr Oldřich Tichý, al Doc. Dr Josef Dubský, CSc., los cuales se esforzaron de manera múltiple de ayudarnos tanto al sustituir las clases sobre la historia de la Literatura Española, como en lo que se refiere al asegurar la realización de los viajes al extranjero.“⁶⁰

Centrum ibero-amerikanistiky se snažilo udržovat kontakty se španělsky mluvícím světem. Dokladem toho je článek v *Ibero-Americana Pragensia*⁶¹, kde se píše,

Zřízení centra ibero-amerických studií na Karlově univerzitě bylo posvěceno děkanátem Filosofické fakulty Univerzity Karlovy 7. března 1967 s cílem ustanovit multidisciplinární centrum s následujícími úkoly: 1. koordinovat a řídit ibero-americká studia jako důležitou součást fakulty a koordinovat spolupráci zmíněného centra s ostatními v Československu; 2. řídit a koordinovat vědecký výzkum v této oblasti; 3. vytvořit specializovanou knihovnu se sbírkou knih amerikanisty Č. Loukotky za účelem informovanosti a dokumentární činnosti; 4. orientovat se a dohlížet na postgraduální studium a specializaci v oboru; 5. vydávat ročenku nazvanou *Ibero-Americana Pragensia*.

⁶⁰ ŠKULTÉTY, J. Estado actual y perspectivas de la hispanística eslovaca. In: *Ibero-Americana Pragensia, anuario del centro de estudios Ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga*, 1967, s. 179-180.

Hispanistika se na Slovensku začala utvářet poměrně pozdě. Nejprve se jednalo o praktická cvičení (1954), později také o konference o literatuře a nakonec o úplnou výuku španělštiny jako specializovaného oboru na Filosofické fakultě Univerzity Komenského. Pokud jde o utváření hispanistiky na Slovensku, sluší se zmínit pomoc českých hispanistů: jmenujme především univerzitního profesora Dr Oldřicha Běliče, DrSc., Doc. Dr Zdeňka Hampla, CSc., Doc. Dr Oldřicha Tichého, Doc. Dr Josefa Dubského, CSc., kteří nám pomohli jak při výuce o historii španělské literatury, tak při zajišťování zahraničních cest.

⁶¹ POLIŠENSKÝ J., VRHEL, F., HRUBEŠ, J. Actividades del centro de estudios ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga. In: *Ibero-Americana Pragensia, anuario del centro de estudios Ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga*, 1969, s. 283.

že v polovině roku 1969 přijel do Prahy ředitel La estafeta literaria, renomovaného časopisu o španělské kultuře, Ramón Solis Llorente. V říjnu téhož roku do Československa zavítali Kubánci Sídroc Ramos, ředitel kubánské knihovny a María Lastayo, pracovnice národní knihovny José Martího. V následujících číslech ročenky je zmiňováno mnoho návštěv, převážně ze zemí Latinské Ameriky.

Vydávání učebnic nelze oddělit od dobové ediční politiky. Její stav dokládá autorka mimo jiné prostřednictvím svědectví několika překladatelů ze španělštiny. Podle Josefa Čermáka (*1928)⁶² u nás Latinská Amerika platila za revoluční kontinent. S Kamilem Uhlířem začal v šedesátých letech vydávat u nás do té doby neznámé autory a připravoval tak půdu pro latinskoamerický boom pokračující v sedmdesátých letech. Podařilo se připravit Argentince Jorge Luise Borgese a Julia Cortázara, Mexičana Carlose Fuentes, Peruánce Mariu Vargase Llosu. Další jména v následujících letech v Odeonu objevoval hispanista a erudovaný katalanista Jan Schejbal (*1942) a hispanista Jan Hloušek (*1943). Josef Forbelský souhlasí, že:

„hispanoamerická literatura se k nám dostávala snáze, protože Latinská Amerika byla vnímána jako třetí svět, se kterým musíme mít my z Východu dobré vztahy. A pak tu byla spřátelená socialistická Kuba, která vlastně stimulovala druhou vlnu hispanismu.“

Josef Čermák dále dodává, že literatura Francova Španělska byla v Čechách tabu. První kniha spisovatele žijícího ve Španělsku vyšla až koncem padesátých let. U nás byla vydávána díla pokrokových protifrankistických emigrantů, v převážné většině beletrizujících žurnalistů, kteří se usadili v Moskvě. Kdežto v generaci bratří Goytisolů

En la primera mitad de 1969 el Centro tuvo el placer de recibir al Dr. Ramón Solis Llorente, director de la renombrada revista de cultura española La Estafeta literaria y precursor de las relaciones culturales entre Checoslovaquia y España. El mes de octubre el Centro fue honrado por los representantes de bibliotecas cubanas, el profesor Sídroc Ramos, director de las bibliotecas de Cuba, y la profesora María Lastayo, responsable de selección y canje de la Biblioteca Nacional José Martí.

⁶² ČERMÁK, J. Kapitola Josef Čermák. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 24.

vycházela literatura s kritickým přístupem k vládnoucímu režimu, která nahrazovala nesvobodný denní tisk.

Pokud jde o překlady ze španělštiny, je třeba si uvědomit, že Španělsko, které vzešlo z občanské války 1936 až 1939, mělo velice specifický režim. Čermákova slova o tabuizovaných autorech potvrzuje Josef Forbelský:

„Ze španělštiny bylo možné překládat buď autory z první poloviny století, tedy klasiku reprezentovanou třeba Lorcou, anebo autory emigrační. Ale naprosto neznámí tedy až do konce padesátých a do šedesátých let zůstávali autoři, kteří se rodili ze Španělska konfrontovaného s realitou, jež byla výsledkem občanské války. Z těch radikálnějších byl známý Juan Goytisolo. Tito autoři se zaměřovali na sociální kritiku, i když sami většinou pocházeli z etablovaných vyšších vrstev.“⁶³

Úroveň výuky španělštiny pod taktovkou rodilé mluvčí Carmen Pargy a dle svých slov přitažlivou atmosféru ocenil Antonín Přidal (*1935). Empatická učitelka ho přivedla k překládání veršovaných epigramů ve starých učebnicích. Zároveň si postěžoval na nedostupnost španělské literatury:

„Někdy ve třetím ročníku, stále víc nespokojen s tím, že na fakultu nepřicházejí žádné španělské knihy ani literární časopisy, a přitom ten jazyk studujeme – paní Carmen Parga se mezitím odstěhovala s rodinou do Mexika, takže ani rodilého mluvčího už jsme neměli, jsem četl v Hostu do domu článek brněnského ředitele rozhlasu Jana Burjanka o to, jak byl s kulturní delegací v několika jihoamerických zemích. Napsal jsem mu dopis, že studuju španělštinu a hrozně rád bych viděl nějaké časopisy nebo publikace, které si z cesty patrně přivezl. Odpověděl velice vstřícně, ať se u něj zastavím, a dal mi špalíček knih a žurnálů.“⁶⁴

⁶³ FORBELSKÝ, J. Kapitola Josef Forbelský. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 87.

⁶⁴ PŘIDAL, A. Kapitola Antonín Přidal. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 332, 335.

3.2 ŠPANĚLŠTINA PO SAMETOVÉ REVOLUCI

Situace ohledně nabídky vyučovaných jazyků a dostupnosti materiálů se u nás po pádu komunismu radikálně změnila. Dáno ekonomickou i politickou celosvětovou situací se postupně na první místo dostala angličtina. K etapám výběru cizích jazyků v rámci povinného vzdělávání se vyjadřuje Jan Průcha:

„Před 2. světovou válkou se na československých středních školách vyučovala latina a řečtina, z živých jazyků němčina a francouzština, výjimečně angličtina. Po válce nastal velký zvrat s nepříznivými důsledky: Školským zákonem z roku 1948 byla zavedena ruština jako povinný první cizí jazyk na všech druhých (československých) škol. Další cizí jazyk bylo možné studovat teprve jako druhý cizí jazyk na gymnáziích a v některých středních školách. V některých druhých škol (většina středních odborných učilišť) se žáci kromě ruštiny s žádným jiným cizím jazykem nesetkávali. Tento stav přetrval až do roku 1989 a měl samozřejmě nepříznivé důsledky pro znalost cizích jazyků v celé české populaci. Od roku 1990 byl zaveden nový systém, který umožnil svobodnou volbu cizího jazyka již na základních školách: Žáci si mohli vybírat jeden z cizích jazyků (angličtina, francouzština, němčina, ruština, španělština), kterému se chtěli učit v 5.-9. ročníku základní školy. Ve středních školách pak ve studiu tohoto cizího jazyka mohli pokračovat, respektive volili si jiný cizí jazyk. V prvních letech po listopadové revoluci 1989 nastala obtížná situace: Na jedné straně velmi vzrostl zájem žáků, respektive jejich rodičů, o výuku němčiny a angličtiny, na druhé straně byl velký nedostatek kvalifikovaných učitelů jiných cizích jazyků než ruštiny. Zároveň se projevoval trend, kdy stále větší počet žáků si vybíral angličtinu jako první cizí jazyk.“⁶⁵

Společně s možností cestování, vznikem soukromých jazykových škol (kurzy s českým či roditelským mluvčím, obchodní verze, aj.) a s rozšířením nabídky státních jazykových škol, vzrostl u veřejnosti zájem i o španělský jazyk. Celosvětově patří tento

⁶⁵ PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada, 2010, s. 110.

románský jazyk bezesporu k nejrozšířenějším jazykům, kdy je oficiálním jazykem nejen na Pyrenejském poloostrově, ale i ve státech Latinské Ameriky, hovoří se jí ve Spojených státech amerických a na území bývalých španělských kolonií.

Jako světový jazyk vykazuje po celém světě podobné rysy: je nejvíce studovaným jazykem mezi dospělými, její postavení prvního cizího jazyka ve středních školách je velmi redukováno, téměř ve všech zemích je španělština nabízena jako druhý jazyk a soupeří s francouzštinou a němčinou. V roce 2009 se ve Valencii konalo I. Mezinárodní setkání administrátorů vzdělávání, kde španělské ministerstvo školství představilo záměr podpořit postavení a výuku španělštiny jako světového jazyka. Mezi své priority začlenilo snahu prosadit španělštinu na základních školách, vzdělávat učitele španělštiny, sestavit výukové materiály a zjistit možnosti zařazení do jednotlivých národních kurikul.⁶⁶

Vysoké školy se studijním programem zaměřeným na španělštinu⁶⁷, ať již učitelství, filologie či překladatelství a tlumočnictví, se starají o nárůst kvalifikovaných odborníků. V rámci projektů Evropské unie probíhá program Socrates, podprogram Erasmus. Jedná se o výměnu vysokoškolských studentů, kdy španělští studenti poznávají český jazyk a kulturu na české univerzitě a čeští studenti na oplátku vycestují do Španělska.

⁶⁶ SLADKOVSKÁ, E. Španělština jako budoucí lingua franca? Dostupné z <www.clanky.rvp.cz>.

Závěry I. mezinárodního setkání administrátorů vzdělávání: pravidelně obnovovat nastavené spolupráce v různých zemích; zvýraznit přítomnost španělského ministerstva v některých zemích; zdůraznit důležitost organizování španělských kulturních akcí, zviditelňovat španělskou kulturu; vytvořit komunikační platformu pro výuku španělštiny; zavést výukové on-line kurzy španělštiny; do vzdělávání učitelů zařadit alespoň tříměsíční pobyt ve španělsky mluvící zemi, dále zařadit reálie a kulturní aspekt Španělska a podpořit nové metodologie výuky; podpořit tvorbu každoročních příkladů dobré praxe z výuky španělštiny; rozšířit nabídku studijních pobytů/výměn expertů; rozšířit nabídku stipendií a programů pro studenty a pro učitele.

⁶⁷ Dostupné z <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/odkazy/vysoke-skoly>>.

Univerzita Karlova v Praze (FF, Ústav románských studií, Středisko ibero-amerických studií, Ústav translatologie); VŠE Praha (Katedra románských jazyků); Univerzita Palackého v Olomouci (FF, Španělská filologie); Masarykova univerzita v Brně (FF, Ústav románských jazyků a literatur); Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (FF, Španělský jazyk a literatura, Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod, Učitelství španělského jazyka pro střední školy); Technická univerzita Liberec (PF, Katedra románských jazyků)

Španělština se etabluje na sekundární úrovni vzdělávání, ve většině případů jako druhý volitelný jazyk. Nejsilněji je zastoupena ve španělské sekci bilingvních gymnázií.⁶⁸ Na středních i vysokých školách je na pozici čtvrtého vyučovaného jazyka, na základních pátého. Do českého kurikula lze španělštinu zařadit v části Cizí jazyk nebo Další cizí jazyk.⁶⁹

K šíření španělštiny jistě nemalou měrou přispívá Instituto Cervantes⁷⁰ se sídlem v Madridu, který byl založen v roce 1991 jako kulturní a vzdělávací instituce podporující hispánskou a hispanoamerickou kulturu a jazyk ve světě. Své pobočky má v 90 městech a 43 zemích, taktéž nabízí multimediální verzi s četnými odkazy. V září 2005 byla slavnostně otevřena pobočka v Praze⁷¹, v ulici Na Rybníčku. Mezi její činnosti patří pořádání mezinárodní jazykové zkoušky DELE pro několik jazykových úrovní, kurzů španělštiny a školení pro učitele a všeobecně jakákoliv podpora aktivit hispanistů u nás. Od roku 2006 je bezplatně přístupná knihovna Carlose Fuentese, informační, dokumentační a referenční centrum institutu.

Naopak Španělé se mohou setkat s Českou republikou prostřednictvím Velvyslanectví ČR a honorárních konzulátů, a to v Barceloně, Benidormu, Bilbao, Oviedu, Tenerife a v Palmě de Mallorca.⁷²

⁶⁸ Gymnázium Budějovická v Praze, Gymnázium Luďka Píky v Plzni, Biskupské gymnázium J. N. Neumanna v Českých Budějovicích, Gymnázium Olomouc, Gymnázium Hladnov ve Slezské Ostravě.

⁶⁹ SLADKOVSKÁ, E. Španělština jako budoucí lingua franca? Dostupné z <www.clanky.rvp.cz>.

⁷⁰ Dostupné z <http://www.cervantes.es/sobre_instituto_cervantes>;

El Instituto Cervantes es la institución pública creada por España en 1991 para la promoción y la enseñanza de la lengua española y de las lenguas cooficiales y para la difusión de la cultura española e hispanoamericana. Está presente en 90 ciudades de 43 países en los cinco continentes. Además, cuenta con los sedes en España, la sede central en Madrid y la sede de Alcalá de Henares, y, dentro de su plataforma multimedia, con un portal de referencia en Internet sobre la lengua española y la cultura en español: el Centro Virtual Cervantes.

⁷¹ Dostupné z <<http://praga.cervantes.es/cz>>.

⁷² Souhrnné teritoriální informace – Španělsko.

Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/spanelsko/1000541/>>.

4 VZNIK PRVNÍCH ČESKÝCH UČEBNIC ŠPANĚLŠTINY OČIMA JEJICH TVŮRCŮ

/NA ZÁKLADĚ METODY ORÁLNÍ HISTORIE/

Při výuce cizích jazyků se v současnosti nabízí k užití nepřeberné množství titulů, které jsou zaměřeny na různorodé vyučovací metody a postupy. Jejich autory jsou jak čeští lingvisté, tak tvůrčí týmy zahraničních vydavatelství. V případě španělského jazyka jde např. o španělská vydavatelství Edelsa či Sgel, která se specializují na vydávání učebnic a doplňkových materiálů pro výuku španělštiny s mezinárodní cílovou skupinou.

Dnes je potřeba si uvědomit, že ne vždy měli čeští tvůrci k dispozici zahraniční tisk a samozřejmě internet, který poskytuje nevyčerpatelné zdroje informací. Vladimír Rejzek ke shánění zahraničních materiálů stručně dodává:

„To byl největší handicap, který jsme my hispanisti měli. Poněvadž němčináři měli NDR, francouzští komunisti sem jezdili jako na kafe. Noviny z Anglie nebyl žádný problém (Daily Worker), ale my jsme měli jen Kubu. Využil jsem svých bývalých žáků, které jsem měl 10 let na Resslovce. Ti mi vozili ze služebních cest časopis Selecciones, kde je bohatá nabídka článků ze všech oborů a hlavně i vtipy.“⁷³

Tato kapitola na základě rozhovorů popisuje počátky učebnic cizího jazyka (tj. španělštiny, resp. francouzštiny) v Čechách (dva autoři španělských učebnic, jeden autor francouzských publikací), které postupně vznikaly po druhé světové válce. Tito autoři absolvovali pouze jednosemestrální kurz metodiky a pedagogiky. Nicméně jimi psané učebnice jsou i dnes aktivně užívány a mnohdy jejich členění slouží jako vzor autorům současným. Jsou zde zohledněny teoretické aspekty učebnic, neboť španělština často stojí stranou zkoumání na rozdíl od ostatních cizích jazyků a dosud neexistuje ucelená studie, která se tímto tématem zabývá. Poskytnuté rozhovory se tak staly pro autorku cenným autentickým materiálem.

V tehdejší době nebyla didaktika, ani metodika vysokoškolským předmětem:

⁷³ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Vladimírem Rejzkem. Viz. kapitola 10.4, s. 204.

„Vzdělávání v metodické teorii i praxi se u nás dostávalo učitelům škol prvního stupně na učitelských ústavech od začátku jejich existence (1859) i dříve. Např. Felbigerova kniha metodní z r. 1777 byla osnovou i metodickou příručkou pro učitele. Učitelům gymnasií se dostávalo sice hlubokého a vědecky zaměřeného vzdělání na universitách, pedagogického vzdělání však měli poskrovnu. Metodiky jednotlivých předmětů středoškolských se objevují nesměle jako nepovinné kursy teprve těsně před první světovou válkou. První republika se snažila tuto mezeru vyplnit tak zvaným uváděním v úřad učitelský, později ustanovovacími zkouškami, jež obsahovaly také část metodickou. Povinné přednášky z metodiky a školní praxe s hospitacemi a výstupy byly u nás zavedeny až po roce 1945, respektive 1948.“⁷⁴

Slova Jiřiny Dunovské (1908-1959) potvrzuje Josef Hendrich v odpovědi na dotaz ohledně přednášek didaktiky jako samostatného předmětu na filozofické fakultě v době jeho studií:

„Didaktika v dnešním pojetí přednášena nebyla. Existoval pouze semestrální seminář metodiky. Byly to ovšem velmi stručné přednášky bez pedagogické praxe na školách. [...] Didaktika cizích jazyků je vědecká disciplína. Týká se ovládání cizího jazyka a literatury i kultury daného národa a vedle toho především pedagogické psychologie. Ta je nesmírně důležitá stejně jako psychologie vůbec. [...] Kromě semináře metodiky existovaly přednášky prof. Příhody a dalších profesorů, ale to byla pouhá teorie, která nebyla spojena s praxí. To je dnes překonáno. [...] My, kteří jsme prošli tehdejší vysokou školou, jsme si museli osvojovat zásady výuky a přístupu k žákům sami.“⁷⁵

V rozhovoru s tvůrci učebnic autorka odkrývá jak motivy k tvorbě učebnic, tak i úskalí, kterým během jejich psaní jednotliví autoři čelili; například nemožnost cestovat volně do zahraničí či nedostatek příležitostí pravidelného kontaktu s rodilými mluvčími.

⁷⁴ DUNOVSKÁ, J. W. Úvodní slovo k dnešní problematice metodiky vyučování cizím jazykům. *Cizí jazyky ve škole*, 1957, roč. 1, č. 6, s. 246.

⁷⁵ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Josefem Hendrichem. Viz. kapitola 10.2, s. 187-188.

4.1 STRUČNÉ ŽIVOTOPISY AUTORŮ

Stručné životopisy tří osobností slouží k dokreslení dobového kontextu, stejně tak jako dokumentace jejich nejen pedagogických zkušeností.

4.1.1 JOSEF HENDRICH (1920-2012)

Josef Hendrich se narodil 1. května 1920 ve Střížovicích u Turnova, od roku 1945 žil v Praze. Po absolvování reálného gymnázia v Turnově studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy obor angličtina, francouzština. 17. listopadu 1939 musel studium přerušit, vysoké školy byly zavřeny. Po válce v červnu 1945 se vrátil k přerušenému studiu na Filozofické fakultě, které ukončil v březnu 1949. Krátce nato nastoupil jako profesor francouzštiny na Státní jazykový ústav, pozdější Státní jazykovou školu. Od r. 1966 až do svého odchodu do důchodu v roce 1985 působil na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.

V rámci své publikační činnosti se ve spolupráci s Jaromírem Tláskalem a Oldřichem Kulíkem věnoval mimo jiné tvorbě učebnic francouzského jazyka. Později s Jaromírem Tláskalem a Otomarem Radinou vytvořil rozsáhlou *Francouzskou mluvnici* a s kolektivem autorů vysokoškolskou učebnici *Didaktika cizích jazyků*.

Ve své vědecké práci se zaměřoval zejména na výzkum vnímání zvukové podoby francouzského jazyka českými žáky.

Byl členem a čestným předsedou Kruhu moderních filologů, působil jako čestný předseda redakční rady časopisu *Cizí jazyky*, byl čestným prezidentem Mezinárodní federace profesorů živých jazyků a nositelem řady vyznamenání (Pamětní medaile J. A. Komenského, Pamětní medaile Univerzity Karlovy aj.). Byl rovněž vyznamenán udělením francouzských Akademických palm s hodností důstojníka (Officier de l'Ordre des Palmes Académiques). Jako účastník domácího odboje za 2. světové války obdržel vojenský titul Válečného veterána. Josef Hendrich zemřel v roce 2012 v Praze.

4.1.2 LIBUŠE PROKOPOVÁ (1919-2014)

Libuše Prokopová se narodila v roce 1919 v Praze. Před válkou vystudovala první tři semestry moderní filologie zaměřené na němčinu a francouzštinu na pražské filozofické fakultě. Po válce pokračovala ve studiu románské filologie do roku 1948. V roce 1949 získala doktorský titul.

Ze své odborné činnosti si nejvíce cení svých překladů ze španělštiny. Je autorkou několika učebnic španělského jazyka, z nichž většina se v současné době stále používá. Oblíbenou publikací mezi studenty španělštiny je učebnice Španělština nejen pro samouky. Libuše Prokopová zemřela v roce 2014 v Praze.

4.1.3 VLADIMÍR REJZEK (1923)

Vladimír Rejzek se narodil v roce 1923 v Praze Nuslích. Po ukončení elitního chlapeckého gymnázia v Křemencově ulici vystudoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze španělštinu, angličtinu a tzv. malou francouzštinu. Titul středoškolský profesor získal v roce 1949.

Po působení na několika pražských gymnáziích (Ječná, Truhlářská, Drtinovo gymnázium na Smíchově, gymnázium na Hládkově) nastoupil dvouletou vojenskou službu (1951-1953). Po jejím skončení učil dva roky matematiku na ZŠ v Praze Strašnicích.

V letech 1955-1964 vyučoval španělštinu a angličtinu na Obchodní akademii v Resslově ulici, kde se seznámil s profesorem Josefem Dubským. Poté (1964-1989) působil na Vysoké škole ekonomické v Praze, kde pracoval na katedře románských jazyků. Poté jako externista působil pět let na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde vedl semináře didaktiky a normativní mluvnice.

Ve své odborné práci se věnoval především pedagogické činnosti. Vytvořil celou řadu učebnic španělštiny s ekonomickým zaměřením. Ve spolupráci s Josefem Dubským se významně podílel na tvorbě španělsko-českých a česko-španělských slovníků.

4.2 POČÁTKY PUBLIKAČNÍ ČINNOSTI

Většina prvních učebnic španělštiny vznikala v Čechách za komunistického režimu. V publikační činnosti všeho druhu byla vyžadována autocenzura⁷⁶, což znamenalo, že autor sám musel volit obsah i formu v mezích přijatelných pro kontrolní stranické orgány. Autorka se proto tázala, zda autoři museli obětovat nějakou myšlenku ze své práce. K tomuto Josef Hendrich říká:

„Ano, samozřejmě. Bohužel. Zejména šlo o publikace, kde jsme se snažili s kolegou O. Kulíkem a J. Tlaskalem vytvářet učebnice, které by byly nepochybné. Začínali jsme v nejhorší době, v roce 1951. Když jsme např. jednali ve Státním pedagogickém nakladatelství s redaktorem, který měl řídit vydání naší učebnice, řekl nám: *Musíte tam dát v každém případě zmínku o Stalinovi*. My jsme to samozřejmě neudělali. A udělali jsme dobře. Když jsme po smrti Stalina rukopis odevzdávali, redaktor nás vítal slovy: *Hlavně abyste tam neměli Stalina*.“⁷⁷

Libuše Prokopová stejný pocit jako Josef Hendrich nesdílí. Avšak připouští, že:

⁷⁶ JANDOUREK, J. *Jak si nasadit roubík. Psychologie autocenzury*. Dostupné z <www.svobodneforum.cz>.

Český sociolog, spisovatel a esejista Jan Jandourek (*1965) definuje autocenzuru jako více či méně dobrovolné omezení vlastního projevu, a to slovem i písmem. Důvody autocenzury vidí jako důsledek obav, strachu až hrůzy. Období normalizace bylo podle něj pro uplatnění autocenzury ideální. Výhodu autocenzury spatřuje ve skutečnosti, že fungovala sama, neboť působí i podvědomě.

⁷⁷ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 186.

„[...] musela jsem tam občas dávat věci, které bych tam sama nedávala. To třeba bylo přání pedagogického nakladatelství, například Internacionála španělsky. Nedávala bych Internacionálu, dala bych španělskou píseň.“⁷⁸

Josef Čermák, překladatel z francouzštiny a němčiny, okrajově z italštiny a španělštiny, literární historik a vysokoškolský pedagog, vystudoval bohemistiku a romanistiku na Univerzitě Karlově. V letech 1952-1990 byl postupně redaktorem, vedoucím redaktorem, šéfredaktorem a hlavním lektorem nakladatelství Odeon (dříve Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění). Od devadesátých let působil ve vedoucích pozicích v několika nakladatelských domech.⁷⁹ K existenci autocenzury říká:

„Cenzura jako oficiální instituce existovala vlastně jenom v padesátých, a nemýlí-li se, do první poloviny šedesátých let, a tato situace byla pro nakladatelství paradoxně příznivější, než když byla pak zrušena a vlády se ujala takzvaná autocenzura. Dokud existovala HSTD, Hlavní správa tiskového dohledu, v Benediktské ulici, a tento úřad dal na definitivní verzi zkorigovaného textu své razítko, byl už nakladatel z obliga a odpovědnost přejímal orgán. Když však později začala být uplatňována autocenzura, bylo to horší. Odpovědnost byla na autorech a následovně na nakladatelství, začal se víc šířit strach. Záleželo na rozvaze a statečnosti autorů i redaktorů, do jaké míry dokážou eventuálně riskovat.“⁸⁰

K dobové ediční politice ve vztahu k hispánskému světu komentář Josefa Forbelského, který překládal ze španělské literatury a Vladimíra Mikeše (*1927), taktéž překladatele ze španělštiny, italštiny, francouzštiny:

⁷⁸ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.3, s. 195.

⁷⁹ ČERMÁK, J. kapitola Josef Čermák. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 21.

⁸⁰ ČERMÁK, J. kapitola Josef Čermák. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 36.

„Byly celé směrnice. Já jsem je v ruce neměl, protože jsem nebyl funkcionář, ale někteří autoři byli zakázáni. Například mexický spisovatel Octavio Paz, nositel Nobelovy ceny, který se vymezoval proti komunismu. [...] Když Vladimír Mikeš přeložil jeho eseje Luk a lyra, přišlo nařízení, že kniha nemůže vyjít.“⁸¹

Vladimír Mikeš pokračuje:

„Cenzura a zákazy tu samozřejmě byly od začátku. Kolem šedesátého osmého devátého roku jsem překládal také Calderónovu hru Život je sen. A ta už se bohužel hrát nesměla. Zakázali ji v Brně i v Liberci. [...] Někteří zahraniční autoři tu nesměli vycházet, protože někde o nás něco řekli. Fungovala autocenzura.“⁸²

Při tvorbě učebnic to bylo s povolováním užitých materiálů poněkud odlišné, neboť podle Vladimíra Rejzka se tehdy k učebnici nemusel uvádět zdroj, ze kterého se čerpalo. Nicméně dobové klima se projevovalo analogicky při výběru literárních ukázek i témat z reálií příslušné jazykové oblasti. Sám příliš velké problémy s cenzurou neměl. Dodává spíše úsměvnou zkušenost:

„Jednou jsem měl problém s vtipy, když jsem chtěl poslední lekci udělat jen z anekdot. Děti to baví, je to živý jazyk. Paní Hakenová z Výzkumného ústavu pedagogického mi říkala: *Vladimíre, co tě to napadlo, prosím tě, vtipy do učebnice?* Já jsem říkal, že to zlikviduji a dám tam článek o Castrovi. Ona se zarazila. *Prosím tě, to ne, žádného Castra tam nedávej.*“⁸³

Na změny v učebnicových textech zavzpomínal i Josef Hendrich:

⁸¹ FORBELSKÝ, J. kapitola Josef Forbelský. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 91-92.

⁸² MIKEŠ, V. kapitola Vladimír Mikeš. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 255-256.

⁸³ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Vladimírem Rejzkem. Viz kapitola 10.4, s. 202.

„V naší učebnici – v trojdílné *Francouzštině běžné a hospodářské* – součástí každé lekce byl rozhovor mezi českým a francouzským obchodním zástupcem. Toho českého zástupce jsme pojmenovali Svoboda. A redaktor namítl: *To tam nemůžete dát. Vy i já bychom měli nepříjemnosti. Musíte to změnit.* Zeptal jsem se: *A co jméno Pokorný?* To bylo s humorem přijato. Dodnes je jméno Pokorný v těchto učebnicích zajímavým dokladem tehdejší tvůrčí atmosféry. V publikační činnosti všeho druhu byla vyžadována autocenzura, což znamenalo, že autor sám musel volit obsah i formu v mezích přijatelných pro kontrolní stranické orgány.“⁸⁴

Vladimír Rejzek se k tvorbě učebnic dostal víceméně dílem náhody. Při působení na škole v Resslově ulici se setkal s Josefem Dubským, který tehdy již publikoval a Vladimíra Rejzka přivedl k lexikografii. Na citaci z rozhovoru je doložena jedna z absurdit, k nimž docházelo při tvoření učebnic. K otázce autocenzury dodává:

„Jednou mi volala paní redaktorka Gregorová z nakladatelství a říkala: *Pane profesore, prosím vás, mohl byste přijít?* [...] Tenkrát existoval tzv. Úřad pro tiskový dohled, kterému jsme my autoři říkali ÚTISK, kde hledali samé chyby. Dala mi lekci, kde se probírala přídavná jména a jejich stupňování. Já jsem tam vytvořil různá cvičení a vrcholem byl překlad. No a teď já to čtu. Stálo tam: Sovětský svaz je největší obchodní partner Československa, atd. A teď po téhle větě následovala věta: Jeden je horší jak druhý. Já to opravdu neudělal úmyslně. A paní redaktorka říkala: *Prosím vás, přehod'te ty věty.* Takže tyhle věci se hlídaly.“⁸⁵

Současní autoři využívají při sestavování učebnic nejrozličnější informační zdroje, tj. vydání zahraničních časopisů, internetové stránky institucí, audionahrávky ze zahraničních pořadů (např. ukázky z cizojazyčných filmů), interaktivní programy zahraničních nakladatelství, aj. Ovšem jak bylo v tehdejší době složité shánět zahraniční literaturu dokládají slova Libuše Prokopové:

⁸⁴ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Josefem Hendrichem. Viz kapitola 10.2, s. 186.

⁸⁵ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 202.

„K zahraniční literatuře se nešlo dostat. Já jsem akorát chodila do univerzitní knihovny, kde jsem si něco půjčovala. Jinak k ničemu jinému jsem přístup neměla. Po válce už přístup trochu byl. V prvním vydání je třeba Valle-Inclán, což byly ty staré španělské texty. Dneska bych je asi nepoužila.“⁸⁶

O komplikovanosti využívání literárních ukázek při výuce španělštiny hovoří Dubského článek v časopise *Cizí jazyky ve škole*:

„Naši učitelé španělštiny, kteří chtěli doplňovat látku běžných učebnic též ukázkami ze španělské a hispanoamerické literatury, byli dosud nuceni sami si vyhledávat vhodné texty a rozpisovat je pro své žáky: přestože osnovy předpisovaly znalost některých děl významných autorů španělského jazyka, neměli jsme donedávna nic, co by učitelům a žákům umožňovalo vyhovět tomuto požadavku.“⁸⁷

Všechny zpovídané k tvorbě učebnic přivedla skutečnost, že v tehdejší době nebylo na trhu příliš mnoho didaktických materiálů. Tehdy existující učebnice byly zaměřeny na gramaticko-překládovou metodu:

Gramaticko-překládová metoda převažovala do konce 19. století. Lze ji považovat za první soustavný metodický systém vyučování cizích jazyků. Navzdory skutečnosti, že latina ztratila svůj komunikativní charakter, vyučování živých jazyků stále vycházelo z metodiky latiny. Hlavním komponentem výuky byla gramatika, rovněž doslovný překlad z mateřského do cizího jazyka a naopak. Základním metodickým postupem pak byla dedukce a syntéza, kdy se podle gramatických pravidel uměle tvořily věty. Kompetence pro ústní projev odpovídaly dovednosti číst a překládat. Forma byla důležitější než vlastní obsah věty, proto se žáci učili slova bez kontextu. Souvislostmi mezi teorií a praxí, rolí mateřštiny,

⁸⁶ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.3, s. 196.

⁸⁷ DUBSKÝ, J. Dvakrát o španělské literatuře. *Cizí jazyky ve škole*, 1958, roč. 2, č. 10, s. 474.

obsahem učiva a lexikálního minima se zabýval Jan Amos Komenský. Nepodceňoval úlohu systematického výkladu gramatiky, nicméně při vyvozování mluvnických pravidel doporučoval induktivní postup. Mateřský jazyk má podle Komenského sloužit k výkladu mluvnických pravidel. V souvislosti s gramaticko-překládovou metodou se objevila interlineární metoda. Tato lexikálně překladová metoda vychází z předpokladu, že každé cizojazyčné dílo obsahuje lexikální a mluvnickou látku, která je v jiných vztazích a spojeních obsažena i v dalších literárních dílech. Žáci po přečtení díla prováděli analýzu věty, a tím se seznamovali s gramatickými pravidly a novými slovy. Nakonec se učili věty nazpaměť, aby získali mluvní návyky. Za pokrok lze označit skutečnost, že podkladem byl živý literární text. Negativem na druhou stranu jsou přílišné nároky na mechanickou paměť žáka.⁸⁸

Tato metoda je i dnes některými učiteli vnímána jako tradiční metoda výuky cizích jazyků:

„Grammar Translation was the dominant way of teaching in European secondary schools at the end of the 19th century – and continued to be so, despite the attacks, long into the 20th century. [...] an emphasis on writing, on grammar, on accuracy, and on the ultimate aim of enabling its students to read the literary classics of the language they were learning. Grammar Translation is what people often seem to be referring to when they use the vague term ‘traditional language teaching’.“⁸⁹

K podobě těchto materiálů se Josef Hendrich vyjádřil:

⁸⁸ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988, s. 257-260.

⁸⁹ COOK, G. *Translation in Language Teaching*. Oxford: Oxford university press, 2010, s. 9-10.

Překlad: Gramaticko-překládová metoda byla převažující formou výuky na evropských středních školách na konci 19. století – a to pokračovalo i přes protesty ve 20. století. [...] důraz byl na psaní, gramatiku, přesnost a konečným cílem bylo studenty naučit číst klasickou literaturu v jazyce, kterému se učí. Gramaticko-překládová metoda je některými lidmi označována nepřesným termínem ‘tradiční výuka jazyka’.

„Učebnice pro tehdejší jedenáctiletky byly zaměřeny na gramaticko-překladovou metodu. Cílem bylo naučit žáky porozumět hlavně psanému textu.“⁹⁰

S ohledem na potřeby studentů ovládat cizí jazyk aktivně, začali autoři prosazovat metodu zprostředkovací:

Zprostředkovací metoda měla vedle prakticky zaměřeného komunikativního cíle plnit i výchovně vzdělávací úkol živých jazyků. Byla spojením metody syntetické a analytické. Jde o analytický postup a napodobování na základě rozboru, nikoliv jen intuitivně. Analyzuje se souvislý text psaný v takové podobě, jak se běžně mluví v každodenních situacích. Zdůrazňuje se správná výslovnost pomocí praktikování poslechu a hovoru. Své místo ve vyučovacím procesu má jak indukce, tak i dedukce. V pozdějším stadiu výuky se přidává překládání do mateřštiny. Cvičení v překladu se doporučují proto, že utvrzují slovní zásobu a analýza mluvnických pravidel odkrývá rozdíly obou jazyků. Hledání nových metod, pomocí nichž by bylo efektivněji dosaženo komunikativního cíle, vedlo k vývoji audio-lingvální metody v USA a audiovizuální strukturně globální metody v Evropě.⁹¹

Zprostředkovací metoda dala základ audio-lingvální metodě v USA, kterou Stephen D. Krashen (*1941) definuje následovně:

„Here are the common features of audio-lingual language teaching. [...] The lesson typically begins with a dialogue, which contains the structures and vocabulary of the lesson. The student is expected to mimic the dialogue and eventually memorize it (termed “mim-mem”). Often the class practices the dialogue as a group, and then in smaller groups. The dialogue is followed by pattern drill on the structures

⁹⁰ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 187.

⁹¹ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988, s. 263-265.

introduced in the dialogue. The aim of the drill is to “strengthen habits“ to make the pattern “automatic“. ⁹²

Tuto skutečnost potvrzují i slova Josefa Hendricha:

„Posluchači jazykových škol a podnikových kurzů potřebovali ovládat cizí jazyk všestranně – aktivně. To byl také náš názor jako autorů a v tomto duchu jsme učebnice pojali. [...] V roce 1968 jsem obdržel půlroční stáž ve Francii. Během svého pobytu v Paříži jsem navázal styky s vynikajícími osobnostmi v oblasti lingvistické a didaktické. Po návratu do Prahy jsem z toho všeho velmi čerpal, jak ve svých přednáškách i mimo fakultu tak v práci publikační, obsahující více než sto odborných statí nebo článků.“⁹³

K porovnání gramaticko-překladové a audiolingvální metody se vztahuje článek Josefa Veselého (1911-1994) v časopise *Cizí jazyky ve škole*:

„Tradiční výuka (podle gramaticko-překladové metody) zanedbávala kanál auditivní a orální, tj. nevěnovala dostatečnou pozornost poslechu a mluvení. Dnes v některých metodických koncepcích (např. v americké audiolingvální metodě) dochází k opačnému extrému: zanedbává se čtení a psaní. Proto v současné době mnozí autoři zdůrazňují význam vizuálního a grafomotorického osvojovacího kanálu.“⁹⁴

⁹² KRASHEN, S. D. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Phoenix: ELT, 1995, s. 129-130.

Překlad: Zde jsou hlavní rysy audio-lingvální metody. Vyučovací hodina začíná dialogem, který obsahuje struktury a slovní zásobu dané lekce. Očekává se, že student napodobuje dialog a nakonec se ho snaží zapamatovat (tzv. „mim-memů“). Často třída nacvičuje dialog jako skupina, poté v menších skupinkách. Po dialogu následuje drill zaměřený na struktury uvedené v dialogu. Cílem drillu je posílit daný návyk a zautomatizovat strukturu.

⁹³ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 187.

⁹⁴ VESELÝ, J. Kanály osvojování cizího jazyka. *Cizí jazyky ve škole*, 1977/1978, roč. 21, č. 7, s. 301.

V současné době se u nás téma překladu jako tzv. páté kompetence stalo jedním z předmětů zkoumání Davida Mračka (*1981), který v roce 2013 na mezinárodní konferenci v Hradci Králové přednesl příspěvek s názvem Tlumočení ve výuce cizích jazyků. Dle jeho slov není překlad v rámci výuky cizího jazyka již zcela zatracován a stále častěji je zmiňován v pozitivním smyslu v teoretických pracích o lingvodidaktice. Dále dodává, že tzv. bilingvní reforma, která probíhá v posledních letech, usiluje o promyšlené a pravidelné zapojování mateřštiny do výuky, což znamená obnovený zájem o překlad, jenž byl důsledkem monolingvní politiky převládající v lingvodidaktice dvacátého století neprávem opomíjen. V teoretické rovině se již podařilo přínos bilingvních aktivit obecně prokázat, v praxi učitelé a studenti cizích jazyků většinou považují tlumočení za vysoce specializovanou, psychicky náročnou aktivitu. Nicméně v reálném životě existuje řada činností, které lze nazvat překladem (popř. tlumočením), neboť překladem může být jakákoli bilingvní zprostředkující činnost, která umožňuje komunikaci mezi dvěma monolingvními komunikanty. Skutečnost, že sami studenti vnímají nácvik překladu jako realistický, neboť vědí, že se s ním pravděpodobně setkají v každodenním životě, pozitivně ovlivňuje jejich motivaci ke studiu.

David Mraček své argumenty ohledně překladu opírá o Cookův model interakce:

„Na nejnižší rovině Cookova modelu interakce, tedy již mimo trh s tlumočnickými službami, se s potřebou tlumočení setkáme v každodenních situacích. Nejedna student cizího jazyka má možnost pomoci například známému či příbuznému, který daný jazyk vůbec neovládá. Pro takové situace se vžil termín *mediace* (mediation), zakotvený ostatně ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky (SERR). Mediaci je v tomto dokumentu Rady Evropy popisujícím, které řečové dovednosti je potřeba u studentů rozvíjet, aby byli v praxi schopni úspěšné komunikace, definována jako činnost umožňující komunikaci mezi osobami, jež nejsou z nějakého důvodu spolu schopny komunikovat přímo. Písemná mediaci kromě překladu zahrnuje také parafrázi a sumarizaci, mezi činnostmi ústní mediaci podle SERR patří konferenční tlumočení simultánní, konsekutivní tlumočení (např. uvítací projevy, prohlídky zajímavých míst) a kategorie tzv. neformálního tlumočení, kdy uživatel jazyka tlumočí v domácím prostředí zahraničním

návštěvníkům, v zahraničí svým spoluobčanům neovládajícím jazyk dané země, tlumočení ve společenských situacích pro přátele či rodinné příslušníky, v obchodních situacích pro klienty, dále tlumočení nápisů, jídelních lístků apod.

Tzv. pátá dovednost (*fifth skill*, tedy základní překladatelsko-tlumočnická kompetence), kterou je reálně možné v rámci jazykové výuky ve studentech vypěstovat, však bude nejspíše odpovídat mediaci v užším smyslu, tedy zprostředkování v běžných situacích na první a prostřední rovině Cookova modelu lidské komunikace. Jde o druhy tlumočení, pro něž se v teorii tlumočení vžila označení tlumočení doprovodné, dialogické či bilaterální. Ty patří k nejčastějším typům tlumočení a využívají se při akcích dialogického charakteru (obchodní jednání, prohlídky firemních prostor apod.).

Na nižších a středních stupních pokročilosti lze tento typ tlumočnických aktivit poměrně snadno spojit s technikou hraní rolí (*role play*). Tradiční monolingvní rozhovor například na nádraží, na policii, v restauraci, kině, dopravním prostředku či obchodě mezi turistou (student A) a rodilým mluvčím (student B) lze upravit do formátu komunikačního trojúhelníku, kdy turista (student A) hovoří pouze svou mateřštinou a jeho komunikaci s cizincem (student B) zprostředkuje třetí účastník s rolí mediační (student C), který ovládá oba jazyky. Svou menší náročností na jazykovou vybavenost a orientaci na každodenní životní situace je tato aktivita vhodná právě pro méně pokročilé studenty. Je-li k dispozici dvojice učitelů (rodilý mluvčí jazyka studentů a rodilý mluvčí studovaného jazyka), dialog vedou mezi sebou právě učitelé, zatímco studenti se střídají v tlumočení oběma směry.

Na vyšších stupních pokročilosti a dále v rámci výuky odborného cizího jazyka lze tlumočené scénky tematicky zaměřit (např. tlumočení v cestovním ruchu), zároveň zvýšit délku tlumočených úseků (vlastní příspěvky učitele či studentů na dané téma v délce několika minut), což již ovšem předpokládá, že se studenti seznámí alespoň se základy tlumočnické notace (zápisu).⁹⁵

Principy k dosažení komunikativní kompetence jsou nastíněny v článku nazvaném Funkčně-komunikativní a strukturně-pojmový princip v cizojazyčné výuce.

⁹⁵ MRAČEK, D. Tlumočení ve výuce cizích jazyků. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Sborník příspěvků z 5. mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 57.

Hana Loucká, stejně jako Josef Hendrich, zdůrazňuje mezi jinými osobu adresáta, kterému je nutné přizpůsobit obsah sdělení.

„Dosažení komunikativní kompetence vyžaduje vědomé osvojení kódu, tj. osvojení řečových dovedností na základě zvukových prostředků a jejich vědomé užití v konkrétní komunikaci.

Tento cíl byl formulován v protikladu k jednostranně zaměřenému cíli strukturálně-globálních audiovizuálních metod (dále metod SGAV), požadujících schopnost komunikovat na základě dosažené jazykové kompetence převážně v kódu mluveném. [...] Problémem pak zůstává zapojování větných výpovědí do vyšších celků a jejich užití v různých situacích. [...]

Funkčně-komunikativní princip přihlíží k jednotlivým složkám komunikace, tj. k autorovi sdělení a k jeho komunikativnímu záměru, k adresátovi, k časově-prostorovým okolnostem, za nichž se jazykový projev realizuje.“⁹⁶

Prvotním impulsem pro vznik učebnice Španělština pro samouky, jejímž autorem je Libuše Prokopová, bylo, že mnoho českých odborníků a hudebníků jezdilo na Kubu a potřebovali se rychle naučit španělsky. Ona sama se španělský jazyk naučila z německé učebnice. K autorským začátkům uvádí:

„Nebyly žádné učebnice. Já jsem neměla z čeho učit. Vůbec si nevzpomínám na to jednání s prvním nakladatelem, který se jmenoval Gustav Voleský. On si mě našel, když jsem tehdy pracovala ve španělském oddělení v rozhlasu. Nevím, jak k vydání knihy došlo, žádnou smlouvu nemám. A ta kniha, kterou jsem snad napsala, je nadepsána Ludmila Prokopová. On neznal ani moje křestní jméno. Tehdy to byla taková doba, jaksi velice neuspořádaná.“⁹⁷

⁹⁶ LOUCKÁ, H. Funkčně-komunikativní a strukturně-pojmový princip v cizojazyčné výuce. *Cizí jazyky ve škole*, 1987/1988, roč. 31, č. 6, s. 249.

⁹⁷ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.3, s. 195.

Libuše Prokopová si k vydání Voleského dále vzpomněla, že toto poté předělala s Blázquezem Arroyo⁹⁸ a učebnici vydala Rovnost, Brno v roce 1949. V roce 1965 vyšla v SPN, od roku 2000 vychází v nakladatelství Leda.

K situaci ohledně potřeby znalosti a samotné výuky španělštiny po 2. světové válce na českých školách se krátce vyjádřil Josef Dubský ve svém příspěvku v časopise *Cizí jazyky ve škole*:

„Politické události v zemích Latinské Ameriky [...] budí zvýšený zájem o jazyk, jímž se v těchto zemích hovoří, o španělštinu. Projevem tohoto zvýšeného zájmu o španělštinu je též její zavádění jako dalšího cizího jazyka na všeobecně vzdělávací školy 2. cyklu a upevňování jejího postavení na našich filosofických fakultách. [...] Zájem o španělštinu se u nás zaměřuje především na oblast kulturní, politickou a hospodářskou. Jmenujeme oblast kulturních zájmů na prvním místě, protože je ze všech ostatních nejstarší. Bližší pohled na překlady ze španělské literatury do češtiny opravdu překvapí nečekanou šíří a bohatostí činnosti průkopníků, kteří od minulého století uváděli do češtiny díla španělských autorů.

V instruktivním přehledu českých překladů ze španělštiny, který O. Bělič připojuje k svému překladu Chabásových *Dějin španělské literatury* (Praha 1960, str. 451-463), se dovídáme, že prvním překladem ze španělštiny do češtiny jsou Cervantesovy *Novely*, jež vyšly v r. 1838 v překladu J. B. Pichla. [...]

V oblasti hospodářských styků, ať čistě obchodních nebo obchodně-technických, jež se zdárně a úspěšně rozvíjejí zvláště po druhé světové válce, narážíme dosud na nedostatky v znalosti odborného jazyka, zvláště pokud jde o obchodně-technickou a čistě technickou terminologii. Mállokdo si dovede představit, s jakými těžkostmi se setkávají např. překladatelé odborných technických textů, kteří nemají mnohdy k dispozici ani vhodné a dosti obsáhlé slovníky odborného španělského názvosloví – ostatně výsledky jejich práce bývají někdy opravdu žalostné.

Jak je patrné, všechny tři oblasti našich styků se zeměmi španělského jazyka, vyžadují další prohlubování znalosti španělského jazyka. Vypracování spolehlivých

⁹⁸ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 169.

Blázquez Arroyo vyučoval praktickou španělštinu na filozofické fakultě, jeho paní pracovala jako zubní lékařka na klinice v Jungmannově ulici. Svůj emigrantský život skončili Blázquezoři v Maroku.

jazykových příruček (učebnic, slovníků, mluvnic, konverzačních příruček apod.) je ovšem možné jen v souladu s celkovým stavem vyučování danému jazyku. A pohled do minulosti vysvětlí mnohé z dnešních těžkostí: před druhou světovou válkou se španělštině učilo pouze na dvou či třech tehdejších obchodních akademiích a na jazykových školách; na vysokých školách (na filosofické fakultě a na tehdejší vysoké škole obchodní) byla španělština zastoupena pouze praktickými lektorskými kursy. Tento stav se projevoval též v našem vybavení učebními pomůckami: kromě konverzačních příruček R. J. Slabého a jeho malého slovníčku nebylo k dispozici vlastně vůbec nic (nepočítáme-li nevhodné příručky Vymazalovy, Zahradovy, aj.). Lze proto uvítat snahu dát studiu španělštiny u nás širší základnu, jak se to projevuje od r. 1945 jednak zaváděním španělštiny jako oboru na filosofických fakultách, nebo nyní jejím zavedením jako doporučeného světového jazyka na vysokých školách technického směru a jako volitelného cizího jazyka na školách druhého cyklu; tato opatření budou jistě účinnou pomocí dosavadní úspěšné práce učitelů španělštiny na středně ekonomických školách a na jazykových školách, jež vychovaly dosud pěknou řádku pracovníků s dobrými znalostmi španělštiny.⁹⁹

Vladimír Rejzek se k tehdy užívaným učebnicím staví poněkud kriticky. Upozorňuje na skutečnost, že někteří autoři sestavili materiál, který ne zcela odpovídal cílové skupině:

„Tenkrát se učilo podle učebnice Plívová, Střihavka. Střihavka byl asistentem na filozofické fakultě a Plívová byla asistentkou na vysoké ekonomické. Oba lidé, kteří prostě neprošli střední školou a tu učebnici napsali z toho hlediska, že učili na vysoké škole, kde jsou studenti osmnácti a devatenáctiletí, kdežto my jsme začali s patnáctiletými.“¹⁰⁰

⁹⁹ DUBSKÝ, J. Poznámky ke studiu a znalosti španělštiny u nás. *Cizí jazyky ve škole*, 1961, roč. 5, č. 5, s. 196-199.

¹⁰⁰ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 203.

Výše uvedená slova potvrzuje i recenze uveřejněná v časopise Cizí jazyky, ve které Vladimír Rejzek hodnotí první díl učebnice pro hospodářské školy:

„Učebnice dr. Vl. Štefanové Plíkové a Jar. Střihavky je první částí třídílné učebnice španělštiny pro hospodářské školy. Látka učebnice je rozdělena do dvaceti lekcí skládajících se z článků, mluvnického výkladu a cvičení.

Desátá lekce je určena k opakování látky probrané v I. pololetí, dvacátá lekce opakuje látku z II. pololetí. Kromě článků jsou do některých lekcí též zařazeny španělské a jihoamerické písně, které látku vhodně doplňují. Přehledné mluvnické tabulky, španělsko-český slovníček k jednotlivým lekcím a abecední slovníček španělsko-český a česko-španělský učebnici uzavírají. Pokud jde o grafickou úpravu, je učebnice velmi pěkně a pečlivě provedena. Zejména kresby na konci každé lekce jsou velmi výstižné a vkusné.

Podle zmíněné učebnice se vyučuje již druhým rokem na Hospodářské škole, obor mezinárodní ekonomické vztahy, v Praze. Pokusím se zde shrnout všechny poznatky, které z praktického používání učebnice vyplynuly.

Články jsou celkem vhodně voleny, některé ve formě živého, nenásilného dialogu, a potvrzují, že při sestavování textů bylo přihlíženo k frekvenci a stupni potřebnosti užitých výrazů. Po stránce obsahové i lexikální dávají žákům základní terminologii potřebnou pro běžnou konverzaci. Gramatický výklad má výraznou a od ostatních částí dostatečně odlišnou grafickou úpravu (rámečky, různé typy písma, volné a nestísňené uspořádání), takže dobře podporuje vizuální paměť žáků. Otázky k článkům jsou – až na malé výjimky – přiléhavé k textu a probranou látku dobře procvičují.

Při používání učebnice vyšly najevo též některé nedostatky rázu zejména metodického. Je to pochopitelné, neboť oba autoři vyučují španělštině na vysoké škole, kde problematika vyučování je úplně odlišná. To se musilo samozřejmě projevit i na této učebnici. Chceme proto z praxe získanými zkušenostmi přispět k odstranění těchto nedostatků v případě druhého vydání učebnice.

Prvním nedostatkem je naprosto nevyhovující sled nepravidelných sloves. Slovesa ser, estar a tener, pro běžnou konverzaci nejdůležitější, jsou zařazena až do 7. a 8. lekce (ačkoliv se některých jejich tvarů užívá hojně v textech a

překladových cvičeních již od 2. lekce!), kdežto nepravidelná slovesa méně užívaná (hacer, saber, ver) jsou uváděna již dříve.

Kapitola o členu by se měla rozšířit nejen ve výkladu látky, ale hlavně větším množstvím vysvětlujících příkladů. Žáci tuto partii těžko chápou, protože v češtině pro tento gramatický jev nemají analogii. [...]

V některých cvičeních, zejména překladových, vyskytují se omylem věty a tvary předpokládající znalost gramatických pravidel a jevů, které jsou probírány až v pozdějších lekcích. [...]

Při gramatickém výkladu bych doporučoval uvádět ještě více příkladů, aby gramatický jev mohl být v různých obměnách důkladně procvičen a žáci si jej mohli co nejdříve osvojit a dovedli jej též správně aplikovat.¹⁰¹

Státní pedagogické nakladatelství Vladimíra Rejzka později pověřilo, aby vytvořil cyklus učebnic pro první až čtvrtý ročník. Společně s Vlastou Plívovou (*1929) vytvořil novou autorskou dvojici.¹⁰²

„Já jsem pořád učil v Resslovce a psal jsem učebnice. Publikační činnost byla tenkrát jedna z podmínek dostat se na vysokou školu. [...] Poté jsme dělali učebnici pro jazykové školy. Kolegyně tam dodávaly články, já jsem k tomu udělal gramatiku a cvičení, dokonce i slovníček jsme k tomu dodali. Pak byl ještě druhý díl.“¹⁰³

Vladimír Rejzek byl zároveň členem tvůrčího týmu, který se utvořil kolem osoby Josefa Dubského. Na vynikající spolupráci s ním vzpomíná:

¹⁰¹ REJZEK, V. Dr. Vlasta Štefanová-Plívová–Jaroslav Střihavka. Španělština pro I. ročník hospodářských škol se čtyřletým studiem, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1956. *Cizí jazyky*, 1958, roč. 2, č. 8, s. 380-381.

¹⁰² viz. kapitola BIBLIOGRAFIE, s. 148.

¹⁰³ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 203-204.

„Ještě na Resslovce jsme dělali malý slovník. Španělsko-český udělal Dubský sám. Pak ještě dělal česko-španělský. Ale časově to nemohl zvládnout, tak za mnou přišel, abych si vzal nějaké písmeno. Dostal jsem písmeno H a písmeno P. [...] Po listopadu se všechno měnilo. Pak už jsme se věnovali hlavně slovníkům. Největší problém byl s česko-španělským, protože SPN šlo do likvidace. Nakonec jsme to dojednali s panem doktorem Červenkou z LEDy, který si to vzal na triko a dovydal to. Bohužel do vyšlo tři týdny pro smrti Dubského, který se toho nedožil. Sice už umíral s vědomím, že je to hotové, ale slovník už do ruky nedostal.“¹⁰⁴

Ačkoliv se s Josefem Dubským soustředili především na sestavování slovníků, jejich další ambicí bylo sepsat vysokoškolská skripta:

„Dubský říkal, že musíme udělat pořádná skripta. Když odešel, tak já jsem pak učil 25 let na vysoké ekonomické. Tam jsem se dal dohromady s vynikající kolegyní Špinkovou, která si libovala ve cvičeních. Ta z jednoho tématu nadělala hordy cvičení, ona se v tom úplně vyžívala. Spolu jsme napsali skripta. Já jsem dělal texty a gramatiku a ona dělala cvičení. Učebnice vyšla někdy v roce 1975 a dodneška se podle ní s drobnými úpravami učí.“¹⁰⁵

4.3 TVORBA UČEBNICE: METODY, IDEÁLNÍ UČEBNICE

Metodické zpracování je jedním z nejdůležitějších kritérií při posuzování užití učebnice. Autorka se shoduje s Věrou Martinkovou (*1948)¹⁰⁶, že publikace by měla dosahovat dobré motivační úrovně, podporovat samostatné aktivity a tvořivost žáků, uplatňovat

¹⁰⁴ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 203-204.

¹⁰⁵ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 207.

¹⁰⁶ MARTINKOVÁ, V. Učebnice z pohledu vydavatelů. In: MAŇÁK, J., KNECHT, P. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007, s. 46.

mezipředmětové vztahy, nabízet různorodost příkladů i doprovodných materiálů. Metody či koncepce, které autoři volili při psaní učebnic, shrnuje Josef Hendrich:

„Pokud jde o celkovou koncepci a strukturu našich učebnic, byl jsem stejně jako dnes zastáncem systému, to znamená v duchu didaktických zásad Jana Amose Komenského – tj. od známého k neznámému, od jednoduchého k složitému atd. V tom jsme byli důslední. Nekumulovali jsme učivo, v každé lekci byly obsaženy jazykové jevy v přiměřeném počtu a ty jsme důkladně procvičovali nejen v dané lekci, ale opakováním v lekcích následujících a samostatných lekcích opakovacích.“¹⁰⁷

Libuše Prokopová se o žádnou konkrétní metodu neopírala. V podstatě lze říci, že spoléhala na svou intuici:

„Tehdy skoro žádné metody nebyly. [...] Na vysoké škole jsme žádnou didaktiku neměli. Jen před válkou byla pedagogika, dva semestry. Sestavit učebnici je velká práce. Musí to být v hlavě. Připravila jsem si papír s plánem lekce a podle toho jsem učila. Knihu pro samouky jsem psala spíše na základě intuice a praxe. Všechno jsem vymýšlela. Tehdy existovala jen taková sešitová vydání, jedno se jmenovalo Tisíc slov. Vím to, protože můj tatínek se z toho učil německy. Byly to takové sešitky.“¹⁰⁸

Vladimír Rejzek akcentoval především gramatiku. Pravděpodobně to vycházelo ze skutečnosti, že zpočátku byl v tvůrčím týmu s profesorem Josefem Dubským, který taktéž kladl důraz na úplný výklad gramatických pravidel a na propojení psaného jazyka s hovorovým.

¹⁰⁷ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 189.

¹⁰⁸ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.3, s. 196, 194.

„Jistou potíží při poznávání španělštiny je, že v mnoha případech autoři učebnic a mluvnic nedbají dostatečně úzkého styku mezi španělským hovorovým jazykem a psaným jazykem. Tím se stává, že se v učebnicích a mluvnicích španělštiny často setkáváme s neúplnými „pravidly“, jež deformují a zplošťují mnohotvárnou jazykovou skutečnost, jak se s ní setkáváme v jazyce španělských autorů i v jazyce mluveném.“¹⁰⁹

Lze říci, že v nastoleném trendu Vladimír Rejzek pokračoval i u projektů, u kterých byl sám garantem:

„První učebnice byly podle profesora Dubského. On měl zkušenosti, byl z rodiny romanisty. [...] On si to kočíroval. Dubský byl gramatik. A u toho, čemu jsem pak šéfoval já, jsem bazíroval hlavně na gramatice. Není důležité naučit dítě mluvit, ale aby rozumělo. Jde o ten první styk s cizincem, který ještě navíc vyslovuje originálně, čehož my nemůžeme dosáhnout. Abych mu rozuměl, musím mít již slovní zásobu.“¹¹⁰

Jakýkoliv text nese vlastnosti, jako čtivost, kohezivnost, koherentnost či intertextovost. Dle Jiřího Mareše (*1942) se pedagogický text učebnicového typu vyznačuje dalšími třemi vlastnostmi, a to intencionalností, regulativností a obtížností. Pedagogický text obsahuje vybrané a přeformulované informace tak, aby žák při učení dosáhl stanovených výchovně-vzdělávacích cílů a naučil se poznatkům.¹¹¹ Pokud jde o výběr učebnicových textů pro učebnice cizího jazyka, dotazovala se autorka, zda je vhodnějším postupem adaptovat autentický text či jej raději vytvořit sám. Vladimír Rejzek se přiklání jednoznačně k adaptaci:

¹⁰⁹ DUBSKÝ, J. Poznámky ke studiu a znalosti španělštiny u nás. *Cizí jazyky ve škole*, 1961/1962, roč. 5, č. 5, s. 199.

¹¹⁰ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 204.

¹¹¹ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007, s. 484.

„Rozhodně adaptovat autentický text. Neměl jsem odvahu napsat celý text sám. Hlavně, aby byl text funkční pro gramatiku dané lekce. [...] Ve skladbě učebnice jsme preferovali text, podtextový slovníček, pak následovala frazeologie a typické vazby, výklad gramatiky, nakonec cvičení. Text byl vybraný na konkrétní gramatický jev.“¹¹²

Josef Hendrich již tak striktní není. Připouští i možnost sepsání textu. Nicméně u autentického textu klade důraz na volbu autora:

„Pro začátek je nutno text vytvořit, popřípadě adaptovat. Zároveň je důležitá volba autora. Musí se volit takový autor, jehož styl, slovní zásoba a gramatické jevy nejsou příliš komplikované. Tam, kde je nějaké úskalí ať už gramatické, lexikální nebo stylistické, je nutné zjednodušení, např. souvětí nutno rozdělit na věty jednoduché a krátké. Postupně je nutno předkládat žákům či studentům také originální texty. Učebnice má žákovi osvojení jazyka usnadňovat i svou strukturou a tím i motivovat.“¹¹³

Vzhledem k nemožnosti využívat autentické materiály, Libuše Prokopová preferovala tvorbu vlastního textu, který poté konzultovala s rodilým mluvčím. V následujících slovech zdůrazňuje nesnadnost vytvoření textu, zejména v úvodních lekcích učebnice:

„To záleží na textu, který by se upravoval, jestli text je vůbec vhodný. Někdy je třeba si text vymyslet, aby se tam dostala ta gramatika, terminologie, kterou člověk právě probírá. V prvních lekcích ovšem je lépe vytvořit text sám. Je to

¹¹² BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.4, s. 204, 206.

¹¹³ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 189.

velice obtížné, protože člověk má dvacet slovíček a má z toho udělat třicet řádek.“¹¹⁴

Po druhé světové válce a za komunismu nebylo jistě tak snadné udržovat kontakt s rodilými mluvčími jako dnes. Avšak při tvorbě cizojazyčného textu je nezbytné konzultovat správnost jazykových jevů. S tímto handicapem se Josef Hendrich vypořádal:

„Vždy jsme usilovali o to, aby jedním z oficiálních recenzentů byl Francouz. To se za totality nedařilo. Proto jsme požádali své známé Francouze o spolupráci. Rukopis *Francouzštiny běžné a hospodářské* i učebnice *Francouzština pro jazykové školy* byl takto recenzován. Rukopis *Francouzské mluvnice* byl komentován dokonce pracovníkem Francouzského institutu v Praze.“¹¹⁵

Libuše Prokopová se ke spolupráci s rodilými mluvčími dostala v listopadu 1945:

„[...] v listopadu 1945 přijeli na založení mezinárodního studentského svazu rodilí Španělé a dokonce tu hned dva zůstali. Zůstal tady profesor Blázquez Arroyo, který se mnou dělal učebnici pro Brno. Všechny moje učebnice vždy četl rodilý mluvčí nebo na nich pracoval. Samouky revidovala Jana Štanclová de Arranz, která je provdaná asi 40 let ve Španělsku. Děkala tam doktorát ze španělštiny na madridské univerzitě a je oficiální tlumočnicí. Rozhodně bych nevydala sama nic bez revize.“¹¹⁶

¹¹⁴ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.3, s. 196.

¹¹⁵ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 189-190.

¹¹⁶ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.3, s. 195.

Ve struktuře učebnice rozlišujeme několik komponentů, které jsou klasifikovány do tří kategorií: aparát prezentace učiva (např. výkladový text, shrnutí učiva); aparát řízení učiva (např. otázky a úkoly k tématům, užití rozlišného písma); aparát orientace v učebnici (např. členění na lekce, rejstřík).¹¹⁷ Co se týče struktury učebnice, diskutovala autorka s Josefem Hendrichem o konceptu ideální učebnice. Zdůraznil skutečnost, že tvůrce musí mít na zřeteli cílovou skupinu:

„Stručně řečeno, především je třeba vycházet vždy od žáka a jeho cizojazyčných potřeb. Velikou roli hraje žákův věk. Jinak musí být pojata učebnice pro mateřské školy, základní školy, gymnázia, odborné školy, jinak pro dospělé posluchače. [...] A je třeba pod tímto zorným úhlem volit nejen obsah, ale i formu, tj. i strukturu celé učebnice a jednotlivých lekcí. Týká se to délky lekcí. Pokud jde o žáky základních a středních škol, ale i mateřských škol, dnešní děti jsou vyspělejší, dovedou si hrát s počítačem od útlého dětství. [...] Učebnici, kterou jsme napsali s kolegy Tláskalem a Kulíkem pro jazykové školy v letech 60tých považuji za velmi spolehlivou, metodicky promyšlenou a propracovanou, jazykově bezchybnou. Je založena na frekvenci jednotlivých prostředků lexikálních a gramatických jazyka francouzského. Představuje příklad odpovědné aplikace lingvistické a didaktické teorie.“¹¹⁸

¹¹⁷ PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 266.

¹¹⁸ BRYNDOVÁ, M. Učebnice cizího jazyka: proces jejího vzniku očima tvůrců prvních cizojazyčných učebnic v Čechách. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 36; viz. kapitola 10.2, s. 191.

5 OSOBNOST UČITELE

/NA ZÁKLADĚ METODY ORÁLNÍ HISTORIE/

Většina dnešních učebnic je koncipována dle požadavku vyučovat cizímu jazyku s vyloučením mateřštiny v co největším měřítku. Ideálem se tedy může jevit stav, kdy učitel je zároveň roditelým mluvčím. Nicméně zvolíme-li ke zkoumání učebnic psychodidaktický přístup, zjistíme, že dosažení konkrétního vyučovacího cíle nestojí pouze na vhodně vybrané učebnici a dostatečně jazykově vybaveném vyučujícím, ale do značné míry závisí i na celkové osobnosti učitele. Josef Maňák řadí učitele mezi antropogenní činitele výuky.

„Teze, že učitel má vedoucí úlohu ve výchovně vzdělávacím procesu, se někdy nesprávně chápe tak, jako by se od učitele očekávalo, že učitel musí vše žákům neustále vysvětlovat a předvádět sám. Toto pojetí však vede ke škole pasivní, v níž aktivním činitelem je pouze učitel. Správné pojetí vedoucí úlohy učitele vyzvedává nezastupitelnou funkci učitele při řízení výchovně vzdělávacího procesu.“¹¹⁹

Moderní pohled na postavení učitele ve výuce pregnantně vyjádřil již Jan Amos Komenský v *Analytické didaktice* slovy:

„Žáku přísluší práce, učiteli řízení.“¹²⁰

Jaroslav Mužík (*1950) varuje před situací, do které se při řízení edukačního procesu učitel může poměrně lehce dostat, když:

„podává výklad látky chaoticky, utápí se v podrobnostech, pádí kupředu sedmimílovými botami, pak po cestě k cíli ztratí své účastníky.“¹²¹

¹¹⁹ MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1990, s. 63.

¹²⁰ KOMENSKÝ, J. A. *Analytická didaktika*. Praha: Státní nakladatelství, 1947, s. XXXIV. Dostupné z <www.olimata.webgarden.cz>.

¹²¹ MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005, s. 51.

Jan Průcha se k tématu osobnosti učitele vyjádřil následovně:

„V mnoha vyspělých zemích je v současnosti všeobecně vnímána teze, že úroveň vzdělání žáků na různých typech škol je do značné míry závislá na osobnosti učitelů, a tedy i na úrovni připravenosti na náročnou profesi.“¹²²

Autorka práce, stejně jako Jan Čáp (1925-2001) s Jiřím Marešem¹²³, vycházela z přesvědčení, že rodina a pozitivní vzory (tj. i učitel) mají určující vliv na vývoj osobnosti a jsou jedním z nejvýznamnějších faktorů socializace. Podobný názor sdílí Stanislav Rubáš (*1974) ve své předmluvě nazvané *Dvacet sedm životů*, kde píše, že setkání s osobnostmi je rozhodující pro studium na univerzitě. Nejednoho z našich předních překladatelů vedli při studiu profesori tak, že jako studenti propadli překládání napořád a současně formovali jejich životní postoje vůči době a událostem, které přinášela.¹²⁴

V unikátních rozhovorech s třemi osobnostmi¹²⁵ padly dotazy na rodinné zázemí a především na osobnosti učitelů, zejména při studiu na střední škole, kteří takovými vzory byli. Vladimír Rejzek vidí počátek své činnosti v rodině a na gymnáziu:

„Můj tatínek mě podporoval ve všech mých snahách, nejen studijních, ale i třeba mimoškolních. Byl jsem jedináček, tak mi dal volnou ruku.“¹²⁶

¹²² PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 408.

¹²³ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007, s. 264.

„Učitelé patří k významným osobám v životě a vývoji dětí a mladistvých. Učitel může působit silně, příznivě, nebo naopak nepříznivě, svým záměrným výchovným působením, ale především celou komunikací a interakcí, vztahem k žákům, svou osobností. Může se stát i důležitým modelem pro dítě a mladistvého.“

¹²⁴ RUBÁŠ, S. *Dvacet sedm životů*. In: KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012, s. 10.

¹²⁵ Hendrich, Josef (1920-2012); Prokopová, Libuše (1919-2014); Rejzek, Vladimír (1923)

¹²⁶ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 11.4, s. 198.

Zavzpomínal na Jaroslava Kuchvála (1910-1973)¹²⁷ a Josefa Dubského¹²⁸. Jaroslav Kuchválek studoval a také vyučoval španělštinu, která se tehdy prakticky učila pouze na obchodních akademiích, v Praze jen na „Resslovce“.

„[...] on (Kuchválek, pozn. autorky) vyprávěl o Španělsku, a pak povídá: *Kluci, kdybyste chtěli, tak příští rok máte mít tu deskriptivní geometrii nebo konverzaci, musel bych to vyjednat, ale co kdyby se učila španělština?* No a to byl osudový krok pro můj další vývoj. On to skutečně prosadil a my jsme byli první gymnázium, kde se španělština vyučovala, i když v omezeném počtu hodin.“¹²⁹

Josef Hendrich zmínil přednášky a semináře prof. Otakara Vočadla (1895-1974)¹³⁰ z anglické literatury a kultury, který byl přítelem Karla Čapka, kterého kdysi doprovázel v Anglii. Z této cesty vznikly známé Čapkovy Anglické listy. Často také přednášel v Kruhu moderních filologů, vědecké společnosti při Akademii věd. Dále poznamenává:

„Nejvíce jsem byl ovlivněn svým vynikajícím profesorem francouzštiny J. Paulusem na turnovském reálném gymnáziu. Byl to nejen velký znalec

¹²⁷ FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013, s. 135.

Jaroslav Kuchválek (1910-1973): středoškolský profesor francouzštiny a tělocviku, původem z Kardašovy Řečice, se zásluhou Rudolfa Jana Slabého, hispanisty vyškoleného v Berlíně a v Barceloně, dostal za druhé španělské republiky na stipendijní pobyt do Madridu. Později v době španělské občanské války překládal materiály pro republikánskou tiskovou agenturu v Praze. Od katedry brzy zamířil k diplomacii, což byla tehdy kromě zahraničního obchodu jediná cesta, jak se dostat do Latinské Ameriky. Působil v Brazílii v době prezidentství Kubitscheka, jehož rodina pocházela z jižních Čech.

¹²⁸ Dostupné z <www.aleph.nkp.cz>.

Josef Dubský (1917-1996): hispanista, autor učebnic španělštiny, španělsko-českého a česko-španělského slovníku. Vyučoval na FF UK a na VŠE.

¹²⁹ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 11.4, s. 198-199.

¹³⁰ Dostupné z <www.hanama.blog.cz>.

Otakar Vočadlo (1895-1974): pedagog, lingvista, anglista a amerikanista. Byl zakladatelem studia anglistiky na Univerzitě Komenského v Bratislavě a přednášející amerikanistiky na Univerzitě Karlově. Přednášel i na řadě amerických univerzit, kde připomínal význam slavistických studií. Za války byl vězněn v koncentračních táborech, kde byl svým spoluvězňům ochotným učitelem angličtiny a ruštiny.

francouzského jazyka a literatury, ale zároveň výborný pedagog, který zanechal hluboký obdiv a úctu nejen u mne, ale i u mých spolužáků. Zapůsobil na mě také prof. Josef Kopal,¹³¹ znalec francouzské literatury. Také prof. Bohumil Trnka¹³², významný lingvista v oboru anglistiky, který mě ovlivnil svou systematičností, důsledností a pojmáním jazykových jevů vůbec. [...] V oblasti pedagogiky na mne zapůsobil prof. Václav Příhoda¹³³. Pod jeho vedením jsem také prováděl výzkum na školách, týkající se paměti žáků nižších tříd základních škol. On mě uvedl do přísné vědecké práce, kterou jsem poté uplatňoval zejména v oblasti jazyka francouzského. Ovlivnil mě však také prof. Josef Hendrich¹³⁴, můj jmenovec (nepříbuzný), který přednášel o díle a metodických principech J. A. Komenského.¹³⁵

Libuši Prokopovou nejvíce ovlivnila její profesorka francouzštiny, na jejíž jméno si již nevzpomněla. Říkali jí „madamička“. Velmi milovala Francii a francouzštinu a

¹³¹ Dostupné z <www.databaze-prekladu.cz>.

Josef Kopal (1883-1966): Po studiích se stal středoškolským profesorem, krátce učil na reálce v Bučovicích, byl profesorem na gymnáziu v Kolíně, v Litomyšli, poté přesídlil do Prahy. Od roku 1938 působil na Karlově univerzitě, kde v letech 1945-1952 vedl romanistiku. Jako literární historik se věnoval studiu klasicismu, jako překladatel literatury 19. století.

¹³² Dostupné z <www.spisovatele.cz/bohumil-trnka>.

Bohumil Trnka (1895-1984): anglista, literární kritik, jazykovědec a autor řady učebnic. Byl zakládajícím členem Pražského lingvistického kroužku společně s Mukařovským, Mathesiem a Havránkem. Od roku 1938 působil na FF UK. Byl průkopníkem kvantitativních metod jazykové fonetické analýzy.

¹³³ Dostupné z <www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/prihod.html>.

Václav Příhoda (1889-1979): Pod vlivem O. Chlupa reflektuje v pedagogické práci dynamismus a experiment a orientuje se na oblast experimentální pedagogiky. Celý život se snažil v pedagogice a v pedagogické psychologii uplatňovat vědecké metody, které by umožňovaly pedagogické a psychologické jevy měřit, ověřovat a dokazovat.

¹³⁴ Dostupné z <www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/hendri.html>.

Josef Hendrich (1888-1950): Klasické jazyky studoval pod vedením profesora Josefa Krále, který také ovlivnil charakter jeho vědecké práce. V každé jeho práci je přítomna systematičnost, přesnost, správný a jasný výraz. Svůj zájem směřoval ke kmenologii a k aktuálním pedagogickým problémům.

¹³⁵ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 10.2, s. 184-185.

svou lásku přenesla i na své žáky. I proto Prokopová později studovala francouzskou filologii na pražské filozofické fakultě.¹³⁶

Pro některé začínající pedagogy je velmi těžké najít si cestu k žákům. K poznávání žáků využívají několik psychologických metod. Některé z nich uvádí Jiří Mareš a Jan Čáp: pozorování, experiment, rozbor slovních projevů nebo rozbor výsledků činnosti.¹³⁷ Přesto, že učitel si je vědom chyb při posuzování osobnosti, v některých případech se jim nedokáže vyhnout. Především je to haló-efekt, stereotypizace nebo individuální subjektivní zkreslení. Jedna z otázek rozhovoru se proto nevyhnutelně musela tématu počátku působení dotknout.

Josef Hendrich okomentoval začátek učitelské kariéry:

„Začal jsem studovat na Filozofické fakultě již v roce 1939, pak přišel 17. listopad. Byl jsem tehdy ubytován v Hlávkových kolejích, které byly časně ráno přepadeny nacistickými esesmany. [...] My, propuštění, jsme si museli okamžitě najít zaměstnání. [...] V roce 1945 jsem opustil zaměstnání a pokračoval ve studiu ve stejném oboru jako před válkou. Když jsem nastoupil do praxe, měl jsem tedy značné zkušenosti životní, ale i pedagogické, protože jsem už během středoškolských studií a později dával různé soukromé kondice a občas zastupoval i kolegy v některých kurzech v Praze. V celém svém životě jsem vyučoval vesměs dospělé posluchače. Na gymnáziu ani na základní škole jsem nikdy nepůsobil. Výuka dospělých je náročná z toho důvodu, že jsou většinou odborně zaměřeni a mají řadu dotazů. Proti své původní přípravě během studií jsem musel ve výuce své znalosti odborného francouzského jazyka doplňovat jak po stránce lexikální, tak po stránce stylistické.“¹³⁸

¹³⁶ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 10.3, s. 193.

¹³⁷ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001, s. 29.

¹³⁸ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 10.2, s. 185.

Vladimír Rejzek je přesvědčen, že na začátku své pedagogické dráhy měl veliké štěstí na žáky. Na gymnáziu v Ječné učil žáky jen o šest let starší, než byl on sám. Zkusil to na ně po dobrém:

„Já jsem jim řekl rovnou, podívejte se, nezkoušejte na mě žádné figle, protože já si je ještě dobře pamatuji sám. Neměl jsem prakticky problémy. Vždy jsem říkal, že kantor je takový, jakého si ho udělají studenti. Když otravují studenti, tak pak otravuje i kantor. A ten má více možností, jak jim ten život znepříjemnit.“¹³⁹

Na trhu je mnoho učebnic koncipovaných dle klasických, komunikativních či experimentálních metod. Zvolit správný typ výukového materiálu vyžaduje určitou pedagogickou zkušenost. I sebelepší učebnice může být deklasována nevhodným přístupem ze strany pedagoga. Josef Hendrich je přesvědčen, že učitel by měl volit takovou učebnici, která je nejen kvalitní, ale která také vyhovuje jeho metodickým názorům. Dodává, že teprve po prvním nebo druhém roce práce s danou učebnicí může efektivně využít všech jejích kladů. Má-li učitel ovlivnit postup podle učebnice, vyžaduje to jeho důkladnou přípravu. Musí se s předstihem seznámit s učebnicí od první do poslední lekce.¹⁴⁰

Vladimír Rejzek považuje osobnost učitele ve vyučovacím procesu za jeden z nejpodstatnějších faktorů úspěšného řízení. Připouští, že:

„kantor nemusí jazyk perfektně ovládat, ale musí to umět vysvětlit a hlavně musí žáky zaujmout a přinutit je, aby dělali. Nejkrásnější je, když se děti učí s chutí a

¹³⁹ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 10.4, s. 200-201.

¹⁴⁰ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 10.2, s. 192.

dalo by se říci i s láskou. Člověk musí mít takové kvality, aby za ten respekt stál.“¹⁴¹

Charakterové vlastnosti a kvality schopného, „ideálního“ učitele byly vyjádřeny v mnohých publikacích.¹⁴² Z tohoto důvodu autorka upustila od jejich širokého popisu, namísto toho nechala promluvit klasiky. Josef Hendrich stručně řekl, že učitel by měl být především osobnost, člověk vzdělaný, charakterní, pedagogicky nadaný a schopný, čestný s kladným poměrem ke svému povolání a ke svěřeným žákům, měl by co nejlépe ovládat obor, kterému vyučuje, chovat se patřičně a být vzorem pro žáky.¹⁴³ Zároveň poukazuje na náročnost tohoto povolání:

„Někteří učitelé a zvláště učitelky zbytečně na žáky křičí, neovládají svůj hlas, gestikulaci a mimiku. Neuvědomují si, že když se zlobí, jsou pro své žáky směšní. Mají jednat s žáky jako s dospělými, slušně, laskavě, s pochopením, i když někdy přísně a vždy náročně, důsledně a spravedlivě. To vše včetně mnoha dalších povinností klade na učitele vysoké nároky nejen na kvalitu jejich působení, ale i na jejich čas a psychiku.“¹⁴⁴

Jan Čáp s Jiřím Marešem rozlišují pět základních stylů učitelova výchovného působení. První je autokratický styl vyznačující se záporným emočním vztahem a silným řízením. Autokratický učitel stále rozkazuje a zakazuje, sám nadmíru mluví a nepustí druhého ke slovu. Svým chováním vytváří atmosféru napětí a strachu. U žáků se zajímá jen o výkony a kázeň, ne o možnosti a podmínky žáků. K přáním a potřebám dětí přihlíží jen zřídka a požaduje, aby se vše dělalo přesně podle jeho pokynů, čímž omezuje samostatnost a iniciativu žáků. Druhý styl je liberální s nezájmem o dítě se znaky

¹⁴¹ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 10.4, s. 206.

¹⁴² Např. VAŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004.; PRŮCHA, J. *Učitel. Současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002. aj.

¹⁴³ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Josefem Hendrichem. Viz kapitola 10.2, s. 192.

¹⁴⁴ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Josefem Hendrichem. Viz kapitola 10.2, s. 192.

záporného emočního vztahu a slabého řízení. Liberální učitel klade nízké požadavky na výkon a kázeň a nedostatečně kontroluje plnění úkolů. Jeho chování budí dojem lhostejnosti k tomu, co se kolem něho děje, žáci učitele unavují a obtěžují. Kombinace dvou těchto stylů, popřípadě jejich střídání je charakteristické pro rozporný autokraticky-liberální styl. Emoční vztah je opět záporný, řízení rozporné.

Naopak kladný emoční vztah je typický pro laskavý liberální styl, ovšem řízení je slabé. Učitel projevuje sympatii k žákům, porozumění pro jejich potřeby, podmínky a problémy. Na druhou stranu omlouvá nedostatky, klade nízké požadavky, popřípadě nekontroluje jejich plnění. V krajním případě se učitel chová jako litující a ochraňující matka. Učitel s integračním stylem výchovného působení se chová klidně, bez agresivních výbuchů, ale také bez úzkosti a nervozity. Má kladný emoční vztah a střední až zesílené řízení. Žákům se snaží porozumět, je ochoten s nimi mluvit i o věcech, které nesouvisejí přímo se školou. Žákům důvěřuje, že splní požadavky, čímž podporuje jejich samostatnost a povzbuzuje iniciativu žáků. Působí příkladem lidského vztahu, komunikace respektující v druhém osobnost. Místo příkazů klade vhodně otázky, dává návrhy k zamyšlení a vybízí k účasti na rozhodování.¹⁴⁵

Vladimír Rejzek charakterizuje ideálního učitele následovně:

„Prostě přísný, v některých směrech až neúprosný, co se týče třeba mluvnice, tolerantní k žákům a k jejich denním osudům. Každý má občas nějaké problémy. A hlavně musíte být spravedliví. Měřit všem stejně. Když žáci vidí, že neděláte rozdíly, tak to ocení. [...] Děti si musíte nějakým způsobem získat. Hodně špatné je, když kantor si myslí, že tím že bude krutovládce, získá respekt, ale to vyvolává jedině nenávist. Naopak mírná vládlost, ukázat, že jste taky člověk. Nikdy jsem neváhal přiznat, že také neznám všechno.“¹⁴⁶

Libuše Prokopová se víceméně ztotožnila s názory obou výše dotazovaných:

¹⁴⁵ ČÁP, J., MAREŠ J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001, s. 325-326.

¹⁴⁶ BRYNDOVÁ, M. Osobnost učitele ve vyučovacím procesu; rozhovor s klasiky. In: *Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 60; viz kapitola 10.4, s. 206-207.

„Myslím si, že osobnost učitele vše velice ovlivňuje. Jeho nadšení a celkové zaujetí dělá hodně. Je dobré, když učitel umí v žácích probudit zájem. Musí umět vysvětlit dobře jazykové jevy.“¹⁴⁷

Z výše uvedeného vyplynulo, že učitel musí být osobnost, která žáky vede na jejich cestě za poznáním a je to on ve spolupráci s žáky, kdo určuje, zda jednotlivé vyučovací metody mohou přinést dobré výsledky. Jarmila Skalková (1924-2009) k náročnosti výběru učebních pomůcek, a tedy i učebnic, poznamenává:

„Bohatství učebních pomůcek klade nároky na učitele při jejich výběru. Různé učební pomůcky, vzhledem ke svému charakteru, plní v poznávacím procesu žáků různé funkce. Neměly by proto být zařazovány náhodně. Učitel volí vhodné pomůcky vzhledem k cíli, který ve vyučování sleduje, k věku a psychickému vývoji žáků.“¹⁴⁸

¹⁴⁷ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Libuší Prokopovou. Viz kapitola 10.3, s. 197.

¹⁴⁸ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007, s. 249-250.

6 KOMPARACE UČEBNIC ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA

6.1 SEZNAM POROVNÁVANÝCH UČEBNIC ŠPANĚLŠTINY

DUBSKÝ, J., CARRASCO, A. *Cvičebnice hospodářské španělštiny I*. Praha: SPN, 1954. /ISBN neuvedeno; 1. vydání

DUBSKÝ, J. a kol. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha: SNTL, 1991. /ISBN 80-03-00530-2; 3. vydání

KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., DEKANOVA, A., CHACÓN GIL, P. *¿Fiesta! I*. Plzeň: Fraus, 2000. /ISBN 80-7238-085-0; 1. vydání

MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Učebnice současné španělštiny I*. Brno: Computer Press, 2008. /ISBN 978-80-251-2392-8; 1. vydání

PROKOPOVÁ, L. *Španělština*. Praha: SPN, 1992. /ISBN 80-04-20625-5; 1. vydání

PROKOPOVÁ, L. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 1998. /ISBN 80-85927-08-X; 2. vydání

6.2 KOMPARATIVNÍ ANALÝZA UČEBNIC

Výzkum učebnic lze provádět z mnoha aspektů. Petr Knecht s Tomášem Janíkem uvádějí dva hlavní oborové přístupy, kurikulární a psychodidaktický.

„Kurikulární přístup se zabývá zejména vztahem kurikula a učebnic, pohlíží na učebnice jako na kurikulární projekt, zkoumá učivo v učebnicích; psychodidaktický přístup klade důraz na transformace, artikulace, reprezentace učiva, zabývá se styly práce s učebnicemi, vztahem mezi didaktickým textem a učením, příp. porozumění učivu, zkoumá vlivy učebnic na učitele, žáky a rodiče.“¹⁴⁹

Následující komparace učebnic inklinuje spíše k přístupu kurikulárnímu. Autorka si všímá jak struktury publikací jako celku, tak i členění jednotlivých lekcí, sleduje

¹⁴⁹ KNECHT, P., JANÍK, T. kol. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 10.

vývoj terminologie u názvů gramatických jevů, určení cílové skupiny, zařazení doprovodného obrazového materiálu.¹⁵⁰

K roli doprovodného obrazového materiálu se vyjadřuje Jaan Mikk (*1939):

„Ilustrace v učebnicích plní mnoho funkcí, ale především dělají učebnici zajímavější, a to zvláště ilustrace barevné. V posledních desetiletích se počet ilustrací v učebnicích rapidně zvýšil. Dnes se však musíme ptát, kolik ilustrací je optimální pro určitý celek a především pak, jak ilustrace používat, aby pomáhaly k rozvíjení myšlení žáků a vedly je k estetickému cítění.“¹⁵¹

Společným rysem všech analyzovaných vzorků je, že byly sestaveny českým autorem či autory, s jazykovou úpravou rodilým mluvčím nebo českým mluvčím dlouhodobě žijícím ve španělsky mluvící zemi. Představují několik generací tvůrců a tvůrčích týmů.

ROK VYDÁNÍ	1954	1991 (1. vyd. 1973)	1992	1998 (1. vyd. 1962)	2000	2008
AUTOR / AUTOŘI	Dubský Josef, Carrasco Antonio	Dubský Josef, Špinková Eva, Serano Delly	Prokopová Libuše	Prokopová Libuše	Králová Jana, Krbcová Milada, Dekanová Alena, Chacón Gil, Pablo	Macíková Olga, Mlýnková Ludmila

¹⁵⁰ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001, s. 498-502.

Obrazový materiál, který se vyskytuje v didaktických textech, může plnit řadu funkcí; přitom jeden obrázek dokonce někdy více než jednu. Podle Jana Čápa a Jiřího Mareše rozlišujeme funkce dekorativní, reprezentující, organizující, interpretující, transformující, afektivně-motivační, funkce koncentrování pozornosti a kognitivně-regulační. U funkce dekorativní obrázek věcně nesouvisí s daným textem, např. vyplňuje prázdné místo nebo činí text atraktivnější pro běžného čtenáře. Posláním reprezentující funkce je u žáků vytvářet adekvátní obrazové představy. Souhrnně znázorňuje pojmy a vztahy, o nichž text pojednává. Organizující funkce vhodně uspořádává již existující znalosti a představy a dodává jim soudržnost. Funkce interpretující má usnadnit žákům pochopení učiva a předcházet vzniku mylných představ. Funkce transformující ovlivňuje způsob, kterým se žák učí, způsob, jímž zpracovává informace. Učení je pro žáka prací, která by měla být provázena příjemnými pocity. Posláním obrázku může být probuzení žákovy zájmu o učivo a navození dobré nálady. Tuto funkci nazýváme afektivně-motivační. Funkce koncentrování pozornosti slouží k navození a udržení žákovy pozornosti. Psychologicky správně vytvořený obrázek usměrňuje žákovu pozornost na podstatné věci. Obrazový materiál slouží k podpoře poznávacích procesů, což nazýváme funkcí kognitivně-regulační.

¹⁵¹ MIKK, J. Učebnice: budoucnost národa. In: MAŇÁK, J., KNECHT, P. (eds). *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007, s. 17.

VYDAVATELSTVÍ	SPN	SNTL	SPN	Leda	Fraus	Comp. Press
NÁZEV	Cvičebnice hospodářské španělštiny 1	Moderní učebnice španělštiny	Španělština	Španělština pro samouky	Fiesta 1	Učebnice současné španělštiny 1
POČET LEKCÍ	20	20	55	44	15 + 3	21 + 3
ČLENĚNÍ LEKCE	text, (přísluví), slovníček, gramatika, otázky k úvodnímu textu, cvičení	gramatika, cvičení I, (překlad), text, slovníček, cvičení II, (překlad)	text, slovníček, gramatika, cvičení, překlad	text, slovníček, gramatika, cvičení, překlad	článek (A,B,C,D), slovníček, frazeologie, gramatika, cvičení, překlad	článek, slovníček, gramatika, frazeologie, cvičení, překlad
TERMINOLOGIE	španělsky, česky	česky, španělsky	česky	česky	česky, španělsky	česky, španělsky
DOPROVODNÝ OBRAZOVÝ MATERIÁL	ne	ne	ne (mapa Španělska, LA)	ne (comics, mapa Evropy, LA)	ano (barevný)	ano (černobílý)
AUDIO NAHRÁVKY	ne	ne	ano	ano	ano	ano
INTEGROVANÝ SLOVNÍČEK	ne	ano	ano	ne	ano	ano
SOUHRN GRAMATIKY	tabulka nepravidelných tvarů sloves	mluvnické tabulky	konjugace sloves	konjugace sloves, číslovky	ne	přehled konjugace sloves
CÍLOVÁ SKUPINA ¹⁵²	zájemci z řad pracovníků, kteří potřebují získat znalost cizích jazyků pro zkvalitnění své práce, ať již v zahraničním obchodu nebo na jiném pracovišti	studující na středních i vysokých školách, účastníkům jazykových kurzů a k individuálnímu studiu	neuvedena, edice jazyková příručka pro veřejnost	samouci, menší skupinky	střední a jazykové školy	neuvedena, vhodná i pro samouky
INTEGROVANÝ KLÍČ	ne	ne	ano	ne	ne	ano
LEKTOROVALI/Y	Prokopová Věra	neuvedeno	Štanclová de Arranz Jana, Zavadil Bohumil, Hamplová Zdeňka	Štanclová de Arranz Jana	Ježková Slavomíra, Bartíková Ivana	Cernuda Alejandro, Vrbková Alena

6.3 UČEBNICE: ZÁMĚR AUTORA/AUTORŮ

/NA ZÁKLADĚ PŘEDMLUV A ROZHOVORŮ S AUTORY/

¹⁵² BENESŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008, s. 88.

„Kritéria při určování cílových skupin: sociologické kritérium [...]; podle pohlaví; podle věku [...]; podle formy vzdělávání [...]; podle dosaženého vzdělání [...]; podle profesního zaměření [...]; podle motivace [...].“

6.3.1 CVIČEBNICE HOSPODÁŘSKÉ ŠPANĚLŠTINY 1

Struktura Cvičebnice hospodářské španělštiny je dle jejích autorů přizpůsobena cílové skupině, tedy pracujícím, kteří potřebují získat znalost cizích jazyků pro zkvalitnění své práce, např. v zahraničním obchodě. Cvičebnice je rozdělena na dvě části. První seznamuje s tvaroslovím, zatímco druhá část podává strukturu syntaxe a frazeologie. Vzhledem k roku vzniku publikace (1953), nejsou k učebnici k dispozici audionahrávky. V předmluvě se píše:

„Texty jednotlivých lekcí obsahují v prvních deseti thematických celcích prvního oddílu učebnice nejobvyklejší výrazy běžné konversace, vztahující se ke každodennímu životu.“¹⁵³

V dalších lekcích se stále více vyskytuje odborná terminologie (obchodní dopis, formulář, odborný tisk). Na každou lekci navazuje stručný gramatický výklad, který je podán na podkladě mluvnice češtiny. Je neobvyklé, že autor předem očekává u uživatelů znalost příbuzných cizích jazyků, zdůrazňuje, že tato znalost je u pracujících ze zahraničního obchodu předpokládána. Souhrnem veškeré látky každé lekce jsou překladová cvičení a dialogizace námětů. Autoři předkládají uživatelům návod, jak s učebnicí pracovat:

„Má-li být poměrně bohatá látka učebnice zvládnuta po všech stránkách, mluvnické, která je základem jazykové znalosti, i slovní a frazeologické, která uvádí do hospodářské tematiky, musí všichni, kdo používají této učebnice, dobře promyslet učlenění každé jednotlivé lekce a svědomitě probrat všechny její složky. Velký počet cvičení umožňuje zautomatizování slovní i frazeologické zásoby mluvnických poznatků, avšak jen tehdy, budou-li jednotlivá cvičení opakována tak dlouho, až jejich vybavování bude téměř mechanické. Hlavním metodickým prostředkem bude tedy stálé opakování textů i cvičení.“¹⁵⁴

¹⁵³ DUBSKÝ, J., CARRASCO, A. *Cvičebnice hospodářské španělštiny I*. Praha: SPN, 1954, s. 3.

¹⁵⁴ DUBSKÝ, J., CARRASCO, A. *Cvičebnice hospodářské španělštiny I*. Praha: SPN, 1954, s. 3-4.

Na rozdíl od předmluv v moderních učebnicích, autoři Cvičebnice hospodářské španělštiny 1 vyjádřili naději, že přes všechny své nedostatky poslouží učebnice všem, kdo se chtějí seznámit s hospodářskou španělštinou. Současně požádali ty, kteří budou učebnici používat, aby své připomínky a náměty, které by učebnici zlepšily, laskavě sdělili redakci Státního pedagogického nakladatelství.¹⁵⁵

6.3.2 MODERNÍ UČEBNICE ŠPANĚLŠTINY

Moderní učebnice španělštiny je určena pro ty, kteří začínají se španělštinou, frekventanty jazykových kurzů, posluchače vysokých škol, studenty oboru překladatelství a tlumočnictví, pro pracovníky hospodářské praxe a k individuálnímu studiu. Obsahuje 20 lekcí, gramatiku dělí do 49 paragrafů, nedisponuje audionahrávkami. Úvodní lekce je věnována španělské výslovnosti a pravopisu, zařazena je abeceda, sekce o vázání slov, dělení slov, grafické značení hlásek, psaný přízvuk a tvoření otázek a zvolání.

V článku věnovanému znalostem španělštiny se Josef Dubský vyjadřuje k pozitivům studia španělského jazyka, obzvláště v počáteční fázi studia:

„Proti jiným západoevropským jazykům, jimž se vyučuje na našich školách, má španělština některé výhody, jež působí, že výsledky vyučování za předpokladu stejného materiálu jsou lepší než např. ve francouzštině nebo v němčině. Kromě malého rozdílu mezi systémem španělských hlásek a systémem jejich grafického znázornění, jenž představuje značnou úsporu času při vyučování, zaslouží si zmínky též poměrná pravidelnost forem v morfologické plánu tohoto jazyka.“¹⁵⁶

¹⁵⁵ DUBSKÝ, J., CARRASCO, A. *Cvičebnice hospodářské španělštiny*. Praha: SPN, 1954, s. 4.

¹⁵⁶ DUBSKÝ, J. Poznámky ke studiu a znalosti španělštiny u nás. *Cizí jazyky ve škole*, 1961/1962, roč. 5, č. 5, s. 198-199.

Publikace *Moderní učebnice španělštiny* je zpracovaná vskutku pokrokově. Její vyučovací metody, které dle autorů umožňují dosáhnout aktivní a pokročilé znalosti, komentoval i Vladimír Rejzek v rozhovoru s autorkou této práce:

„Dubský měl tenkrát takový novátorský nápad. Dělal *Moderní učebnici francouzštiny* a *Moderní učebnici španělštiny*. Klasicky začínáme vždy textem, ale on tady začínal cvičeními. Někde si přečetl, že se více užívá minulý čas, tak začal gramatiku minulým časem.“¹⁵⁷

Autoři sice vycházeli ze základních poznatků o španělském jazyce, nicméně k nim přistoupili opravdu netradičním přístupem. Na rozdíl od v praxi zavedené struktury, tj. text, slovníček, gramatika, cvičení, je mluvnická část založena na dedukci, čili že student sám nachází zákonitosti jazykových jevů na základě soustavného porovnávání španělského způsobu vyjadřování s českým. Teoretický výklad je minimalizován na pár poznámek. Každá lekce začíná gramatickým jevem užitým v konkrétních příkladech bez výkladu, poté následuje sekce Cvičení I, článek s odděleným slovníčkem nazvaným *Nové výrazy* a nakonec oddíl Cvičení II. Samotní autoři ozřejmují výběr struktury učebnice následovně:

„Abychom mohli věnovat větší pozornost živému užívání jazyka, zabýváme se zvláště zařazením jednotlivých jazykových jevů do výpovědi, kdežto tvaroslovné poznatky podáváme stručně a zhuštěně, s odkazem na mluvnické tabulky, připojené na konci učebnice. Některé další jazykové jevy, tradičně v učebnicích zařazované do mluvnice, přerazujeme do lexikální části a procvičujeme na základě porovnávání v různých kontextech tak, aby je studující mohl správně aplikovat v příslušných cvičeních.“¹⁵⁸

Texty vykreslují situace, s nimiž se uživatel učebnice může setkat při studijní, služební nebo obchodní cestě, s důrazem na mluvený jazyk. Mezi tématy nalezneme: *La*

¹⁵⁷ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Vladimírem Rejzkem. Viz kapitola 10.4, s. 206.

¹⁵⁸ DUBSKÝ, J. a kol. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha: SNTL, 1991, s. 8.

llegada, En el hotel, En el restaurante, Teléfonos urgentes, Un anuncio, Hablando de negocios, De compras, Visita a la fábrica, El viaje por avión, Tarjetas de visitas¹⁵⁹, aj. V lexikálních a frazeologických cvičeních je obsažena slovní zásoba dané lekce.

6.3.3 ŠPANĚLŠTINA

Na rozdíl od Španělštiny pro samouky Libuše Prokopová v úvodu své další publikace, Španělština, představuje knihu velmi stručně ve dvou větách:

„Tato učebnice vychází z evropské španělštiny, která je základem pro varianty tohoto jazyka ve všech zemích. Na rozdíly je upozorněno v poznámkách.“¹⁶⁰

K cílové skupině ani k samotné struktuře učebnice se autorka nevyjadřuje. Místo toho využila úvodní část k charakteristice španělštiny jako románského jazyka. Krátce představila vliv germánštiny, arabštiny a jazyků Latinské Ameriky na vývoj španělštiny. Pohovořila o stavu španělštiny v současnosti (tj. 1992) a upozornila budoucí studenty na existenci rozdílů mezi jednotlivými oblastmi.

Učebnice je rozdělena do 55 lekcí, které vykazují tradiční pojetí, tj. úvodní text, podtextový slovníček, fráze k zapamatování, gramatická sekce, cvičení a závěrečný překlad. Klíč k vybraným cvičením (označeny symbolem klíče) je zařazen na konci publikace. K učebnici je k dispozici kazeta s poslechovými cvičeními. Některé texty přibližují studentům španělské a hispanoamerické reálie (např. 33. lekce América Latina), nabízejí extrakty z děl španělských a latinskoamerických autorů (34. lekce Ramón José Sender, 45. lekce Vicente Blasco Ibáñez, 49. lekce Juan Goytisolo, 53. lekce Miguel Delibes, 55. lekce Julio Cortázar, aj.).

¹⁵⁹ Překlad: Příjezd, V hotelu, V restauraci, Urgentní telefonáty, Oznámení, Obchodní jazyk, Nákupy, Návštěva továrny, Cesta letadlem, Navštívenky.

¹⁶⁰ PROKOPOVÁ, L. *Španělština*. Praha: SPN, 1992, s. 14.

6.3.4 ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY

Autorka Španělštiny pro samouky v úvodu představuje španělštinu jako románský jazyk vzniklý z lidové latiny a stručně přibližuje jeho historický vývoj. Popisuje španělštinu z hlediska počtu mluvčích, možností studia na zahraničních univerzitách či šíření pomocí masmédií. Z pohledu lexika upozorňuje na případné geografické rozdíly ve slovní zásobě. Libuše Prokopová autorce této práce v rozhovoru sdělila, že:

„Prvotním impulsem pro vznik učebnice Španělština pro samouky bylo, že mnoho českých odborníků a hudebníků jezdilo na Kubu a potřebovali se rychle naučit španělsky.“¹⁶¹

Vydání v roce 1998 je podle Libuše Prokopové přepracováno a zaměřeno na Španělsko. Zvýšená pozornost je zaměřena na komunikaci, tedy na hovorový jazyk a vazby společenského styku. Autorka publikace zdůrazňuje, že charakteristickou vlastností španělštiny je logika a přesnost vyjadřování, na čemž je založena i Španělština pro samouky. Libuše Prokopová přiznává, že výběr gramatiky nebyl snadný. Publikaci rozdělila do 44 lekcí. Na začátku uvedla seznam zkratk, výslovnost, písemné vyjádření hlásek, španělskou abecedu, vázání slov a zařadila sekci věnovanou přízvuku. Slovní zásoba odpovídá frekvenčnímu slovníku a je procvičována zejména ta mluvnice, která se liší od češtiny. Správnost odpovědí lze ověřit v samostatné brožurě s klíčem a španělsko-českým slovníkem, k audioorálním cvičením poslouží nahrávky na kazetách. Autorka podává samoukům celkem detailní návod, jak publikaci užívat pro dosažení dobrého výsledku:

„Buďte důkladní a pozorní. [...] Přečtěte si text lekce, pak si doplňte slovíčka a proberte příslušné části mluvnice. Přeložte si text do češtiny. Teprve když mu dobře rozumíte, přečtěte jej znovu, plynule, pak zavřete knihu, pust'te si týž text z nahrávky a snažte se rozumět při poslechu, zvykat si na mluvenou španělštinu. Po

¹⁶¹ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Libuší Prokopovou. Viz kapitola 10.3, s. 195.

probrání textu a slovíček se znovu vraťte k mluvnici a pak se pusťte do cvičení. Probírejte si je ústně nebo písemně a srovnávejte s klíčem, abyste si opravili omyly nebo chyby. [...] Učte se v malých dávkách, ale soustavně a pokud možno každý den. Stálým opakováním si slovíčka a vazby zapamatujete snadněji než usilovným učením jednou týdně. Jde o dril, ale ten je nutný.¹⁶²

6.3.5 ¿FIESTA! 1

Podle samotných autorů je cílem prvního dílu ¿Fiesty! dát studentům k dispozici praktickou příručku, pomocí které se seznámí s elementární slovní zásobou a mluvnickými prostředky užívanými v každodenní ústní i písemné komunikaci, především ve španělském úzu.

Souhrnné poučení o výslovnosti je zařazeno v úvodu učebnice. Učebnice je rozčleněna do tří bloků po pěti lekcích, uzavřených lekcí opakovací (Repaso), která je zaměřena na poslech s porozuměním a komunikaci. Charakter textů je dialogický se zakomponováním reálií života ve Španělsku, v českém překladu jsou úmyslně tvary hovorové češtiny, které zní v daném kontextu přirozeněji, a to i s ohledem na cílovou skupinu, tedy středoškoláky. Hlavním autorem a korektorem textů je rodilý mluvčí, jehož věk a erudice zaručují tematickou autentičnost. Protagonisty rozhovorů jsou dva mladí lidé – česká studentka španělštiny Lenka a její španělský přítel Gonzalo, kteří se ocitají v obvyklých situacích a hovoří spolu o každodenních tématech, např. navazování kontaktů, první zaměstnání, nákupy, cestování, apod. Dle autorů jejich prostřednictvím dochází k co nejpřirozenějšímu setkání žáků-začátečnicků se studovaným jazykem. Texty B a C (popř. D) rozvíjejí a doplňují základní témata, často prostřednictvím autentických jazykových materiálů, jako je pozvánka, jízdenka, jídelní lístek, apod. Sekce Repaso je uvedena poslechem bez textové podpory. Vzhledem ke skutečnosti, že každá lekce obsahuje velké penzum gramatiky, zejména v první polovině učebnice, jsou opakovací

¹⁶² PROKOPOVÁ, L. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 1998, s. 13.

lekce koncipovány tak, aby probranou látku nerozšiřovaly, ale uváděly ji do nových komunikačních souvislostí.¹⁶³

V přehledu frazeologie jsou zdůrazněna spojení vyskytující se v textu lekce, kdy si žák ujasní, zda daným větám porozuměl správně. K výkladu mluvnice autoři využívají věty z textů a srovnání s češtinou. Žák může postupovat na základě podobnosti s mateřským jazykem, což výuku činí více efektivní.

Tři bloky cvičení ověřují čtení s porozuměním, věnují se formální stránce projevu, tj. fonetice a pravopisu a upevňují gramatické, lexikální a frazeologické struktury. Cvičení i závěrečný překlad se zaměřují na reprodukci výchozích textů a samostatné vyjadřování na dané téma. Zadání jsou do sedmé lekce uvedena v češtině, od lekce osmé ve španělštině s překladem v závorce a v posledních pěti lekcích španělsky.

Nahrávky úvodních textů, fonetických a audioorálních cvičení přispívají k upevnění správné výslovnosti. Metodická příručka obsahuje nejen přepis poslechových textů, audioorální cvičení a klíče k řešení většiny cvičení, ale i podněty k doplnění výuky.

6.3.6 UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1

Učebnice současné španělštiny 1 prezentuje základy španělského jazyka tak, aby se uživatelé naučili komunikovat v běžných životních situacích do úrovně B1-B2 dle Společného evropského referenčního rámce.

Publikace je rozdělena do 21 lekcí, kdy po každé sedmé lekci je opakování a autoevaluační test. Celková struktura je pojata velmi tradičně. Lekce začínají textem se slovní zásobou současné evropské španělštiny, zároveň jsou zohledněny nejmarkantnější rozdíly latinskoamerické španělštiny. Následuje slovníček, frazeologie, gramatický výklad a oddíl nazvaný Contexto comunicativo. Ten sumarizuje výrazy a fráze spojené s určitým konverzačním tématem. Cvičení upevňují gramatiku a rozvíjejí komunikativní schopnosti.

¹⁶³ KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M. DEKANOVÁ, A., CHACÓN GIL, P. *Fiesta 1, metodická příručka s klíčem*. Plzeň: Fraus, 2001, s. 9-10.

Učebnice je vhodná taktéž pro samouky, neboť zahrnuje klíč ke cvičením, přehled časování sloves, španělsko-český a česko-španělský kontextuální slovníček, tzn. neobsahuje veškeré významy slov. Nahrávky textů a poslechová cvičení jsou v přirozeném tempu, aby nebyla měněna rychlost španělské mluvy.

6.4 LINGVISTICKÁ TERMINOLOGIE V UČEBNÍCÍCH ŠPANĚLŠTINY

Lingvistická terminologie v učebnicích španělštiny vykazuje značné známky nejednotného užívání. Na závěr této podkapitoly je zařazena přehledná tabulka, která vykresluje situaci v šesti publikacích.

Na vysokou různorodost terminologie u slovesných časů a módů upozornil již v roce 1957 ve svém článku Josef Dubský:

„Při práci na učebnicích španělštiny jsem se setkával vždy s mimořádnou nejednotností základní španělské gramatické terminologie, a to jak v starších mluvnicích, tak i v gramatikách a učebnicích nejnovějších. Protože z praxe vím, že tato nejednotnost působí i jistě potíže při vyučování španělštině nejen žákům, nýbrž i učitelům, domnívám se, že nebude na škodu podívat se, jak se nám tato základní terminologie jeví v některých jazykových příručkách z poslední doby ve srovnání s klasickými hispanistickými pracemi, a pokusím se o její zhodnocení. [...]

V oblasti slovesných časů a způsobů panuje ve španělštině přímo terminologický zmatek, ke kterému nemálo přispívá i sama španělská Akademie tím, že setrvává na některých názvech, které jsou většinou moderních gramatiků označovány za nesprávné. Termíny, jichž španělská Akademie užívá pro jednotlivé časy jsou např. tyto: presente (trabajo), pretérito imperfecto (trabajaba), pretérito indefinido (trabajé), pretérito perfecto (he trabajado), pretérito pluscuamperfecto (había trabajado), pretérito anterior (hube trabajado), futuro imperfecto (trabajaré), futuro perfecto (habré trabajado), potencial simple o imperfecto (trabajaría), potencial compuesto o perfecto (habría trabajado) a obdobné názvy pro časy subjuntivu. [...]

Přes Bellův pokus vystihnout funkci jednotlivých časů a způsobů termíny, které by byly přiléhavější a výstižnější než akademické názvosloví (presente: trabajo,

copretérito: *trabajaba*, pretérito: *trabajé*, antepresente: *he trabajado*, antecopretérito: *había trabajado*, antepretérito: *hube trabajado*, futuro: *trabajaré*, antefuturo: *habré trabajado*, pospretérito del modo indicativo: *habría trabajado*, a příslušné názvy pro tvary subjuntivu), většina gramatiků vychází dnes z názvosloví Akademie s jistými opravami podle Bellova označení nebo podle vlastního pojetí. [...]

Úhrnem lze tedy rozeznávat dvě tendence: první, která hledí sladit název daného slovesného tvaru s jeho funkcí (představitelem je tu především Andrés Bello [...]), a druhou, která je více formální a přiklání se k názvosloví klasickému (představitelem je tu především španělská Akademie, k níž se přiklání mnoho gramatiků, i když s ní ve všem nesouhlasí).

Početní převaha přívrženců druhé skupiny nasvědčuje tomu, že si gramatikové uvědomují, jak je obtížné chtít vyjádřit pouhým pojmenováním slovesné formy její bohatý sémantický obsah a její funkci.¹⁶⁴

K obdobnému tématu se o sedm let později vyjádřil i Jiří Černý (*1936). Zaměřil se na čtyři publikace španělštiny:

„Porovnáme-li mluvnice několika našich hispanistů, překvapí nás značná nejednotnost v terminologii časů a módů španělského slovesa. U pojmenování jmenných tvarů slovesných nejsou podstatné rozdíly, věnujeme se proto pouze terminologii určitých tvarů. [...]

Rozdíly v názvech jednotlivých časů, resp. módů, vyplynou, když porovnáme vysokoškolská skripta Tichého, Prokopové, Škultétyho a slovníky či učebnice Dubského.

	Tichý	Prokopová	Dubský	Škultéty
	Indicativo:	Indicativo:	Indicativo:	Indicativo:
I <i>hablo</i>	presente	presente	presente	presente
II <i>he hablado</i>	p. perfecto compuesto	p. perfecto	p. perfecto	p. perfecto
III <i>hablé</i>	pretérito	p. indefinido	p. perfecto	pretérito simple

¹⁶⁴ DUBSKÝ, J. K španělské mluvnické terminologii. *Cizí jazyky ve škole*, 1957, roč. 1, č. 7, s. 322-325.

IV <i>hube hablado</i>	p. anterior	p. anterior	p. perfecto anterior	p. anterior
V <i>hablaba</i>	p. imperfecto	p. imperfecto	imperfecto	imperfecto
VI <i>había hablado</i>	p. pluscuam- perfecto	p. pluscuam- perfecto	p. pluscuam- perfecto	pluscuamperfecto
VII <i>hablaré</i>	futuro	f. imperfecto	futuro	futuro
VIII <i>habré hablado</i>	f. perfecto	f. perfecto	f. perfecto	f. perfecto
[...]				

Z tabulky je patrné, že se naši hispanisté shodují pouze u názvů presente a futuro perfecto.

[...]

Názvosloví časů a modů bylo původně mechanicky přebíráno z latiny. Postupně se ukazovalo, že příslušné tvary neodpovídají charakteru jednotlivých španělských časů, resp. modů, a tím méně pak celkovému vyjadřování časů a modů španělského slovesa. Začaly se objevovat páce, které přinášely nový pohled na funkce španělských slovesných časů a zároveň i nové názvy, které měly těmito funkcím odpovídat. [...]

Značná různorodost ve španělské terminologii se projevila i při tvoření českých názvů španělských slovesných časů. V posledních letech byla u nás vydána celá řada učebnic španělštiny, jejichž autoři zvolili určitou terminologii španělskou a snažili se podle ní vytvořit obdobné české názvosloví.¹⁶⁵

Následující tabulka zobrazuje na šesti učebnicích španělského jazyka různorodost lingvistické terminologie. O podobnou analýzu se v roce 2011 pokusila Slavomíra Ježková.¹⁶⁶

Nejstarší analyzovaný vzorek je z roku 1954, naopak nejnovější byl vydán v roce 2008.

¹⁶⁵ ČERNÝ, J. K problematice terminologie španělských slovesných časů a modů. *Cizí jazyky ve škole*, 1964, roč. 8, č. 4, s. 153-155, 160.

¹⁶⁶ JEŽKOVÁ, S. La terminología lingüística y los manuales de idiomas extranjeros. *Ibero-Americana Pragensia Supplementum*. Praha: UK Karolinum, 2011, 27.

Cvičebnice hospodářské španělštiny 1	Moderní učebnice španělštiny	Španělština	Španělština pro samouky	Fiesta 1, 2 ¹⁶⁷ , 3 ¹⁶⁸	Učebnice současné španělštiny 1, 2 ¹⁶⁹
vyd. 1954	vyd. 1991 (1. vydání 1973)	vyd. 1992	vyd. 1998	vyd. 2000 (1) vyd. 2001 (2) vyd. 2003 (3)	vyd. 2008 (1) vyd. 2007 (2)
oznamovací způsob, modo indicativo	oznamovací způsob, indikativ, indicativo	oznamovací způsob, indicativo	oznamovací způsob	oznamovací způsob	oznamovací způsob
přítomný čas, presente de indicativo	přítomný čas, presente	přítomný čas	přítomný čas	přítomný čas	přítomný čas
minulý čas složený, pretérito perfecto compuesto	složené perfekturn, pretérito perfecto compuesto	předpřítomný čas, perfekturn složený, pretérito perfecto compuesto	předpřítomný čas, minulý čas složený	složený minulý čas	minulý čas složený, pretérito perfecto compuesto, pretérito definido
souminulý čas, imperfecto	imperfekturn, pretérito imperfecto	souminulý čas, pretérito imperfecto	souminulý čas	imperfekturn	imperfekturn, pretérito imperfecto
minulý čas jednoduchý, pretérito perfecto simple	jednoduché perfekturn, pretérito perfecto simple	minulý čas jednoduchý, pretérito perfecto simple	minulý čas dokonavý	jednoduchý minulý čas	minulý čas jednoduchý, pretérito perfecto simple, pretérito indefinido
pluscuamperfecto	plusquamperfekturn, pretérito pluscuamperfecto	předminulý čas, pretérito pluscuamperfecto	předminulý čas	plusquamper- fekturn	předminulý čas, pretérito pluscuamperfecto
pretérito anterior	pretérito perfecto anterior	předminulý čas skonaleý, pretérito perfecto anterior	předminulý čas dokonavý	perfekturn anterior, závislé perfekturn	předminulý čas zavíslý, pretérito anterior
budoucí čas, futuro	budoucí čas, futuro	budoucí čas, futuro	budoucí čas	jednoduchý budoucí čas	budoucí čas jednoduchý
složený budoucí čas, futuro perfecto	složený budoucí čas, futuro perfecto	budoucí čas složený, předbudoucí čas, futuro perfecto, antefuturo	budoucí čas složený	složený budoucí čas	budoucí čas složený, futuro perfecto de indicativo
spojovací způsob, presente de subjuntivo	subjuntiv přítomného času, subjuntivo presente	spojovací způsob, presente de subjuntivo	spojovací způsob přítomného času, subjuntivo	subjuntiv přítomného času	způsob spojovací, subjuntiv přítomného času, presente de subjuntivo
subjuntivo minulého času, pretérito perfecto de subjuntivo	subjuntiv perfekta, subjuntivo pretérito perfecto	spojovací způsob předpřítomný, subjuntivo perfecto	spojovací způsob předpřítomný	subjuntiv perfekta	subjuntiv perfekta, pretérito perfecto de subjuntivo
imperfecto de subjuntivo	subjuntiv imperfekta, subjuntivo pretérito imperfecto	spojovací způsob souminulého času, imperfecto de subjuntivo	spojovací způsob souminulý	subjuntiv imperfekta	subjuntiv imperfekta, pretérito imperfecto de subjuntivo

¹⁶⁷ KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., HRUBÁ, H., CHACÓN GIL, P. *¿Fiesta! 2*. Plzeň: Fraus, 2001.

¹⁶⁸ KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., HRUBÁ, H., CHACÓN GIL, P. *¿Fiesta! 3*. Plzeň: Fraus, 2003.

¹⁶⁹ MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Učebnice současné španělštiny 2. díl*. Brno: Computer Press, 2007.

pluscuamperfecto de subjuntivo	subjuntiv plusquamperfecta, subjuntivo pretérito pluscuamperfecto	spojovací způsob předminulého času, pluscuamperfecto de subjuntivo	spojovací způsob předminulý	subjuntiv plusquamperfecta	subjuntiv předminulého času, pretérito pluscuamperfecto de subjuntivo
rozkazovací způsob, modo imperativo	rozkazovací způsob, imperativo	rozkazovací způsob, modo imperativo	rozkazovací způsob	rozkazovací způsob	rozkazovací způsob
podmiňovací způsob, condicional imperfecto, potencial	podmiňovací způsob, jednoduchý kondicional, condicional	podmiňovací způsob, modo condicional, potencial	podmiňovací způsob přítomný	podmiňovací způsob jednoduchý	podmiňovací způsob, condicional
složený podmiňovací způsob, condicional perfecto	složený kondicional, condicional perfecto	podmiňovací způsob minulý / složený, kondicional minulý / složený	podmiňovací způsob složený	podmiňovací způsob složený	podmiňovací způsob minulý
příčestí minulé, participio pasado	příčestí minulé, participio pasado	příčestí, participio	příčestí	příčestí minulé	příčestí trpné, participio
gerundio	jednoduché gerundium, gerundio simple	gerundio přítomné	gerundio přítomné	jednoduché gerundium	gerundium, gerundio
složený tvar gerundia, přechodník minulý, gerundio perfecto	složené gerundium, gerundio compuesto	gerundio minulé, gerundio složené	gerundio minulé, gerundio složené	složené gerundium	gerundium minulé, gerundium složené, gerundio perfecto, gerundio compuesto
trpný rod, voz pasiva	trpný rod	trpný rod, pasivní děj, voz pasiva	trpný rod	pasivum, trpný rod	trpný rod
neurčitý způsob, infinitiv	neurčitý způsob, infinitiv, infinitivo	infinitiv	infinitiv	infinitiv	infinitiv
složený infinitiv, infinitivo perfecto	složený infinitiv, infinitivo compuesto	infinitiv minulý, infinitiv složený	infinitiv minulý, infinitiv složený	složený infinitiv	infinitiv složený
2. stupeň, 3. stupeň (superlativ relativní)	komparativ, superlativ	2. stupeň, comparativo, 3. stupeň, superlativo	2. stupeň, komparativ, 3. stupeň, superlativ	komparativ, superlativ	2. stupeň, 3. stupeň
superlativ absolutní	tvar -ísimo	superlativ absolutní	superlativ absolutní (-ísimo)	superlativ absolutní	absolutní superlativ
souslednost časová, concordancia de tiempos	souslednost časů	souslednost časová	souslednost časová	souslednost časů	souslednost časová

Nejednotného užívání názvosloví u dvou minulých časů v gramatikách španělských autorů si všímá Josef Dubský v článku nazvaném Španělské perfektum:

„Ve španělských gramatikách se nesnáž přesného zařazení tvarů *canté* a *he cantado* do soustavy španělských časů projevuje jednak přímo v tom, jakého označení obou se používá, jednak ve výkladech o jejich užívání.

Vyjdeme-li z názvů, jichž užívají jednotliví španělští gramatikové k označení tvarů *canté* – *he cantado*, pozorujeme v podstatě dvojí pojetí. Jedni autoři odlišují funkci a význam obou tvarů již terminologicky, chápajíce tvar *canté* jako pouhý minulý čas (ze starých gramatiků Andrés Bello ve své gramatice nazývá tento tvar „pretérito“, Vicente Salvá i Rodolfo Lenz ve svých pracích jej nazývají shodně „pretérito absoluto“, mluvnické Španělské akademie pak „pretérito indefinido“), kdežto u tvaru *he cantado* zdůrazňují jeho význam dokonavosti či aktuálnosti, rezultativnosti (proto Andrés Bello nazývá tvar *he cantado* „ante-presente“, Rodolfo Lenz „presente perfecto“ nebo „perfecto“, mluvnické Španělské akademie „pretérito perfecto, apod.). Druzí autoři chápou pak oba tvary v protikladu k imperfektu, sbližují je navzájem, alespoň terminologicky, zdůrazňují jejich charakter perfektivního tvaru.¹⁷⁰

6.5 ZHODNOCENÍ KOMPARACE

U většiny prvků, ke kterým bylo v rámci komparace přihlíženo, lze vysledovat shodu. Při výkladu gramatiky autoři přistupovali k propojení španělské mluvnice s českými respondenty. Publikace vykazovaly velmi podobnou strukturu členění, tj. text lekce, podtextový slovník, výklad, cvičení. Jedinou výjimku z tohoto členění reprezentuje publikace *Moderní učebnice španělštiny*. Cílová skupina, ačkoliv pochopitelně není vzhledem k datu vzniku publikací dle jazykových úrovní Společného evropského referenčního rámce, je uvedena v úvodu. Není explicitně sdělena na základě věku uživatelů, ani jazykové úrovně (začátečníci, mírně pokročilí, středně pokročilí, pokročilí), ale dle skupiny uživatelů, čili např. pracujícím v zahraničním obchodě, frekventantům jazykových kurzů, středoškolákům, samoukům. Reálie španělsky mluvících zemí jsou implementovány do všech komparovaných publikací.

V užití lingvistické terminologie vládne nejednota (viz. kapitola 7.4). Lze i individuálně u jednoho autora najít příklady, kdy pro jeden gramatický jev volí vícero názvů. Někteří autoři nepřevádějí španělské názvy (např. *Dubský* - *pluscuamperfecto*),

¹⁷⁰ DUBSKÝ, J. Španělské perfektum. *Cizí jazyky ve škole*, 1960/1961, roč. 4, č. 1, s. 12.

jiní volí počestělé názvy (např. Prokopová - perfektum složené) nebo překládají názvy slovesných časů do novotvarů (např. Prokopová - souminulý čas). Podle informace od spoluautorky učebnicové řady Fiesta, Jany Králové, zčásti souvisí kalkování nebo užití českých názvů u jazykových termínů v učebnicích s požadavky vydavatele. Tak tomu bylo např. u plzeňského vydavatelství Fraus, kdy argumentem ve prospěch českých názvů byla klesající znalost latiny u uživatelů.

Dáno technickým vývojem, shodně u starších publikací nejsou k dispozici audionahrávky, tudíž audioorální cvičení nejsou zařazena. Ze stejného důvodu chybí nebo je značně potlačen výskyt doprovodného obrazového materiálu.

6.6 UČEBNICE Z DÍLNY ČESKÝCH VS. ŠPANĚLSKÝCH AUTORŮ

Při výuce cizího jazyka je dle nejnovějších trendů na učitele kladen požadavek, aby v co nejvyšší možné míře jednali se studenty v cílovém jazyce. Komunikativní přístup ovládá metodiku a snaží se odsunout překlad do pozadí. Učitelé se snaží všemožně vyhnout přímému překladu a studentovi klíčový výraz, kterému nerozumí, opisují, užívají synonyma a antonyma, kresby na tabuli. Lze říci, že je trend co nejvíce se přiblížit přímé metodě. Autor didaktických publikací, Josef Hendrich, k přímé metodě dodává vlastní zkušenost:

„Důsledná přímá metoda je zdoluhavá, vyžaduje více času jak při uvádění jazykového učiva, tak při jeho nácviu a opakování. Je také nutná větší frekvence vyučovacích hodin a velmi schopného učitele ovládajícího bezpečně mluvený i psaný jazyk. Ve Francii byla tato metoda v roku 1902 dokonce zavedena na středních školách (lyceích). V čisté formě se neosvědčila. Také pozdější varianty přímé metody, např. v 60tých letech propagovaná metoda audio-vizuální nebo audio-orální, vylučující mateřštinu, se ukázala zdoluhavou a málo efektivní, zejména v kurzech pro dospělé, kteří vyžadují v učení jednak oporu o mateřštinu,

jednak logické uspořádání učiva, jeho návaznost a propojení, usnadňující pochopení a zapamatování.“¹⁷¹

Při pohledu do minulosti vidíme, že bylo běžné vyučovat cizí jazyky prostřednictvím jazyka mateřského, což nyní bývá považováno za nevhodné a neefektivní. Podle Josefa Hendricha je důležité při užití klasické metody výuky (tedy na základě mateřského jazyka) zapojovat do hodin nejnovější technické prostředky, které slouží k upevňování řečových dovedností. Má-li žák kteréhokoli věku možnost opakovaně slyšet obsah učebnice, posiluje to jeho cizojazyčnou kompetenci.¹⁷² Autorka této práce považuje překlad v českém jazykovém prostředí za nedílnou součást výuky. Svůj názor opírá o Vladimíra Rejzka:

„Z metod bych preferoval, vzhledem ke zkušenostem, klasickou metodu. Slovní zásoba, to je první předpoklad, pak samozřejmě gramatika, ta je jako ústava ve státě. [...] Já bych pro vyloučení češtiny při výuce nebyl. Volil bych metodu porovnání mateřského jazyka a cizího. Především zdůraznit věci, které jsou společné, blízké. Poté ty, které jsou naprosto odlišné, ty dát extra. My jsme tam dávali část *Všimněte si* aj. Samozřejmě bych dodával prvek mateřského jazyka. Hodina trvá čtyřicet pět minut a zbytek žijete v českém prostředí, s lidmi, kteří mluví česky.“¹⁷³

Josef Hendrich se taktéž k vyloučení mateřštiny, a tím i k metodě přímé ve vyučování vyjádřil značně skepticky:

„Pokud jde ve výuce o vyloučení žákovy mateřštiny, jak je tomu ve všech variantách přímé metody, není to nic nového. Přímá metoda vychází v podstatě z názoru, že se žák kteréhokoli věku má učit cizímu jazyku obdobně jako dítě své mateřštině. To je ovšem platné pro malé děti, které mluví např. s matkou česky,

¹⁷¹ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Josefem Hendrichem. Viz kapitola 10.2, s. 190.

¹⁷² BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Josefem Hendrichem. Viz kapitola 10.2, s. 190.

¹⁷³ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Vladimírem Rejzkem. Viz kapitola 10.4, s. 205.

s otcem, rodilým Francouzem francouzsky. Tak se stává bilingvní. Ovšem ve vyučování cizímu jazyku ve škole je přímá metoda nevhodná. Za prvé u žáka, který už ovládá svou mateřštinu, nelze tyto jeho znalosti z jeho paměti či podvědomí vymazat, vždy budou ovlivňovat jeho učební proces. To dokazují četné výzkumy. Mysl jedenáctiletého nebo staršího žáka základní školy není *tabula rasa*. [...] Ve vyšších ročnících bych připouštěl výklady a komentáře cizojazyčné. Prostě i zde platí zásady Komenského. Nutno mít také na paměti, že žák bude v budoucí praxi muset umět i oboustranně překládat. Zkrátka vždy vycházet z cíle.“¹⁷⁴

Čeští autoři učebnic vycházejí ze znalosti českého výukového prostředí a potřeb českých studentů. Leckdy navazují na pedagogicky ověřené publikace svých předchůdců, jež jsou sice svým obsahem a grafickým zpracováním zastaralé, ovšem jejich tvůrci nastolili strukturu jednotlivých lekcí, která je funkční i dnes.

Argumenty pro zařazení překladu do výukové lekce nabízí následující odstavce. Již od prvního setkání s cizím jazykem ve školním prostředí se žáci snaží porozumět psanému textu. Samotný překlad v sobě zahrnuje několik faktorů, které je třeba při práci vzít v úvahu. Při překládání se žáci učí nejen porozumět a interpretovat text v cizím jazyce, ale i vyhledat co nejvhodnější ekvivalenty k vyjádření v mateřském jazyce. Prohlubují si tak slovní zásobu nejen cílového jazyka, ale i jazykové dovednosti své mateřštiny. A navíc, čtení s porozuměním je jednou z oblastí, která je hodnocena v rámci Evropského jazykového portfolia. Zároveň učitel může využít překladu jako prostředku k testování znalostí. Libuše Prokopová, autorka Španělštiny pro samouky, řekla, že učitel by měl překlad dodávat, aby bylo poznat, zda žáci celou lekci dobře prošli.¹⁷⁵

Ačkoliv někteří pedagogové nahlíží na překlad jako na symbol odsuzované a zastaralé gramaticko-překladové metody, jiní vyzdvihují jeho přínosné vlastnosti. Překlad bývá někdy označován za pátou osvojenou dovednost v cizím jazyce (vedle čtení, psaní, ústního projevu a poslechu). V duchu obhajoby překladu jako součásti výuky cizích jazyků se vyjádřil David Mraček v článku *Why translation matters for*

¹⁷⁴ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Josefem Hendrichem. Viz kapitola 10.2, s. 190-191.

¹⁷⁵ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Libuší Prokopovou. Viz kapitola 10.3, s. 196.

language learners: a 21st century perspective v časopise *Hermeneus*. Mimo jiné zmiňuje výhody překladu v cizojazyčné výuce a představuje překlad jako tzv. pátou kompetenci (část Translation as a fifth skill). V úvodu vysvětluje, z jakého důvodu překlad upadl v nemilost:

„Much writing has been done about the value of translation for language teaching; most of that writing has been limited to complaining about the lack of positive effects of translation on the learning process. The whole issue appears to suffer from widespread misunderstanding. Let me suggest that the reason for this misunderstanding is that practising teachers and teaching methodologists are unwilling (or perhaps unable) to understand and accept translation beyond the traditional dichotomy of didactic and professional translation. For most language teachers and students, didactic translation has been equated with the infamous grammar translation methods (GTM) which is to be avoided due to its artificiality and lack of motivation for students; as for professional translation, this is understood as a bread-winning activity beyond the abilities and aspirations of most language learners and therefore to be avoided in language teaching as well. Translation, however, has multiple forms, each of which - when applied in the right teaching context - holds enormous potential for language teachers and learners.“¹⁷⁶

¹⁷⁶ MRAČEK, D. Why translation matters for language learners: a 21st century perspective. In: *Hermeneus*, TI, 2014, 16, s. 425-435.

O významu překladu ve výuce cizích jazyků toho bylo napsáno již mnoho; ve většině případů se jednalo o nařikání si ohledně nedostatku kladných dopadů překladu na průběh výuky. Zdá se, že obecně toto stěžování pramení z velkého nedorozumění. Dovolte mi podotknout, že příčinou takového nedorozumění je, že učitelé a metodologové cizích jazyků nejsou ochotni (nebo snad schopni) pochopit a přijmout překlad nad rámec tradičního rozdělení na didaktický a profesionální překlad. Většina učitelů i studentů cizího jazyka didaktický překlad ztotožňuje s neblaze známou gramaticko-překladovou metodou, které je nutno se vyhýbat pro její strojenost a nedostatek motivace u studentů; stejně tak chybně je vnímán profesionální překlad jako činnost pro odborníky za hranicemi schopností a ambic většiny studentů, tudíž je potřeba se mu při výuce rovněž vyhnout. Nicméně překlad má mnoho podob. Pokud je při výuce vhodně zvolená forma, skýtá překlad ohromné možnosti využití jak pro učitele, tak pro studenty.

Autoři, o jejichž názory David Mraček opírá své argumenty: Wolfgang Butzkamm, John Caldwell, Maurice Claypole, Guy Cook, Dana Háňková, Josef Hendrich, Daniela Müglová, Christiane Nord, Olga Wrede, Lenka Žlábková.

Tehdejší autor učebnic španělského jazyka, Vladimír Rejzek, si postěžoval na zahraniční učebnice:

„Cizinec nikdy nemůže napsat učebnici pro celý svět. Systém jednotlivých jazyků je úplně jiný, nelze vše narazit na jedno kopyto. [...] Učil jsem podle Frause. Ale tyto učebnice mi připadají chaotické. Nemají žádný systém. Jazyk je určitá struktura, kterou je třeba dodržovat. V těchto učebnicích je to takové halabala. Asi v tom smyslu, oni si to domyslí. Podle mého je autor povinen zprostředkovat učení tak, aby student nemohl váhat. Musí to být jednoznačně řečeno.“¹⁷⁷

Pravdou je, že zahraniční učebnice španělského jazyka nejsou a priori určeny pro použití v českém prostředí a tudíž nejsou dostatečně explikovány jevy, které jsou pro české uživatele komplikované z důvodu jejich odlišnosti či dokonce neexistence v mateřském jazyce. V zahraničních učebnicích pochopitelně chybí systematické srovnávání jazyka cílového (španělštiny) s jazykem mateřským (češtinou). Učitelé musí vyhledávat a zařazovat do výuky doplňující materiály a rozšiřovat učivo tak, aby si žáci problematické pasáže osvojili v rámci daného výukového cíle. Konkrétně ve španělštině se jedná o slovní přízvuk, užití členu určitého a neurčitého, subjuntivo, odlišný systém slovesných časů, rozdíly u sloves *ser*, *estar*, *hay*, perifrastické konstrukce, časovou souslednost a další. Z tohoto důvodu byly vytvořeny pracovní sešity určené pro české uživatele např. u učebnicové řady *Ven a Nuevo Ven*.

Tyto učebnice jsou publikovány pro široký okruh zájemců a často u nich nenajdeme determinaci věku uživatelů. Jsou děleny na základě jazykové úrovně, tedy začátečníci, mírně a středně pokročilí a pokročilí. Z tohoto důvodu bývá někdy pro učitele složité vybrat vhodnou publikaci, která koresponduje s věkem a tedy stupněm mentálního vývoje vyučovaných. Dělení dle jazykové pokročilosti je dnes doplněno zařazením učebnic do úrovní podle deskriptorů Společného evropského referenčního rámce (A1-C2).

¹⁷⁷ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Vladimírem Rejzkem. Viz kapitola 10.4, s. 205-206.

V učebnicích od českých autorů či českých autorských týmů s účastí rodilého mluvčího, se díky kontaktu s hispanistickým prostředím objevuje množství frekventované frazeologie a španělských reálií. Důraz je kladen na mluvenou formu jazyka, strukturovanou prezentaci jazykových jevů a osvojování gramatiky v kontextu. Rodilí mluvčí zařazují aktuální živý jazyk a upozorňují na kulturní odlišnosti, a to jak ve vztahu k mateřskému jazyku a kultuře žáka, tak i v rámci hispánského světa. Mimo jiné proto autorský tým ve Fiestě upozorňuje, že vychází z evropské španělštiny a specifika jednotlivých španělsky mluvících oblastí se objevují až v díle třetím.

Tyto problémy (tj. přechod mezi jazykem mateřským a variabilitou jazyka cílového) mohou ztěžovat výuku španělštiny pro praktické účely, jak upozorňuje např. soubor studií vydaný koncem roku 2014 pod názvem *El español entre dos mundos; Estudios de ELE en Lengua y Literatura*:

El español entre dos mundos, título de este volumen, no remite a la escena fundacional de una lengua que descubre un continente, sino al modo en que esa lengua, de existencia trascontinental, cargada de riqueza, diferencia y múltiples acentos, es hoy estudiada por hablantes de idiomas diversos y de culturas dispares. Cada uno de esos idiomas y de esas culturas constituye un mundo propio que expresa y representa las constantes de la experiencia humana de formas muy diferentes. Los alumnos que estudian español se encuentran, por tanto, entre dos mundos lingüísticos y culturales diferentes y aprender español consiste, para ellos, en cruzar los puentes que tienden los profesores para conducir a los estudiantes de un mundo a otro.¹⁷⁸

¹⁷⁸ FERRÚS, B., POCH, D. a kol. *El español entre dos mundos; Estudios de ELE en Lengua y Literatura*. Madrid/Frankfurt: Iberoamericana/Vervuert, 2014.
Dostupné z <www.iberio-americana.net/files/pdf/Introduccion_521848.pdf>.

Španělština mezi dvěma světy je název publikace, která se neodkazuje na počátky jazyka, který se objevuje na kontinentě, nýbrž poukazuje na transkontinentální jazyk s ohledem na jeho bohatost, rozdíly a mnohé přízvuky, na jazyk, který je dnes studován mluvčími různých jazyků a kultur. Každý z těchto jazyků a kultur tvoří vlastní svět, který vyjadřuje a představuje rozlišnou formou stálé hodnoty lidských zkušeností. Žáci, kteří se učí španělštinu, se nacházejí mezi dvěma jazykovými a kulturní světy; učit se španělštinu pro ně znamená přecházet mosty, které vytvářejí učitelé, aby vedli své žáky z jednoho světa do druhého.

7 ANALÝZA UČEBNIC ŠPANĚLSKÉHO JAZYKA NA POZADÍ SERR (EVROPSKÉHO JAZYKOVÉHO PORTFOLIA)

7.1 EVROPSKÉ JAZYKOVÉ PORTFOLIO

V posledních letech se na mezinárodní úrovni dospělo k pojetí, že jednou z klíčových kompetencí, tj. takových, jež podmiňují individuální vybavenost člověk nejen v pracovní sféře, ale také v jeho sociálních vztazích, je komunikační/komunikativní kompetence.

S oporou o názor Jana Průchy autorka této práce souhlasí, že bez jazyka není komunikace a bez znalosti cizího jazyka nelze uskutečňovat interkulturní komunikaci. Avšak skutečnost, že s tímto předpokladem je spojena značně rozsáhlá teorie a také praxe vytváření tohoto předpokladu (tj. znalosti cizího jazyka), již v běžném pohledu není tolik zřetelná. Aby se ke znalosti cizího jazyka dospělo, je nutno se mu učit a v určité úrovni si jej osvojit. Školní vzdělávání má pro interkulturní komunikaci přímý dopad, neboť učí-li se mladá generace cizím jazykům ve škole, zvyšují se tím šance dané společnosti na to, aby interkulturní komunikace jejich příslušníků probíhala na dostatečně kvalitní úrovni.¹⁷⁹

Slovy Jana Průchy lze komunikační kompetenci obecně definovat takto:

„Komunikační kompetence je schopnost jedince používat v sociálním styku (pracovním, zájmovém, intimním aj.) různé dovednosti umožňující uskutečňovat za určitým účelem akty verbální komunikace (mluvení, naslouchání, psaní, čtení) a s nimi spojené také dovednosti neverbální komunikace.“¹⁸⁰

Jedním z nejdůležitějších prostředků, jak u žáka podporovat jeho autonomii, a tím i samostatné učení vedoucí ke komunikativní kompetenci, je výběr vhodného učebního materiálu, který plně odpovídá jazykovým znalostem jedince.

¹⁷⁹ PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada, 2010, s. 107.

¹⁸⁰ PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada, 2010, s. 125.

U výuky cizích jazyků mají učitelé i tvůrci didaktických materiálů k dispozici dokument Rady Evropy, Evropské jazykové portfolio:

„Evropské jazykové portfolio je pomůckou, která podporuje několik základních principů ve výuce cizích jazyků, např. autonomii studentů, zodpovědnost za učení, stanovování si cílů, učení se učit a především schopnost studentů samostatně hodnotit své výkony. [...] Díky sebehodnocení se studenti učí, jak mohou sami přispět k lepším studijním výsledkům a postupně pochopí, že to není učitel, ale oni sami, kdo je zodpovědný za jejich učení. [...] Při práci s EJP mohou potvrdit, že sebehodnocení je pro mnohé studenty velice přínosné z hlediska naplnění jejich potřeb při učení.“¹⁸¹

Kladně užívání Evropského jazykového portfolia hodnotí Jana Hindlsová:

„Portfolio má skvělý scénář, doplněný pokyny pro učitele i žáky. Je tedy vlastně metodickou příručkou, na kterou se učitel může spolehnout. [...] Portfolio shrnuje dovednosti v určité oblasti a pomáhá žákům si je lépe uvědomit a tím i zafixovat. [...] Jeho užívání silně motivuje žáky a vede je k aktivnímu přístupu.“¹⁸²

Dokument je definován na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky:

„Evropské jazykové portfolio se stává oficiálním evropským dokladem o tom, jak ovládáme cizí jazyky. Podporuje dovednost komunikovat potřebnou pro život v moderní Evropě. Pomáhá nám zjišťovat, jaké úrovně jsme v jednotlivých jazycích dosáhli, a věnuje pozornost i dovednostem základním, díky nimž se dokážeme domluvit o podstatných věcech jednoduchým způsobem. Vede nás k tomu, abychom si shromažďovali dokumenty o své komunikativní kompetenci v různých

¹⁸¹ KARGEROVÁ, L. Sebehodnocení a Evropské jazykové portfolio. *Cizí jazyky*, 2003/2004, roč. 47, č. 4, s. 151.

¹⁸² HINDLSOVÁ, J. Jazykové portfolio na 1. stupni základní školy. *Cizí jazyky*, 2000/2001, roč. 44, č. 4, s. 111.

jazycích, abychom se učili sami sebe hodnotit¹⁸³ podle jednotných evropských měřítek vytvořených Radou Evropy ve Společném evropském referenčním rámci, abychom se nad svým učením hlouběji zamýšleli a vybírali si dílčí učební cíle.“¹⁸⁴

Mnoho let před vznikem Evropského jazykového portfolia se komplexností cizojazyčného vyučování a sociální komunikací zabývali i čeští autoři. V časopise *Cizí jazyky ve škole* vyšel nejeden článek k tomuto tématu. Pro ilustraci autorka této práce uvádí dva extrakty z roku 1986 a 1989:

„Schopnost účastnit se cizojazyčné komunikace je jedním ze základních cílů, k němuž směřuje výchova/vzdělání, a tedy vyučování/učení v cizím jazyce. Tento cíl je, jak známo, v těsné oboustranné vazbě s cílem formativně výchovným (vyučování/učení cizímu jazyku všestranně rozvíjí duševní schopnosti a celou osobnost učícího se subjektu) a s cílem všeobecně vzdělávacím; cizojazyčné vyučování/učení poskytuje svým obsahem a svými metodami širší humanitní vzdělání než cizojazyčnou komunikativní kompetenci, je především důkladným uvedením do kultury vázané na osvojovaný jazyk (poznáním faktů zeměvědných a tzv. lingvoreálií).

Cizojazyčná komunikativní kompetence jako schopnost přiměřeného komunikativního chování umožňuje člověku vstupovat do sociálních komunikačních aktů způsobem obvyklým v daném jazykovém společenství. Když někdo mluví nebo píše, koná to nejen jazykově (lexikálně, gramaticky, foneticky, pravopisně, stylisticky) srozumitelně nebo správně, nýbrž i způsobem, který nebudí dojem neobvyklosti, jestliže poslouchá nebo čte, jsou jeho reakce přiměřené tenkrát, je-li náležitě seznámen se sociokulturním kontextem daného jazyka.¹⁸⁵

K principu komplexnosti se vyjadřuje Josef Veselý:

¹⁸³ NOVOTNÁ, H. Práce s portfoliem jako sebepoznání. *Cizí jazyky*, 2000/2001, roč. 44, č. 3, s. 78.

„Děti mají při práci s jazykovým portfoliem něco vlastního, co jim skutečně patří. S portfoliem mohou pracovat samy, mohou si zapisovat své úspěchy a neúspěchy a hodnotit své výsledky.“

¹⁸⁴ Evropské jazykové portfolio. Dostupné z <www.msmt.cz>.

¹⁸⁵ RIES, L. Sociální komunikace a cizojazyčné vyučování. *Cizí jazyky v škole*, 1986/1987, roč. 30, č. 9, s. 394.

„V naší koncepci cizojazyčné výuky se jako tzv. komunikativní cíl stanoví dosažení přiměřené úrovně ve všech čtyřech základních řečových dovednostech (tj. v poslechu, čtení, ústním a písemném projevu).

V tradiční výuce (v gramaticko-překládové metodě) byl zanedbáván výcvik v poslechu a v ústním projevu, naproti tomu v tzv. audiolingvální metodě se nedostatečně rozvíjela dovednost čtení a psaní.“¹⁸⁶

Společný evropský referenční rámec představuje 6 jazykových úrovní, od A1 do C2. Následující analýza, provedená na pozadí Evropského jazykového portfolia pro studenty ve věku 15 – 19 let v České republice, hodnotí tři učebnice španělského jazyka pro úroveň A1. Ta je rozdělena do 6 kategorií: poslech s porozuměním, čtení s porozuměním, ústní interakce, ústní projev, strategie a písemný projev.¹⁸⁷ Začátečnickou úroveň A1 charakterizuje Rada Evropy:

„Basic user: Can understand and use familiar everyday expressions and very basic phrases aimed at the satisfaction of needs of a concrete type. Can introduce him/herself and others and can ask and answer questions about personal details such as where he/she lives, people he/she knows and things he/she has. Can interact in a simple way provided the other person talks slowly and clearly and is prepared to help.“¹⁸⁸

¹⁸⁶ VESELÝ, J. Princip komplexnosti při vyučování cizímu jazyku. *Cizí jazyky ve škole*, 1989/1990, roč. 33, č. 5, s. 195.

¹⁸⁷ NEPIVODOVÁ, V. Několik poznámek k ověřování jazykové způsobilosti. *Cizí jazyky*, 2006/2007, roč. 50, č. 2, s. 65.

„Pro stanovení úrovně ovládnutí cizího jazyka jsou učitelům, studentům a examinátorům dobrým vodítkem dokumenty Rady Evropy publikované v Evropském referenčním rámci pro jazyky. [...] Komplexní test kompetence v cizím jazyce by měl zahrnovat čtyři až pět vzájemně se překrývajících komponentů nebo složek, tj. receptivní dovednosti (poslech s porozuměním, čtení s porozuměním, gramaticko-lexikální test) a produktivní dovednosti (mluvení a psaní).“

¹⁸⁸ Dostupné z <www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf>; s. 24.

Překlad: Začátečník rozumí známým výrazům z každodenního života a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Uživatel umí představit sebe a ostatní a klást a odpovídat na jednoduché otázky týkající se jeho osoby, např. o místě, kde žije, o lidech,

7.2 VÝBĚR ANALYZOVANÝCH UČEBNIC

Autorka pro analýzu zvolila tři učebnice španělského jazyka vydané českými nakladatelstvími, a to nakladatelstvím Leda (Prokopová, Libuše. *Španělština pro samouky*: Praha: Leda, 1998.), Fraus (Králová, Jana, Krbcová, Milada, Dekanová, Alena, Chacón Gil, Pablo. *¿Fiesta! 1*. Plzeň: Fraus, 2000.) a Computer Press (Macíková Olga, Mlýnková, Ludmila. *Učebnice současné španělštiny 1*. Brno: Computer Press, 2008.). Výběr vzorků byl učiněn s ohledem na shodné prvky třech učebnic.

Hlavními autory nejsou rodilí mluvčí, tudíž dochází k využití češtiny v rámci výkladu gramatiky či zadání jednotlivých cvičení, jsou zařazena překladová cvičení v jazykovém páru čeština-španělština a španělština-čeština. Na základě v praxi pedagogicky ověřeného modelu, všechny publikace vykazují stejnou strukturu lekcí, tedy úvodní text/y, podtextový slovníček, výklad gramatických jevů, cvičení a závěrečný překlad. Vzhledem k roku vydání není u prvních dvou publikací uvedena jazyková úroveň dle Společného evropského referenčního rámce, u Učebnice současné španělštiny 1 je deklarována úroveň B1-B2.

Zmíněné publikace reprezentují různé generace tvůrců učebnic. Libuše Prokopová byla jednou z prvních autorek učebnic španělštiny na našem území. Preferovala pracovat individuálně, protože dle jejích slov se kolektiv těžko utáhne.¹⁸⁹ Autorský tým třídlíne řady Fiesta představuje skupinu vytvořenou okolo Jany Králové. Učebnice současné španělštiny je sepsána autorskou dvojicí Olga Macíková – Ludmila Mlýnková.

7.3 ANALÝZA ŠPANĚLŠTINY PRO SAMOUKY

které zná, o věcech, které vlastní. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.

¹⁸⁹ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Libuší Prokopovou. Viz kapitola 10.3, s. 197.

PROKOPOVÁ, L. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 1998.

(ISBN 80-85927-08-X)

POSLECH S POROZUMĚNÍM

1/ Rozumím, jestliže mluvčí hovoří pomalu se zřetelnou výslovností a dostatečně dlouhými pauzami

2/ Rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B

» L 2, s. 29: el automóvil, el coche

» L 6, s. 60: nepravidelné sloveso venir

» L 8, s. 72: la casa, a casa, en casa, de casa, salir

» L 10, s. 85, 86: téma EL TRANSPORTE EN MADRID

→ el autobús, bajar, cambiar, cerca, la ciudad, coger, delante de, detrás de, la dirección, escoger, la esquina, la estación, al final de, el kilómetro, la línea, el metro, la parada, parar, pasar por, a pie, el sitio, subir, el taxi, tomar, transbordar, el transporte, el tranvía, visitar

» L 10, s. 87: nepravidelné sloveso ir

» L 14, s. 117: nepravidelné sloveso volver (volver a casa, dar una vuelta por, aj.)

» L 22, s. 186: téma ¡BUEN VIAJE!; LA SALIDA

→ el aeropuerto, aterrizar, el avión, el barco, el bordo, la ciudad, continuar, la costa, descender, durar, la escala, la estancia, la frontera, hacer un viaje, el lugar, partir, el pasaje, el pasajero, el pasaporte, pisar, el puerto, regresar, la sala, la salida, terminar, el tránsito, el viaje, el viajero, el visado de tránsito, volar, el vuelo directo

» L 23, s. 198: téma LA LLEGADA

→ la aduana, el barrio, el centro, dirigirse, lejos, la llegada, llegar, mover, el pasaporte, pasar por, la puerta, la salida, seguir, tardar, el taxi, venir, el visado, el vuelto

» L 24, s. 210: předložkové vazby s místem (volver a, ir a, venir a, entrar en, salir de/para, partir para)

» L 32, s. 278-281: téma ¿A QUÉ HORA HAY TRENES PARA MÁLAGA?

→ el andén, apresurarse, bajar, el billete, el centro, el circuito, el despacho de billetes, el destino, el directo, la distancia, efectuar, la entrada, la estación, estacionar, la estancia, el ferrocarril, orientarse, pasar por, próximo, rápido, el retraso, el revisor, la sobretasa, subir, el transbordo, el tren, el vagón, la vía, el viajero

» L 32, s. 281: lexikum cestování (clases de tren, clases de coche, billetes)

3/ Rozumím jednoduchým otázkám a pokynům vysloveným pomalu a zřetelně

4/ Rozumím číslům, údajům o cenách a o čase

» L 6, s. 59, 60: základní číslovky 0-10

» L 11, s. 93, 94: téma ¿QUÉ HORA ES?

→ antes, comenzar, el cuarto, dar, desde, después, durar, enseguida, esperar, la hora, el horario, medianoche, a media tarde, medio, mediodía, menos, el momento, la pausa, en punto, el rato, el reloj, temprano, terminar, todo el día, toda la mañana

→ frazeologie: ¿desde qué hora?; ¿hasta qué hora?

» L 11, s. 95: ¿cuánto/a?; mucho, poco

» L 11, s. 96, 97: udávání času

» L 11, s. 96: základní číslovky 11-30

» L 12, s. 102: násobné číslovky (una vez, muchas veces, pocas veces, varias veces)

» L 13, s. 109, 110: téma EL NIVEL DE VIDA

→ barato, caro, cobrar, contar, costar, la cuenta, ganar, gastar, pagar, el precio, el salario, el sueldo, valer, la vendedora

→ frazeologie: ¿Cuánto cuesta/vale esto?

» L 13, s. 111, 112: základní číslovky (desítky, stovky, tisíce, miliony)

míry a váhy, měny

» L 13, s. 113: nepravidelné sloveso contar

» L 15, s. 123, 124: téma LA FECHA

→ názvy dnů a kalendářních měsíců, datum

→ dentro de, el día, el fin de semana, hoy, la semana que viene, desde anoche, desde ayer, hace mucho, hace poco

→ frazeologie: ¿Qué día es hoy?; ¿Qué fecha es hoy?; ¿En qué siglo

vivimos?

» L 15, s. 125: řadové číslovky, zlomky, desetinná čísla, datum, posloupnost

» L 15, s. 127, 128: frazeologie (¿Cuánto tiempo hace?);

časové výrazy v minulosti (desde, desde hace, hace)

» L 22, s. 187: téma EL CAMBIO

→ la caja, el recibo

→ frazeologie: ¿A cómo está el cambio?; ¿Cuánto vale?

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

1/ V novinách a časopisech rozumím článkům o lidech (o jejich bydlišti, věku, apod.)

» viz čtení s porozuměním, bod 3

2/ Na plakátech informujících o kulturních akcích (koncert, kino) si dokážu nalézt

základní informace o jejich konání

» L 5, s. 53: nepravidelné sloveso ser (konat se)

» L 6, s. 59, 60: základní číslovky 0-10

» L 11, s. 93, 94, 96: udávání času

» L 11, s. 96: základní číslovky 11-30

» L 15, s. 123, 124: téma LA FECHA

→ názvy dnů v týdnu a kalendářních měsíců

→ časové výrazy último, el fin de semana, la semana que viene

» L 19, s. 157, 158: téma EL CINE

→ el billete, la butaca, el cine, echar, la entrada, la fila, el palco, la pantalla,
la película, la sala, la sesión, la taquilla

» L 43, s. 373, 374: předložky místa (a, en, de, con, desde, hacia, hasta)

3/ Rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích

(např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)

» L 3, s. 35: sloveso llamarse

» L 3, s. 35, 36: alemán, castellano, eslovaco, francés, italiano, portugués, ruso

» L 5, s. 49: téma SOY CHECO

→ América, Bohemia, Brasil, la capital, la ciudad, Colombia, Cuba, España,
Europa, extranjero, el hombre, la mujer, la nación, nacional, el país, la

patria, Praga, el pueblo, la República Checa

- » L 6, s. 56, 57: el año, la capital, casado/a, el checo, la edad, el marido, mayor, menor, el novio, el pariente, soltero/a, trabajar, viejo, el viudo
→ frazeologie: ¿Qué edad tiene(n)? Tengo diez años.

- » L 9, s. 78, 79: la avenida, la calle, el centro, el distrito, el habitante, la plaza, la sede

- » L 23, s. 198, 199: el apellido, la calle, la ciudad, el dato, el nombre, el pasaporte, personal, la profesión

- » L 23, s. 202, 203: dotazník
→ el domicilio, el estado civil, la fecha de nacimiento, la firma, el inmigrante, la nacionalidad, el nombre y apellido, el número, la ocupación, el pasaporte, permanente, el sexo

- » L 24, s. 208: divorciado

- » L 38, s. 329, 330: el bachillerato, el carácter, la compañía, el idioma, ocupar, el origen, representar

4/ Rozumím slovům a výrazům, které se užívají v běžném životě (např. nádraží, parkoviště, zákaz parkování, kouření zakázáno, držte se vlevo)

- » všeobecné lexikum: el correo, la estación, la plaza, la sala
- » L 20, s. 165: se prohíbe s infinitivem (fumar, entrar, aparcarse, estacionar)
- » L 30, s. 263, 264: el cuidado, cuidado con ese coche, cuidado con el perro, ponga cuidado, tenga cuidado

5/ Rozumím nejdůležitějším počítačovým příkazům, např. tisk, uložit, kopírovat, atd.

- » téma není v učebnici zahrnuto
- » lexikum: la computadora (L 4, s. 42), guardar (L 33, s. 289), el ordenador (L 40, s. 348)

6/ Rozumím krátkým psaným pokynům (např. jak se dostat z místa A do místa B)

- » viz poslech s porozuměním, bod 2

7/ Rozumím krátkým pozdravům na pohlednicích, např. pozdravu z dovolené

- » L 25, s. 215-217: téma CORREOS
→ oslovení, rozloučení: el abrazo, saludos cordiales
→ apreciado, atento, el buzón, la carta, el código, el comprobante, el

destinatario, la dirección, distinguido, enviar, escribir, la estafeta de correos, la firma, firmar, postal, rellenar, el remitente, la respuesta, el saludo, el sello, las señas, el sobre, la tarifa, el telegrama

8/ V každodenních situacích rozumím jednoduchým vzkazům od přátel či kolegů, např. budu zpátky ve čtyři.

» L 6, s. 59, 60: základní číslovky 0-10

» L 11, s. 93, 94: udávání času (¿Qué hora es?)

» L 11, s. 96: základní číslovky 11-30

» L 14, s. 117: nepravidelné sloveso volver (volver a casa)

ÚSTNÍ INTERAKCE

1/ Umím někoho představit a používat jednoduché fráze při setkání a loučení¹⁹⁰

» L 1, s. 24: téma HOLA, JUAN, BUENOS DÍAS

→ pozdravy: Buenos días. Buenas tardes. Buenas noches. Hola. Adiós.

Salud.

» L 2, s. 28, 29: téma ¿QUÉ ES ESTO? ¿CÓMO ES? ¿QUIÉN ES?

→ el alumno, el amigo, bonito, checo, el compañero, cubano, elegante, el estudiante, inteligente, interesante, malo, simpático

→ frazeologie: ¿Quién es?; ¿Cómo es?

» L 3, s. 35: frazeologie (Mi esposa es eslovaca. Mi amigo Juan ..., aj.)

» L 5, s. 49: téma SOY CHECO

→ sloveso ser de ... vyjadřující původ

» L 5, s. 53: nepravidelné sloveso ser

» L 8, s. 71-73: fráze při loučení

→ frazeologie: Recuerdos a sus padres.; dar recuerdos

→ pozdravy (Hasta luego. Hasta la vista. Adiós. Hasta mañana.)

» L 20, s. 166, 167: téma LAS PRESENTACIONES

¹⁹⁰ SUCHÁ, R. Interkulturní kompetence ve výuce španělštiny. *Cizí jazyky*, 2006/2007, roč. 50, č. 3, s. 109.

Příklad interkulturního testu: Saludos; En el restaurante, en el bar; Estudiando en España; El horario comercial español.

→ conocer, encantado/a, es un placer, presentar, tanto gusto

→ frazeologie: Le presento a ...; Tanto gusto en conocerle.; El gusto es mío.

2/ Umím položit a zodpovědět jednoduché otázky, dojít k jednoduchým zjištěním a reagovat na ně, pokud se jedná o dobře známá témata či o věci okamžité potřeby

» L 1, s. 23, 24: ¿Tienes tiempo? Sí, tengo.; ¿Tienes hambre, Luis? Sí, tengo hambre.

» L 2, s. 28: ¿Qué es esto? Es una mesa.; ¿Cómo es el español? El español es bonito.

» a jiné

3/ Umím komunikovat v jednoduché podobě, jsem však odkázán na ochotu partnera zopakovat pomaleji nebo jinými slovy jeho sdělení a pomoci mi formulovat věci, které chci sám sdělit

» L 3, s. 35: frazeologie (¿Cómo se pronuncia ...?; ¿Qué significa esto?)

» L 4, s. 44: sloveso comprender

» L 14, s. 119: příslovce způsobu tvořené příponou –mente (lentamente)

» L 15, s. 129: nepravidelné sloveso repetir

4/ Umím se dorozumět v obchodě, pokud mohu své sdělení doplnit gesty a ukazováním

» L 4, s. 42: comprar, la mercancía, vender

» L 13, s. 110: gastar, pagar, el precio, valer, la vendedora

» L 17, s. 143, 144: gustar, preferir, probar, traer

→ frazeologie (¿Qué toma usted?)

» L 21, s. 175-177: téma DE COMPRAS

→ el almacén, el artículo, el cliente, comprar, desear, elegir, el escaparate, (no) me gusta(n), el monedero, la rebaja, el regalo, la sección, el vendedor

→ frazeologie: ¿Qué desea?; ¿Cuánto vale esto?; ¿Algo más?; ¿Cuál es el precio de ...?; ¿Cuánto es todo?; No, nada más.

» L 29, s. 250-255: la bolsa, escoger, gratuito, el quiosco, aj.; jídelní lístek

→ frazeologie: La cuenta, por favor.; ¿Cuánto es?

5/ Rozumím číslům, údajům o množství, cenách a čase

» viz poslech s porozuměním, bod 4

6/ Umím požádat druhé o něco a něco jim dát

» L 10, strana 86, 87: imperativ kladný (Perdona. Perdona.)

→ vazby: tenga la bondad de s infinitivem, haga el favor de s infinitivem

» L 13, s. 110: nepravidelné sloveso poder

7/ Umím se zeptat lidí na to, jak se jmenují, kde bydlí, na jejich známé a jejich věci;
na stejné otázky umím v cizí řeči odpovědět, pokud jsou mluvčím formulovány
pomalu a zřetelně

» viz čtení s porozuměním, bod 3

» L 6, s. 56, 57: téma LA FAMILIA Y LA EDAD

→ la madre, la nuera, el padre, el suegro, el yerno, aj.

→ frazeologie: ¿Qué edad tienes?

» L 7, s. 63: téma NUESTROS AMIGOS

→ alegre, el amigo, conocer, delgado, la gente, guapo, serio, simpático,
trabajador

8/ Umím vyjádřit časové údaje s pomocí ustálených spojení, jako příští týden, minulý
pátek, v listopadu, ve tři hodiny

» L 6, s. 59, 60: základní číslovky 0-10

» L 8, s. 72: lexikum (por la mañana, mañana por la mañana, por la tarde, a
medianoche, a mediodía)

» L 10, s. 86: próximo

» L 11, s. 96: udávání času; základní číslovky 11-30

» L 15, s. 123-125: názvy dnů a kalendářních měsíců

→ lexikum (dentro de, pasado, penúltimo, la semana que viene, el mes que
viene, aj.)

» L 15, s. 127, 128: vyjádření minulosti (hace s časovým údajem)

→ frazeologie: ¿Cuánto tiempo hace?

ÚSTNÍ PROJEV

1/ Dokážu podat informace o sobě (adresa, telefonní číslo, národnost, věk, o své
rodině, o svých zájmech)

» viz čtení s porozuměním, bod 3

» L 18, s. 151: téma MIS VACACIONES

→ divertirse, jugar, la juventud, situado, las vacaciones

» L 24, s. 226, 227: téma DETENIDO POR SU AFICIÓN A LA MÚSICA

→ la afición a, aficionado/a, aficionarse a, hacer gracia

2/ Umím popsat, kde bydlím

» viz poslech s porozuměním, bod 2

» L 24, s. 207: téma EL ALOJAMIENTO

→ alquilar, el baño, la calle, el comedor, la dirección, la ducha, el espejo, el frigorífico, la habitación, la lámpara, la mesa, el patio, el piso, la vida

» L 43, s. 373, 374: předložky místa (a, en, de, con, desde, hasta, hacia)

STRATEGIE

1/ Dokážu vyjádřit, že nerozumím

» L 1, s. 29: ¿Cómo?

» L 4, s. 42: sloveso comprender (časování)

2/ Dokážu jednoduchým způsobem požádat o zopakování toho, co bylo řečeno

» L 9, s. 79: perdón

» L 10, s. 86: sloveso perdonar (v imperativu perdona, perdone)

→ frazeologie: haga el favor de...

» L 15, s. 129: nepravidelné sloveso repetir

3/ Dokážu požádat někoho o to, aby mluvil pomaleji

» L 29, s. 251: adjektivum lento

» L 10, s. 87-90: imperativ kladný (habla / hable lentamente)

» L 14, s. 119: příslovce způsobu tvořené sufixem –mente (habla rápida y alegremente)

» L 17, s. 148: nepravidelné sloveso decir (¿Cómo se dice...?)

PÍSEMNÝ PROJEV

1/ Umím ve formulářích vyplnit základní údaje o sobě (zaměstnání, věk, bydliště, zájmy)

- » viz čtení s porozuměním, bod 3
- 2/ Umím napsat pozdrav, např. přání k narozeninám
 - » viz čtení s porozuměním, bod 7
 - » L 15, s. 123, 124: celebrar, el cumpleaños, cumplir, la felicidad, Feliz Año, la fiesta, el santo
- 3/ Umím napsat jednoduchý text na pohlednici (např. pozdrav z prázdnin)
 - » viz čtení s porozuměním, bod 7
 - » L 25, s. 221: téma JAK PSÁT DOPIS
 - adresa, datum, záhlaví, oslovení, závěr
- 4/ Umím napsat jednoduché sdělení, ve kterém informuji, kde se nacházím nebo kde se setkáme
 - » viz poslech s porozuměním, bod 2
 - » viz čtení s porozuměním, bod 8
 - » L 11, s. 96: udávání času
 - » L 17, s. 144: nepravidelné sloveso encontrar
- 5/ Umím napsat několik jednoduchých vět o sobě, např. kde bydlím a co dělám
 - » viz čtení s porozuměním, bod 3

7.4 ANALÝZA FIESTY 1

KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., DEKANOVA, A., CHACÓN GIL, P. *Fiesta 1*.

Plzeň: Fraus, 2000.

(ISBN 80-7238-085-0)

POSLECH S POROZUMĚNÍM

- 1/ Rozumím, jestliže mluvčí hovoří pomalu se zřetelnou výslovností a dostatečně dlouhými pauzami
- 2/ Rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B
 - » L 2, s. 21: nepravidelné sloveso ir (1. osoba)

frazeologie: ir a casa, llegar, el metro

» L 3, s. 32: tema CONVERSACIONES TELEFÓNICAS

→ bajar, caminar, el camino, la derecha, la estación, llegar, la línea, la plaza, saber, salir

» L 3, s. 34: nepravidelné sloveso ir, salir

» L 3, s. 35: estar s příslovečným určením místa, předložkové výrazy pro označení místa (a, de, en, hacia, enfrente de)

» L 4, s. 44: nepravidelné sloveso venir

» L 6, s. 73: el billete de autobús, ir en coche / en tren

» L 10, s. 128: el autobús, coger, conducir, el tren

» L 11, s. 145: tema ¿TREN O AUTOBÚS?; UN DESGRACIADO ACCIDENTE

→ el accidente, acercarse, adelantar, el autobús, la carretera, chocar, el coche, la gasolina, llegar, montar, la moto, la pierna, la señal, el tráfico, el transporte, el tren, utilizar

» L 13, s. 169: dar un paseo, la parada, el paseo, el tranvía

3/ Rozumím jednoduchým otázkám a pokynům vysloveným pomalu a zřetelně

4/ Rozumím číslům, údajům o cenách a o čase

» L 2, s. 21: dny v týdnu, časové výrazy después, luego, mañana, por la tarde, pronto

» L 2, s. 25: číslovky základní 1-12

» L 2, s. 25: sloveso ser ve spojení s číslovkami při určování času

» L 4, s. 48: číslovky základní 13 - 199

» L 5, s. 57: tema EN UNA PENSIÓN

→ el crédito, ofrecer, pagar, la peseta, la tarjeta

» L 5, s. 58: číslovky základní 200 – 10 000

» L 6, s. 73: tema ¿QUÉ VAS A HACER EN NAVIDAD?

→ alguna vez, como siempre, comprar, después, el día de Nochebuena, el fin, hasta ahora, la Nochevieja, pasar, por la noche, los primeros días, los Reyes Magos, tardar

» L 6, s. 76: ukazovací zájmena este/esta s časovými údaji, siempre, ya, alguna vez

» L 6, s. 78: názvy měsíců

» L 7, s. 86: tema EN UNA PLANTA DE ROPA MASCULINA; EN UN MERCADO

DE MADRID

→ barato, caro, coger, comprar, costar, el kilo, el momento, pedir,
el precio, en total

» L 7, s. 91, 92: číslovky základní (desetitisíce, statisíce, miliony)

» L 10, s. 133: číslovky řadové 1-10

» L 14, s. 182: časové výrazy desde entonces, en otro tiempo,
hasta nuestros días, más de mil años, el mediodía, a mediodía

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

1/ V novinách a časopisech rozumím článkům o lidech (o jejich bydlišti, věku, apod.)

» viz čtení s porozuměním, bod 3

2/ Na plakátech informujících o kulturních akcích (koncert, kino) si dokážu nalézt
základní informace o jejich konání

» L 1, s. 14: nepravidelné sloveso ser (konat se)

» L 2, s. 21: dny v týdnu, časové výrazy mañana, por la tarde

» L 2, s. 21: sloveso echar; el cine, la película

» L 2, s. 25: číslovky základní 0-12

» L 3, s. 35, 36: předložky a předložkové výrazy pro označení místa

» L 4, s. 48: číslovky základní 13-199

» L 10, s. 133: udávání času

» L 13, s. 169-171: téma CINE, TEATRO O ... VÍDEO; BAILE SIN MÁSCARAS;

ANA ÁLVAREZ ...

→ alquilar, anunciar, el baile, el carácter, el circo, la comedia, el concierto,
dirigir, echar, la entrada, el festejo, la figura, la música, la obra, el papel,
la película, el personaje, presentar, el/la protagonista, protagonizar, el
rodaje, el subtítulo, la taquilla, el teatro, ver, la versión, el vídeo

3/ Rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve
formulářích (např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)

» L 1, s. 10: schopnost představit se (Yo soy de..., ¿De dónde eres?)

» L 1, s. 14: sloveso ser

» L 2, s. 25: číslovky základní 0-12

» L 4, s. 41-43: téma MI FAMILIA; MANUEL, UN JOVEN MEXICANO ...
→ jméno, věk, bydliště (el alemán, el apellido, la calle, el checo, el país, el nombre, el pasaporte)

» L 4, s. 44: zvrtné sloveso llamarse

» Repaso 1, s. 71: HOJA DE INSCRIPCIÓN

→ el apellido, la ciudad, la dirección, la fecha, la firma, el lugar, el nacimiento, la nacionalidad, el nombre, el pasaporte, la profesión, la provincia, la residencia, el teléfono

» L 9, s. 116-118: téma CURRÍCULUM VITAE ; UNED

→ el autodidacta, la avenida, el bachiller, el currículum vitae, el curso, el dato, el D.N.I., la diplomatura, la dirección, el director, el documento, la educación, escolar, la especialidad, la facultad, la fecha, fluido, el graduado, el historial, la identidad, la inscripción, el interés, la lengua materna, el licenciado, el lugar, el máster, medio, la nacionalidad, el número de pasaporte, personal, la práctica, profesional, superior, el título, la universidad

4/ Rozumím slovům a výrazům, které se užívají v běžném životě (např. nádraží, parkoviště, zákaz parkování, kouření zakázáno, držte se vlevo)

» L 2, s. 25: nepravidelné sloveso poder

» L 1-15: všeobecné lexikum (el aparcamiento, a la derecha, la estación, a la izquierda, la parada)

5/ Rozumím nejdůležitějším počítačovým příkazům, např. tisk, uložit, kopírovat, atd.

» téma není v učebnici zahrnuto

» lexikum: buscar (L 7, s. 86), el compacto (L 6, s. 74), el correo (L 11, s. 146), el destinatario (L 11, s. 146), enviar (L 11, s. 146), la imprenta (L 9, s. 116), el impreso (L 11, s. 146), la informática (L 9, s. 118), el ordenador (L 5, s. 64), recibir (L 6, s. 74), el remitente (L 11, s. 146)

6/ Rozumím krátkým psaným pokynům (např. jak se dostat z místa A do místa B)

» viz poslech s porozuměním, bod 2

7/ Rozumím krátkým pozdravům na pohlednicích, např. pozdravu z dovolené

» L 4, s. 43: téma GONZALO ESCRIBE UNA CARTA A SU FAMILIA

→ oslovení Mi querida familia, rozloučení Besos y abrazos

» L 11, s. 146: téma EN LA OFICINA DE CORREOS

→ el aviso, el aviso de recibo, certificado, el correo, el destinatario, enviar,
el envío, el impreso, normal, la oficina de correos, por correo certificado,
la postal, el reembolso, rellenar, el remitente, el telégrafo, urgente

8/ V každodenních situacích rozumím jednoduchým vzkazům od přátel či kolegů,
např. budu zpátky ve čtyři.

» viz poslech s porozuměním bod 2

» L 10, s. 133: udávání času

ÚSTNÍ INTERAKCE

1/ Umím někoho představit a používat jednoduché fráze při setkání a loučení

» L 1, s. 10: pozdravy, oslovení, povolání, země původu

→ ¡Hola!; ¡Buenos días! ¿Quién es?; ¿De dónde eres?; ¿En qué trabajas?;
Encantada.

» L 1, s. 14: sloveso ser

» L 2, s. 22, 23: téma ¿CÓMO ES ÉL/ELLA?

→ adjektiva pro deskripci osob (alto, amable, esbelto, fuerte, guapo, moreno,
de ojos azules, simpático)

→ základní barvy (blanco, castaño, gris, negro, verde)

» L 4, s. 41: téma MI FAMILIA

→ popis rodinných příslušníků (jméno, věk, vzhled)

2/ Umím položit a zodpovědět jednoduché otázky, dojít k jednoduchým zjištěním a
reagovat na ně, pokud se jedná o dobře známá témata či o věci okamžité potřeby

» L 1, s. 10: ¿Hablas español? Sí, un poco.; ¿En qué trabajas? Trabajo en una
agencia de viajes.; aj.

» L 4, s. 42: Su pasaporte, por favor. Aquí tiene.; ¿Su nombre? Manuel.;
¿Sus apellidos? Modesto Lucas.; aj.

3/ Umím komunikovat v jednoduché podobě, jsem však odkázán na ochotu partnera
zopakovat pomaleji nebo jinými slovy jeho sdělení a pomoci mi formulovat věci,
které chci sám sdělit

» L 2, s. 21: ¿Dónde quedamos? ¿Cómo? *No comprendo.* Que dónde quedamos.

¿Ya comprende? *Ah, sí.*

» L 5, s. 56: Además, nosotros no separamos el váter de baño. ¿*El váter?* Bueno, el servicio.

4/ Umím se dorozumět v obchodě, pokud mohu své sdělení doplnit gesty a ukazováním

» viz poslech s porozuměním, bod 4

» L 1, s. 10: téma EN UN BAR DE MÁLAGA

→ frazeologie: ¿Qué desea usted?; ¿Qué toma?; ¿Algo más?; Hay sangría?

» L 7, s. 87: téma EN UN MERCADO DE MADRID

→ el ajo, la cabeza, la cebolla, coger, desear, el estanco, la fruta, la frutería, el kilo, la lechuga, el mercado, el pollo, la sandía, el tabaco, el tomate

→ frazeologie: Aquí tiene.; ¿Cuánto es?; (no) me gusta(n); Vale.

» L 12, s. 157, 158: téma UN CAMARERO MUY SIMPÁTICO; LOS VINOS DE CASTILLA-LA MANCHA

→ la aceituna, la anchoa, el arroz, la bolsa, la caña, la carta, la cata, desear, los frijoles, el maíz, el menú, el mole, el plato, por cierto, por supuesto, probar, el producto, el queso, recomendar, la tapa, tomar, la tortilla, el vino

5/ Rozumím číslům, údajům o množství, cenách a čase

» viz poslech s porozuměním, bod 4

6/ Umím požádat druhé o něco a něco jim dát

» L 2, s. 25: nepravdelné sloveso poder

» frazeologie: ¿Qué desea?; dar a conocer; ¿Nos puede traer la carta?; aj.

7/ Umím se zeptat lidí na to, jak se jmenují, kde bydlí, na jejich známé a jejich věci; na stejné otázky umím v cizí řeči odpovědět, pokud jsou mluvčím formulovány pomalu a zřetelně

» viz čtení s porozuměním, bod 3

» viz ústní interakce, bod 1

8/ Umím vyjádřit časové údaje s pomocí ustálených spojení, jako příští týden, minulý pátek, v listopadu, ve tři hodiny

» L 2, s. 21: dny v týdnu; ustálená spojení por la tarde, por la noche, aj.

- » L 6, s. 76: ukazovací zájmeno este/esta ve spojení s časovým údajem (este año, aj.), alguna vez, todavía no, siempre, ya
- » L 6, s. 78: názvy kalendářních měsíců
- » L 9, s. 120: časové výrazy pro minulý čas (ayer, hace cinco años, el año pasado)
- » L 9, s. 122: předložky ve výrazech s časovým významem (a, de, desde, en, hasta)
- » L 10, s. 133: udávání času
- » L 15, s. 192: roční období

ÚSTNÍ PROJEV

1/ Dokážu podat informace o sobě (adresa, telefonní číslo, národnost, věk, o své rodině, o svých zájmech)

- » viz čtení s porozuměním, bod 3

2/ Umím popsat, kde bydlím

- » viz poslech s porozuměním, bod 2
- » L 5, s. 56, 57: téma LA CASA DE GONZALO; EN EL COLEGIO MAYOR
→ el barrio, la casa, la cocina, el comedor, cómodo, el cuarto, el cuarto de baño, a la derecha, el dormitorio, entrar en, espacioso, al final de, grande, la habitación, a la izquierda, al lado, la lámpara, la mesa, moderno, al norte de, el pasillo, pequeño, el piso, la puerta, la residencia, el salón, el servicio

STRATEGIE

1/ Dokážu vyjádřit, že nerozumím

- » L 2, s. 21: sloveso comprender
→ ¿Cómo? No comprendo.; ¿Ya comprendes?; Ah sí.

2/ Dokážu jednoduchým způsobem požádat o zopakování toho, co bylo řečeno

- » L 2, s. 21: ¿Cómo?
- » L 3, s. 33: ¿Qué dices? No oigo bien. Que digo que tengo un problema.
- » L 7, s. 88: nepravidelná slovesa pedir, repetir

3/ Dokážu požádat někoho o to, aby mluvil pomaleji

- » L 2, s. 25: nepravidelné sloveso poder
- » L 8, s. 102, 103: sloveso perdonar; lentamente

PÍSEMNÝ PROJEV

1/ Umím ve formulářích vyplnit základní údaje o sobě (zaměstnání, věk, bydliště, zájmy)

- » viz čtení s porozuměním, bod 3

2/ Umím napsat pozdrav, např. přání k narozeninám

- » L 6, s. 73, 74: téma ¿QUÉ VAS A HACER EN NAVIDAD?; UN CUMPLEAÑOS DE MUCHOS REGALOS

→ celebrar, comprar, el cumpleaños, dar, el día de Navidad, el día de Nochebuena, el día de Nochevieja, especial, la felicidad (¡Felicidades!), la fiesta, invitar, muchas gracias, el Niño Jesús, pasar, recibir, regalar, el regalo, traer

3/ Umím napsat jednoduchý text na pohlednici (např. pozdrav z prázdnin)

- » L 4, s. 43: téma GONZALO ESCRIBE UNA CARTA A SU FAMILIA

→ oslovení querido, rozloučení besos y abrazos

4/ Umím napsat jednoduché sdělení, ve kterém informuji, kde se nacházím nebo kde se setkáme

- » viz poslech s porozuměním, bod 2

- » L 2, s. 21: téma EN UN BAR DE PRAGA

→ ¿cómo?, ¿cuándo?, ¿dónde?, lejos, llegar, quedar, vivir

→ názvy dnů

- » L 10, s. 133: udávání času

5/ Umím napsat několik jednoduchých vět o sobě, např. kde bydlím a co dělám

- » viz čtení s porozuměním, bod 3

7.5 ANALÝZA UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1

MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Učebnice současné španělštiny 1*. Brno: Computer Press, 2008.

(ISBN 978-80-251-2392-8)

POSLECH S POROZUMĚNÍM

1/ Rozumím, jestliže mluvčí hovoří pomalu se zřetelnou výslovností a dostatečně dlouhými pauzami

2/ Rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B

» L 2, s. 20-23: nepravidelné sloveso *estar*, *ir*

→ frazeologie: *estar de vacaciones*, *estar en casa*, *ir a casa*, *ir de excursión*, *ir de vacaciones*, *ir de visita*

→ *adónde*, *la calle*, *la casa*, *cerca de*, *dónde*, *el lugar*, *el norte*

» L 5, s. 56, 57: téma *ESTÁS EN TU CASA*

→ *allí*, *el barrio*, *buscar*, *el centro*, *contra*, *delante de*, *la derecha*, *desde allí*, *detrás de*, *donde*, *entre*, *al final*, *al fondo*, *la izquierda*, *junto a*, *al lado de*, *la región*

» L 5, s. 59: nepravidelné sloveso *saber*

» L 6, s. 69: nepravidelné sloveso *venir*

» L 7, s. 80, 81: *caminar*, *después de*, *durar*, *hasta*, *parar*, *pasar*

→ nepravidelné sloveso *salir*, *continuar*

» L RI, s. 93: *la ciudad*, *encontrarse*, *estar situado*, *el este*, *la frontera*, *el metro*, *el norte*, *el oeste*, *el sur*, *viajar*

» L 8, s. 110: nepravidelné sloveso *volver*

» L 11, s. 157

→ *cerca de*, *detrás de*, *la plaza*

» L 12, s. 175, 176: téma *ALICIA EN MADRID (I)*; *RECORRIDO POR EL*

CENTRO DE MADRID

→ *la acera*, *acudir*, *alejarse*, *el autobús*, *la avenida*, *el billete*, *caminar*, *el camino*, *el centro*, *coger*, *la estación*, *hacia*, *llegar*, *el lugar*, *el metro*, *el museo*, *el parque*, *a pie*, *la plaza*, *salir*, *subir*

→ frazeologie: coger/tomar el metro/tren, ir con el metro, perder el tren

» L 13, s. 195-198: téma POR FAVOR, ¿CÓMO VOY AL RASTRO?; VIAJAR EN TREN

→ acercar, bajar, cambiar, cercano, el cruce, doblar, la esquina, ferroviario, el mapa, la parada, recto, seguir, el tren

» L 13, s. 204: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK SE ZEPTAT NA CESTU; JAK POPSAT CESTU

→ Por favor, ¿cómo se va ...?; Por favor, ¿por dónde llego a ...? Perdón, ¿no sabe dónde está ...?; ¿Puede aconsejarme?; ¿Hay una farmacia por aquí/cerca?; Te lo voy a mostrar en el mapa. Usted puede ir a pie, está cerca. Baja en la estación de La Latina. Ve con taxi, allí está la parada.

» L 20, s. 325-329: téma DE VIAJE; EN UNA AGENCIA DE VIAJES

→ el aeropuerto, el andén, el asiento, aterrizar, el avión, el destino, directo, la ida, de ida y vuelta, tardar, el transbordo, el vuelo, la vuelta

→ frazeologie: estar en el aeropuerto; viajar con una agencia de viajes

» L 20, s. 335-337: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK SI KOUPIŤ JÍZDENKU NEBO LETENKU; JAK SE ORIENTOVAL NA NÁDRAŽÍ NEBO NA LETIŠTI

→ la clase turista, la escala, facturar, la pantalla, la taquilla, el viajero

3/ Rozumím jednoduchým otázkám a pokynům vysloveným pomalu a zřetelně

4/ Rozumím číslům, údajům o cenách a o čase

» L 1, s. 8, 9: časové výrazy el día, la noche, la tarde, por la tarde

» L 2, s. 19: el agosto, ahora, durante, el julio, el verano

» L 3, s. 34, 35: číslovky základní 1-20

» L 6, s. 68, 70, 71: číslovky základní 21-199

→ ahora mismo, dentro de, después, el precio, tercero

» L 7, s. 79, 80: costar, cotidiano, después de, el fin de semana, la hora, la mañana, la semana, la tarde, temprano

» L 7, s. 84, 85: dny v týdnu

» L 7, s. 85, 86: udávání hodin, časové předložky (desde – hasta, antes de, después de, a eso de, cerca de, sobre)

- » L RI, s. 98: část JAK SE ZEPTAT NA ČASOVÝ ÚSEK
→ ¿Cuánto tiempo lleva usted aquí?; ¿Desde cuándo vive usted aquí?; Desde hace dos meses.
- » L 8, s. 110, 111: časové vztahy pomocí vazeb s infinitivem
→ al + infinitiv, antes de + infinitiv, después de + infinitiv
- » L 9, s. 120: ¿Cuánto cuesta?, pagar en la caja, pagar en efectivo, pagar con tarjeta;
¿Qué número?
- » L 9, s. 126: nepravidelné sloveso valer
- » L 9, s. 126, 127: číslovky základní 200 – miliarda
- » L 10, s. 137, 138: téma EN EL MERCADO
→ media hora, caro, el gramo, el kilo, siempre, el momento
- » L 10, s. 148, 149: JAK NAKUPOVAT POTRAVINY; JAK UDÁVAT MNOŽSTVÍ
→ medio kilo, costar más de, medio kilo de, un kilo y medio de, un litro de, una botella de, una docena de
- » L 17, s. 284, 285: číslovky řadové a násobné
- » L 14, s. 222: měsíce a data

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

1/ V novinách a časopisech rozumím článkům o lidech (o jejich bydlišti, věku, apod.)

- » viz čtení s porozuměním, bod 3

2/ Na plakátech informujících o kulturních akcích (koncert, kino) si dokážu nalézt základní informace o jejich konání

- » L 1, s. 12: nepravidelné sloveso ser (konat se)
- » L 2, s. 20: la biblioteca, el cine, el teatro
- » L 3, s. 34, 35: číslovky základní 1-20
- » L 7, s. 84, 85: dny v týdnu
- » L 7, s. 85, 86: udávání hodin, časové předložky (desde – hasta, antes de, después de, a eso de, cerca de, sobre)
- » L 12, s. 175-180: téma ALICIA EN MADRID; RECORRIDO POR EL CENTRO DE MADRID
→ el acto, anoche, anteayer, concurrido, la estatua, hoy día, el museo, la ópera,

el palacio, la pantalla, el periódico, el pintor, la sede, social, visitar

» L 14, s. 222: měsíce a data

» L 18, s. 295-298: téma ALICIA EN MADRID

→ el aplauso, el arte, el artista, el cartel, la cartelera, la colección, el comienzo, contemporáneo, el dibujo, el director, el espectáculo, el estreno, la exposición, el intérprete, el museo nacional, el musical, la obra, el papel, la pintura, principal, la representación, la reproducción, reservar, la sala, el teatro, tocar

» L 18, s. 303, 304: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK MLUVIT O KULTUŘE,
ZÁBAVĚ A VOLNÉM ČASE

→ Esta noche vamos al cine/teatro/concierto.; comprar las entradas/los billetes; la función de esta noche; la primera fila; agotado; en versión original con subtítulos; estar protagonizado por; interpretar el papel de; tener lugar; exponer obras de

3/ Rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích (např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)

» L 1, s. 7: schopnost představit sám sebe (el nombre; Soy de..., ¿De qué ciudad eres?)

» L 1, s. 12: sloveso ser

» L 1, s. 14: JAK SE PŘEDSTAVIT (1)

→ Mi nombre es...; Soy checo.; Encantado.

» L 3, s. 32: el catalán, la Cataluña, el euskera, extranjero, francés, gallego, el novio, oficial, el origen, el país, trabajar

» L 3, s. 34: číslovky základní 0-20

» L 4, s. 44, 45: el año, la familia, el hombre, los padres, el pueblo, el trabajo, vivir

→ sloveso tener pro vyjádření věku

» L 5, s. 56, 57: el apartamento, el barrio, el bloque de pisos, el campo, el centro, el piso, la región

» L 7, s. 80: la edad, la educación, la enseñanza, los estudios, la formación profesional

» L RI, s. 96, 97: la capital, el hijo, llamarse, el territorio, el turista

» L 8, s. 109, 110: casarse, divorciado, el empleo, mayor, menor, la mujer, la vivienda

» L 14, s. 222: měsíce a data

» L RII, s. 234: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK POJMENOVAT ZEMĚ LA A JEJICH OBYVATELE

→ México – mexicano; Venezuela – venezolano; aj.

» L 15, s. 251: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK SE PŘEDSTAVIT A JAK PŘEDSTAVIT NĚKOHO (2)

→ ¿Cómo se llama usted?; Yo soy ...; ¿Puedes presentarme a tu esposa?; Te presento a ...; ¿Conoces a la señora ...?

» L RIII, s. 36, 363: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK POJMENOVAT ŠPANĚLSKY EVROPSKÉ ZEMĚ A JEJICH OBYVATELE

→ Albania – albanés; Alemania – alemán; aj.

4/ Rozumím slovům a výrazům, které se užívají v běžném životě (např. nádraží, parkoviště, zákaz parkování, kouření zakázáno, držte se vlevo)

» L 6, s. 68: nepravdelné sloveso poder

» L 1-RIII: všeobecné lexikum (el aparcamiento, a la derecha, la estación, a la izquierda, la parada)

» L 16, s. 260: prohibir

5/ Rozumím nejdůležitějším počítačovým příkazům, např. tisk, uložit, kopírovat, atd.

» téma není v učebnici zahrnuto

» lexikum: adjuntar (L 15, s. 245), apretar (L 12, s. 179), buscar (L 6, s. 68), la carta (L 3, s. 32), chatear (L 15, s. 245), el cibercafé (L 6, s. 68), el compacto (L 15, s. 245), conectado (L 13, s. 197), conectarse (L 15, s. 245), la copia (L 21, s. 347), e-mail (L 3, s. 31), entrar (L 8, s. 109), enviar (L 15, s. 245), escribir (L 3, s. 32), el fichero (L 15, s. 245), Internet (L 3, s. 31), el ordenador (L 6, s. 68), la portada (L 12, s. 179), el programa (L 6, s. 68), el símbolo (L 12, s. 180)

6/ Rozumím krátkým psaným pokynům (např. jak se dostat z místa A do místa B)

» viz poslech s porozuměním, bod 2

7/ Rozumím krátkým pozdravům na pohlednicích, např. pozdravu z dovolené

» L 14, s. 211: téma UNA CARTA A AMÉRICA LATINA

→ oslovení Querida ...; rozloučení Muchos besos y abrazos de ...

- » L 14, s. 215: la noticia, saludar, el saludo
- » L 15, s. 245: los Correos, enviar, el sello, el telegrama
- » L 17, s. 277: tema PEDRO ENVÍA UN E-MAIL A ALICIA
 - Hola.; Cuidate y escíbeme pronto.; Un fuerte abrazo.

8/ V každodenních situacích rozumím jednoduchým vzkazům od přátel či kolegů, např. budu zpátky ve čtyři.

- » viz poslech s porozuměním bod 2 a 4
- » L 7, s. 85, 86: udávání času

ÚSTNÍ INTERAKCE

1/ Umím někoho představit a používat jednoduché fráze při setkání a loučení

- » L 1, s. 7: pozdravy, oslovení, povolání, země původu
 - ¡Hola!; ¿De qué ciudad eres?; Encantada.
- » L 1, s. 12: sloveso ser
- » L 1, s. 14: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK POZDRAVIT; JAK SE PŘEDSTAVIT (1); JAK POPROSIT A PODĚKOVAT
 - Hola.; Buenos días.; Hasta luego.; Adiós.; ¿Qué tal?; aj.
 - Mi nombre es ...; Mucho gusto.; aj.
- » L 4, s. 49: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK POPSAT OSOBU
 - adjektiva pro deskripci (alegre, alto, amable, bajo, corto, delgado, dinámico, feo, gordo, guapo, largo, moreno, rubio, simpático, viejo)
 - základní barvy (azul, blanco, castaño, gris, negro, verde)
- » L 15, s. 251: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK SE PŘEDSTAVIT A JAK PŘEDSTAVIT NĚKOHO (2)
 - ¿Cómo se llama usted?; Por favor, preséntame.; Te presento a ...; aj.

2/ Umím položit a zodpovědět jednoduché otázky, dojít k jednoduchým zjištěním a reagovat na ně, pokud se jedná o dobře známá témata či o věci okamžité potřeby

- » L 1, s. 7: ¿Tú eres español? No, no, soy checo.; aj.
- » L 2, s. 24 CONTEXTO COMUNICATIVO JAK VYJÁDŘIT, ŽE SE NĚCO LÍBÍ
 - (No) me gusta.; Me gusta estar en España.
- » L 3, s. 35, 36: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK NEFORMÁLNĚ REAGOVAT

V ROZHOVORU; JAK VYJÁDŘIT PŘEKVAPENÍ/ÚDIV

→ Pues sí, ya voy.; Bueno, leo mucho y estudio.; Es usted, entonces, una abuela supermoderna.

→ ¡Por Dios!; ¡Vaya pregunta!; ¡Vaya sorpresa!

» L 5, s. 61: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK SE OMLUVIT; JAK VYJÁDŘIT NUTNOST/POVINNOST

→ ¡Perdón! No pasa nada.

→ vazba tener que + infinitiv; deber + infinitiv; hay que + infinitiv

» L 7, s. 87: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK VYJÁDŘIT SOUHLAS/ NESOUHLAS

→ Vale. De acuerdo. Es cierto. Tienes razón. No es verdad.

» L 10, s. 149: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK VYJÁDŘIT HODNOCENÍ

→ ¿Qué te parece?; Le disgusta el pescado.; Es rico.; ¿Te gusta(n)?; aj.

» L 19, s. 317: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK VYJÁDŘIT RADOST /SPOKOJENOST; JAK VYJÁDŘIT STRACH/OBAVY

→ ¡Qué bien!; ¡Bravo!; Es un gran placer.; ¡Qué contento estoy!

→ ¡Qué pena!; ¡Qué lástima!; Estoy triste.; Me preocupa ...; Tengo miedo de ...; Me temo que ...; aj.

3/ Umím komunikovat v jednoduché podobě, jsem však odkázán na ochotu partnera zopakovat pomaleji nebo jinými slovy jeho sdělení a pomoci mi formulovat věci, které chci sám sdělit

» L 3, s. 35: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK SE ZEPTAT, KDYŽ NEROZUMÍME DOBŘE

→ ¿Perdón? No comprendo bien.; ¿Cómo?; ¿Eh?

» L 8, s. 107: ¿Verdad? Y esas fotos son de nuestra segunda vivienda. ¿Perdón? De nuestra casa de campo.

» L 10, s. 137: ¡Si el melón es amarillo! *No entiendo*. Pues sí, el melón es amarillo, roja es la sandía.

4/ Umím se dorozumět v obchodě, pokud mohu své sdělení doplnit gesty a ukazováním

» viz poslech s porozuměním, bod 4

» L 9, s. 122, 123: ayudar, la caja, el centro comercial, el cliente, la compra, comprar,

la dependienta, en efectivo, el euro, el mercado, la mercancía,
probar, la rebaja, rebajado, la tienda

→ lexikum: oblečení (el abrigo, la blusa, el bolso, la camisa, ...)

» L 9, s. 128, 129: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK NAKUPOVAT OBLEČENÍ

→ ¿Puedo ayudarlo en algo?; ¿Qué desea?; ¿Qué talla?; ¿De qué color?; ¿Puedo probarlos?; ¿Qué precio tiene?; ¿Cuánto cuesta?; Puede pagar en la caja.; aj.

» L 10, s. 137, 138: téma EN EL MERCADO

→ el aceite, el bacalao, la botella, la calidad, la carne, la cebolla, la docena,
la ensalada, la fresa, el huevo, el kilo, la lata, la leche, la lechuga, el pollo,
la sandía, el tomate, aj.

» L 10, s. 148, 149: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK NAKUPOVAT

POTRAVINY; JAK UDÁVAT MNOŽSTVÍ

→ ¿Qué desea?; ¿Qué te pongo?; algo de carne; ¿Le vale?

→ cien gramos de aceitunas; medio kilo de picadillo; un litro de leche, una lata
de sardinas; una botella de vino tinto

» L 11, s. 166, 167: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK KOMUNIKOVAT V

RESTAURACI

→ Queremos una mesa para cuatro.; Quiero reservar la mesa.; ¿Qué te apetece?;
¿Y para beber?; Gracias, igualmente.; Camarero, voy a pagar.; Esto es para
usted.; Vamos a pedir el menú.; aj.

5/ Rozumím číslům, údajům o množství, cenách a čase

» viz poslech s porozuměním, bod 4

6/ Umím požádat druhé o něco a něco jim dát

» L 1, s. 14: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK POPROSIT A PODĚKOVAT

→ Por favor, ¿qué es?; Muchas gracias.; De nada.

» L 6, s. 68: nepravidelné sloveso poder

» frazeologie: ¿Qué desea?; ¿En qué puedo ayudarlo?; aj.

7/ Umím se zeptat lidí na to, jak se jmenují, kde bydlí, na jejich známé a jejich věci; na stejné otázky umím v cizí řeči odpovědět, pokud jsou mluvčím formulovány pomalu a zřetelně

» viz čtení s porozuměním, bod 3

» viz ústní interakce, bod 1

8/ Umím vyjádřit časové údaje s pomocí ustálených spojení, jako příští týden, minulý pátek, v listopadu, ve tři hodiny

» L 7, s. 85, 86: dny v týdnu; udávání hodin

→ ustálená spojení de la mañana, de la tarde, de la noche, a media noche, por la mañana, en punto, aj.

» L 8, s. 111: ukazovací zájmeno este/esta

» L 12, 181, 185: sloveso hacer v časových vyjádřeních

→ anoche, anteayer, ayer, desde hace, hace, el mes pasado

» L 14, s. 222: měsíce a data

» L 17, s. 282, 283: esta mañana, este año, hasta ahora, hoy, siempre, todavía no, ya

ÚSTNÍ PROJEV

1/ Dokážu podat informace o sobě (adresa, telefonní číslo, národnost, věk, o své rodině, o svých zájmech)

» viz čtení s porozuměním, bod 3

» L 8, s. 107-110: téma Y AQUEL SEÑOR, ¿QUIÉN ES?; EN FAMILIA

→ la abuela, casarse, divorciado, la familia, la mamá, mayor, menor, la mujer, el papá, la pareja, unido, la vivienda

» L 8, s. 113, 114: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK VYJADŘOVAT RODINNÉ VZTAHY

→ el abuelo, el cuñado, el hermano, el padre, el primo, el sobrino, el yerno, aj.

» L 17, s. 286, 287: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK MLUVIT O SPORTECH A SPORTOVÁNÍ

→ pomocí slovesa hacer a practicar: hacer vela y ráfting; hacer gimnasia, practicar el ciclismo, aj.

→ pomocí slovesa jugar: jugar al baloncesto, jugar bien, aj.

» L 18, s. 303, 304: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK MLUVIT O KULTUŘE, ZÁBAVĚ A VOLNÉM ČASE

→ zájem o kulturu: el actor famoso, tocar el piano

2/ Umím popsat, kde bydlím

- » viz poslech s porozuměním, bod 2
- » L 5, s. 56: téma ¿CÓMO VIVEN LOS ESPAÑOLES?
 - el apartamento, el barrio, el campo, la casa, el chalé, la ciudad, el estudio, moderno, el norte, el piso, la región
- » L 6, s. 67, 68: téma ALICIA BUSCA PISO PARA UNA AMIGA INGLESA
 - el alojamiento, amueblado, el armario, la cama, la casa, el cuarto, debajo de, encima de, la estantería, la habitación, la lámpara, la mesa, el patio, el piso, la puerta, la ventana
- » L 6, s. 73: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK VYJÁDRIT UMÍSTĚNÍ V PROSTORU
 - atrás/detrás, cerca de, debajo de, delante, a la derecha, detrás de, encima de, entre, fuera de, al lado de, lejos de

STRATEGIE

1/ Dokážu vyjádřit, že nerozumím

- » L 3, s. 35: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK SE ZEPTAT, KYŽ DOBŘE NEROZUMÍME
 - ¿Perdón?; No comprendo bien.; ¿Cómo?; ¿Eh?

2/ Dokážu jednoduchým způsobem požádat o zopakování toho, co bylo řečeno

- » L 3, s. 35: ¿Cómo?
- » L 11, s. 161: nepravidelná sloveso pedir

3/ Dokážu požádat někoho o to, aby mluvil pomaleji

- » L 6, s. 68: nepravidelné sloveso poder
- » L 13, s. 200: lentamente, lento

PÍSEMNÝ PROJEV

1/ Umím ve formulářích vyplnit základní údaje o sobě (zaměstnání, věk, bydliště, zájmy)

- » viz čtení s porozuměním, bod 3

2/ Umím napsat pozdrav, např. přání k narozeninám

- » téma není zařazeno

3/ Umím napsat jednoduchý text na pohlednici (např. pozdrav z prázdnin)

» L 14, s. 222: CONTEXTO COMUNICATIVO JAK PSÁT DOPISY

→ oslovení estimado, querido; rozloučení atentamente, besos y abrazos, saludos cordiales, aj.

» L 17, s. 277: téma PEDRO ENVÍA UN EMAIL A ALICIA

→ Hola.; Un fuerte abrazo.

4/ Umím napsat jednoduché sdělení, ve kterém informuji, kde se nacházím nebo kde se setkáme

» viz poslech s porozuměním, bod 2

» L 7, s. 84: názvy dnů

» L 7, s. 85, 86: udávání času

5/ Umím napsat několik jednoduchých vět o sobě, např. kde bydlím a co dělám

» viz čtení s porozuměním, bod 3

7.6 PŘEHLED NA POZADÍ EJP: JAZYKOVÁ ÚROVEŇ A1

JAZYKOVÁ ÚROVEŇ A1		
ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY.	¿FIESTA! 1.	UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1.
POSLECH S POROZUMĚNÍM		
ROZUMÍM JEDNODUCHÝM SDĚLENÍM, NAPŘ. JAK SE PĚŠKY NEBO DOPRAVNÍMI PROSTŘEDKY DOSTANU Z MÍSTA A DO MÍSTA B		
L 2, s. 29: lexikum L 6, s. 60: sloveso venir L 8, s. 72: lexikum L 10, s. 85, 86: téma El transporte en Madrid L 10, s. 87: sloveso ir L 14, s. 117:	L 2, s. 21: sloveso ir (1. osoba) L 3, s. 32: téma Conversaciones telefónicas L 3, s. 34: sloveso ir, salir L 3, s. 35: estar s příslovečným určením místa, předložkové výrazy pro označení místa L 4, s. 44:	L 2, s. 20-23: sloveso estar, ir L 5, s. 56, 57: téma Estás en tu casa L 5, s. 59: sloveso saber L 6, s. 69: sloveso venir L 7, s. 80, 81: lexikum sloveso salir, continuar

<p>sloveso volver</p> <p>L 22, s. 186: téma ¡Buen viaje!; La salida</p> <p>L 23, s. 198: téma La llegada</p> <p>L 24, s. 210: předložkové vazby s místem</p> <p>L 32, s. 278-281: téma ¿A qué hora hay trenes para Málaga?</p> <p>L 32, s. 281: lexikum cestování</p>	<p>sloveso venir</p> <p>L 6, s. 73: lexikum</p> <p>L 10, s. 128: lexikum</p> <p>L 11, s. 145: téma ¿Tren o autobús?; Un desgraciado accidente</p> <p>L 13, s. 169: lexikum</p>	<p>L RI, s. 93: lexikum</p> <p>L 8, s. 110: sloveso volver</p> <p>L 11, s. 157: lexikum</p> <p>L 12, s. 175, 176: téma Alicia en Madrid; Recorrido por el centro de Madrid</p> <p>L 13, s. 195-198: téma Por favor, ¿cómo voy al Rastro?; Viajar en tren</p> <p>L 13, s. 204: Jak se zeptat na cestu; Jak popsat cestu</p> <p>L 20, s. 325-329: téma De viaje; En una agencia de viajes</p> <p>L 20, s. 335-337: Jak si koupit jízdenku nebo letenku; Jak se orientovat na nádraží nebo na letišti</p>
ROZUMÍM ČÍSLŮM, ÚDAJŮM O CENÁCH A O ČASE		
<p>L 6, s. 59, 60: základní číslovky 0-10</p> <p>L 11, s. 93, 94: téma ¿Qué hora es?</p> <p>L 11, s. 95: ¿cuánto/a?; mucho, poco</p> <p>L 11, s. 96, 97: udávání času</p> <p>L 11, s. 96: základní číslovky 11-30</p> <p>L 12, s. 102: násobné číslovky</p> <p>L 13, s. 109, 110: téma El nivel de vida</p> <p>L 13, s. 111, 112: základní číslovky (desítky, stovky, tisíce, milióny) míry a váhy, měny</p> <p>L 13, s. 113: sloveso contar</p> <p>L 15, s. 123, 124: téma La fecha</p> <p>L 15, s. 125:</p>	<p>L 2, s. 21: dny v týdnu časové výrazy</p> <p>L 2, s. 25: čísllovky základní 1-12</p> <p>L 2, s. 25: sloveso ser ve spojení s číslovkami při určování času</p> <p>L 4, s. 48: čísllovky základní 13 - 199</p> <p>L 5, s. 57: téma En una pensión</p> <p>L 5, s. 58: čísllovky základní 200 – 10 000</p> <p>L 6, s. 73: téma ¿Qué vas a hacer en Navidad?</p> <p>L 6, s. 76: ukazovací zájmena este/esta s časovými údaji</p> <p>L 6, s. 78: názvy měsíců</p> <p>L 7, s. 86:</p>	<p>L 1, s. 8, 9: časové výrazy</p> <p>L 2, s. 19: lexikum</p> <p>L 3, s. 34, 35: čísllovky základní 1-20</p> <p>L 6, s. 68, 70, 71: čísllovky základní 21-199</p> <p>L 7, s. 79, 80: lexikum</p> <p>L 7, s. 84, 85: dny v týdnu</p> <p>L 7, s. 85, 86: udávání hodin, časové předložky</p> <p>L RI, s. 98: Jak se zeptat na časový úsek</p> <p>L 8, s. 110, 111: časové vztahy pomocí vazeb s infinitivem (al + infinitiv, antes de + infinitiv, después de + infinitiv)</p> <p>L 9, s. 120: lexikum</p>

řadové číslky, zlomky, desetinná čísla datum, posloupnost L 15, s. 127, 128: frazologie (¿Cuánto tiempo hace?); časové výrazy v minulosti L 22, s. 187: téma El cambio	téma En una planta de ropa masculina; En un mercado de Madrid L 7, s. 91, 92: číslky základní (desetitisíce, statisíce, miliony) L 10, s. 133: číslky řadové 1-10 L 14, s. 182: časové výrazy	L 9, s. 126: sloveso valer L 9, s. 126, 127: číslky základní 200 – miliarda L 10, s. 137, 138: téma En el mercado L 10, s. 148, 149: Jak nakupovat potraviny; Jak udávat množství L 17, s. 284, 285: číslky řadové a násobné L 14, s. 222: měsíce a data
--	--	--

Pro kompetenci poslech s porozuměním všechny tři publikace nabízí odpovídající lexikum a frazeologii. Vzhledem k datu vydání a tudíž technickému zázemí v Učebnici pro samouky je značně podprůměrná poslechová složka, kdy jsou ve většině lekcí k dispozici pouze nahrávky úvodních textů, tj. 10. (El transporte en Madrid), 11. (¿Qué hora es?), 13. (El nivel de vida), 15. (La fecha), 22. (¡Buen viaje!), 23. (La llegada) a 32. (¿A qué hora hay trenes para Málaga?) lekce. Nicméně číslky základní 0-10 a číslky základní (dokončení) poskytují poslech jak ve výkladové, tak procvičovací části. Ovšem je trochu neobvyklé, že u číslvek 11-30 poslech schází, stejně tak u řadových číslvek není poslech ve výkladové ani procvičovací části. Určování času je úvodním textem jedenácté lekce a určování data úvodním textem patnácté lekce, z čehož vyplývá, že jsou součástí poslechu. Audiocvičení na nácvik datumu je navíc na straně 130.

Oproti předchozí učebnici je poslechová složka v prvním díle učebnicové řady Fiesta značně zastoupena jak v rámci úvodních textů (lekce 3. Conversaciones telefónicas, 5. En una pensión, 6. ¿Qué vas a hacer en Navidad?, 7. En una planta de ropa masculina, En un mercado de Madrid, 11. ¿Tren o autobús?, Un desgraciado accidente), tak v oddíle Ejercicios II, kde se upevňuje korektní výslovnost, částečně pak v části Repaso. K procvičení číslvek slouží samostatný poslech na straně 95, k určování času poslech na straně 135.

Vzhledem ke skutečnosti, že Učebnice současné španělštiny 1 vznikla již po vydání Evropského jazykového portfolia (EJP), bylo nejsnazší ji zanalyzovat na pozadí

deskriptorů. Autorka této práce se domnívá, že na některých prvcích lze vysledovat spojitost mezi dokumentem Rady Evropy a samotnou strukturou publikace. V kompetenci poslech s porozuměním autorky učebnice zařadily v lekci opakovací RI (Jak se zeptat na časový úsek), 10. (Jak nakupovat potraviny; Jak udávat množství), 13. (Jak se zeptat na cestu; Jak popsat cestu) a 20. (Jak si koupit jízdenku nebo letenku; Jak se orientovat na nádraží nebo na letišti) lekci oddíly, které odpovídají požadavkům jazykové úrovně A1 v EJP. Nácvik poslechu s porozuměním je značně podpořen rozsáhlou poslechovou složkou, kdy vedle úvodních textů (5. Estás en tu casa; 10. En el mercado; 12. Alicia en Madrid; Recorrido por el centro de Madrid; 13. Por favor, ¿cómo voy al Rastro?; Viajar en tren; 20. De viaje; En una agencia de viajes) je na konci lekce k dispozici audionahrávka frazeologie (lekce 12, 13, 20) a audiocvičení (lekce 12: cvičení 15; lekce 13: cvičení 15), převážně typu doplňování chybějícího výrazu dle poslechu.

ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY.	¿FIESTA! 1.	UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1.
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM		
V NOVINÁCH A ČASOPISECH ROZUMÍM ČLÁNKŮM O LIDECH (O JEJICH BYDLIŠTI, VĚKU, APOD.)		
viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)	viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)	viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)
NA PLAKÁTECH INFORMUJÍCÍCH O KULTURNÍCH AKCÍCH (KONCERT, KINO) SI DOKÁŽU NALÉZT ZÁKLADNÍ INFORMACE O JEJICH KONÁNÍ		
L 5, s. 53: sloveso ser (konat se) L 6, s. 59, 60: základní číslovky 0-10 L 11, s. 93, 94, 96: udávání času L 11, s. 96: základní číslovky 11-30 L 15, s. 123,124: téma La fecha L 19, s. 157, 158:	L 1, s. 14: sloveso ser (konat se) L 2, s. 21: dny v týdnu, časové výrazy L 2, s. 21: sloveso echar lexikum L 2, s. 25: číslovky základní 0-12 L 3, s. 35, 36: předložky a předložkové výrazy	L 1, s. 12: sloveso ser (konat se) L 2, s. 20: lexikum L 3, s. 34, 35: číslovky základní 1-20 L 7, s. 84, 85: dny v týdnu L 7, s. 85, 86: udávání hodin, časové předložky

<p>téma El cine</p> <p>L 43, s. 373, 374: předložky místa</p>	<p>pro označení místa</p> <p>L 4, s. 48: číslovky základní 13-199</p> <p>L 10, s. 133: udávání času</p> <p>L 13, s. 169-171: téma Cine, teatro o ... vídeo; Baile sin máscaras; Ana Álvarez ...</p>	<p>L 12, s. 175-180: téma Alicia en Madrid; Recorrido por el centro de Madrid</p> <p>L 14, s. 222: měsíce a data</p> <p>L 18, s. 295-298: téma Alicia en Madrid</p> <p>L 18, s. 303, 304: Jak mluvit o kultuře, zábavě a volném čase</p>
<p>ROZUMÍM TOMU, KTERÉ ÚDAJE JSOU ODE MNE POŽADOVÁNY V DOTAZNÍCÍCH A VE FORMULÁŘÍCH (NAPŘ. JMÉNO, PŘÍJMENÍ, DATUM NAROZENÍ, NÁRODNOST)</p>		
<p>L 3, s. 35: sloveso llamarse</p> <p>L3, s. 35, 36: lexikum (národnosti)</p> <p>L 5, s. 49: téma Soy checo</p> <p>L 6, s. 56, 57: lexikum frazeeologie</p> <p>L 9, s. 78, 79: lexikum</p> <p>L 23, s. 198, 199: lexikum</p> <p>L 23, s. 202, 203: dotazník</p> <p>L 24, s. 208: lexikum</p> <p>L 38, s. 329, 330: lexikum</p>	<p>L 1, s. 10: schopnost představit se</p> <p>L 1, s. 14: sloveso ser</p> <p>L 2, s. 25: číslovky základní 0-12</p> <p>L 4, s. 41-43: téma Mi familia; Manuel, un joven mexicano</p> <p>L 4, s. 44: zvrtné sloveso llamarse</p> <p>Repaso 1, s. 71: Hoja de inscripción</p> <p>L 9, s. 116-118: téma Currículum vitae; UNED</p>	<p>L 1, s. 7: schopnost představit sám sebe</p> <p>L 1, s. 12: sloveso ser</p> <p>L 1, s. 14: Jak se představit (1)</p> <p>L 3, s. 32: lexikum</p> <p>L 3, s. 34: číslovky základní 0-20</p> <p>L 4, s. 44, 45: lexikum sloveso tener pro vyjádření věku</p> <p>L 5, s. 56, 57: lexikum</p> <p>L 7, s. 80: lexikum</p> <p>L RI, s. 96, 97: lexikum</p> <p>L 8, s. 109, 110: lexikum</p> <p>L 14, s. 222: měsíce a data</p> <p>L RII, s. 234: Jak pojmenovat země LA</p> <p>L 15, s. 251: Jak se představit (2); Jak představit někoho</p> <p>L RIII, s. 36, 363: Jak pojmenovat španělsky evropské země a jejich obyvatele</p>
<p>ROZUMÍM SLOVŮM A VÝRAZŮM, KTERÉ SE UŽÍVAJÍ V BĚŽNÉM ŽIVOTĚ (NAPŘ. NÁDRAŽÍ, PARKOVIŠTĚ, ZÁKAZ PARKOVÁNÍ, KOUŘENÍ ZAKÁZANO, DRŽTE SE VLEVO)</p>		

L1-44: všeobecné lexikum L 20, s. 165: se prohíbe s infinitivem L 30, s. 263, 264: lexikum	L 2, s. 25: sloveso poder L 1-15: všeobecné lexikum	L 6, s. 68: sloveso poder L 1-RIII: všeobecné lexikum L 16, s. 260: prohibir
ROZUMÍM NEJDŮLEŽITĚJŠÍM POČÍTAČOVÝM PŘÍKAZŮM, NAPŘ. TISK, ULOŽIT, KOPÍROVAT, ATD.		
téma není v učebnici zahrnuto lexikum: L 4, s. 42 L 33, s. 289 L 40, s. 348	téma není v učebnici zahrnuto lexikum: L 5, s. 64 L 6, s. 74 L 7, s. 86 L 9, s. 116, 118 L 11, s. 146	téma není v učebnici zahrnuto lexikum: L 3, s. 31, 32 L 6, s. 68 L 8, s. 109 L 12, s. 179, 180 L 13, s. 197 L 15, s. 245 L 21, s. 347
ROZUMÍM KRÁTKÝM PSANÝM POKYNŮM (NAPŘ. JAK SE DOSTAT Z MÍSTA A DO MÍSTA B)		
viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B)	viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B)	viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B)
ROZUMÍM KRÁTKÝM POZDRAVŮM NA POHLEDNICÍCH, NAPŘ. POZDRAVU Z DOVOLENÉ		
L 25, s. 215-217: téma Correos	L 4, s. 43: téma Gonzalo escribe una carta a su familia L 11, s. 146: téma En la oficina de Correos	L 14, s. 211: téma Una carta a América Latina L 14, s. 215: lexikum L 15, s. 245: lexikum L 17, s. 277: téma Pedro envía un e-mail a Alicia
V KAŽDODENNÍCH SITUACÍCH ROZUMÍM JEDNODUCHÝM VZKAZŮM OD PŘÁTEL ČI KOLEGŮ, NAPŘ. BUDU ZPÁTKY VE ČTYŘI.		
L 6, s. 59, 60: základní číslovky 0-10 L 11, s. 93, 94: udávání času L 11, s. 96: základní číslovky 11-30 L 14, s. 117: sloveso volver	viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B) L 10, s. 133: udávání času	poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B) (rozumím číslicím, údajům o cenách a o čase) L 7, s. 85, 86: udávání času

Kompetenci čtení s porozuměním dle EJP pro jazykovou úroveň A1 se Španělština pro samouky věnuje v úvodních textech čtyř lekcí, a to 5. (Soy checo), 15. (La fecha), 19. (El cine) a 25. (Correos) lekce. Díky tématu patnácté a devatenácté lekce se uživatel dokáže v jednoduchých větách bavit o kulturní akcích (kino) a zjistit, kdy se dané akce konají. Dále je uživatel schopen vyplnit dotazník či formulář základními údaji týkajícími se jeho osoby (lekce 6, 23). Kromě již výše zmíněných číslovek základních a určování času a datumu, jsou navíc zahrnuty předložky místa. Lexikum je pro dané deskriptory dostačující. Vzhledem k době vzniku publikace a tedy i generaci, ke které Libuše Prokopová patřila, není v kontextu či samostatně zahrnuto téma ohledně počítačových příkazů (např. tisk, uložit, kopírovat), pouze výrazy la computadora a el ordenador.

Fiesta se na lexikum týkající se kulturních akcí zaměřuje ve třinácté lekci v části A, kdy v rámci tématu Cine, teatro o ...vídeo nabízí slovní zásobu pro správné porozumění, např. la comedia, la entrada, apod. Schopnost představit se (1. lekce) či sepsat životopis (9. lekce, text B) je budována jak samostatně v úvodních textech, tak i v praktické části (1. lekce, strana 19, 20; 9. lekce, strana 127). Schopnost vyplnit formulář (Repaso 1, strana 71) je podpořena využitím autentického materiálu, a to přihlášky do letního kurzu španělského jazyka. Explicitně je vyjádřen deskriptor Rozumím krátkým pozdravům na pohlednicích, kdy uživatel jazykové úrovně A1 nalezne krátký pozdrav z dovolené ve čtvrté lekci, části C. Stejně jako u předchozí publikace nejsou zahrnuty počítačové příkazy v samostatné kapitole, nicméně v rámci celé učebnice je začleněna slovní zásoba v mnohem širším záběru než u Španělštiny pro samouky, např. enviar, la imprenta, recibir, aj.

V prvním díle Učebnice současné španělštiny je tématu kultury věnována osmnáctá lekce s názvem Alicia en Madrid (II), kdy je pomocí průvodce pro volný čas uvedena slovní zásoba jak pro divadlo a kino, tak i výstavy a muzikály. Navíc je odděleně v totožné lekci sekce Jak mluvit o kultuře, zábavě a volné čase. Lekce čtrnáctá představuje formality dopisu, jako je oslovení a rozloučení a úvodním textem lekce sedmnácté je elektronická forma dopisu, tedy e-mail. Co se týče základních údajů potřebných do dotazníků a formulářů, jsou tyto řešeny prostřednictvím tzv. Contexto

comunicativo, kde je část nazvaná Jak se představit (lekce 1 a 15), Jak představit někoho (lekce 15). Návod jak psát životopis ve španělštině v publikaci nenajdeme. Rovněž je vynecháno téma počítačových příkazů v samostatném oddíle. Učebnice byla vydána poměrně nedávno v roce 2008, tudíž ze tří analyzovaných učebnic právě tato začleňuje nejširší lexikum (adjuntar, chatear, el fichero, aj.), které by v případě zesumírování do jednoho tematického celku jistě přispělo k snazšímu osvojení u uživatelů.

ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY.	¿FIESTA! 1.	UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1.
ÚSTNÍ INTERAKCE		
UMÍM NĚKOHU PŘEDSTAVIT A POUŽÍVAT JEDNODUCHÉ FRÁZE PŘI SETKÁNÍ A LOUČENÍ		
L 1, s. 24: téma Hola, Juan, buenos días L 2, s. 28, 29: téma ¿Qué es esto? ¿Cómo es? ¿Quién es? L 3, s. 35: frazologie L 5, s. 49: téma Soy checo sloveso ser de ... vyjadřující původ L 5, s. 53: sloveso ser L 8, s. 71-73: fráze při loučení, pozdravy L 20, s. 166, 167: téma Las presentaciones	L 1, s. 10: pozdravy, oslovení, povolání, země původu L 1, s. 14: sloveso ser L 2, s. 22, 23: téma ¿Cómo es él/ella? základní barvy L 4, s. 41: téma Mi familia	L 1, s. 7: pozdravy, oslovení, povolání, země původu L 1, s. 12: sloveso ser L 1, s. 14: Jak pozdravit; Jak se představit (1); Jak poprosit a poděkovat L 4, s. 49: Jak popsat osobu základní barvy L 15, s. 251: Jak se představit a jak představit někoho (2)
UMÍM POLOŽIT A ZODPOVĚDĚT JEDNODUCHÉ OTÁZKY, DOJÍT K JEDNODUCHÝM ZJIŠTĚNÍM A REAGOVAT NA NĚ, POKUD SE JEDNÁ O DOBRĚ ZNÁMÁ TÉMATA ČI O VĚCI OKAMŽITÉ POTŘEBY		
L 1, s. 23, 24: lexikum L 2, s. 28: lexikum	L 1, s. 10: lexikum L 4, s. 42: lexikum	L 1, s. 7: lexikum L 2, s. 24: Jak vyjádřit, že se něco líbí L 3, s. 35, 36: Jak neformálně reagovat v rozhovoru; Jak vyjádřit překvapení / údiv L 5, s. 61:

		<p>Jak se omluvit; Jak vyjádřit nutnost / povinnost</p> <p>L 7, s. 87: Jak vyjádřit souhlas / nesouhlas</p> <p>L 10, s. 149: Jak vyjádřit hodnocení</p> <p>L 19, s. 317: Jak vyjádřit radost / spokojenost; Jak vyjádřit strach / obavy</p>
UMÍM KOMUNIKOVAT V JEDNODUCHÉ PODOBĚ, JSEM VŠAK ODKÁZÁN NA OCHOTU PARTNERA ZOPAKOVAT POMALEJI NEBO JINÝMI SLOVY JEHO SDĚLENÍ A POMOCI MI FORMULOVAT VĚCI, KTERÉ CHCI SÁM SDĚLIT		
<p>L 3, s. 35: frazieologie</p> <p>L 4, s. 44: sloveso comprender</p> <p>L 14, s. 119: příslovce způsobu tvořené příponou – mente</p> <p>L 15, s. 129: sloveso repetir</p>	<p>L 2, s. 21: frazieologie</p> <p>L 5, s. 56: frazieologie</p>	<p>L 3, s. 35: Jak se zeptat, když nerozumíme dobře</p> <p>L 8, s. 107: frazieologie</p> <p>L 10, s. 137: frazieologie</p>
UMÍM SE DOROZUMĚT V OBCHODĚ, POKUD MOHU SVÉ SDĚLENÍ DOPLNIT GESTY A UKAZOVÁNÍM		
<p>L 4, s. 42: lexikum</p> <p>L 13, s. 110: lexikum</p> <p>L 17, s. 143, 144: gustar, preferir, probar, traer</p> <p>L 21, s. 175-177: téma De compras</p> <p>L 29, s. 250-255: lexikum</p>	<p>viz poslech s porozuměním (rozumím číslům, údajům o cenách a o čase)</p> <p>L 1, s. 10: téma En un bar de Málaga</p> <p>L 7, s. 87: téma En un mercado de Madrid</p> <p>L 12, s. 157, 158: téma Un camarero muy simpático; Los vinos de Castilla-La Mancha</p>	<p>viz poslech s porozuměním (rozumím číslům, údajům o cenách a o čase)</p> <p>L 9, s. 122, 123: lexikum</p> <p>L 9, s. 128, 129: Jak nakupovat oblečení</p> <p>L 10, s. 137, 138: téma En el mercado</p> <p>L 10, s. 148, 149: Jak nakupovat potraviny; Jak udávat množství</p> <p>L 11, s. 166, 167: Jak komunikovat v restauraci</p>
ROZUMÍM ČÍSLŮM, ÚDAJŮM O MNOŽSTVÍ, CENÁCH A ČASE		
viz poslech s porozuměním (rozumím číslům, údajům o cenách a o čase)	viz poslech s porozuměním (rozumím číslům, údajům o cenách a o čase)	viz poslech s porozuměním (rozumím číslům, údajům o cenách a o čase)
UMÍM POŽÁDAT DRUHÉ O NĚCO A NĚCO JIM DÁT		
<p>L 10, strana 86, 87: imperativ kladný vazby: tenga la bondad de / haga el favor de s infinitivem</p>	<p>L 2, s. 25: sloveso poder frazieologie</p>	<p>L 1, s. 14: Jak poprosit a poděkovat</p> <p>L 6, s. 68: sloveso poder</p>

L 13, s. 110: sloveso poder		frazeologie
UMÍM SE ZEPTAT LIDÍ NA TO, JAK SE JMENUJÍ, KDE BYDLÍ, NA JEJICH ZNÁMÉ A JEJICH VĚCI; NA STEJNÉ OTÁZKY UMÍM V CIZÍ ŘEČI ODPOVĚDĚT, POKUD JSOU MLUVČÍM FORMULOVÁNY POMALU A ZŘETELNĚ		
viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost) L 6, s. 56, 57: téma La familia y la edad L 7, s. 63: téma Nuestros amigos viz ústní interakce (umím někoho představit a používat jednoduché fráze při setkání a loučení)	viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost) viz ústní interakce (umím někoho představit a používat jednoduché fráze při setkání a loučení)	viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost) viz ústní interakce (umím někoho představit a používat jednoduché fráze při setkání a loučení)
UMÍM VYJÁDŘIT ČASOVÉ ÚDAJE S POMOCÍ USTÁLENÝCH SPOJENÍ, JAKO PŘÍŠTÍ TÝDEN, MINULÝ PÁTEK, V LISTOPADU, VE TŘI HODINY		
L 6, s. 59, 60: základní číslovky 0-10 L 8, s. 72: lexikum L 10, s. 86: lexikum L 11, s. 96: udávání času; základní číslovky 11-30 L 15, s. 123-125: názvy dnů a kalendářních měsíců lexikum L 15, s. 127, 128: vyjádření minulosti (hace s časovým údajem)	L 2, s. 21: dny v týdnu ustálená spojení L 6, s. 76: ukazovací zájmeno este/esta ve spojení s časovým údajem L 6, s. 78: názvy kalendářních měsíců L 9, s. 120: časové výrazy pro minulý čas L 9, s. 122: předložky ve výrazech s časovým významem L 10, s. 133: udávání času L 15, s. 192: roční období	L 7, s. 85, 86: dny v týdnu udávání hodin ustálená spojení L 8, s. 111: ukazovací zájmeno este/esta L 12, 181, 185: sloveso hacer v časových vyjádřeních L 14, s. 222: měsíce a data L 17, s. 282, 283: lexikum

Ústní interakce je zastoupena v široké míře ve všech třech analyzovaných publikacích. Fráze pro setkání a loučení, pozdravy a představení se, patří zcela jistě mezi první, se kterými se začátečník, student jazykové úrovně A1, setká. Španělština pro samouky se tomuto věnuje v 1., 2., 3., 5. a 8. lekci; Fiesta 1 v 1., 2., 4. a 5. lekci; Učebnice současné španělštiny 1 v 1., 4. a 15. lekci. Poslední zmíněná učebnice navíc

dle EJP pomocí sekce Contexto comunicativo zahrnuje Jak se zeptat, když nerozumíme dobře, aj.

Dorozumění v obchodě je ve Španělštině pro samouky omezeno pouze na jeden úvodní text, a to v dvacáté první lekci (De compras). Obsáhleji téma řeší Fiesta, a to tématem 1. (En un bar de Málaga), 7. (En un mercado de Madrid) a 12. (Un camarero muy simpático; Los vinos de Castilla-La Mancha) lekce. Nejexplicitněji se tématu oddává Učebnice současné španělštiny 1, kde jsou zařazeny oddíly Jak nakupovat oblečení, Jak udávat množství, Jak komunikovat v restauraci, aj. Opět toto dle autorky souvisí s rokem vydání, tedy po vzniku EJP.

Vyjádření pro základní časové údaje pomocí ustálených spojení jsou zastoupena přibližně ve stejné míře ve všech analyzovaných vzorcích. Zajímavostí je, že např. názvy dnů v týdnu Fiesta řadí již do druhé lekce, kdežto Španělština pro samouky až do lekce patnácté. Autorka této práce je přesvědčena, že včasné uvedení názvu dnů v předních lekcích je vhodnější, neboť v každodenních sociálních situacích se s nimi uživatel hojně setkává.

ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY.	¿FIESTA! 1.	UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1.
ÚSTNÍ PROJEV		
DOKÁŽU PODAT INFORMACE O SOBĚ (ADRESA, TELEFONNÍ ČÍSLO, NÁRODNOST, VĚK, O SVÉ RODINĚ, O SVÝCH ZÁJMECH)		
<p>viz čtení s porozuměním, bod 3</p> <p>(rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)</p> <p>L 18, s. 151: téma Mis vacaciones</p> <p>L 24, s. 226, 227: téma Detenido por su afición a la música</p>	<p>viz čtení s porozuměním</p> <p>(rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)</p>	<p>viz čtení s porozuměním</p> <p>(rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)</p> <p>L 8, s. 107-110: téma Y aquel señor, ¿quién es? En familia</p> <p>L 8, s. 113, 114: Jak vyjadřovat rodinné vztahy</p> <p>L 17, s. 286, 287: Jak mluvit o sportech a sportování</p> <p>L 18, s. 303, 304: Jak mluvit o kultuře, zábavě a</p>

		volném čase
UMÍM POPSAT, KDE BYDLÍM		
viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B) L 24, s. 207: téma El alojamiento L 43, s. 373, 374: předložky místa	viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B) L 5, s. 56, 57: téma La casa de Gonzalo En el colegio mayor	viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B) L 5, s. 56: téma ¿Cómo viven los españoles? L 6, s. 67, 68: téma Alicia busca piso para una amiga inglesa L 6, s. 73: Jak vyjádřit umístění v prostoru

Kompetence ústní projev je úzce spjata s ústní interakcí, co se týče lexika a frazeologie. Deskriptoru Umím popsat, kde bydlím se věnuje jeden úvodní text jak ve Španělštině pro samouky (24. lekce: El alojamiento), tak ve Fiestě (5. lekce: La casa de Gonzalo, En el colegio mayor). Učebnice současné španělštiny v 5. (¿Cómo viven los españoles?) a 6. (Alicia busca piso para una amiga inglesa) lekci řeší téma bydlení a navíc zařazuje samostatný oddíl Jak vyjádřit umístění v prostoru.

ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY.	¿FIESTA! 1.	UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1.
STRATEGIE		
DOKÁŽU VYJÁDŘIT, ŽE NEROZUMÍM		
L 1, s. 29: lexikum L 4, s. 42: sloveso comprender (časování)	L 2, s. 21: sloveso comprender	L 3, s. 35: Jak se zeptat, když dobře nerozumíme
DOKÁŽU JEDNODUCHÝM ZPŮSOBEM POŽÁDAT O ZOPAKOVÁNÍ TOHO, CO BYLO ŘEČENO		
L 9, s. 79: perdón L 10, s. 86: sloveso perdonar frazeologie: haga el favor de...	L 2, s. 21: lexikum L 3, s. 33: lexikum L 7, s. 88:	L 3, s. 35: lexikum L 11, s. 161: sloveso pedir

L 15, s. 129: sloveso repetir	slovesa pedir, repetir	
DOKÁŽU POŽÁDAT NĚKOHO O TO, ABY MLUVIL POMALEJI		
L 10, s. 87-90: imperativ kladný L 14, s. 119: příslovce způsobu tvořené sufixem – mente L 17, s. 148: sloveso decir (¿Cómo se dice...?) L 29, s. 251: adjektivum lento	L 2, s. 25: sloveso poder L 8, s. 102, 103: sloveso perdonar lentamente	L 6, s. 68: sloveso poder L 13, s. 200: lentamente, lento

Strategii lze demonstrovat pouze na zařazení sloves, která vyjadřují, že uživatel nerozumí, žádá o zopakování či o pomalejší tempo mluvy: comprender, perdonar, repetir, dále na formě příslovčí tvořených příponou –mente.

Na podporu rozvoje strategie Libuše Prokopová zařazuje cvičení typu: Jak asi zněla otázka (4. lekce, cvičení 8; 8. lekce, cvičení 10), kdy si uživatel osvojuje schopnost doptat se v případě, že neporozuměl; či cvičení se zadáním Obměňujte věty (12. lekce, cvičení 6; 13. lekce, cvičení 6), ve kterých se postupně automatizuje schopnost hovořit v různých osobách a bez váhání převádět příslušné koncovky sloves. Fiesta nabízí cvičení na strategii v první lekci (cvičení 7, Tvořte otázky doplňovací; cvičení 8, Tvořte otázky zjišťovací; cvičení 11, Utvořte otázky k odpovědím), v lekci druhé je nácvik převodu sloves z jedné osoby na druhou, poté ze singuláru do plurálu (cvičení 1). Prakticky v každé následující lekci je včleněno cvičení se zadáním Utvořte otázky k odpovědím. Podobně jako dvě předchozí publikace i Učebnice současné španělštiny nabízí cvičení Jak zněla věta, na kterou reagujete? (1. lekce, strana 17) nebo Doplňte z nabídky vhodné sloveso ve správném tvaru (3. lekce, cvičení 2), která vedou k postupné automatizaci jazykových struktur.

ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY.	¿FIESTA! 1.	UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1.
PÍSEMNÝ PROJEV		
UMÍM VE FORMULÁŘÍCH VYPLNIT ZÁKLADNÍ ÚDAJE O SOBĚ (ZAMĚSTNÁNÍ, VĚK, BYDLIŠTĚ, ZÁJMY)		
viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)	viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)	viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)
UMÍM NAPSAT POZDRAV, NAPŘ. PŘÁNÍ K NAROZENINÁM		
viz čtení s porozuměním (rozumím krátkým pozdravům na pohlednicích, např. pozdravu z dovolené) L 15, s. 123, 124: lexikum	L 6, s. 73, 74: téma ¿Qué vas a hacer en Navidad? Un cumpleaños de muchos regalos	téma není zařazeno
UMÍM NAPSAT JEDNODUCHÝ TEXT NA POHLEDNICI (NAPŘ. POZDRAV Z PRÁZDNIN)		
viz čtení s porozuměním (rozumím krátkým pozdravům na pohlednicích, např. pozdravu z dovolené) L 25, s. 221: téma Jak psát dopis	L 4, s. 43: téma Gonzalo escribe una carta a su familia	L 14, s. 222: Jak psát dopisy L 17, s. 277: téma Pedro envía un email a Alicia
UMÍM NAPSAT JEDNODUCHÉ SDĚLENÍ, VE KTERÉM INFORMUJI, KDE SE NACHÁZÍM NEBO KDE SE SETKÁME		
viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B) viz čtení s porozuměním (v každodenních situacích rozumím jednoduchým vzkazům od přátel či kolegů, např. budu zpátky ve čtyř) L 11, s. 96: udávání času L 17, s. 144: sloveso encontrar	viz poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B) L 2, s. 21: téma En un bar de Praga názvy dnů L 10, s. 133: udávání času	poslech s porozuměním (rozumím jednoduchým sdělením, např. jak se pěšky nebo dopravními prostředky dostanu z místa A do místa B) L 7, s. 84: názvy dnů L 7, s. 85, 86: udávání času
UMÍM NAPSAT NĚKOLIK JEDNODUCHÝCH VĚT O SOBĚ, NAPŘ. KDE BYDLÍM A CO DĚLÁM		
viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)	viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)	viz čtení s porozuměním (rozumím tomu, které údaje jsou ode mne požadovány v dotaznících a ve formulářích; např. jméno, příjmení, datum narození, národnost)

Lexikum písemného projevu je propojeno se čtením s porozuměním u všech tří publikací. Navíc Fiesta zahrnuje slovní zásobu k tématu narozenin v šesté lekci, části B. U Učebnice současné španělštiny téma přání k narozeninám schází. K nácviku psaní jednoduchého textu poslouží ve Španělštině pro samouky dvacátá pátá lekce Jak psát dopis, ve Fiestě čtvrtá lekce, kde je úvodním textem dopis a v Učebnici současné španělštiny je to dopis ve čtrnácté lekci a e-mail v lekci sedmnácté.

7.7 PŘEHLED GRAMATIKY, ÚROVEŇ A1

ŠPANĚLŠTINA PRO SAMOUKY.	¿FIESTA! 1.	UČEBNICE SOUČASNÉ ŠPANĚLŠTINY 1.
PRAVIDLA ŠPANĚLSKÉ VÝSLOVNOSTI, PŘÍZVUK		
s. 16-20: výslovnost s. 22: přízvuk	s. 6, 7: výslovnost s. 8: přízvuk	s. 1: přízvuk s. 2-5: výslovnost
TÁZACÍ ZÁJMENA A ADVERBIA (QUÉ, QUIÉN, CÓMO, ...)		
s. 29: cómo, qué, quién s. 42: dónde s. 178: tázací zájmena (qué, quién, cuánto, aj.) s. 180: tázací příslovce (cómo, dónde, aj.)	s. 10, 11: dónde, de dónde, qué, en qué, quién s. 21: cuándo, cómo s. 42: cuánto	s. 8, 9: de dónde, qué s. 20, 21: adónde, cuándo, dónde s. 83, 84: cómo, cuál, cuándo, cuánto, qué, quién
ROD SUBSTANTIV, ADJEKTIV		
s. 30: rod substantiv s. 31: rod adjektiv s. 58, 59: přechylování s. 273: rod a člen u jmen vlastních	s. 12: rod substantiv s. 27: rod adjektiv ve shodě se substantivem	s. 9, 10: rod substantiv s. 10, 11: rod adjektiv s. 48, 49: přechylování adjektiv na or, án, ín, ón s. 301, 302: ženský rod substantiv
PLURÁL SUBSTANTIV A ADJEKTIV		
s. 43, 44: plurál substantiv a adjektiv	s. 13: plurál substantiv s. 27: plurál adjektiv	s. 10: plurál substantiv s. 10, 11: plurál adjektiv

s. 283: plurál složených substantiv		
KONJUGACE PRAVIDELNÝCH SLOVES (-AR, -ER, -IR)		
s. 37, 38: slovesa –ar s. 44: slovesa –er, –ir	s. 14: slovesa –ar s. 24: slovesa –er, –ir	s. 33: slovesa –ar, –er, –ir
ZÁPOR		
s. 25: zápor no s. 74: zápor nada, nadie, nunca, jamás, tampoco	s. 14: zápornka no s. 121: dvojí zápor ve větě	s. 13: zápor u sloves s. 165, 166: zápor ve větě
ČLEN URČITÝ A NEURČITÝ		
s. 31, 32: člen el/la, un/una s. 125: člen u názvu dní s. 273, 274: rod a člen u jmen vlastních	s. 13: člen el/la, un/una s. 21: člen u názvu dní s. 25, 26: užití členu s. 174: člen u zeměpisných jmen	s. 9: člen el/la, un/una s. 268: člen u podstatných jmen ženského rodu na -a, -ha s. 351: člen u vlastních jmen
ZÁJMENA OSOBNÍ		
s. 36, 37: osobní zájmena	s. 36: osobní zájmena ve funkci podmětu	s. 11: osobní zájmena v 1. pádě
ZÁJMENA PŘIVLASTŇOVACÍ NESAMOSTATNÁ		
s. 65, 66: přivlastňovací zájmena	s. 46, 47: přivlastňovací zájmena, nepřízvučné tvary	s. 60, 61: přivlastňovací zájmena nesamostatná
ZÁKLADNÍ ČÍSLOVKY		
s. 59, 60: základní číslovky 0-10 s. 96: základní číslovky 11-30 s. 111, 112: základní číslovky (dokončení)	s. 25: základní číslovky 0-12 s. 48: základní číslovky 13-199 s. 58: základní číslovky 200-10 000 s. 91, 92: základní číslovky (desetitisíce, statisíce, miliony)	s. 34, 35: základní číslovky 1-20 s. 70, 71: základní číslovky 21-199 s. 126-128: základní číslovky 200-miliarda
UDÁVÁNÍ ČASU		
s. 93, 94, 96: hodiny	s. 133: udávání času	s. 85, 86: udávání hodin
PŘEDLOŽKY ČASOVÉ		
s. 94, 95: antes de, desde,	s. 122: předložky ve výrazech	s. 86, 87: a, antes de, cerca de,

después de, hasta	s časovým významem (a, de, desde, en, hasta) s. 162: antes de s. 184: después de	dentro de, desde, después de, hasta, sobre s. 110: antes de, después de
ADVERBIA A PŘEDLOŽKY MÍSTA		
s. 52: a, de, en s. 79: ahí, allí, aquí, por aquí, a la derecha, entre, frente (a), a la izquierda s. 85: cerca, lejos s. 86: delante de, detrás de, al final de	s. 32: allí s. 35, 36: nejčastější předložky a předložkové výrazy pro označení místa (a, de, en, hacia, enfrente) s. 41: debajo se, a la derecha, a la izquierda s. 56: al lado, al norte	s. 21, 22: a, en, de s. 56, 57: allí, desde allí s. 68: fuera s. 73: atrás/detrás, cerca de, debajo de, delante, dentro de, a la derecha, encima de, entre, al fondo, junto a, al lado de, lejos de, sobre s. 139: ahí
KONJUGACE ZÁKLADNÍCH NEPRAVIDELNÝCH SLOVES		
s. 45: hacer, tener s. 53: ser s. 60: venir s. 67: conocer s. 73, 75: estar, saber, salir s. 81: ver s. 87: ir s. 90: oír s. 94: cerrar, comenzar, dar, pensar, querer s. 97, 98: cerrar, dar s. 101: calentar, despertarse, sentar s. 113: contar, costar, valer s. 117: dormir, encender, jugar, merendar, volver s. 124, 129: repetir, seguir s. 144: encontrar, parecer, preferir, probar, recomendar s. 148: decir, traer s. 167, 171: ofrecer, traducir	s. 14: ser s. 24, 25: hacer, poder, tener s. 34, 35: decir, estar, ir, oír, parecer, querer, recordar, saber, salir s. 44: venir, ver s. 57, 58: conocer, encontrarse, ofrecer, servir s. 74, 75: dar, poner, traer s. 86: costar, elegir s. 88: coger (-ger, -gir), empezar, pedir s. 102-104: doler, dormir, sentarse, sentirse s. 128, 129: conducir, perder s. 131: jugar, producir s. 145: preferir s. 157: probar, recomendar, seguir s. 162: cocer s. 169: entender	s. 12: ser s. 22, 23: estar, ir s. 34: conocer, traducir, ver s. 45: tener s. 57: llover s. 59: dormir, querer, saber s. 68: aparecer, encontrar s. 69, 70: dar, hacer, venir s. 80: acostar, costar, empezar, soler s. 82, 83: continuar, decir, salir s. 96: contar, crecer, nevar, pertenecer s. 109: entender, pensar, sentir, vestir, volver s. 112, 113: despedir, poner s. 122: atender, mostrar, probar s. 126: valer s. 140: morir, producir s. 147: oler

s. 176, 180: perder, poner s. 183: continuar s. 199: doler, mover, pedir, vestir s. 209: construir s. 229: 230: caer	s. 180: construir, contar s. 182: cerrar	s. 161: escoger, pedir, recomendar seguir s. 165: traer s. 179: coger, perder, servir s. 215: recordar s. 249: enviar, reírse s. 259: corregir, doler s. 261: caer, influir, oír s. 283: jugar
ROZKAZOVACÍ ZPŮSOB Kladný		
s. 87-89: rozkazovací způsob kladný	s. 89: rozkazovací způsob kladný s. 104, 105: rozkazovací způsob, nepravidelná slovesa	s. 198-200: rozkazovací způsob kladný s. 265: rozkazovací způsob kladný
ADVERBIA ZPŮSOBU -MENTE		
s. 119: příslovce způsobu	s. 106: přípona -mente	s. 200: přípona -mente

Pravidla španělské výslovnosti a užívání přízvuku zcela logicky zařazují všichni autoři na začátek učebnice, a to jako „nultou“ lekci. Libuše Prokopová dělí výklad výslovnosti na dvě části, na samohlásky a souhlásky, následuje tabulka s přehledem písemného vyjádření hlásek a tabulka se španělskou abecedou. Půl strany věnuje explanaci vázání slov a další půl stranu přízvuku, který znázorňuje pomocí tučně zvýrazněných slabik. Fiesta v rámci oddílu fonetiky nabízí čtyři strany nazvané Poznámky ke španělské výslovnosti a pravopisu. Nejprve se věnuje samohláskám, dvojhláskám a trojhláskám, poté souhláskám. Přízvuku ve španělštině a rytmickému celku patří třetí strana. Fiesta navíc obsahuje oddíl s názvem Melodie, kde je graficky naznačena intonace věty oznamovací, otázky doplňovací, zjišťovací, potvrzovací a rozkazovací. Abeceda je v gramatické části první lekce. Autorky prvního dílu Učebnice současné španělštiny uvádějí nejprve přízvuk, poté až pravidla výslovnosti, a to u samohlásek a souhlásek. Nakonec je zařazena španělská abeceda.

Tázací zájmena Libuše Prokopová užívá jako náplň úvodního textu druhé lekce, kde jsou užita v kontextu, což zvýší stupeň jejich zapamatování. Zároveň je na straně 30

znázorňuje v přehledové tabulce a následně procvičuje ve cvičení 6, 8, 9 a 10. Podrobněji se tázacím zájmenům věnuje v dvacáté první lekci, kde je komparuje se zájmeny vztažnými a příslovci pomocí přehledných tabulek. Fiesta začleňuje základní tázací zájmena do dialogu první lekce, oddílu A, následně oddíl C prostřednictvím doprovodného obrazového materiálu detailněji přibližuje rozdíl mezi *qué*, *quién* a *quiénes*. Otázky doplňovací jsou náplní cvičení 7 a 9 na straně 19, otázky k zadaným odpovědím, otázky volné a překlad tázacích zájmen nabízí strana 20. Učebnice současné španělštiny shodně jako předchozí publikace řadí tázací zájmena do textu první lekce, ovšem jen zájmeno *de dónde* a *qué*, zároveň v rámci gramatiky na straně 13 vykládá tvoření otázek. Další tázací zájmena jsou až v lekci druhé, a to jak v části *vocabulario*, tak v procvičující části (strana 26, cvičení 3, strana 27, cvičení 9). Hluběji se na zájmena soustředí sedmá lekce, kde je explicitní výklad v oddílu tázací zájmena a příslovce, poté procvičení (strana 90, cvičení 9, 10).

Rod substantiv a adjektiv v rámci jedné lekce (strana 30, 31) a zvláště rod u jmen vlastních (strana 273) řeší Libuše Prokopová. Fiesta podává výklad rodu substantiv odděleně (strana 12) od rodu adjektiv (strana 27). Učebnice současné španělštiny řeší rod substantiv i adjektiv v první lekci, detailněji tvoření ženského rodu na straně 301 a 302.

Zatímco Fiesta i Učebnice současné španělštiny shodně mají plurál substantiv začleněn již do první lekce, Španělština pro samouky se tématem zabývá až v lekci čtvrté. Fiesta navíc odděluje výklad množného čísla podstatných (strana 13) a přídavných jmen (strana 27).

Co se týče konjugace pravidelných slov, Učebnice současné španělštiny vykládá časování všech třech slovesných tříd najednou, kdežto Španělština pro samouky i Fiesta člení slovesné třídy na dva výklady, nejprve *–ar* (Španělština pro samouky: 3 lekce; Fiesta: 1. lekce), později *–er* a *–ir* (Španělština pro samouky: 4. lekce; Fiesta: 2. lekce). Autorka této disertace se v praxi několikrát přesvědčila, že model, kdy se slovesné třídy probírají postupně, je vhodnější. Studenti v počáteční fázi samozřejmě koncovky jednotlivých osob nemají zautomatizované a je tudíž na místě nejprve zažít koncovky jedné slovesné třídy, později přidat koncovky tříd *–er*, *–ir*, které jim často připadají totožné, a jejich nácvik vyžaduje dlouhodobější trénink.

Vzhledem k tomu, že zápor u sloves se ve španělštině tvoří poměrně snadno zápornkou *no*, je tomuto gramatickému jevu věnován ve všech třech publikacích jen stručný výklad pomocí jedné věty. Libuše Prokopová se navíc v osmé lekci zaměřuje na záporné výrazy *nada*, *nadie*, *nunca* a *jamás* a jejich užití ve větném celku. Fiesta v deváté lekci zmiňuje záporné zájmeno *ninguno* a fenomén dvojího záporu ve větě. Učebnice současné španělštiny hovoří o záporu ve větě v jedenácté lekci, kdy uvádí záporná zájmena *nada*, *nadie*, *ninguno*, *nunca*, *jamás*, *ni* a *tampoco*.

Problematicke členu určitého a neurčitého se Libuše Prokopová cíleně věnuje ve třech lekcích, a to v druhé lekci, kde více méně nastiňuje užití členu ve španělském jazyce. Seznamuje uživatele s existencí členu určitého a neurčitého, taktéž se zmiňuje o případech, kdy se člen před podstatným jménem neužívá. Samostatná cvičení, která by vedla k osvojení fenoménu zařazena nejsou, což je vzhledem k obtížnosti užití pro českého uživatele škoda. K členu u názvu dnů je zařazen odstavec v patnácté lekci, v lekci třicáté první je gramatický výklad o členu u jmen vlastních, opět ovšem chybí jakékoliv cvičení na fixaci. Fiesta uvozuje člen velmi zkratkovitě v rámci gramatického oddílu první lekce, pouze informuje o tvarech členu určitého a neurčitého u jednotného a množného čísla. Nicméně na rozdíl od předchozí publikace se členu široce věnuje v praktické části (strana 17, cvičení 1; strana 18, cvičení 2; strana 19 cvičení 6). V druhé lekci je představeno užití členu u názvu dnů, jak v jednotném čísle ve významu předložky „v“, tak v množném čísle ve významu *každý*. K hlubšímu výkladu dochází v druhé lekci, kde jsou uvedeny příklady užití určitého členu u počítatelných podstatných jmen, u názvů institucí, v časových údajích, ve spojení s číslovkami a v ustálených spojeních a užití členu neurčitého u látkových podstatných jmen a po slovese *ser* a v neposlední řadě případy podstatného jména bez členu, např. v oslovení, u nepočítatelných podstatných jmen, apod. Poslední zmínka k užití členu je ve třinácté lekci, a to člen u zeměpisných jmen. V Učebnici současné španělštiny je člen představen v první lekci. Výklad je poměrně stručný, omezený na dvě věty. Autorky upozorňují na skutečnost, že v češtině se člen nevyskytuje, tudíž je obtížné ho pochopit ve všech jeho funkcích a souvislostech. Ačkoliv již gramatika užití členu u podstatných jmen ženského rodu začínajících na přízvučné *a-*, *ha-* není pravděpodobně součástí jazykové úrovně A1, autorka této práce

jen zmiňuje zařazení odstavce v šestnácté lekci. Na členu u jmen vlastních se soustředí v rozsahu jedné strany dvacátá první lekce.

Zájmena osobní jsou shodně zařazena ve třetí lekci u Španělštiny pro samouky (strana 36, 37) a u Fiesty (strana 36); v Učebnici současné španělštiny již v první lekci. Ve všech analyzovaných publikacích je též gramatický výklad ohledně tykání a vykání. Autorky poslední jmenované učebnice navíc upozorňují na rozdíly v tykání v češtině a španělštině. Nesamostatná přivlastňovací zájmena Libuše Prokopová zařadila do sedmé lekce ve formě tabulky. Fiesta (4. lekce) a Učebnice současné španělštiny (5. lekce) shodně v gramatické části prezentují přivlastňovací zájmena pomocí spojení s podstatným jménem, což jistě podpoří zapamatovatelnost formy s ohledem na rod a číslo podstatného jména.

Základní číslovky Libuše Prokopová představuje ve třech fázích. Nejprve číslovky základní 0-10 (6. lekce), poté číslovky základní 11-30 (11. lekce) a dokončuje je ve třinácté lekci, kde současně zařazuje explanační ohledně užití a poslechové cvičení na podporu upevnění znalosti číslovek. Fiesta se věnuje základním číslovkám ve čtyřech krocích, a to: číslovky základní 0-12 (2. lekce), číslovky základní 13-199 (4. lekce), číslovky základní (5. lekce) a číslovky základní – desetitisíce, statisíce, miliony (7. lekce). Ve všech fázích jsou k dispozici cvičení na fixaci číslovek, a to jak formou četby, tak poslechu. Učebnice současné španělštiny nejprve nabízí číslovky základní 1-20 (3. lekce), poté číslovky základní 21-199 (6. lekce), kde je zařazen stručný gramatický výklad a nakonec číslovky základní 200-miliarda (9. lekce) s podrobnějším výkladem užití. Stejně jako Fiesta nabízí tato učebnice množství cvičení, jak překladových, tak poslechových.

Určování času Španělština pro samouky představuje pomocí úvodního textu jedenácté lekce, ve Fiestě (10. lekce) a Učebnici současné španělštiny (7. lekce) je tento fenomén začleněn do gramatické sekce. Předložky ve výrazech s časovým významem samostatně vykládá Fiesta (9. lekce) a Učebnice současné španělštiny (7. lekce), Španělština pro samouky uvádí časové předložky pouze v rámci slovní zásoby jedenácté lekce.

Adverbia a předložky místa jsou samostatně zařazeny v páté lekci, poté v rámci slovní zásoby (9. a 10. lekce) ve Španělštině pro samouky. Fiesta samostatně řadí předložky místa do třetí lekce, v rámci článku do lekce čtvrté a Učebnice současné španělštiny do druhé lekce samostatně a v šesté lekci je sekce Jak vyjádřit umístění v prostoru.

Řazení nepravidelných sloves (viz. tabulka KONJUGACE ZÁKLADNÍCH NEPRAVIDELNÝCH SLOVES) je v analyzovaných učebnicích víceméně podobné, zčásti závislé na tématech. Nicméně nejfrekventovanější nepravidelná slovesa jsou v předních lekcích u všech publikací.

Rozkazovací způsob kladný představuje v jednom celku jak pro pravidelná, tak i nepravidelná slovesa Libuše Prokopová, formu pro tykání i vykání. K upevnění nabízí v desáté lekci tři cvičení. Fiesta rozděluje výklad kladného imperativu do dvou skupin, nejprve formu pro tykání (lekce 7, strana 89), poté pro vykání (lekce 8, strana 104, 105). Současně je v sedmé lekci uveden i rozkazovací způsob záporný tvořený pomocí subjuntivu. Tato gramatika však do jazykové úrovně A1 pro svou náročnost nespadá. Stejně struktury se drží i Učebnice současné španělštiny, která taktéž nejprve vykládá kladný rozkazovací způsob pro tykání v jednotném a v množném čísle pro pravidelná a nepravidelná slovesa ve třinácté lekci, poté kladné a záporné rozkazy v šestnácté lekci pro vykání.

Příslovce způsobu tvořené pomocí přípony –mente jsou ve Španělštině pro samouky ve čtrnácté lekci, ve Fiestě v osmé lekci a v Učebnici současné španělštiny v lekci třinácté.

7.8 ZHODNOCENÍ ANALÝZY

Autorka této práce analyzovala tři vybrané učebnice španělského jazyka. Cílem bylo zjistit, zda odpovídají požadavkům na výuku cizích jazyků dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, tedy deskriptorům jednotlivých jazykových

úrovni. Neboť všechny vzorky jsou určeny těm, kteří začínají s výukou španělštiny, byla pro analýzu zvolena pouze úroveň A1 ze šesti existujících (A1-C2).

Metodologicky byla užita nekvantitativní obsahová analýza zaměřená na obsah jednotlivých lekcí, zejména pak na úvodní texty a gramatický výklad. Ačkoliv Libuše Prokopová vytvořila učebnici Španělština pro samouky, jak již ze samotného názvu vyplývá, pro samouky, náplň textů odpovídá Evropskému jazykovému portfolio a zkušený učitel ji využije i v rámci výuky ve třídě. K zadaným deskriptorům jazykové úrovně A1 autorka této práce v publikaci našla korespondující lexikum pro všechny kompetence (např. představování, popis trasy, číselné údaje, aj.). Nicméně vzhledem k datu vzniku publikace je v menší míře zastoupena audio a audioorální složka, kterou by bylo vhodné doplnit v rámci budoucích reedici. Cvičení užitou slovní zásobou i gramatickou náplní navazují plně na výklad a úvodní texty.

Autorský tým Fiesty 1 taktéž vystihl potřeby uživatelů k dosažení úrovně A1 podle Evropského jazykového portfolio. Texty jsou zaměřeny prakticky, čili nabízejí uživatelům lexikum k dorozumění v obchodě, při vyplnění formulářů, napsání pozdravu z dovolené, aj. Audio a audioorální cvičení jsou využita k upevnění korektní výslovnosti v sekci Ejercicios II. Zejména závěrečné překlady, které ve většině případů nejsou formou z kontextu vytržených vět, ale jsou souvislým textem složeným z očíslovaných vět, ukážou uživateli, zda je schopen spojit jednotlivé složky, tj. lexikum, gramatiku, do smysluplných celků.

Nejmladší analyzovaná publikace je z pera tvůrčí dvojice Olga Macíková-Ludmila Mlýnková. Byla vydána již po uvedení Evropského jazykového portfolio do praxe. První díl Učebnice současné španělštiny je dle úvodní pasáže samotnými autorkami zařazen mezi publikace k dosažení jazykové úrovně B1-B2. Autorka této práce se domnívá, že Olga Macíková s Ludmilou Mlýnkovou pravděpodobně přihlížely k dokumentu Rady Evropy (Evropskému jazykovému portfolio), neboť jsou v učebnici zařazeny sekce jako Jak popsat osobu, Jak vyjádřit souhlas/nesouhlas, Jak se zeptat na cestu, aj., které odpovídají úkolům ke splnění jednotlivých kompetencí portfolio. Zároveň pomáhají uživateli k snazší orientaci v součinnosti s portfolioem. Lexikum, stejně tak jako gramatika jsou naprosto dostačující pro úroveň A1.

V přehledné tabulce gramatických jevů pro úroveň A1 pro tři analyzované publikace je vidět, že uživatelé si osvojí pravidla výslovnosti, užívání přízvuku, seznámí se s plurálem podstatných jmen, číslovkami a časováním pravidelných a některých nepravidelných sloves. Tyto uvedené fenomény jsou potřebné k úspěšnému zvládnutí deskriptorů úrovně A1. Výklady jsou podávány na pozadí mateřštiny.

Z výše uvedené analýzy vyplynulo, že i přes skutečnost, že dvě ze třech publikací byly vydány před vznikem Evropského jazykového portfolio, nepochybně je lze zařadit do vzdělávacích plánů při plnění jazykové úrovně A1. Lexikum i rozsah gramatiky jsou dostačující pro poslech s porozuměním, čtení s porozuměním, ústní interakci, ústní projev, strategii a písemný projev na úrovni A1, tedy pro všechny kompetence předepsané v Evropském jazykovém portfolio.

8 ZÁVĚR

V moderní době, zcela protkané digitalizací, by se mohlo zdát, že tištěné učebnice ztratí svůj smysl, neboť přestávají být pro studující hlavním informačním zdrojem. Nespočet podnětů ke studiu je snadné najít na internetu ve zlomku pár vteřin, k výuce se užívají multimedia či interaktivní tabule. Avšak autorka této disertační práce je přesvědčena, že „papírová“ učebnice přežije i tento nastartovaný boom. Nicméně je potřeba se naučit užívat učebnice jiným způsobem, aby bylo dosaženo požadovaného cíle, tedy komunikativních a interkulturních kompetencí.

„Učebnice budou i nadále v nějaké podobě při řízení vzdělávacího procesu nepostradatelné. Bude ovšem nutno učit žáky s učebními texty pracovat, tj. učit je studijně číst, vyhledávat hlavní myšlenky a na nich budovat další studium a tvořivé aktivity. V učebnicích také zesílí vizuální stránka výkladu, ale nikoliv v podobě ‚výzdoby‘ nebo atraktivního poutače na způsob reklamy, ale jako součást moderní komunikace a vizuální kultury. Moderně koncipované učebnice se budou orientovat na výběr obsahu ve smyslu „základního učiva“ (core curriculum), které žáky vybudojí podstatnými znalostmi pro úspěšný život v demokratické společnosti.“¹⁹¹

Učebnice cizího jazyka zastávají mezi učebnicemi zvláštní místo, neboť jejich kompozice leckdy vyplývá z charakteru vyučovaného jazyka. Není proto možné metody užívané k výzkumu učebnic obecně aplikovat na cizojazyčné učebnice. Dokumentární hodnota této práce tkví v rozhovorech se třemi osobnostmi, Josefem Hendrichem, Libuší Prokopovou a Vladimírem Rejzkem, o vzniku prvních poválečných učebnic v tehdejší Československu, které vznikaly více méně dle německých vzorů a na něž autoři pozdějších prací navazovali. Práce též odráží aspekt generačního rozvrstvení, neboť cílem autorky bylo brát v potaz všechny české autory učebnic španělštiny.

¹⁹¹ MAŇÁK, J. Funkce učebnice v moderní škole. In: KNECHT, P., JANÍK, T. a kol. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008, s. 24-25.

Jedním z předmětů předkládaného výzkumu bylo porovnat učebnice španělského jazyka vydané za komunismu, krátce po revoluci a v prvním desetiletí 21. století. Cílem bylo zjistit, jak se vyvíjela metodologie jednotlivých učebnic, jak své záměry popisovali autoři samotní, odhalit obecně platné postupy a metody při psaní učebnic španělského jazyka.

Co se týče struktury učebnic, byl téměř u všech využit „tradiční“ v praxi pedagogicky ověřený model, tj. úvodní text obsahující hojně gramatické jevy dané lekce, podtextový slovníček, gramatický výklad, cvičení a závěrečný překlad. Tomuto modelu se zcela vymyká Moderní učebnice španělštiny¹⁹², která potlačuje gramatický výklad na minimum ve formě stručných poznámek a v principu požaduje po uživateli, aby si gramatická pravidla vydedukoval na základě předložených příkladů, mechanických cvičení bez podrobnějšího zadání a mluvnických tabulek na konci publikace. Úplnou inovací je expozice minulého času jako prvního gramatického problému. Samotní autoři nazývají publikaci

„užitečnou pomůckou pro všechny, kdo si potřebují prohloubit znalosti španělského jazyka.“

Proti takovému přístupu se staví Vladimír Rejzek. Ačkoliv byl spolupracovníkem Josefa Dubského, autora Moderní učebnice španělštiny, učebnici založenou na dedukci jednotlivých pravidel samotnými žáky vylučuje:

„Některé kolegyně říkaly: *Vždyť oni si to domyslí*. Udělat učebnice na tom, že si někdo něco domyslí? To přeci nejde. Hlavně co jsem dodržoval, bylo, že učebnice jsem vysloveně dělal tak, aby je pochopil každý ve třídě. V tomto ohledu jsem bojoval se Zděnovcovou, které nevadily ty anticipace. [...] Stali jsme se dvojicí, která udělala všechny čtyři učebnice Rejzek - Zděnovcová. S odpuštěním jsem nesnášel její používání anticipací v učebnicích. Naštěstí jsem byl jmenovaný jako hlavní autor, tak jsem si prosadil svou.“¹⁹³

¹⁹² DUBSKÝ, J. a kol. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha: SNTL, 1991.

¹⁹³ BRYNDOVÁ, M. Rozhovor s Vladimírem Rejzkem. Viz kapitola 10.4, s. 205, 203.

U autorů starších publikací¹⁹⁴ dochází k využití originálních či adaptovaných textů jen velmi zřídka, tito preferovali vytvoření textu, který odpovídal gramatické náplni lekce. Tato skutečnost je jistě spojena s dobou vzniku, tj. za komunistické diktatury, kdy nebylo možné získat originální texty, s výjimkou klasických děl španělských spisovatelů, které sporadicky využívala Libuše Prokopová. U novějších publikací jsou užity také funkčně vytvořené texty, v menší míře pak adaptované texty.¹⁹⁵ Stejně jako u textů je začlenění doprovodného obrazového materiálu spojeno s rokem vydání. U modernějších vydání jsou učebnice atraktivnější užitím obrázků, buď černobílých či barevných, které lze prakticky zapojit do výuky.

V neposlední řadě autorka nastínila vývoj lingvistické terminologie užívané v učebnicích a cvičebnicích španělštiny vydaných na našem území. Obecně lze říci, že je znatelný posun od španělských termínů k českým či počeštělým překladům. Otázkou zůstává, jak vznikly první překlady španělských termínů. Zda se autoři inspirovali u překladu obdobných gramatických názvů v jiných cizích jazycích či např. latinou. Pro ilustraci jsou uvedeny 3 gramatické jevy a jim odpovídající lingvistické termíny:

pretérito perfecto compuesto (Dubský a kol., 1954),
složené perfektum, pretérito perfecto compuesto (Dubský a kol., 1991),
předpřítomný čas, perfektum složené, pretérito perfecto compuesto (Prokopová, 1992),
předpřítomný čas, minulý čas složený (Prokopová, 1998),
složený minulý čas (Králová a kol., 2000),
minulý čas složený, pretérito perfecto compuesto, pretérito definido (Macíková a kol., 2008)

minulý čas jednoduchý, pretérito perfecto simple (Dubský a kol., 1954),
jednoduché perfektum, pretérito perfecto simple (Dubský a kol., 1991),

¹⁹⁴ DUBSKÝ Josef, PROKOPOVÁ Libuše

¹⁹⁵ KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., DEKANOVA, A., CHACÓN GIL, P. *¿Fiesta! 1*. Plzeň: Fraus, 2000, s. 118, 158, aj.; MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Učebnice současné španělštiny 1*. Brno: Computer Press, 2008, s. 372, 373.

minulý čas jednoduchý, pretérito perfecto simple (Prokopová, 1992),
minulý čas dokonavý (Prokopová, 1998),
jednoduchý minulý čas (Králová a kol., 2000),
minulý čas jednoduchý, pretérito perfecto simple, pretérito indefinido (Macíková a kol., 2008)

pluscuamperfecto (Dubský a kol., 1954),
plusquamperfectum, pretérito pluscuamperfecto (Dubský a kol., 1991),
předminulý čas, pretérito pluscuamperfecto (Prokopová, 1992),
předminulý čas (Prokopová, 1998),
plusquamperfectum (Králová a kol., 2000),
předminulý čas, pretérito pluscuamperfecto (Macíková a kol., 2008)

Dalším z cílů disertační práce byla analýza učebnic španělštiny na pozadí dokumentu Rady Evropy, tj. Evropského jazykového portfolia (dále jen EJP). Vzhledem k tomu, že výzkumný problém byl deskriptivního charakteru, nebyl důvod formovat hypotézu výzkumu. Cílem rozboru bylo zjistit, zda tři vybrané vzorky učebnic španělského jazyka odpovídají požadavkům na výuku cizích jazyků, které jsou stanoveny ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky, konkrétně jazykové úrovni A1, ač dvě z nich byly vydány dříve než výše zmíněné dokumenty. Základní použitou metodou rozboru byla nekvantitativní obsahová analýza¹⁹⁶ zaměřená na obsah jednotlivých lekcí, především úvodních textů a sekcí gramatického výkladu.

Nebylo cílem postihnout a charakterizovat všechny jazykové úrovně, tedy od A1 do C2, ale na základě EJP vytvořit metodologický nástroj výzkumu učebnic španělského jazyka, použitelný v případě potřeby i na ostatní úrovně. Z výše uvedené analýzy v osmé kapitole vyplývá, že ačkoliv publikace vznikly před vytvořením EJP, mohou být zcela

¹⁹⁶ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, s. 117.

„Jde o analýzu a hodnocení obsahu písemných textů. Obsahovou analýzu můžeme uskutečňovat nekvantitativním nebo kvantitativním způsobem. U prvního způsobu jde o analýzu, která se neopírá o explicitně vyčleněné kategorie jevů, které se zpracovávají numericky. Nekvantitativní obsahová analýza se uskutečňuje nejružnějšími způsoby – od jednoduchých rozborů obsahu textu až po hluboké interpretace a vysvětlení.“

bez problémů použity k naplnění jazykové úrovně A1. Obsažené lexikum, stejně tak jako gramatická náplň koresponduje se všemi kompetencemi EJP, tj. poslech s porozuměním, čtení s porozuměním, ústní interakce, ústní projev, strategie a písemný projev.

Autorka se domnívá, že výsledky rozboru budou zajímavé pro didaktiky cizích jazyků, autory učebnic i učitele španělského jazyka.

Dalším výsledkem této práce jsou poznatky v oblasti psychodidaktické. Ačkoliv se může zdát, že tato oblast nezapadá do rámce disertační práce, autorka se přesto rozhodla tuto část zařadit. Vedl ji k tomu nepopíratelný fakt, že i sebelepší učebnice se skvělými hodnoceními může být nevhodným užíváním ze strany vyučujícího nefunkční. Na základě unikátních rozhovorů vedených metodou orální historie se jí dostal do ruky materiál, kdy tři zkušení autoři učebnic, současně pedagogové, hovoří o osobnosti učitele jako o jednom z faktorů úspěchu v edukačním procesu.

Za jeden z významných přínosů předkládané disertace lze považovat přepis rozhovorů, které jsou řazeny v příloze. Jejich jedinečnost tkví ve skutečnosti, že pro dva z dotazovaných se jednalo o poslední odborné rozhovory vůbec a pro autorku bylo velkou ctí se s těmito osobnostmi setkat.

Jako příloha k této práci je připojena aktualizovaná bibliografie učebnic, cvičebnic, slovníků a konverzačních příruček španělského jazyka, vytvořená pomocí souborného katalogu Národní knihovny v Praze. Záměrem autorky bylo zobrazit kontinuitu tvorby tehdejších i dnes existujících tvůrčích týmů a zároveň demonstrovat četnost edicí jednotlivých publikací.

9 SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ

9.1 PRIMÁRNÍ LITERATURA

DUBSKÝ, J., CARRASCO, A. *Cvičebnice hospodářské španělštiny 1*. Praha: SPN, 1954.

DUBSKÝ, J. a kol. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha: SNTL, 1991.

Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let v České republice: akreditovaný model č. 23.2001.

KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., DEKANOVÁ, A., CHACÓN GIL, P. *¿Fiesta! 1*. Plzeň: Fraus, 2000.

KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., HRUBÁ, H., CHACÓN GIL, P. *¿Fiesta! 2*. Plzeň: Fraus, 2001.

KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., HRUBÁ, H., CHACÓN GIL, P. *¿Fiesta! 3*. Plzeň: Fraus, 2003.

MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Učebnice současné španělštiny 1*. Brno: Computer Press, 2008.

MACÍKOVÁ, O., MLÝNKOVÁ, L. *Učebnice současné španělštiny 2*. Brno: Computer Press, 2007.

PROKOPOVÁ, L. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 1998.

PROKOPOVÁ, L. *Španělština*. Praha: SPN, 1992.

9.2 SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

9.2.1 Slovníky

TURINA, J. *Diccionario Avanzado – lengua española*. Madrid: SM, 2001.

9.2.2 Diplomové práce

FRÝBORTOVÁ, M. *Valores temporales de los verbos pretéritos españoles*. České Budějovice: JČU, Katedra romanistiky, 2004. Vedoucí práce Miroslava Aurová.

MATTASOVÁ, M. *Výuka španělštiny při specifických poruchách učení*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008. Vedoucí práce Anna Mištinová.

SEČKOVÁ, K. *Adaptace španělských lektorů jazyka v současné České republice (O adaptaci specifické menšiny)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008. Vedoucí práce Václav Soukup.

9.2.3 Knižní publikace

AUROVÁ, M., HRUBÁ, H. Didaktika španělštiny optikou RVP: Nové výzvy pro (budoucí) učitele. In: *Pasión por el hispanismo. Sborník příspěvků z konference*. Liberec, 2008.

BENEŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008.

COOK, G. *Translation in Language Teaching*. Oxford: Oxford university press, 2010.

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001.

FORBELSKÝ, J. *Svět se mnou, svět beze mě*. Praha: Academia, 2013.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000.

HENDRICH, J. a kolektiv. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988.

HRABÍ, L. K problematice obtížnosti učebnic. In: KNECHT, T., JANÍK, T. a kol. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008.

HVÍŽDALA V., PROKOPOVÁ V., ZDĚNOVCOVÁ, V. *Habla usted español, texty k rozhlasovému kursu španělštiny*. Praha: Práce, 1962-1965.

CHROMÝ, J., LEHEČKOVÁ, E. *Rozhovory s českými lingvisty I*. Praha: Dauphin, 2007.

JANÍKOVÁ, V. Autonomní učení a elektronická média v moderních cizojazyčných učebnicích. In: MAŇÁK, J., KNECHT, P. a kol. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007.

JANÍKOVÁ, V. a kolektiv. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011.

KAŠPAR, O. Nástin dějin česko-španělských vztahů. In: UBIETO ARTETA, A., REGLÁ CAMPISTOL, J., JOVER ZAMORA, J. M., SECO SERRANO, C. *Dějiny Španělska*. Praha: Lidové noviny, 1995.

KNECHT, P., JANÍK, T. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovo za slovem s překladateli o překládání*. Praha: Academia, 2012.

KRÁLOVÁ, J., KRBCOVÁ, M., DEKANOVÁ, A., CHACÓN GIL, P. *Fiesta I, metodická příručka s klíčem*. Plzeň: Fraus, 2001.

KRASHEN, S. D. *Principles and practice in second language acquisition*. Phoenix: ELT, 1995.

MAŇÁK, J. Funkce učebnice v moderní škole. In: KNECHT, P., JANÍK, T. a kol. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2008.

MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: MU, 1990.

MAŇÁK, J., KLAPKO, D. a kol. *Učebnice pod lupou*. Brno: Paido, 2006.

MAŇÁK, J., KNECHT, P. a kol. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007.

- MARTINKOVÁ, V. Učebnice z pohledu vydavatelů. In: MAŇÁK, J., KNECHT, P. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007.
- MIKK, J. Učebnice: budoucnost národa. In: MAŇÁK, J., KNECHT, P. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007.
- MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005.
- NÁLEPOVÁ, J. *Hodnocení a výběr učebnic cizích jazyků, Rozvoj kompetencí učitelů související s reformou CZ1.07/1.3.05/11.0006*. Opava: Slezská univerzita, 2011.
- PRŮCHA, J. *Česká vzdělanost: multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury*. Praha: Wolters Kluwer, 2015.
- PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada, 2010.
- PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009.
- PRŮCHA, J. *Učitel. Současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007.
- VANĚK, M. *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004.
- VÁŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004.
- Vědecký výzkum a výuka jazyků IV, Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011.
- Vědecký výzkum a výuka jazyků V, Komunikační sebereflexe a kompetence. Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013.
- ZAVADIL, B. *Vývoj španělského jazyka I*. Praha: Karolinum, 1998.

9.2.4 Časopisecké publikace

- ČERNÝ, J. K problematice terminologie španělských slovesných časů a modů. *Cizí jazyky ve škole*, 1964, roč. 8, č. 4, s. 153-155, 160.
- DUBSKÝ, J. Dvakrát o španělské literatuře. *Cizí jazyky ve škole*, 1958, roč. 2, č. 10, s. 474.
- DUBSKÝ, J. K španělské mluvnické terminologii. *Cizí jazyky ve škole*, 1957, roč. 1, č. 7, s. 322-325.
- DUBSKÝ, J. Poznámky ke studiu a znalosti španělštiny u nás. *Cizí jazyky ve škole*, 1961/1962, roč. 5, č. 5, s. 196-199.
- DUBSKÝ, J. Španělské perfektum. *Cizí jazyky ve škole*, 1960/1961, roč. 4, č. 1, s. 12.
- DUNOVSKÁ, J. W. Úvodní slovo k dnešní problematice metodiky vyučování cizím jazykům. *Cizí jazyky ve škole*, 1957, roč. 1, č. 6, s. 246.
- HINDLSOVÁ, J. Jazykové portfolio na 1. stupni základní školy. *Cizí jazyky*, 2000/2001, roč. 44, č. 4, s. 111.

- JEŽKOVÁ, S. Gramática moderna del español – Josef Dubský, Jana Králová, Valerio Báez San José. *Linguistica Pragensia*, 2000, vol. 10, no. 1.
- JEŽKOVÁ, S. La terminología lingüística y los manuales de idiomas extranjeros. *Ibero-Americana Pragensia Supplementum*. Praha: UK Karolinum, 2011, 27.
- KARGEROVÁ, L. Sebehodnocení a Evropské jazykové portfolio. *Cizí jazyky*, 2003/2004, roč. 47, č. 4, s. 151.
- KAŠPAROVÁ, J. Knižní odkaz hispanisty Rudolfa Jana Slabého (1885-1957). In: *Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků 21, 2011. Intelektuálové zamilovaní do knih*. Praha: Národní knihovna ČR, 2011, s. 169-180.
- KRÁLOVÁ, J. Gramática descriptiva de la lengua española. *Slovo a slovesnost*, roč. 63, č. 3, 2002, s. 220-226.
- LOUCKÁ, H. Funkčně-komunikativní a strukturně-pojmový princip v cizojazyčné výuce. *Cizí jazyky ve škole*, 1987/1988, roč. 31, č. 6, s. 249.
- MANN, H. Courseware aneb výuka po internetu na ČVUT. *Pražská technika*, 2006, 4, s. 37-39.
- MRAČEK, D. Why translation matters for language learners: a 21st century perspective. In: *Hermeneus*, TI, 2014, 16, s. 425-435.
- NEPIVODOVÁ, V. Několik poznámek k ověřování jazykové způsobilosti. *Cizí jazyky*, 2006/2007, roč. 50, č. 2, s. 65.
- NOVOTNÁ, H. Práce s portfoliem jako sebepoznání. *Cizí jazyky*, 2000/2001, roč. 44, č. 3, s. 78.
- POLIŠENSKÝ, J. BĚLIČ, O. Informe acerca de las actividades del centro de estudios ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga. In: *Ibero-Americana Pragensia, anuario del centro de estudios Ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga*, 1967, s. 237.
- POLIŠENSKÝ J., VRHEL, F., HRUBEŠ, J. Actividades del centro de estudios ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga. In *Ibero-Americana Pragensia, anuario del centro de estudios Ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga*, 1969, s. 283.
- REJZEK, V. Dr. Vlasta Štefanová-Plívová – Jaroslav Střihavka. Španělština pro I. ročník hospodářských škol se čtyřletým studiem, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1956. *Cizí jazyky ve škole*, 1958, roč. 2, č. 8, s. 380-381.
- RIES, L. Sociální komunikace a cizojazyčné vyučování. *Cizí jazyky ve škole*, 1986/1987, roč. 30, č. 9, s. 394.
- ROSSOWOVÁ, L. Lenguas de España y variedades del español (Valeš Miroslav, 2011). In: *Études romanes de Brno*, 2012. vol. 33, no. 1.
- SUCHÁ, R. Interkulturní kompetence ve výuce španělštiny. *Cizí jazyky*, 2006/2007, roč. 50, č. 3, s. 109.
- ŠKULTÉTY, J. Estado actual y perspectivas de la hispanística eslovaca. In: *Ibero-Americana Pragensia, anuario del centro de estudios Ibero-americanos de la Universidad Carolina de Praga*, 1967, s. 179-180.
- VESELÝ, J. Kanály osvojování cizího jazyka. *Cizí jazyky ve škole*, 1977/1978, roč. 21, č. 7, s. 301.

VESELÝ, J. Princip komplexnosti při vyučování cizímu jazyku. *Cizí jazyky ve škole*, 1989/1990, roč. 33, č. 5, s. 195.

9.2.5 Elektronické zdroje

Bulletin Asociace učitelů španělštiny, 2012.

Dostupné z <www.aus-ape.cz/tex/boletin2012.pdf>.

España fue siempre para los checos un país romántico por excelencia.

Dostupné z <<http://www.radio.cz>>.

Eurolitteraria a Eurolingua, 2005.

Dostupné z <kcl.fp.tul.cz/attachments/209_Eurolingua_2005.pdf>.

Evropské jazykové portfolio.

Dostupné z <www.msmt.cz>.

FERRÚS, B., POCH, D. a kol. *El español entre dos mundos; Estudios de ELE en Lengua y Literatura*. Madrid/Frankfurt: Iberoamericana/Vervuert, 2014.

Dostupné z <www.iber-america.net/files/pdf/Introduccion_521848.pdf>.

Fundador de la hispanística moderna de Praga.

Dostupné z <<http://www.radio.cz>>.

Josef Hendrich.

Dostupné z <www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/hendri.html>.

Instituto Cervantes en Praga.

Dostupné z <<http://praga.cervantes.es/cz>>.

Instituto Cervantes en España.

Dostupné z <http://www.cervantes.es/sobre_instituto_cervantes>.

JANDOUREK, J. *Jak si nasadit roubík. Psychologie autocenzury.*

Dostupné z <www.svobodneforum.cz>.

Katalog Národní knihovny v Praze.

Dostupné z <www.aleph.nkp.cz>.

KOMENSKÝ, J. A. *Analytická didaktika.*

Dostupné z <www.olimata.webgarden.cz>.

Josef Kopal.

Dostupné z <www.databaze-prekladu.cz>.

Lingvistika Praha 2013 [cit. 2013-07-10].

Dostupné z <<http://lingvistikapraha.ff.cuni.cz/sbornik>>.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Dostupné z <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/odkazy/vysoke-skoly>>.

MORENO DE ALBA, J. *Presentación de la Nueva gramática de la lengua española. Intervención del Director de la Academia Mexicana de la Lengua, don José Moreno de Alba.*

Dostupné z

<www.rae.es/sites/default/files/Intervencion_Jose_Moreno_de_Alba_Presentacion_NGLE.pdf>.

Otakar Vočadlo.

Dostupné z <www.hanama.blog.cz>.

Společný evropský referenční rámec.

Dostupné z <[ww.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf)>.

Souhrnné teritoriální informace – Španělsko.

Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/spanelsko/1000541/>>.

Španělština jako budoucí lingua franca?

Dostupné z <www.clanky.rvp.cz>.

Bohumil Trnka.

Dostupné z <www.spisovatele.cz/bohumil-trnka>.

ZIMMERMANN, K. a kol. *Prácticas y políticas lingüísticas. Nuevas variedades, normas, actitudes y perspectivas.* Madrid/Frankfurt: Iberoamericana/Vervuert, 2014.

Dostupné z <www.iberamericanalibros.com>.

10 TEXTOVÉ PŘÍLOHY

10.1 BIBLIOGRAFIE UČEBNIC ŠPANĚLŠTINY VYDANÝCH NA NAŠEM ÚZEMÍ

Cílem následující kapitoly je přinést kompletní přehled publikací užívaných k výuce španělského jazyka vydaných českými nakladatelstvími do roku 2014. Jako informační zdroj autorka využila souborný katalog Národní knihovny Praha.¹⁹⁷ Pro zvýšení přehlednosti jsou publikace děleny do pěti kategorií, a to učebnice a cvičebnice (kapitola 10.1.1), konverzační příručky (kapitola 10.1.2), slovníky (10.1.3), mluvnice a metodické příručky (10.1.4) a ostatní (10.1.5). Publikace jsou v jednotlivých kategoriích řazeny chronologicky, tj. dle roku vydání.

Dalším záměrem autorky je znázornit autorskou kontinuitu, kterou lze v šedesátých až devadesátých letech minulého století vysledovat. Z důvodu širokého rozsahu vydaného materiálu autorka zcela ponechává stranou vysokoškolské kvalifikační práce a časopisecké příspěvky týkající se výuky španělského jazyka.

Bibliografie zaznamenává jméno autora/autorů, název publikace, vydavatelství, rok vydání a počet stran. Jestliže je známo číslo vydání a počet výtisků, jsou taktéž uvedeny za lomítkem. V případě nedohledatelnosti záznamu, je toto sděleno pomocí symbolu pomlčky, tj. „-“.

10.1.1 UČEBNICE, CVIČEBNICE

LENZ, Jaroslav. *Španělsky v 1000 slovech, sešit 1*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1928. /32 s./-/-

GUDRICH, Zdeněk, PAVELKOVÁ, Libuše. *Španělština*. R. Gudrich, 1941. /280 s./-/-

DUBSKÝ, Josef. *Učebnice španělského jazyka pro I. a II. ročník vyšších obchodních škol*. Praha: Školní nakladatelství pro Čechy a Moravu, 1944. /180 s./-/-

GUDRICH, Zdeněk, PAVELKOVÁ, Libuše. *Španělština*. Moravská Ostrava: J. Kittl, 1945. /192 s./-/-

¹⁹⁷ Národní knihovna Praha. Dostupné z: <www.aleph.nkp.cz>

- DUBSKÝ, Josef. *Učebnice španělského jazyka pro I. a II. ročník obchodních akademií*. Praha: Státní nakladatelství, 1946. /180 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef. *Pomocné texty ze španělštiny*. Praha: Spolek posluchačů inženýrství komerčního, 1947. /24 s./-/-
- DUBSKÝ, Josef. *Učebnice španělštiny, španělština hovorem i obrazem v 50 cvičeních pro kursy a samouky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1947. /335 s./-/-
- PROKOPOVÁ, Libuše, BLÁZQUEZ, Juan. *Učebnice španělštiny*. Brno: Rovnost, 1949. /351 s./2. vyd./-
- PLÍVOVÁ, Vlasta, STŘIHAVKA, Jaroslav, BLÁZQUEZ, Juan. *Učebnice španělského jazyka pro začátečníky*. Praha: SPN, 1952. /201 s./1. vyd./350 výtisků
- PLÍVOVÁ, Vlasta, STŘIHAVKA, Jaroslav. *Učebnice španělského jazyka 2. díl*. Praha: SPN, 1953. /203 s./1. vyd./280 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Cvičebnice hospodářské španělštiny 1*. Praha: SPN, 1954. /255 s./1. vyd./-
- PLÍVOVÁ, Vlasta, STŘIHAVKA, Jaroslav, BLÁZQUEZ, Juan. *Učebnice španělského jazyka pro začátečníky*. Praha: SPN, 1954. /201 s./2. vyd./160 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Cvičebnice hospodářské španělštiny. Klíč a slovník*. Praha: SPN, 1955. /374 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Cvičebnice hospodářské španělštiny 2*. Praha: SPN, 1955. /365 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše, BLÁZQUEZ, Juan. *Cvičebnice španělštiny. Klíč a slovník*. Praha: SPN, 1955. /86 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, HVÍŽĎALA, Vladimír. *Španělština pro 2. ročník hospodářských škol se čtyřletým studiem*. Praha, SPN, 1956. /187 s./1. vyd./-
- OHNESORG, Karel. *Nástin fonetiky jazyka španělského*. Praha: SPN, 1956. /51 s./1. vyd./160 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše, BLÁZQUEZ, Juan. *Cvičebnice španělštiny. Texty, mluvnice, cvičení*. Praha: SPN, 1956. /329 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír, HVÍŽĎALA, Vladimír. *Španělština pro 3. a 4. ročník hospodářských škol se čtyřletým studiem*. Praha: SPN, 1957. /301 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Španělská obchodní korespondence pro 3. a 4. ročník hospodářských škol se čtyřletým studiem*. Praha: SPN, 1958. /151 s./1. vyd./3220 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Španělština, odborné texty pro 3. a 4. ročník hospodářských škol se čtyřletým studiem*. Praha: SPN, 1958. /161 s./1. vyd./3 tisíce výtisků
- DUBSKÝ, Josef. *Úvod do dějin španělského jazyka*. Praha, SPN, 1958. /73 s./1. vyd./210 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Cvičebnice hospodářské španělštiny. Klíč a slovník*. Praha: SPN, 1959. /348 s./2. vyd./4 tisíce výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Cvičebnice hospodářské španělštiny 1*. Praha: SPN, 1959. /287 s./2. vyd./-

- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Cvičebnice hospodářské španělštiny 2*. Praha: SPN, 1959. /395 s./2. vyd./4 tisíce výtisků
- DUBSKÝ, Josef. *Španělská mluvnická cvičení, učební text pro kursy jazykových škol*. Praha: Studijní a informační ústav odboru školství, 1959. /141 s./1. vyd./400 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše, BLÁZQUEZ, Juan. *Cvičebnice španělštiny. Texty, mluvnice, cvičení*. Praha: SPN, 1959. /363 s./2. vyd./4 tisíce výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše, BLÁZQUEZ, Juan. *Cvičebnice španělštiny. Klíč a slovník*. Praha: SPN, 1959. /98 s./2. vyd./4 tisíce výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio, HOYER, Karel. *Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1961. /269 s./1. vyd./-
- HVÍŽĎALA, Vladimír, PROKOPOVÁ, Věra, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *¿Habla usted español?, texty k rozhlasovému kursu španělštiny 1*. Praha: Práce, 1962. /123 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, HVÍŽĎALA, Vladimír. *Španělština pro 2. ročník hospodářských škol se čtyřletým studiem*. Praha: SPN, 1962. /185 s./2. vyd./5 tisíc výtisků
- OHNESORG, Karel, BARTOŠ, Lubomír. *Nástin fonetiky jazyka španělského*. Praha: SPN, 1962. /97 s./2. vyd./260 výtisků
- PROCHÁZKA, Vladimír. *Učební texty jazyka španělského pro chemiky*. Praha: SNTL, 1962. /161 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Cvičebnice španělštiny. Texty, mluvnice, cvičení*. Praha: SPN, 1962. /361 s./3. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Cvičebnice španělštiny. Klíč a slovník*. Praha: SPN, 1962. /99 s./3. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1962. /267 s./1. vyd./-
- HVÍŽĎALA, Vladimír, PROKOPOVÁ, Věra, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *¿Habla usted español?, texty k rozhlasovému kursu španělštiny 2*. Praha: Práce, 1963. /123 s./1. vyd./66 tisíc výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Španělština pro jazykové školy 2*. Praha: SPN, 1963. /262 s./1. vyd./10 tisíc výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio, HOYER, Karel. *Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1963. /271 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír, HVÍŽĎALA, Vladimír. *Španělština pro 3. a 4. ročník hospodářských škol se čtyřletým studiem*. Praha: SPN, 1963. /301 s./2. vyd./5 tisíc výtisků
- DUBSKÝ, Josef, ZÝCHOVÁ, Irena, KRAUTMAN, Josef. *Španělské učební texty*. Praha: SNTL, 1963. /155 s./1. vyd./350 výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro střední ekonomické školy pro 1. ročník*. Praha: SPN, 1963. /225 s./1. vyd./10 tisíc výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Španělština pro jazykové školy 2. díl*. Praha: SPN, 1964. /262 s./2. vyd./4 tisíce výtisků
- DUBSKÝ, Josef. *Španělština pro ekonomy*. Praha: SPN, 1964. /232 s./1. vyd./1280 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1964. /344 s./2. vyd./15 tisíc výtisků

- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro střední ekonomické školy*. Praha: SPN, 1964. /198 s./1. vyd./7 tisíce výtisků
- HVÍŽDALA, Vladimír, PROKOPOVÁ, Věra, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *¿Habla usted español?, texty k rozhlasovému kursu španělštiny*. Praha: Práce, 1965. /123 s./2. vyd./5 tisíc výtisků
- DUBSKÝ, Josef. *Španělština pro ekonomy. Klíč k učebnímu textu*. Praha, 1965. /75 s./1. vyd./-
- PAROUBKOVÁ, Jarmila. *Španělština pro VŠZ, díl 1 a 2*. Praha: SPN, 1965. /143 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Cvičebnice španělštiny. Texty, mluvnice, cvičení*. Praha: SPN, 1965. /361 s./4. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 1. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1965. /195 s./1. vyd./7500 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, PAVLÍKOVÁ, Sylva. *Španělština pro vědecké a odborné pracovníky. Základní kurs*. Praha: NČSAV, 1966. /388 s./1. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 2. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1966. /191 s./1. vyd./6 tisíc výtisků
- TICHÝ, Oldřich, STŘIHAVKA, Jaroslav. *Španělština pro jazykové školy 3*. Praha: SPN, 1966. /250 s./1. vyd./4 tisíce výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 3. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1967. /225 s./1. vyd./4 tisíce výtisků
- DUBSKÝ, Josef, STŘIHAVKA, Jaroslav. *Španělština pro jazykové školy 4*. Praha: SPN, 1971. /303 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1971. /264 s./3. vyd./-
- TICHÝ, Oldřich, STŘIHAVKA, Jaroslav. *Španělština pro jazykové školy 4*. Praha: SPN, 1971. /303 s./1. vyd./1500 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio, HOYER, Karel. *Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1972. /271 s./3. vyd./1500 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, ZÝCHOVÁ, Irena, KRAUTMAN, Josef. *Španělské učební texty*. Praha: ČVUT, 1972. /125 s./dotisk 1. vyd./100 výtisků
- ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělský obchodní dopis*. Praha: SPN, 1972. /137 s./1. vyd./150 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio, HOYER, Karel. *Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1973. /271 s./4. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, ŠPINKOVÁ, Eva, SERANO, Delly. *Španělština pro hospodářskou praxi I*. Praha: SNTL, 1973. /461 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Španělština pro hospodářskou praxi II*. Praha: SNTL, 1974. /351 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, ZÝCHOVÁ, Irena, KRAUTMAN, Josef. *Španělské učební texty*. Praha: ČVUT, 1974. /125 s./dotisk 1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1974. /267 s./4. vyd./-
- ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělský obchodní dopis*. Praha: SPN, 1974. /207 s./2. vyd./200 výtisků

- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Španělština pro střední ekonomické školy, odborná četba a korespondence*. Praha: SPN, 1976. /210 s./1. vyd./2 tisíce výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Španělština pro jazykové školy 2*. Praha: SPN, 1976. /265 s./3. vyd./2 tisíce výtisků
- REJZEK, Vladimír. *El mundo hispano*. Praha: SPN, 1976. /212 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef. *Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky*. Praha: SPN, 1977. /187 s./1. vyd./200 výtisků
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1*. Praha: SPN, 1977. /381 s./1. vyd./350 výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 3. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1977. /250 s./2. vyd./1500 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio, HOYER, Karel. *Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1978. /271 s./5. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 4. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1978. /271 s./1. vyd./1 tisíc výtisků
- REJZEK, Vladimír. *El mundo hispano*. Praha: SPN, 1978. /213 s./2. vyd./200 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1978. /267 s./5. vyd./-
- ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělský obchodní dopis*. Praha: SPN, 1978. /137 s./3. vyd./200 výtisků
- REJZEK, Vladimír. *El mundo hispano*. Praha: VŠE, 1979. /218 s./-/-
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 2. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1979. /187 s./2. vyd./4 tisíce výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 3. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1979. /20 s./3. vyd./3 tisíce výtisků
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština. 1*. Praha: SPN, 1979. /381 s./2. vyd./600 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Španělština pro jazykové školy 2*. Praha: SPN, 1980. /265 s./4. vyd./4010 výtisků
- JEŽKOVÁ, Slavomíra. *Španělština pro studující VŠZ*. Praha: SPN, 1980. /218 s./1. vyd./-
- TICHÝ, Oldřich, VACULÍK, Antonín, KREJZOVÁ, Anna. *Španělština pro jazykové školy 3*. Praha: SPN, 1980. /302 s./2. vyd./-
- DYNDA, Antonín, DYNDOVÁ, Eva. *Racionalizace hospodářského písemného styku (formulářová technika)*. Praha: SNTL, 1981. /507 s./1. vyd./-
- ŠÁROVÁ, Jitka. *Lecturas sobre ciencia y técnica*. Praha: SPN, 1981. /157 s./1. vyd./-
- TICHÝ, Oldřich, VACULÍK, Antonín. *Španělština pro jazykové školy 4*. Praha: SPN, 1981. /361 s./dotisk 1. vyd./5 tisíc výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta. *ABC del Español, základy španělštiny pro ekonomy*. Praha: SPN, 1982. /147 s./1. vyd./-

- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio, HOYER, Karel. *Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1982. /270 s./6. vyd./10 tisíc výtisků
- KRÁLOVÁ, Jana. *Španělská terminologie mezinárodních organizací*. Praha: SPN, 1982. /52 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1982. /270 stran /6. vyd./10 tisíc výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky. Klíč a slovník*. Praha: SPN, 1982. /71 stran /6. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština. I*. Praha: SPN, 1982. /381 s./3. vyd./450 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1983. /270 s./7. vyd./12 tisíc výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky. Klíč a slovník*. Praha: SPN, 1983. /71 s./7. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 4. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1983. /271 s./2. vyd./1 tisíc výtisků
- TICHÝ, Oldřich, STŘIHAVKA, Jaroslav. *Španělština pro jazykové školy 3*. Praha: SPN, 1971. /302 s./3. vyd./5 tisíc výtisků
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír, ŠPINKOVÁ, Eva, SERANO, Delly. *Španělština pro hospodářskou praxi I*. Praha: SNTL, 1984. /460 s./2. vyd./4200 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Španělština pro hospodářskou praxi II*. Praha: SNTL, 1984. /351 s./2. vyd./2700 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, ŠPINKOVÁ, Eva, SERANO, Delly. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha: SNTL, 1984. /461 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, ŠPINKOVÁ, Eva, SERANO, Delly. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha: SNTL, 1984. /461 s./2. nezm. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Španělština pro hospodářskou praxi II*. Praha: SNTL, 1984. /351 s./2. vyd./2700 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *ABC del Español, základy španělštiny pro ekonomy*. Praha: SPN, 1984. /157 s./1. vyd. dotisk/200 výtisků
- REJZEK, Vladimír. *El mundo hispano*. Praha: SPN, 1984. /213 s./3. vyd./200 výtisků
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština I*. Praha: SPN, 1984. /381 s./dotisk 3. vyd./500 výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 1. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1984. /197 s./2. vyd./700 výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 2. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1985. /187 s./3. vyd./400 výtisků
- REJZEK, Vladimír. *Los países hispanohablantes: určeno pro posluchače fakulty obchodní*. Praha: SPN, 1986. /231 s./1. vyd./200 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, CARRASCO, Antonio. *Španělština pro jazykové školy 2*. Praha: SPN, 1986. /265 s./5. vyd./-

- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *ABC del Español, základy španělštiny pro ekonomy*. Praha: SPN, 1986. /216 s./2. vyd./500 výtisků
- ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělský obchodní dopis*. Praha: SPN, 1986. /319s./1. vyd. dotisk/200 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *ABC del Español, základy španělštiny pro ekonomy. Klíč ke skriptu*. Praha: SPN, 1987. /71 s./2. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština. 1.* Praha: SPN, 1987. /330 s./4. vyd./400 výtisků
- DUBSKÝ, Josef. *Capítulos de estilística funcional comparada*. Praha: SPN, 1988. /72 s./1. vyd./200 výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 1. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1988. /197 s./3. vyd./5 tisíc výtisků
- REJZEK, Vladimír. *Los países hispanohablantes: určeno pro posluchače fakulty obchodní*. Praha: SPN, 1988. /231 s./1. vyd. dotisk/200 výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 2. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1988. /187 s./4. vyd./900 výtisků
- DUBSKÝ, Josef. *Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky*. Praha: SPN, 1989. /188 s./2. přeprac. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana. *Základní pojmy teorie překladu. Španělština*. Praha: SPN, 1989. /44 s./1. vyd./300 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1989. /270 s./8. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština. 1.* Praha: SPN, 1989. /51 s./1. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština. 1.* Praha: SPN, 1989. /330 s./4. vyd. dotisk/500 výtisků
- ZAVADIL, Bohumil. *Současný španělský jazyk 1. Obecné problémy zkoumání jazyka, základní slovní druhy neslovesné*. Praha: Univerzita Karlova, 1989. /226 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Španělština pro jazykové školy 1.* Praha: SPN, 1990. /331 s./1. vyd./20 tisíc výtisků
- PAVLÍČKOVÁ, Anita. *Historia y desarrollo de la lengua española*. České Budějovice: JČU, 1990. /251 s./-/300 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1990. /461 s./8. přeprac. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1.* Praha: SPN, 1990. /52 s./2. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 4. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1990. /271 s./3. vyd./700 výtisků
- REJZEK, Vladimír, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělština pro 2. ročník středních škol*. Praha: SPN, 1990. /187 s./5. vyd./10 tisíc výtisků
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Moderní učebnice španělštiny*. Praha: SNTL, 1991. /461 s./3. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef. *Španělština pro jazykové školy 2.* Praha: SPN, 1991. /343 s./1. vyd./-

- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *ABC del Español, základy španělštiny pro ekonomy*. Praha: SPN, 1991. /216 s./3. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1*. Praha: SPN, 1991. /330 s./4. vyd. dotisk/500 výtisků
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1992. /331 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef. *Španělština pro začátečníky*. Praha: Okno do světa, 1992. /91 s./ -/-
- KRÁLOVÁ, Jana. *Kapitoly ze zvukového rozbor španělštiny na pozadí češtiny*. Praha: Karolinum, 1992. /116 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština*. Praha: SPN, 1992. /643 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: SPN, 1992. /468 s./9. vyd./-
- ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělský obchodní dopis*. Praha: VŠE, 1992. /319 s./2. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Část 1*. Praha: VŠE, 1993. /179 s./1. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Část 2*. Praha: VŠE, 1993. /330 s./1. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Slovník*. Praha: VŠE, 1993. /52 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky. Klíč a slovník*. Praha: Leda, 1994. /119 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 1994. /413 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1995. /331 s./3. vyd./-
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *ABC del Español, základy španělštiny pro ekonomy*. Praha: VŠE, 1995. /299 s./1. vyd./-
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, MACÍKOVÁ, Olga, ŠPÍGLOVÁ, Věra. *Lecturas económicas españolas*. Praha: VŠE, 1995. /302 s./1. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana, VIUDEZ, Francisca Castro, KOVÁČOVÁ, Jitka. *VEN 1 španělština pro střední a jazykové školy, pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1995. /148 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky. Klíč a slovník*. Praha: Leda, 1995. /119 s./2. vyd./-
- ZAVADIL, Bohumil. *Současný španělský jazyk 2. Základní slovní druhy, slovesa*. Praha: Karolinum, 1995. /214 s./1. vyd./-
- BARTOŠ, Lubomír. *Introducción al estudio del español en América*. Brno: MU, 1996. /73 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, KRBCOVÁ, Milada a kol. *Španělština pro jazykové školy 2*. Praha: SPN, 1996. /344 s./2. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana, KOVÁČOVÁ, Jitka, VIUDEZ, Francisca Castro a kol. *VEN 2 španělština pro střední a jazykové školy, pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1996. /155 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 1996. /413 s./2. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky. Klíč a slovník*. Praha: Leda, 1996. /119 s./2. vyd. dotisk/-

KRÁLOVÁ Jana, KOVÁČOVÁ, Jitka, VIUDEZ, Francisca Castro a kol. *VEN 1 španělština pro střední a jazykové školy, pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1997. /148 s./dotisk 1. vyd./-

ZDĚNOVCOVÁ, Vlasta. *Španělský obchodní dopis*. Praha: VŠE, 1997. /319 s./2. vyd./-

REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Část 1*. Praha: VŠE, 1998. /179 s./2. vyd./-

REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Část 2*. Praha: VŠE, 1998. /150 s./2. vyd./-

REJZEK, Vladimír, HLAVIČKOVÁ, Vlasta, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Slovník*. Praha: VŠE, 1998. /52 s./2. vyd./-

KRÁLOVÁ, Jana. *Kapitoly ze zvukového rozboru španělštiny na pozadí češtiny. Poznámky*. Praha: Karolinum, 1998. /68 s./1. vyd./500 výtisků

PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 1998. /413 s./dotisk 2. vyd./-

ZAVADIL, Bohumil. *Vývoj španělského jazyka*. Praha: Karolinum, 1998. /298 s./1. vyd./-

JEŽKOVÁ, Slavomíra. *Španělština v mezinárodním obchodě*. Praha: Česká zemědělská literatura, 1999. /148 s./1. vyd./100 výtisků

KRÁLOVÁ Jana, KOVÁČOVÁ, Jitka, VIUDEZ, Francisca Castro a kol. *VEN 2 španělština pro střední a jazykové školy, pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1999. /155 s./-/-

KRBCOVÁ, Milada. *Ejercicios y soluciones. Cvičení s klíčem k Moderní gramatice španělštiny*. Plzeň: Fraus, 1999. /104 s./1. vyd./-

ČERNÝ, Jiří. *Morfología española*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. /170 s./1. vyd./-

KRÁLOVÁ, Jana, a kol. *¿Fiesta! 1. Španělština pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2000. /219 s./1. vyd./-

KRÁLOVÁ, Jana, KOVÁČOVÁ, Jitka, VIUDEZ, Francisca Castro a kol. *VEN 1 španělština pro střední a jazykové školy, pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 2000. /148 s./-/-

MACÍKOVÁ Olga. *El español comercial de cada día*. Plzeň: Fraus, 2000. /70 s./1. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky. Klíč a slovník*. Praha: Leda, 2000. /119 s./dotisk 2. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 2000. /413 s./dotisk 2. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština*. Voznice: Leda, 2000. /523 s./1. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština. Slovesa, klíč a slovník*. Voznice: Leda, 2000. /127 s./1. vyd./-

KRÁLOVÁ, Jana, a kol. *¿Fiesta! 1. Španělština pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2001. /219 s./dotisk 1. vyd./-

KRÁLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 2. Španělština pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2001. /239 s./1. vyd./-

KRÁLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 2. Španělština pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2002. /239 s./dotisk 1. vyd./-

- KRÁLOVÁ, Jana, KRATOCHVÍLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 3. Španělština pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2003. /258 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky*. Praha: Leda, 2003. /413 s./dotisk 2. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština pro samouky. Klíč a slovník*. Praha: Leda, 2003. /119 s./dotisk 2. vyd./-
- BRANCOVÁ, Tamara a kol. *Španělská profesní a jazyková etiketa*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004. /89 s./1. vyd./100 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, REJZEK, Vladimír, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Část 1*. Praha: Oeconomica, 2004. /179 s./3. vyd./500 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, REJZEK, Vladimír, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Část 2*. Praha: Oeconomica, 2004. /330 s./3. vyd./500 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, REJZEK, Vladimír, ŠPINKOVÁ, Eva. *Španělština 1. Část 3*. Praha: Oeconomica, 2004. /52 s./3. vyd./500 výtisků
- KRÁLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 1. Španělština pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2004. /219 s./5. vyd./-
- MACHOVÁ, Kornélia. *Lecturas españolas de turismo*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004. /99 s./1. vyd./100 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština nejen pro samouky*. Praha: Leda, 2004. /413 s./dotisk 2. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština nejen pro samouky. Klíč a slovník*. Voznice: Leda, 2004. /119 s./dotisk 2. vyd./-
- BARTOŠ, Lubomír. *Základy obecné a španělské fonetiky a fonologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. /103 s./1. vyd./200 výtisků
- ČERMÁK, Petr. *Fonetika a fonologie současné španělštiny*. Praha: Karolinum, 2005. /198 s./1. vyd./500 výtisků
- DOBIÁŠOVÁ, Elena. *Španělština, jednoduše s cédéčkem*. Voznice: Leda, 2005. /-/1. vyd./-
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Introducción al Español de los negocios*. Praha: Oeconomica, 2005. /131 s./1. vyd./200 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, MACÍKOVÁ, Olga, ŠPÍGLOVÁ, Věra. *Lecturas económicas españolas*. Praha: Oeconomica, 2005. /302 s./2. vyd./500 výtisků
- MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Obchodní španělština*. Brno: CP Books, 2005. /342 s./1. vyd./-
- BREMÓN, Ana. *Španělsky 15 minut denně*. Dubicko: Infoa, 2006. /160 s./-/-
- MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Učebnice současné španělštiny. 1. díl*. Brno: Computer Press, 2006. /482 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština nejen pro samouky. Klíč a slovník*. Praha: Leda, 2006. /119 s. /dotisk 2. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština nejen pro samouky*. Praha: Leda, 2006. /413 s. /dotisk 2. vyd./-

- GONZÁLEZ NÚÑEZ, María Teresa, LOESSIN, María Marta Alice, ANGRISANO, Francesca. *Španělština za 24 dnů, intenzivní kurz pro samouky*. Brno: Computer Press, 2007. /266 s./1. vyd. dotisk/-
- MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Učebnice současné španělštiny. 2. díl*. Brno: Computer Press, 2007. /422 s./1. vyd./-
- PŘECH, Vladimír. *Čítanka textů a gramatická cvičení ze španělského jazyka pro posluchače ekonomie*. Praha: Soukromá VŠ ekonomických studií, 2007. /52 s./-/-
- RYDER, Rory. *101 sloves za jeden den*. Praha: Fragment, 2007. /101 s./1. vyd./-
- BARTOŠ, Lubomír. *Základy obecné a španělské fonetiky a fonologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. /103 s./2. vyd./100 výtisků
- ČERNÝ, Jiří. *Morfología española*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008. /170 s./2. vyd./-
- GONZÁLEZ NÚÑEZ, María Teresa, LOESSIN, María Marta Alice, ANGRISANO, Francesca. *Španělština za 24 dnů, intenzivní kurz pro samouky*. Brno: Computer Press, 2008. /266 s./1. vyd. dotisk/-
- GRÜNDLEROVÁ, Viera. *Španielčina*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008. /256 s./-/-
- KRÁLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 1. Španělština pro střední a jazykové školy, nueva edición*. Plzeň: Fraus, 2008. /232 s./2. vyd./-
- MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Učebnice současné španělštiny. 1. díl*. Brno: Computer Press, 2008. /497 s./2. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština nejen pro samouky*. Voznice: Leda, 2008. /394 s./3. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština nejen pro samouky. Klíč a slovník*. Voznice: Leda, 2008. /128 s./3. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština*. Voznice: Leda, 2008. /525 s./2. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština. Slovesa, klíč a slovník*. Voznice: Leda, 2008. /127 s./2. vyd./-
- ZAVADIL, Bohumil, ČERMÁK, Petr. *Sintaxis del español actual*. Praha: Karolinum, 2008. /334 s./1. vyd./-
- BROŽOVÁ, Kateřina, FERRER PEÑARANDA, Carlos. *Aventura 1. Španělština pro střední a jazykové školy*. Praha: Klett, 2009. /221 s./1. vyd./-
- ČERMÁK, Petr. *Fonetika a fonologie současné španělštiny*. Praha: Karolinum, 2009. /198 s./2. vyd./300 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Introducción al Español de los negocios*. Praha: Oeconomica, 2009. /131 s./2. vyd./150 výtisků
- MACHOVÁ, Kornélia. *Lecturas españolas de turismo*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009. /193 s./2. vyd./100 výtisků
- NAGY, Erika, SERES, Krisztina. *Colores 1, pracovní sešit: kurz španělského jazyka pro 2. stupeň ZŠ, víceletá gymnázia a střední školy*. Dubicko: Infoa, 2009. /101 s./1. vyd./-
- NAGY, Erika, SERES, Krisztina. *Colores 1, učebnice: kurz španělského jazyka pro 2. stupeň ZŠ, víceletá gymnázia a střední školy*. Dubicko: Infoa, 2009. /120 s./1. vyd./-
- SMITH, Elisabeth. *Zjednodušená španělština*. Voznice: Leda, 2009. /134 s./1. vyd./-

- ALONSO DE SUDEA, Isabel, EVERETT, Vincent, ISERN VIVANCOS, María Isabel, GAJDOVÁ, Dana, VAŇOURKOVÁ, Věra. *Španělština, maturitní příprava 1. díl*. Dubicko: Infoa, 2010. /157 s./-/-
- BARTOŠ, Lubomír. *Základy obecné a španělské fonetiky a fonologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2010. /103 s./2. uprav. vyd./100 výtisků
- BRANCOVÁ, Tamara a kol. *Španělská profesní a jazyková etiketa*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2010. /93 s./2. vyd./100 výtisků
- BROŽOVÁ, Kateřina, FERRER PEÑARANDA, Carlos. *Aventura 2. Španělština pro střední a jazykové školy*. Praha: Klett, 2010. /220 s./1. vyd./-
- BURCH, Carolyn. *Španělština, maturitní příprava 1. díl, pracovní sešit*. Dubicko: Infoa, 2010. /93 s./-/-
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Introducción al Español de los negocios*. Praha: Oeconomica, 2010. /150 s./3. vyd./400 výtisků
- JIRÁSKOVÁ, Eliška, GALVIS, Diego. *Španělsky snadno a rychle, 500 hlavních slov a frází*. Brno: Computer Press, 2010. /48 s./1. vyd./-
- KRBCOVÁ, Milada. *Španělština pro samouky*. Praha: Fragment, 2010. /232 s./1. vyd./-
- NAGY, Erika, SERES, Krisztina, PORTOLÉS, Ana Orenga. *Colores 2, pracovní sešit: kurz španělského jazyka pro víceletá gymnázia a střední školy*. Dubicko: Infoa, 2010. /104 s./1. vyd./-
- NAGY, Erika, SERES, Krisztina, PORTOLÉS, Ana Orenga. *Colores 2, učebnice: kurz španělského jazyka pro víceletá gymnázia a střední školy*. Dubicko: Infoa, 2010. /118 s./1. vyd./-
- ZAVADIL, Bohumil, ČERMÁK, Petr. *Sintaxis del español actual*. Praha: Karolinum, 2010. /334 s./2. vyd./
- AGUADO, Clara Jarabo, KUČEROVSKÝ, Jiří. *Španělské písničky se slovíčky, gramatikou a CD*. Brno: Computer Press, 2011. /102 s./1. vyd./-
- ALONSO DE SUDEA, Isabel, EVERETT, Vincent, ISERN VIVANCOS, María Isabel, GAJDOVÁ, Dana, VAŇOURKOVÁ, Věra. *Španělština, maturitní příprava 2. díl*. Dubicko: Infoa, 2011. /160 s./-/-
- BROŽOVÁ, Kateřina, FERRER PEÑARANDA, Carlos. *Aventura 3. Španělština pro střední a jazykové školy*. Praha: Klett, 2011. /220 s./1. vyd./-
- ČERMÁK, Petr. *Gramática aplicada de la lengua española*. Praha: Karolinum, 2011. /161 s./1. vyd./
- FÍŘTOVÁ, Lenka. *Španělština pro děti*. Brno: Computer Press, 2011. /40 s./1. vyd./-
- GARCÍA FERNÁNDEZ, María. *Španělština pro začátečníky, jazykový kurz s detektivkou*. Brno: Computer Press, 2011. /157 s./1. vyd./-
- GONZÁLEZ NÚÑEZ, María Teresa, LOESSIN, María Marta Alice, ANGRISANO, Francesca. *Španělština za 24 dnů, intenzivní kurz pro samouky*. Brno: Computer Press, 2011. /266 s./1. vyd. dotisk/-
- KRÁLOVÁ, Jana, a kol. *¿Fiesta! 1. Španělština pro střední a jazykové školy, nueva edición*. Plzeň: Fraus, 2011. /232 s./3. vyd./-
- MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Učebnice současné španělštiny. 1. díl*. Brno: Computer Press, 2011. /497 s./dotisk 1. vyd./-
- VALEŠ, Miroslav. *Lenguas de España y variedades del español*. Liberec: Technická univerzita, 2011. /127 s./1. vyd./-

ZIELINSKÁ, Kateřina. *Španělská slovíčka a fráze pro lenochy*. Brno: Computer Press, 2011. /151 s./1. vyd./-

HULEŠOVÁ, Martina. *Španělský jazyk: sbírka úloh pro procvičování čtení s porozuměním ve španělském jazyce*. Třebíč: Akcent, 2012. /61 s./1. vyd./-

KRÁLOVÁ, Jana. *Vybrané problémy španělské stylistiky na pozadí češtiny*. Praha: FF UK, 2012. /145 s./1. vyd./-

MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Španělština pro samouky a věčné začátečníky*. Brno: Edika, 2012. /314 s./1. vyd./-

VALEŠ, Miroslav. *Lenguas de España y variedades del español*. Liberec: Technická univerzita, 2012. /131 s./2. vyd./-

BERENDOVÁ, Alexandra. *Introducción al español jurídico*. Praha: Leges, 2014. /208 s./1. vyd./-

HOTAŘOVÁ, Liana. *Ejercicios prácticos de morfología*. Liberec: Technická univerzita, 2014. /54 s./1. vyd./-

MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila, DÍAZ-FAES GONZÁLEZ, Manuel. *Cvičebnice španělské gramatiky: 8000 příkladů s řešením na vedlejší straně*. Brno: Edika, 2014. /365 s./1. vyd./

PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělština nejen pro samouky*. Praha: Leda, 2014. /394 s./4. vyd./-

10.1.2 KONVERZAČNÍ PŘÍRUČKY

PROKOPOVÁ, Libuše. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1960. /298 s./1. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1962. /298 s./2. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1963. /293 s./3. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1966. /298 s./4. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Hablemos en checo. Guía de conversación según el método del Miloš Sova*. Praha: Orbis, 1971. /77 s./-/-

PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ, Jarmila. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1972. /255 s./1. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ, Jarmila. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1975. /255 s./2. vyd./3 tisíce výtisků

PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ, Jarmila. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1977. /255 s./3. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ, Jarmila. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1981. /257 s./4. vyd./10 tisíc výtisků

PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ, Jarmila. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1988. /259 s./5. vyd./20 tisíc výtisků

- PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ Jarmila. *Česko-španělská konverzace*. Praha: SPN, 1991. /259 s./6. vyd./-
- PISSAVY-VERNEAU, Anne-Marie. *Cestujeme se španělštinou*. Praha: EWA Edition: Nathan, 1992. /108 s./1. vyd./-
- MODLÍK, Tomáš. *Španělština. Jazykový a turistický průvodce*. Bučovice: RO-TO-M, 1997. /416 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ Jarmila, SERANO, Delly. *Česko-španělská konverzace*. Voznice: Leda, 1997. /391 s./1. vyd./-
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština. Konverzace, turistický průvodce, gramatika a slovník*. Dubicko: Infoa, 2003. /384 s./1. vyd./-
- ANGOLARESOVÁ, Eva. *Španělská konverzace*. Čestlice: Rebo Production, 2000. /160 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ Jarmila, SERANO, Delly. *Česko-španělská konverzace*. Praha: Leda, 2000. /391 s./dotisk 1. vyd./-
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština, konverzace*. Dubicko: Infoa, 2001. /159 s./1. vyd./-
- ANGOLARESOVÁ, Eva. *Španělská konverzace*. Čestlice: Rebo Production, 2002. /160 s./2. vyd./-
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština, konverzace*. Dubicko: Infoa, 2002. /159 s./2. vyd./-
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština. Konverzace, turistický průvodce, gramatika a slovník*. Dubicko: Infoa, 2003. /384 s./2. vyd./-
- HNILÍČKOVÁ, Ludmila, JOSEFÍKOVÁ, Eva. *Španělsky za 30 dní*. Dubicko: Infoa, 2004. /143 s./2. vyd./-
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština, konverzace*. Dubicko: Infoa, 2004. /159 s./dotisk 2. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ Jarmila, SERANO Delly. *Česko-španělská konverzace*. Voznice: Leda, 2004. /391 s./dotisk 1. vyd./-
- FUČÍKOVÁ, Milena. *Jazyková průvodce, španělština. Last minute, ideální na cesty*. Praha: Klett, 2005. /256 s./1 vyd./-
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština. Konverzace a slovník*. Dubicko: Infoa, 2005. /288 s./1. vyd./-
- ANGOLARESOVÁ, Eva. *Španělská konverzace*. Čestlice: Rebo Production, 2008. /160 s./3. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Česko-španělský mluvnick*. Brno: Lingea, 2008. /444 s./1. vyd./-
- MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Domluvíte se španělsky?* Praha: NS Svoboda, 2008. /192 s./1. vyd./-
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština. Konverzace a slovník*. Dubicko: Infoa, 2008. /320s./-/-
- NĚMEČEK, Jaroslav. *Ottův průvodce na cesty*. Praha: Ottova nakladatelství, 2008. /256 s./-/-
- Kolektiv autorů. *Španělština, konverzace*. Brno: Lingea, 2009. /359 s./1. vyd./-
- VÁŇOVÁ, Magdalena. *Španělština, nejpoužívanější slova a fráze na cesty*. Praha: Fragment, 2009. /94 s./1. vyd./-

HORVÁTOVÁ, Blanka, VAŇOURKOVÁ, Věra, ZAMOROVÁ, Jana a kol. *Španělská obrázková konverzace*. Dubicko: Infoa, 2010. /192 s./-/-

JIRÁSKOVÁ, Eliška, GALVIS, Diego. *Španělština do auta nebo vlaku, jedeme na dovolenou*. Brno: Computer Press, 2010. /62 s./1. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše, JANEŠOVÁ Jarmila, SERANO, Delly. *Španělština ihned k použití, do kapsy*. Voznice: Leda, 2010 /355 s./1. vyd./-

RUBEŠOVÁ, Štěpánka. *Španělština. Konverzace nejen pro střední a jazykové školy*. Dolní Ředice: P&P, 2010. /159 s./1. vyd./-

Kolektiv autorů. *Španělština, konverzace*. Brno: Lingea, 2011. /352 s./2. vyd./-

VILÍMKOVÁ, Olga. *Španělština na cesty do Latinské Ameriky*. Praha: Smart Press, 2011. /221 s./1. vyd./-

Kolektiv autorů. *Španělština, konverzace*. Brno: Lingea, 2012. /192 s./1. vyd./-

NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština. Konverzace a slovník*. Dubicko: Infoa, 2012. /320 s./-/-

ANTONOVÁ, Barbora. *Jazykový průvodce pro přežití pro pobyty v zahraničí. Španělsko*. Brno: Edika, 2014. /158 s./1. vyd./-

FERRER PEÑARANDA, Carlos, FARIÑA, Santiago, SÝKOROVÁ, Klára: *¡Habla y opina!, intenzivní kurz španělské konverzace*. Brno: Edika, 2014. /215 s./1. vyd./-

Kolektiv autorů. *Španělština, konverzace*. Brno: Lingea, 2014. /352 s./3. vyd./-

NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Španělština. Konverzace, gramatika, slovník*. Dubicko: Infoa, 2014. /352 s./1. vyd./-

VÁŇOVÁ, Magdalena. *Španělština, nejpoužívanější slova a fráze na cesty*. Praha: Fragment, 2014. /94 s./2. vyd./-

10.1.3 SLOVNÍKY

BEJČEK, Antonín Vratislav. *Slovník česko-španělský a španělsko-český s praktickou mluvnicí a fraseologií pro turisty a vystěhovalce*. Praha: Neubert, 1929. /382 s./1. vyd./-

DUBSKÝ, Josef. *Klíč a slovník k učebnici španělštiny*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1947. /111 s./-/-

DUBSKÝ, Josef. *Španělsko-český slovníček k španělské čítance pro obchodní akademie "Lecturas Españolas"*. Praha: Státní nakladatelství, 1948.

DUBSKÝ, Josef. *Španělsko-český slovník*. Praha: SPN, 1959. /780 s./1. vyd./-

JUNGWIRTH, Karel a kol. *Cizojazyčné rozhovory: česky, rusky, německy, anglicky, francouzsky, španělsky*. Praha: SPN, 1960. /456 s./1. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělsko-český a česko-španělský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1960. /603 s./1. vyd./-

PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělsko-český a česko-španělský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1962. /636 s./2. vyd./40 tisíc výtisků

- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Česko-španělský slovník*. Praha: SPN, 1963. /907 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef. *Španělsko-český slovník*. Praha: SPN, 1963. /780 s./2. vyd./15 tisíc výtisků
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Česko-španělský slovník*. Praha: SPN, 1964. /1265 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Česko-španělský slovník*. Praha: SPN, 1964. /907 s./dotisk 1. vyd./32 tisíc výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělsko-český a česko-španělský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1964. /646 s./3. vyd./-
- JUNGWIRTH, Karel a kol. *Cizojazyčné rozhovory: česky, rusky, německy, anglicky, francouzsky, španělsky*. Praha: SPN, 1965. /456 s./dotisk 1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělsko-český a česko-španělský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1972. /588 s./1. vyd./-
- UNGRÁDOVÁ, Jana, ŠÍMOVÁ, Miroslava. *Česko-španělský podtextový slovníček k učebnici Čeština pro cizince*. Praha: SPN, 1974. /147 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělsko-český a česko-španělský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1976. /589 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Velký španělsko-český slovník, díl 1, A-H*. Praha: Academia, 1977. /956 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Velký španělsko-český slovník, díl 2, I-Z*. Praha: Academia, 1978. /846 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef. *Španělsko-český slovník*. Praha: SPN, 1978. /1212 s./3. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef. *Španělsko-český slovník*. Praha: SPN, 1979. /1175 s./4. vyd./-
- VRÁŽEL, Miloslav. *Obuvnický slovník španělsko-český a česko-španělský*. Gottwaldov: Český obuvnický průmysl, 1979. /80 s./-/-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Česko-španělský slovník*. Praha: SPN, 1980. /1265 s./2. vyd./-
- REJZEK, Vladimír, OPÁLKA, Václav. *Španělsko-český a česko-španělský slovníček bankovní terminologie*. Praha: SPN, 1982. /232 s./1. vyd./200 výtisků
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělsko-český a česko-španělský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1984. /616 s./3. vyd./15 tisíc výtisků
- REJZEK, Vladimír, VINIKLÁŘ, Vladimír, VLASÁK, Václav. *Slovník základních výrazů ze strojírenství: česko-anglicko-francouzsko-španělský*. Praha: SPN, 1984. /279 s./1. vyd./200 výtisků
- GREGOROVÁ, Alena, PEKÁREK, Karel, SERANO, Delly. *Česko-španělský a španělsko-český slovník na cesty*. Praha: SPN, 1986. /306,152 s./1. vyd./15 tisíc výtisků
- REJZEK, Vladimír, VINIKLÁŘ, Vladimír, VLASÁK, Václav. *Slovník základních výrazů ze strojírenství: česko-anglicko-francouzsko-španělský*. Praha: SPN, 1986. /279 s./1. vyd. dotisk/200 výtisků
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Česko-španělský slovník*. Praha: SPN, 1988. /1285 s./3. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef. *Španělsko-český slovník*. Praha: SPN, 1989. /1212 s./4. přepr. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělsko-český a česko-španělský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1990. /616 s./4. vyd./-

- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělsko-český a česko-španělský kapesní slovník*. Praha: SPN, 1991. /616 s./5. vyd. /-
- DUBSKÝ, Josef. *Španělsko-český slovník*. Praha: SPN, 1992. /1212 s./5. vyd./-
- GREGOROVÁ, Alena, PEKÁREK, Karel, SERANO, Delly. *Česko-španělský a španělsko-český slovník na cesty*. Praha: SPN, 1992. /306,152 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Velký španělsko-český slovník, díl 1, A-H*. Praha: Academia, 1993. /958 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Velký španělsko-český slovník, díl 2, I-Z*. Praha: Academia, 1993. /873 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Česko-španělský slovník*. Praha: SPN, 1993. /1265 s./4. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Česko-španělský slovník hotových jídel dle receptář teplých pokrmů a receptáře studených pokrmů*. Ostrava: AKS, 1994. /71 s./-/-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Velký česko-španělský slovník, díl 1, A-O*. Voznice, Praha: Leda, Academia, 1996. /1161 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Velký česko-španělský slovník, díl 2, P-Ž*. Voznice, Praha: Leda, Academia, 1996. /1309 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Praktický slovník španělsko-český a česko-španělský*. Voznice: Leda, 1998. /667 s./1. vyd./-
- VRÁŽEL, Miloslav. *Španělsko-český a česko-španělský slovník kožedělný*. Zlín: Miloslav Vrážel, 1998. /133 s./-/-
- DAVIES, Helen, PRIESOLOVÁ, Janka. *Obrázkový španělsko-český slovník*. Plzeň: Fraus, 1999. /119 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Španělsko-český slovník*. Praha: Leda, 1999. /777 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Velký španělsko-český slovník, díl 1, A-H*. Praha: Academia, 1999. /958 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef a kol. *Velký španělsko-český slovník, díl 2, I-Z*. Praha: Academia, 1999. /873 s./2. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Česko-španělský slovník*. Olomouc: FIN, 1999. /1468 s./-/-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Praktický slovník španělsko-český a česko-španělský*. Praha: Leda, 1999. /667 s./dotisk 1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Česko-španělský slovník*. Praha: Leda, 2000. /796 s./1. vyd./-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Praktický slovník španělsko-český a česko-španělský*. Voznice: Leda, 2001. /667 s./dotisk 1. vyd./-
- UCHYTIL, Vladimír. *Španělsko-český a česko-španělský slovník*. Praha: Český klub, 2001. /371 s./1. vyd./-
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta, MACÍKOVÁ, Olga, ŠPÍGLOVÁ, Věra. *Španělsko-český a česko-španělský hospodářský slovník*. Plzeň: Fraus, 2003. /424 s./1. vyd./-
- UCHYTIL, Vladimír. *Španělsko-český a česko-španělský slovník*. Praha: Český klub, 2003. /371 s./dotisk 1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český biologický slovník*. Praha: JTP, 2003. /68 s./1. vyd./-

- PROKOPOVÁ, Libuše. *Praktický slovník španělsko-český a česko-španělský*. Voznice: Leda, 2004. /667 s./1. vyd./-
- UCHYTIL, Vladimír. *Španělsko-český a česko-španělský slovník*. Praha: Český klub, 2005. /371 s./-/-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský slovník*. Praha: FIN, 2006. /1437 s./-/-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský kapesní slovník*. Brno: Lingea, 2007. /762 s./1. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Česko-španělský slovník*. Voznice: Leda, 2007. /801 s./2. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, REJZEK, Vladimír. *Španělsko-český slovník*. Praha: Leda, 1999. /777 s./2. vyd./-
- UCHYTIL, Vladimír. *Španělsko-český a česko-španělský slovník*. Praha: Český klub, 2007. /371 s./2. vyd./-
- CHALUPA, Jiří a kol. *Španělsko-český, česko-španělský slovník*. Praha: FIN, 2008. /1119 s./1. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský kapesní slovník*. Brno: Lingea, 2008. /794 s./2. vyd./-
- CASADO, Roman. *Španělsko-český, česko-španělský kapesní slovník*. Praha: Plot, 2009. /439 s./1. vyd./-
- FÄRBER, Werner, CHRISTOVÁ, Sabine. *Čtenářský slovník pro nejmenší*. Praha: Thovt, 2009. /116 s./-/-
- HOLÁ, Zuzana. *Česko-španělský odborný slovník. 1. díl A-O*. Brno: Computer Press, 2009. /627 s./1. vyd./-
- HOLÁ, Zuzana. *Česko-španělský odborný slovník. 2. díl P-Ž*. Brno: Computer Press, 2009. /791 s./1. vyd./-
- JIRÁSKOVÁ, Eliška, GALVIS, Diego. *1000 španělských slovíček, ilustrovaný slovník*. Brno: Computer Press, 2009. /136s./1. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský slovník*. Praha: FIN, 2009. /716 s./2. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský velký slovník*. Brno: Lingea, 2009. /1343 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český přírodovědný slovník*. Praha: VJV, 2009. /301 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Chemie pro překladatele, španělština*. Praha: VJV, 2009. /16 s./1. vyd./-
- HORSKÝ, Otto. *Česko-španělský a španělsko-český geotechnický slovník*. Brno: GEOTest, 2010. /61 s./-/-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský šikovný slovník*. Brno: Lingea, 2010. /701 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český lékařský slovník*. Praha: Jiří Vedral, 2010. /130 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český chemický slovník*. Praha: JVI, 2010. /44 s./1. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský praktický slovník*. Brno: Lingea, 2011. /1247 s./1. vyd./
- Kolektiv Lingea. *¿Qué pasa? Slovník slangu a hovorové španělštiny*. Brno: Lingea, 2011. /174 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník veřejných zakázek*. Praha: VJV, 2011. /168 s./1. vyd./-
- BEDŘICHOVÁ, Zuzana. *Španělsko-český ilustrovaný slovník*. Praha: Slovart, 2012. /360 s./2. vyd./-
- ČERNÝ, Jiří a kol. *Španělsko-český slovník amerikanismů A-Z*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. /206 s./1. vyd./-
- Kolektiv Lingea. *¡Oyewey!: slangová a hovorová španělština*. Brno: Lingea, 2012. /175 s./1. vyd./-

- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský šikovní slovník*. Brno: Lingea, 2012. /703 s./2. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský kapesní slovník*. Brno: Lingea, 2012. /825 s./3. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský kapesní slovník*. Brno: Edika, 2012. /440 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník ekonomických činností*. Praha: Jiří Vedral, 2012. /24 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník mořských živočichů*. Praha: VJV, 2012. /16 s./1. vyd./-
- BRYNDA, Jiří. *Česko-španělský právní a ekonomický slovník I, A-O*. Brno: Tribun EU, 2013. /615 s./1. vyd./-
- BRYNDA, Jiří. *Česko-španělský právní a ekonomický slovník II, P-Ž*. Brno: Tribun EU, 2013. /764 s./1. vyd./-
- ČERNÝ, Jiří a kol. *Španělsko-český slovník amerikanismů B-Cd*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2013. /317 s./1. vyd./-
- JIRÁSKOVÁ, Eliška, GALVIS, Diego. *1000 španělských slovíček, ilustrovaný slovník*. Brno: Edika, 2013. /136s./2. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Španělsko-český, česko-španělský mini slovník*. Brno: Edika, 2013. /246 s./1. vyd./-
- Kolektiv autorů. *Španělština, slovníček*. Brno: Lingea, 2013. /639 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník chirurgických výkonů*. Praha: VJV, 2013. /64 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník jmen ptáků*. Praha: VJV, 2013. /112 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český zemědělský slovník*. Praha: VJV, 2013. /228 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník ICF*. Praha: VJV, 2014. /28 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník nádorů*. Praha: VJV, 2014. /16 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník PRODCOM*. Praha: VJV, 2014. /136 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník třídění odpadů*. Praha: VJV, 2014. /24 s./1. vyd./-
- VEDRAL, Jiří. *Španělsko-český slovník zaměstnání ISCO 08*. Praha: VJV, 2014. /20 s./1. vyd./-

10.1.4 MLUVNICE A METODICKÉ PŘÍRUČKY

- ROCHER, Karel. *Praktická mluvnice španělská na základě latiny pro školy i samouky znalé latiny*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1929. /295 s./-/-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Španělská mluvnice pro posluchače filologické fakulty*. Praha: SPN, 1952. /223 s./1. vyd./160 výtisků
- DUBSKÝ, Josef. *Mluvnické minimum ze španělštiny*. Praha: SPN, 1966. /80 s./1. vyd./400 výtisků
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha: Academia, 1967. /351 s./1. vyd./-
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha: Academia, 1976. /351 s./2. vyd./-

- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha: Academia, 1985. /351 s./3. vyd./-
- KRBCOVÁ, Milada, KULLOVÁ, Jana, REJZEK Vladimír. *Metodická příručka k učebnici Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1989. /109 s./1. vyd./-
- KRBCOVÁ, Milada, KULLOVÁ, Jana, REJZEK Vladimír. *Metodická příručka k učebnici Španělština pro jazykové školy 2*. Praha: SPN, 1991. /83 s./1. vyd./1 tisíc výtisků
- KRBCOVÁ, Milada, KULLOVÁ, Jana, REJZEK Vladimír. *Metodická příručka k učebnici Španělština pro jazykové školy 2*. Praha: SPN, 1992. /83 s./-/-
- KRBCOVÁ, Milada, KULLOVÁ, Jana, REJZEK Vladimír. *Metodická příručka k učebnici Španělština pro jazykové školy 1*. Praha: SPN, 1992. /109 s./2. vyd./-
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha: Academia, 1998. /351 s./dotisk 4. vyd./-
- DUBSKÝ, Josef, BAÉZ SAN JOSÉ, Valerio, KRÁLOVÁ, Jana. *Moderní gramatika španělštiny*. Plzeň: Fraus, 1999. /246 s./1. vyd./-
- NAVRÁTILOVÁ, Jana, SVOBODOVÁ, Sylva. *Španělská slovesa*. Dubicko: Infoa, 1999. /51 s./-/-
- HAMPLOVÁ, Zdenka. *Souhrn španělské gramatiky*. Praha: Holman, 2000. /1 dvojlist/1. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 1. Španělština pro střední a jazykové školy, metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2001. /104 s./1. vyd./-
- HAMPLOVÁ, Zdenka. *Souhrn španělské gramatiky*. Praha: Holman, 2002. /1 dvojlist/2. vyd./-
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha: Academia, 2002. /351 s./dotisk 4. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 2. Španělština pro střední a jazykové školy, metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2002. /120 s./1. vyd./-
- SVOBODOVÁ, Sylva. *Španělština, přehledná gramatika*. Dubicko: Infoa, 2002. /63 s./1. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 1. Španělština pro střední a jazykové školy, metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2004. /102 s./dotisk 1. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana a kol. *Fiesta! 3. Španělština pro střední a jazykové školy, metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2004. /124 s./1. vyd./-
- FENCLOVÁ, Jitka, FOUSKOVÁ, Kateřina. *Nuevo Ven 1, studijní příručka*. Plzeň: Fraus, 2005. /88 s./1. vyd./-
- HAMPLOVÁ, Zdenka. *Souhrn španělské gramatiky*. Praha: Holman, 2005. /1 dvojlist/3. vyd./-
- HOUŠTECKÁ, Eva. *Španělština v testech s gramatickým minimem*. Voznice: Leda, 2005. /182 s./1. vyd. dotisk/-
- HAMPLOVÁ, Zdenka EICHL, Radek. *Souhrn španělské gramatiky*. Praha: Holman, 2007. /1 dvojlist/4. vyd./-
- MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Doplňk k 1. a 2. dílu Učebnice současné španělštiny*. Brno: Computer Press, 2007. /144 s./1.vyd./-
- HAMPLOVÁ, Zdenka EICHL, Radek. *Souhrn španělské gramatiky*. Praha: Holman, 2008. /1 dvojlist/5. vyd./-

JUAN LÁZARO, Olga. *Španělština, desetiminutovky, udržujte se v kondici, rychlá cvičení na cesty i pro volný čas*. Praha: Klett, 2008. /160 s./1. vyd./-

KRÁLOVÁ, Jana a kol. *¿Fiesta! 1. Španělština pro střední a jazykové školy, metodická příručka*. Plzeň, Fraus, 2008. /102 s./2. vyd./-

MACHOVÁ, Kornélia. *Obchodní korespondence ve španělštině*. Brno: Computer Press, 2008. /210 s./1 vyd./-

MIGUEL, Carmen de. *Španělština, 2000 nejdůležitějších slovíček*. Praha: Grada, 2008. /144 s./1. vyd./-

GAJDOVÁ, Dana a kol. *Španělština. Otázky a odpovědi nejen k maturitě*. Dubicko: Infoa, 2009. /207 s./1. vyd./-

SAVAIANO, Eugene, WINGET, Lynn. *Španělské idiomy*. Brno: Computer Press, 2009. /304 s./1. vyd./-

SPARISCI, Oliver. *Španělská slovíčka ve větách*. Praha: Grada, 2009. /176 s./1. vyd./-

SVOBODOVÁ, Sylva. *Španělština, přehledná gramatika*. Dubicko: Infoa, 2009. /36 s./-/-

KUPKA, Tomáš, AUROVÁ, Miroslava. *K nové maturitě bez obav, kniha testů ze španělštiny*. Praha: Klett, 2010. /156 s./1. vyd./-

MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Velká španělská gramatika: vše, co jste kdy chtěli vědět o španělské gramatice a nikde jste to nenašli*. Brno: Edika, 2010. /326 s./1. vyd./-

MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Velká španělská gramatika: vše, co jste kdy chtěli vědět o španělské gramatice a nikde jste to nenašli. Cvičebnice*. Brno: Computer Press, 2010. /185 s./1. vyd./-

PILECKÝ, Zdeněk. *Česko-španělská jazyková mutace Gramatika já nemám problém*. Mokrovraty: Pilecký, 2010. -/-/-

Kolektiv autorů. *Španělská gramatika v kostce*. Voznice: Leda, 2010. /234 s./1. vyd./-

VESELÁ, Jana. *El elemento español se y sus valores*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2010. /314 s./1. vyd./200 výtisků

ZAVADIL, Bohumil. *Mluvnice současné španělštiny*. Praha: Karolinum, 2010. /570 s./1. vyd./-

HÁJKOVÁ, Zuzana. *Španělština pro au pair*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2011. /223 s./1. vyd./-

Kolektiv Lingea. *Gramatika současné španělštiny*. Brno: Lingea, 2012. /159 s./1. vyd./-

MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Velká španělská gramatika: vše, co jste kdy chtěli vědět o španělské gramatice a nikde jste to nenašli*. Brno: Edika, 2014. /520 s./2. vyd./-

MACÍKOVÁ, Olga, MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Velká španělská gramatika: vše, co jste kdy chtěli vědět o španělské gramatice a nikde jste to nenašli. Výkladová část*. Brno: Computer Press, 2014. /326 s./1. vyd./-

10.1.5 OSTATNÍ

DUBSKÝ, Josef. *100 španělských obchodních dopisů*. Praha: František Šmíd, 1947. /133 s./1. vyd./-

- DUBSKÝ, Josef. *Lecturas españolas, španělská čítanka pro obchodní akademie*. Praha: Státní nakladatelství, 1947. /233 s./-/-
- PROKOPOVÁ, Libuše. *Metaforické použití výrazů jídla a pití v lidové španělštině*. Praha: Filosofická fakulta University Karlovy, 1948. /111 s./-/-
- DUBSKÝ, Josef. *Česko-španělská obchodní frazeologie se sbírkou základních dopisů a s česko-španělským a španělsko-českým slovníčkem pro zahraniční obchod*. Praha: Průmyslové vydavatelství, 1952. /112 s./1. vyd./3 tisíce výtisků
- HVÍŽDALA, Vladimír. *Lecturas españolas*. Praha: SPN, 1965. /155 s./1. vyd./2 tisíce výtisků
- KRÁLOVÁ, Jana. *Komplexní vztahy determinační ve španělštině a v češtině se zřetelem k překladu*. Praha: FF UK, 1974. /151 s./-/-
- DUBSKÝ, Josef. *Observaciones sobre el léxico santiaguero*. Praha: S. n., 1977. /44 s./doktorská disertace/-
- KAŠPAR, Jiří a kol. *Mluvíme s cizinci*. Praha: Merkur, 1977. /120 s./5. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana. *Zvukové prostředky souvislé řeči ve španělštině*. Praha: FF UK, 1983. /150 s./-/-
- Kolektiv autorů. *Učební osnovy pro gymnázia, španělský jazyk pro 1. až 4. ročník*. Praha: SPN, 1984. /34 s./1. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana. *Modulaciones de la cadena hablada en español*. Praha: UK, 1988. /120 s./1. vyd./750 výtisků
- SPÁLENÝ, Eugen, RESKA, Jaroslav. *Intenzivní kurz španělštiny*. Olomouc: S. n., 1990. /314 s./2. vyd./-
- SOSNOVÁ, Emilie. *Španělsky bez učení*. Praha: Zeus-B, 1991. /61 s./1. vyd./-
- SOJÁK, Stanislav, GARCÍA, Carlos, TAŤOUN, Pavel Alexander. *Mapa španělské gramatiky*. Dubicko: Infoa, 1993. /8 s./-/-
- KRÁLOVÁ, Jana, JETTMAROVÁ, Zuzana a kol. *Přijímací zkoušky na FF UK v Praze. Obor překladatelství – tlumočnictví, angličtina, němčina, francouzština, ruština, španělština*. Praha: UK, 1996. /56 s./2. vyd./-
- BAJGER, Kryštof. *Španělsko-české idiomatické vazby*. Ostrava: Impex, 2000. /78 s./-/-
- ČERMÁK, Petr. *Tipología del español actual a la luz de la teoría de Vladimír Skalička*. Praha: Karolinum, 2009. /231 s./1. vyd./-
- AUROVÁ, Miroslava. *Slovosled ve španělštině, revize přístupů*. České Budějovice: Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis, 2010. /219 s./1. vyd./250 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta a kol. *Španělská odborná terminologie v oblasti ekonomie a práva*. Brno: Tribun EU, 2011. /133 s./1. vyd./-
- KRÁLOVÁ, Jana. *Posibilidades y límites de la comunicación intercultural*. Praha: Karolinum, 2011. /212 s./1. vyd./300 výtisků
- STEHLÍK, Petr. *Aspectos problemáticos de la prefijación en español*. Brno: MU, 2011. /79 s./1. vyd./300 výtisků
- HLAVIČKOVÁ, Vlasta a kol. *Estudio comparativo del lenguaje económico y jurídico checo-español*. Praha: Troas, 2012. /162 s./1. vyd./100 výtisků

10.2 JOSEF HENDRICH /KOMPLETNÍ PŘEPIS ROZHOVORU/

Rozhovor: Praha, 10. května 2011

Mohl byste nejprve promluvit o svém mládí? Bylo již tehdy ve vaší rodině či škole, co mělo podíl na tom, že jste se později začal věnovat lingvistice?

Nejvíce jsem byl ovlivněn svým vynikajícím profesorem francouzštiny J. Paulusem na turnovském reálném gymnáziu. Byl to nejen velký znalec francouzského jazyka a literatury, ale zároveň výborný pedagog, který zanechal hluboký obdiv a úctu nejen u mne, ale i u mých spolužáků. Já jsem se ovšem původně snažil jít na Filozofickou fakultu studovat angličtinu a francouzštinu, abych hlouběji poznal obě kultury, které mě zajímaly od raného mládí.

A co doba vašich dalších studií? Vzpomínáte dodnes na nějaký seminář či přednášku?

Přednášky a semináře prof. Otakara Vočadla z anglické literatury a kultury. Byl přítelem Karla Čapka, kterého kdysi doprovázel v Anglii, z kteréžto cesty vznikly známé Čapkovy *Anglické listy*. Často také přednášel v Kruhu moderních filologů, vědecké společnosti při Akademii věd.

Zapůsobil na mě také prof. Josef Kopal, znalec francouzské literatury. Také prof. Bohumil Trnka, významný lingvista v oboru anglistiky, který mě ovlivnil svou systematickostí, důsledností a pojmáním jazykových jevů vůbec.

Na Filozofické fakultě působily v době mých studií další veliké osobnosti: prof. J. B. Kozák, který přednášel logiku, prof. Král, zaměřený na filozofii a další.

Co bylo tématem práce, kterou jste při státnicích obhajoval?

Bylo to literární téma věnované méně známému francouzskému spisovateli 19. století Charles-Louis Philippovi. Toto téma mi navrhl prof. J. Kopal a u něho jsem také tuto práci psanou francouzsky obhajoval. Byla přijata velice pozitivně.

Jakou roli sehráli během vašich studií vaši spolužáci? Stali se někteří spolužáci vašimi budoucími kolegy?

Ano. Jeden z mých nejlepších přátel, s nímž jsem nejen studoval, ale i léta spolupracoval na Státním ústavu jazykovém, pozdější Státní jazykové škole, kde jsem působil do roku 1966, byl Jaromír Tláškal. Poté jsme oba působili na Pedagogické fakultě. Společně a s kolegou Oldřichem Kulíkem jsme vytvořili řadu úspěšných učebnic francouzského jazyka. Jaromír Tláškal byl pro mne celoživotním přítelem. Bohužel již nežije.

Kdo vás na vysoké škole nejvíc ovlivnil? Vnímáte někoho z lidí, kteří vás tehdy učili, jako svého „učitele“?

Již jsem se zmínil o profesorech O. Vočadlovi, B. Trnkovi, J. Kopalovi, J. B. Kozákovi. V oblasti pedagogiky na mne zapůsobil prof. Václav Příhoda. Pod jeho vedením jsem také prováděl výzkum na školách, týkající se paměti žáků nižších tříd základních škol. On mě uvedl do přísné vědecké práce, kterou jsem poté uplatňoval zejména v oblasti jazyka francouzského. Ovlivnil mě však také prof. Josef Hendrich, můj jmenovec (nepříbuzný), který přednášel o díle a metodických principech J. A. Komenského.

Jaké byly počátky vašeho odborného působení?

Po absolvování Filozofické fakulty jsem začal jako profesor vyučovat francouzštině na tehdejší Ústavu moderních řečí, který byl krátce nato přeměněn rozhodnutím ministerstva školství na Státní ústav jazykový, později Statní jazykovou školu. Tam jsem pracoval do roku 1966, kdy jsem byl vyzván, abych přešel na Pedagogickou fakultu, poněvadž v té době ministerstvo školství po vzoru Sovětského svazu zahájilo ve větším rozsahu výuku cizích jazyků na základních a středních školách a bylo třeba připravit více učitelů cizích jazyků. Na Pedagogické fakultě jsem působil až do důchodu, téměř 20 let.

Co pro vás bylo po příchodu do pedagogické praxe nejtěžší? S čím jste nepočítal?

Podívejte, já jsem byl už značně zkušený člověk. Začal jsem studovat na Filozofické fakultě již v roce 1939, pak přišel 17. listopad. Byl jsem tehdy ubytován v Hlávkových kolejích, které byly časně ráno přepadeny nacistickými esesmany. Všichni jsme byli odvezeni autobusy do vojenských kasáren v Ruzyni. Ten den jsem tam prožil bos a v pyžamu pod krutým řáděním esesmanů. Bylo nás tam asi 1200. Ti z nás, kterým nebylo ještě 20 let, což se týkalo i mne, byli též večer pod hrozbami propuštění. Ti dvacetiletí a starší studenti byli odvezeni druhý den do koncentračního tábora Sachsenhausen v Oranienburgu u Berlína. My, propuštění, jsme si museli okamžitě najít zaměstnání. Já jsem pracoval nejprve jako dělník ve mlýně, později v mlékárně v Příšovicích u Turnova. Pro mne to byla velká výhoda, protože jsem se mohl nadále připravovat na studia po válce. Zapojil jsem se též do domácího odboje a byl jsem ve styku s odbojovou organizací na Turnovsku.

V roce 1945 jsem opustil zaměstnání a pokračoval ve studiu ve stejném oboru jako před válkou. Přiznám se, že po šestileté pauze pokračovat ve studiu bylo náročné. Když jsem nastoupil do praxe, měl jsem tedy značné zkušenosti životní, ale i pedagogické, protože jsem už během středoškolských studií a později dával různé soukromé kondice a občas zastupoval i kolegy v některých kurzech v Praze. V celém svém životě jsem vyučoval vesměs dospělé posluchače. Na gymnáziu ani na základní škole jsem nikdy nepůsobil. Výuka dospělých je náročná z toho důvodu, že jsou většinou odborně zaměřeni a mají řadu dotazů. Proti své původní přípravě během studií jsem musel ve výuce své znalosti odborného francouzského jazyka doplňovat jak po stránce lexikální, tak po stránce stylistické. Obě tyto oblasti mají své specifikum proti běžnému jazyku.

Máte pocit, že jste kvůli vnějším tlakům musel obětovat nějakou myšlenku z některé své práce?

Ano, samozřejmě. Bohužel. Zejména šlo o publikace, kde jsme se snažili s kolegou O. Kulíkem a J. Tláskalem vytvářet učebnice, které by byly nepolitické. Učebnic jsme napsali řadu. Začínali jsme v nejhorší době, v roce 1951. Když jsme např. jednali ve Státním pedagogickém nakladatelství s redaktorem, který měl řídit vydání naší učebnice, řekl nám: „*Musíte tam dát v každém případě zmínku o Stalinovi.*“ My jsme to samozřejmě neudělali. A udělali jsme dobře. Když jsme po smrti Stalina rukopis odevzdávali, redaktor nás vítal slovy: „*Hlavně abyste tam neměli Stalina.*“

V další naší učebnici – v trojdílné *Francouzštině běžné a hospodářské* – součástí každé lekce byl rozhovor mezi českým a francouzským obchodním zástupcem. Toho českého zástupce jsme pojmenovali Svoboda. A redaktor namítl: „*To tam nemůžete dát. Vy i já bychom měli nepříjemnosti. Musíte to změnit.*“ Zeptal jsem se: „*A co jméno Pokorný?*“ To bylo s humorem přijato. Dodnes je jméno Pokorný v těchto učebnicích zajímavým dokladem tehdejší tvůrčí atmosféry.

V publikační činnosti všeho druhu byla vyžadována autocenzura, což znamenalo, že autor sám musel volit obsah i formu v mezích přijatelných pro kontrolní stranické orgány.

Kromě výuky na Státní jazykové škole jsem působil krátce též na Vysoké škole ekonomické. Pozvali mě, abych vedl některé odborné francouzské kurzy. Zavedena tam byla učebnice pro jedenáctiletky, která byla špatná, bylo v ní mnoho chyb jazykových a pravopisných, ale politicky, ideologicky byla zaměřena silně v duchu doby. V jedné lekci byl například článek o francouzském filmu, o jeho buržoazně dekadentní úrovni. Shodou okolností v té době probíhal v Praze „Týden francouzského filmu“. Po analýze článku po stránce lexikální a gramatické jsem posluchačům k obsahu článku dodal: Podívejte, v tomto textu je kategoricky odsouzeno filmové umění Francie. V Praze se právě koná Týden francouzského filmu. Promítány jsou kvalitní a schválené filmy. Článek v této učebnici je důkazem toho, že nelze věřit všemu, co je psáno. Vy jako budoucí odborníci, kteří budou zaujímat v naší republice odpovědná postavení, nemůžete věřit všemu. Musíte uvažovat v duchu logiky Descartovy – dokud nemáte důkaz, nemůžete ničemu věřit. Když jsem dokončil hodinu a odcházel, před budovou na mne čekali tři posluchači: „*Prosím vás, buďte opatrný, v naší skupině je jeden fízl.*“ No a to se také projevilo. Na konci semestru jsem dostal děkovný dopis o ukončení spolupráce. Byl jsem na to hrdý. Určitě jsem zaslal dobré semínko u těch posluchačů, kteří mě správně pochopili.

Bylo v tehdejší době těžké shánět zahraniční literaturu?

Zejména v letech 50tých a prvních letech 60tých jsme neměli naprosto žádné možnosti využívat současnou zahraniční literaturu. Teprve v pozdějších 60tých letech se politická situace začala uvolňovat. Já jsem dokonce v roce 1965 dostal jednoměsíční stipendium od ministerstva školství na stáž ve Besançonu s kolegou Josefem Šrámkem z Jazykové školy ve Zlíně, tehdejším Gottwaldově. Při té příležitosti jsem ve Francii nakoupil nebo i dostal řadu odborné literatury, kterou jsem zde uplatnil.

Co vás přivedlo k psaní učebnic? Byl tím impulzem fakt, že v tehdejší době nebylo na trhu příliš mnoho didaktických materiálů?

Tak tomu skutečně bylo. A týkalo se to i učebnic pro dospělé, kteří navštěvovali kurzy jednak na jazykových školách, jednak v podnicích a úřadech. A učebnice pro tehdejší jedenáctiletky byly zaměřeny na gramaticko-překladovou metodu. Cílem bylo naučit žáky porozumět hlavně psanému textu. Posluchači jazykových škol a podnikových kurzů potřebovali však ovládat cizí jazyk všestranně – aktivně. To byl také náš názor jako autorů a v tomto duchu jsme učebnice pojali.

Pokud jde o učebnici didaktiky, jejíž jsem byl jmenován jedním ze tří vedoucích autorů, ta vznikala až v 70tých letech. Při její koncepci jsem vycházel jednak z vlastních pedagogických zkušeností, jednak z rozvíjející se teorie zaměřené na aktivní znalosti jazykové. Již od 50tých let jsem spolupracoval s Krajským pedagogickým ústavem v Praze. To bylo účelné zařízení určené k dalšímu vzdělávání učitelů. Organizoval jsem tam každoročně prázdninové měsíční nebo třínedělní jazykové semináře pro učitele angličtiny, němčiny a francouzštiny. Nedělal jsem to sám, nýbrž s řadou obětavých spolupracovníků. Rád na to vzpomínám. Zároveň jsem tehdy publikoval řadu odborných článků o problémech didaktických a vypracoval tzv. Pedagogické čtení o výuce cizím jazykům, odměněné první cenou na celostátním soustředění v Uherském Brodě.

V roce 1968 jsem obdržel od ministerstva školství půlroční stáž ve Francii. Během svého pobytu v Paříži jsem navázal styky s vynikajícími osobnostmi v oblasti lingvistické a didaktické. Účastnil jsem se řady hodnotných seminářů a kurzů na Sorbonně a na ústavu, který pečoval o další vzdělávání učitelů francouzského jazyka. Také tam jsem získal množství odborné literatury. Po návratu do Prahy jsem z toho všeho velmi čerpal, jak ve svých přednáškách i mimo fakultu tak v práci publikační, obsahující více než sto odborných statí nebo článků. Zároveň jsem ve Francii navázal takové odborné styky, že mi i později pravidelně přicházely jako dárky hodnotné materiály.

Musím ovšem dodat, že ve své publikační činnosti jsem se především opíral o své výzkumy a zkušenosti pedagogické a didaktické. Už během studií na Filozofické fakultě jsem věnoval velikou pozornost fonetice francouzského jazyka. I když to nebyl můj hlavní obor, vystudoval jsem fonetiku francouzského a českého jazyka, experimentální fonetiku u prof. Bohumila Hály. Za pobytu ve Francii jsem pracoval ve Fonetickém ústavu při Sorbonně. Když jsem působil na Pedagogické fakultě, realizoval jsem řadu výzkumů zaměřených na fonetiku francouzského jazyka. Zajímalo mě zejména zkoumání schopnosti středoškolských studentů rozlišovat při poslechu jednotlivé francouzské hlásky v kontextu. Také k tomu jsem získal originální materiály ve Francii a napsal závěrečnou studii publikovanou u nás i v prestižním odborném časopise ve Francii. Také na to velmi rád vzpomínám.

Byla v době vašich studií na Filozofické fakultě přednášena didaktika jako samostatný předmět?

Didaktika v dnešním pojetí přednášena nebyla. Existoval pouze semestrální seminář metodiky. Seminář metodiky francouzského jazyka vedl lektor, pozdější docent Jaromír Fiala. Byly to ovšem velmi stručné přednášky bez pedagogické praxe na školách. Tehdy přežíval názor zvláště u některých univerzitních profesorů lingvistiky a

literatury, že když učitel ovládá předmět, v tomto případě francouzštinu, že si cestu k výuce najde. Tento názor se objevuje někdy bohužel ještě dnes. Jsem přesvědčen, že je to názor nevědecký.

Didaktika cizích jazyků je vědecká disciplína. Týká se ovládání cizího jazyka a literatury i kultury daného národa a vedle toho především pedagogické psychologie. Ta je nesmírně důležitá stejně jako psychologie vůbec. Zahrnuje ovšem i teoretické zásady všech složek didaktického postupu vyučování cizím jazykům, kontroly dosahovaných výsledků ve výuce atd.

Kromě semináře metodiky existovaly přednášky prof. Příhody a dalších profesorů, ale to byla pouhá teorie, která nebyla spojena s praxí. To je dnes překonáno. Posluchači vyšších ročníků na filozofických a pedagogických fakultách jsou vedle teorie uváděni na školy, kde jednak sledují hodiny zkušených učitelů, jednak pod jejich vedením sami musí vyučovat. To je neobyčejně cenné. My, kteří jsme prošli tehdejší vysokou školou, jsme si museli osvojovat zásady výuky a přístupu k žákům sami. Někdo má ovšem větší nadání na pedagogickou praxi než druhý.

Změnily se podle vás metody výuky cizího jazyka od doby, kdy jste vy začínal působit?

Velice se změnilo. Za prvé veliký vývoj vykazuje technika, od magnetofonu z let 50tých a 60tých až po dnešní interaktivní tabuli. To představuje obrovský skok, umožňující aplikovat nové a účinnější postupy.

Nesmíme zapomínat, že výuka živých jazyků nahradila postupně od 18. a zejména 19. století výuku klasických jazyků, latiny a řečtiny. Výuka těchto jazyků byla zaměřena na dovednost rozumět čtenému textu a překládat. Byla to metoda gramaticko-překladová. A tato metoda přecházela do výuky cizích jazyků. Také tam byl kladen důraz na gramatiku a oboustranné překlady. Absolventi dovedli velmi dobře rozumět textu, memorovat jej, ale jejich ovládání mluveného jazyka (porozumění a ústní kompetence) byly velmi omezené a nekvalitní. Profesori sami ve většině případů neměli možnost slyšet rodilé Francouze či Angličany.

Průmyslový a hospodářský vývoj v 19. století vyžadoval u vedoucích pracovníků stále více aktivní všestrannou znalost jazyka. Vznikla tak potřeba nejen většího počtu profesorů cizích jazyků, ale i nového přístupu metodického. Známá je publikace německého didaktika Viětora z roku 1882, který ve svém spise *Der Sprachunterricht muss umkehren* vyjádřil nové zásady výuky cizích jazyků umožňujících všestrannou komunikativní kompetenci.

U nás koncem 19. a zejména ve 20. století bylo rovněž usilováno o nové pojetí výuky, v jehož čele úspěšně působil Jaroslav Otakar Hruška, a to nejprve se zaměřením na němčinu a poté na metodiku francouzského jazyka. Byl horlivým zastáncem tzv. metody zprostředkovací, která kladla důraz na aktivní ovládání cizího jazyka včetně péče o jeho zvukovou stránku. To vše najdete dnes v každé učebnici didaktiky.

Spatřujete vy sám nějaké zásadní změny v pojetí výuky jazyků po roce 1989?

Za prvé je třeba říci, že jsem od roku 1985 v důchodu. Za druhé samozřejmě zmíněný technický pokrok didaktických prostředků velmi ovlivňuje výuku. Výhoda je také v tom, že učitelé mají větší možnost se dále vzdělávat, i když podle mého názoru

ministerstvo školství nevěnuje dostatečnou pozornost organizaci dalšího vzdělávání učitelů. Pro období po roce '89 je také velkou výhodou, že učitelé mají přece jen možnost jezdit do země cizího jazyka, jemuž vyučují. To je neocenitelné. Kromě toho se uskutečňují i výměny žáků a studentů. To je také velký rozdíl proti dřívějšku. Za totalitního režimu to bylo vyloučeno. Jen němčináři mohli vyjíždět do Německé demokratické republiky, kdežto francouzštináři a angličtináři takovou možnost neměli.

Jaké metody jste používali při psaní učebnic? Inspirovali jste se učebnicemi jiných autorů nebo jste se opírali např. o postupy užívané ve výuce latiny?

V žádném případě o učebnice latiny. Naším cílem bylo vytvořit učebnice, které by umožňovaly všestranné osvojení jazyka v jeho psané i mluvené podobě. V podstatě to byly zásady metody, která je dnes nazývána komunikativní. Samozřejmě jsme přihlíželi ke všemu, co bylo v dosavadních učebnicích pozitivní. Inspirativní byla i Vachkova učebnice angličtiny *Anglicky živě a spolehlivě*.

Pokud jde o celkovou koncepci a strukturu našich učebnic, byl jsem stejně jako dnes zastáncem systému, to znamená v duchu didaktických zásad Jana Amose Komenského – tj. od známého k neznámému, od jednoduchého k složitému atd. V tom jsme byli důslední. Nekumulovali jsme učivo, v každé lekci byly obsaženy jazykové jevy v přiměřeném počtu a ty jsme důkladně procvičovali nejen v dané lekci, ale opakováním v lekcích následujících a samostatných lekcích opakovacích.

Závažnou vadu některých nynějších učebnic vidím v tom, že od začátku první lekce je nakupeno mnoho jevů, a pokud jde o francouzštinu nebo angličtinu zejména po stránce fonetické. Jako fonetik jsem dbal na to, aby první lekce ve francouzském jazyce neobsahovala žádné nosovky. Francouzština má například 16 samohlásek proti 5 českým a není myslitelné, aby to bylo nahuštěno všechno do první lekce. A podobně tomu je i s ostatními jazykovými jevy. Zkrátka jsem pro promyšlený systém, a nikoli pro chaos.

Pokud jde o výběr učebnicových textů, jaký postup považujete za vhodnější – upravit autentický text či jej raději vytvořit sám?

Pro začátek je nutno text vytvořit, popřípadě adaptovat. Zároveň je důležitá volba autora. Musí se volit takový autor, jehož styl, slovní zásoba a gramatické jevy nejsou příliš komplikované. Tam, kde je nějaké úskalí ať už gramatické, lexikální nebo stylistické, je nutné zjednodušení, např. souvětí nutno rozdělit na věty jednoduché a krátké. Zejména pro francouzštinu a španělštinu je třeba zpočátku se vyhýbat konjunktivu a podobně.

Postupně je nutno předkládat žákům či studentům také originální texty. Vždy je nutno přihlížet k pokročilosti žakových znalostí. Učebnice má žákovi osvojení jazyka usnadňovat i svou strukturou a tím i motivovat.

Konzultoval jste v době začátků vašeho působení s někým (rodilým mluvčím) obsah učebnic?

Ano. Vždy jsme usilovali o to, aby jedním z oficiálních recenzentů byl Francouz. To se za totality nedařilo. Proto jsme požádali své známé Francouze o spolupráci. Rukopis *Francouzštiny běžné a hospodářské* i učebnice *Francouzština pro jazykové školy* byl takto recenzován. Rukopis *Francouzské mluvnice* byl komentován dokonce

pracovníkem Francouzského institutu v Praze. Šlo nám hlavně o jazykovou správnost textů a dialogů, ale i ostatních částí publikace. Významná byla i pomoc mé manželky Yvetty Hendrichové, absolventky francouzského lycea. Všechna tři zmíněná díla jsou tedy po stránce čistoty francouzského jazyka spolehlivá.

V současnosti se používají některé experimentální metody. Co si o těchto metodách myslíte? Usnadní studentům osvojení cizího jazyka nebo je tak nebo tak potřeba začleňovat klasická cvičení?

V této oblasti nemám v současnosti dostatek informací. Myslím si však, že každý experiment prováděný vědeckými metodami je užitečný, ať potvrdí účinnosti zkoumaného metodického postupu, nebo ukáže negativní či neprůkazné výsledky.

Pokud jde ve výuce o vyloučení žákovy mateřštiny, jak je tomu ve všech variantách přímé metody, není to nic nového. Přímá metoda vychází v podstatě z názoru, že se žák kteréhokoli věku má učit cizímu jazyku obdobně jako dítě své mateřštině. To je ovšem platné pro malé děti, které mluví např. s matkou česky, s otcem, rodilým Francouzem francouzsky. Tak se stává bilingvní.

Ovšem ve vyučování cizímu jazyku ve škole je přímá metoda nevhodná. Za prvé u žáka, který už ovládá svou mateřštinu, nelze tyto jeho znalosti z jeho paměti či podvědomí vymazat, vždy budou ovlivňovat jeho učební proces. To dokazují četné výzkumy. Mysl jedenáctiletého nebo staršího žáka základní školy není *tabula rasa*.

Za druhé důsledná přímá metoda je zdoluhavá, vyžaduje více času jak při uvádění jazykového učiva, tak při jeho nácviku a opakování. Je také nutná větší frekvence vyučovacích hodin a velmi schopného učitele ovládajícího bezpečně mluvený i psaný jazyk. Ve Francii byla tato metoda v roce 1902 dokonce zavedena na středních školách (lyceích). V čisté formě se neosvědčila. Také pozdější varianty přímé metody, např. v 60tých letech propagovaná metoda audio-vizuální nebo audio-orální, vylučující mateřštinu, se ukázala zdoluhavou a málo efektivní, zejména v kurzech pro dospělé, kteří vyžadují v učení jednak oporu o mateřštinu, jednak logické uspořádání učiva, jeho návaznost a propojení, usnadňující pochopení a zapamatování. Sám jsem měl příležitost dlouhodobě sledovat aplikaci těchto metod ve Francii v kurzech pro dospělé.

Pokud jde o užívání walkmanů a dalších nejnovějších technických prostředků, považuji je za užitečné, jsou-li správně zapojovány do výuky a žákova učení či upevňování řečových dovedností. Má-li žák kteréhokoli věku možnost opakovaně slyšet obsah učebnice či jazykové příručky, je to nesporně přínosné a posiluje to jeho cizojazyčnou kompetenci. Existuje a v nedávné minulosti existovala řada dalších metodických pokusů, většina i těch účinných je však pro plošné zavedení do škol nevhodná a nerealizovatelná.

V zahraničních učebnicích chybí gramaticko-překladová část. Jsou, podle vás, tímto studenti ochuzeni o důležitou součást procesu získávání znalosti cizího jazyka. Má učitel tuto část přidávat navíc?

Ne všechny zahraniční učebnice jsou dobré. Je proto třeba volbu těchto učebnic náležitě zvážit. Především je třeba zjistit, zda se daná učebnice hodí pro žákův věk a jaká je její kvalita jazyková, zejména obsahová a jaká je její koncepce a struktura. Pokud jde o doplnění českým textem nebo cvičeními pro překlad, domnívám se, že i zde je třeba

postupovat uváženě pod zorným úhlem sledovaného cíle, tj. co bude žák potřebovat v praxi. A rozlišoval bych ve výuce začátečníky a pokročilé, což se týká i výkladů gramatických a fonetických jevů. Ve vyšších ročnících bych připouštěl výklady a komentáře cizojazyčné. Prostě i zde platí zásady Komenského. Nutno mít také na paměti, že žák bude v budoucí praxi muset umět i oboustranně překládat. Zkrátka vždy vycházet z cíle.

Jestliže sledujete současné tituly učebnic, co vám v nich chybí.?

To si netroufám hodnotit. S těmito učebnicemi nepracuji a mám přehled jen o některých z nich.

Jak by podle vás měla vypadat ideální skladba učebnice?

Vaše otázka by vyžadovala celou přednášku. Jde o velice složitou problematiku. Stručně řečeno, především je třeba vycházet vždy od žáka a jeho cizojazyčných potřeb. Velikou roli hraje žákův věk. Jinak musí být pojata učebnice pro mateřské školy, základní školy, gymnázia, odborné školy, jinak pro dospělé posluchače. Nebudu přece učit, teď to přeženu, dospělého člověka, experta pracujícího jako manažer podle učebnice pro mateřské školy. Když to takto vyhroťím, je zřejmé, že se tím řeší celý problém koncepce učebnic. A je třeba pod tímto zorným úhlem volit nejen obsah, ale i formu, tj. i strukturu celé učebnice a jednotlivých lekcí. Týká se to délky lekcí. Pokud jde o žáky základních a středních škol, ale i mateřských škol, dnešní děti jsou vyspělejší, dovedou si hrát s počítačem od útlého dětství.

V žádném případě nechci být ve svých názorech kategorický. Zdůraznil bych otázku psychologie. Jsou rozdíly mezi žáky včetně žáků dospělých, a to nejen z hlediska vnímání a celkového nadání, ale také z hlediska paměti a vloh pro osvojování cizích jazyků. Každý žák je jedinečná osobnost. Máme-li ve třídě dvacet žáků, je to dvacet různých bytostí vyžadujících individuální přístup.

Kdyby šlo vrátit čas, je něco ve vašich učebnicích, co byste dnes udělal jinak?

Podívejte, když napíšete dopis a druhý den ho čtete, řeknete si, to bych napsala jinak. Zdaleka si nemyslím, že všechno to, co jsme s kolegou Tlaskalem a Kulíkem nebo Radinou vytvořili, je dokonalé. V tomto ohledu jsem kritický a skromný.

Nicméně skutečnost, že jedna z našich učebnic, trojdílná *Francouzština běžná a hospodářská* dosáhla devíti vydání, a ač je tato učebnice do jisté míry poplatná době svého vzniku, zájemci o ni si ji i dnes kupují v antikvariátech. To také o něčem vypovídá. Víte, ona je založena na systému, který usnadňuje učení. A nutno dodat, že každé z devíti vydání jsme na základě zkušeností vždy zdokonalili. Samozřejmě, dnes bychom v ní asi provedli některé další úpravy, ale na její koncepci bych nic neměnil.

Učebnici, kterou jsme napsali s kolegou Tlaskalem a Kulíkem pro jazykové školy v letech 60tých považuji za velmi spolehlivou, metodicky promyšlenou a propracovanou, jazykově bezchybnou. Je založena na frekvenci jednotlivých prostředků lexikálních a gramatických jazyka francouzského. Představuje příklad odpovědné aplikace lingvistické a didaktické teorie. Proto se také plně osvědčila. Vyšla ve třech vydáních.

Neméně pečlivě jsme s kol. J. Tlaskalem a O. Radinou vytvořili kompletní *Francouzskou mluvnici*. Byla dosud vydána třikrát. A její první vydání bylo oceněno *Tvůrčí prémie Českého literárního fondu* jako nejlepší dílo roku. Třetí vydání je dosud v prodejnách a stále se dotiskuje.

Mnozí si neuvědomují náročnost tvorby učebnic a příruček. Je to složitá a vysoce náročná práce. Samozřejmě jsou učebnice, které jsou psány méně náročně a narychlo. Týká se to i některých učebnic zahraničních.

Myslíte si, že při tvorbě učebnic je lépe pracovat individuálně nebo v kolektivu?

Kolektivní práce je určitě lepší především vzhledem k nápadům každého člena kolektivu. V diskusi se rodí cenné nápady týkající se nejen koncepce a struktury učebnice, ale hlavně jednotlivostí jak v obsahu, tak ve formě. Je to jakýsi *brain trust*. Je ovšem třeba, aby to byl kolektiv autorů, kteří mají blízké nebo i totožné názory na jednotlivé otázky učebnice. Kolektiv by neměl být příliš velký, nejlépe tříčlenný, neboť při řešení jakéhokoli problému se shodují vždy alespoň dva autoři. A názor odlišný třetího nemůže být uplatněn. Tato zásada se osvědčuje. Pro dobrou přátelskou spolupráci je nutno vzájemně respektovat názor spoluautorů a závažnost argumentů při hájení stanoviska. Je nezbytné vzájemné porozumění a taktní jednání.

Vy sám jste pedagogicky působil. Jak moc si myslíte, že osobnost učitele ovlivňuje použití jednotlivých učebnic?

Učitel by měl volit takovou učebnici, která je nejen kvalitní, ale která také vyhovuje jeho metodickým názorům. Učitel musí mít rád učivo i žáky a musí mít kladný vztah k učebnici, dobře ji znát. Myslím, že teprve po prvním nebo druhém roce práce s danou učebnicí může efektivně využít všech jejích kladů. Má-li učitel ovlivnit postup podle učebnice, vyžaduje to jeho důkladnou přípravu. Musí se s předstihem seznámit s učebnicí od první do poslední lekce. Musí vědět, v které lekci se jednotlivé jazykové jevy vyskytují, zkrátka musí podrobně znát obsah celé učebnice, jak to činí např. dirigent s partiturou díla, které má jemu svěřený orchestr zahrát.

Jak by podle vás měl vypadat ideální učitel?

To je velmi široké téma. Jednou větou na to mohu těžko odpovědět. Stručně řečeno učitel by měl být především osobnost, člověk vzdělaný, charakterní, pedagogicky nadaný a schopný, čestný s kladným poměrem ke svému povolání a ke svěřeným žákům, měl by co nejlépe ovládat obor, kterému vyučuje. A jak jsem se již zmínil dříve, měl by mít pozitivní vztah k učivu. Měl by se dále vzdělávat po stránce jazykové i pedagogické a didaktické. A měl by se umět patřičně chovat, být vzorem pro žáky, zbytečně se nerozčilovat a nekřičet na ně. Klidný přístup je daleko účinnější.

Někteří učitelé a zvláště učitelky zbytečně na žáky křičí, neovládají svůj hlas, gestikulaci a mimiku. Neuvědomují si, že když se zlobí, jsou pro své žáky směšní. Mají jednat s žáky jako s dospělými, slušně, laskavě, s pochopením, i když někdy přísně a vždy náročně, důsledně a spravedlivě. To vše včetně mnoha dalších povinností klade na učitele vysoké nároky nejen na kvalitu jejich působení, ale i na jejich čas a psychiku. Proto také by měli být náležitě honorováni, podobně např. jako lékaři.

Když se ohlédnete zpět na svou profesionální činnost, co považujete za největší úspěch?

Vždy jsem rád působil jako učitel. Myslím, že jsem byl i oblíben. Učil jsem jen dospělé, s nimiž jsem navazoval dobrý kontakt. S mnohými z nich, zejména s posluchači Pedagogické fakulty, udržuji dosud styky. Ale setkávám se i s bývalými žáky na Státní jazykové škole, kde jsem působil 15 let.

Také v oblasti publikační jsem byl poměrně úspěšný. Jak jsem se již zmínil, spolu s dalšími kolegy jsem vytvořil jednak několik titulů učebnic francouzského jazyka, *Francouzskou mluvnici* a vysokoškolskou učebnici *Didaktika cizích jazyků*.

A snad i ostatní činnosti odborné, organizační a ve svém působení v odborných společnostech doma i v zahraničí jsem nepracoval zbytečně.

Nastala někdy chvíle, kdy jste zapochyboval o smysluplnosti své práce?

O smyslu své práce jsem nepochyboval. Jsem optimista. Snad to nevyzní jako chloubka nebo nedostatek sebekritiky, když řeknu, že věřím sobě i druhým. Mám velmi dobré vzpomínky na svou pedagogickou i publikační činnost, na spolupráci v různých oblastech odborného působení, včetně přednášek na domácí půdě i v zahraničí. Jistě jsem se dopouštěl i řady chyb, ale domnívám se, že bilance mé práce je převážně pozitivní.

Věnujete se v současnosti nějakému tématu? Pokud ano, jakému?

Jsem dosud činný ve vědecké společnosti Kruh moderních filologů při Akademii věd ČR, jehož jsem čestným předsedou. Udržuji styky s Mezinárodní federací profesorů živých jazyků, jejíž jsem čestným prezidentem. Jsem členem Jazykovědného sdružení, čestným členem Sdružení učitelů francouzštiny a čestným předsedou redakční rady časopisu *Cizí jazyky*. Působím také jako člen Historicko-dokumentační komise Českého svazu bojovníků za svobodu jako bývalý účastník domácího odboje za 2. světové války.

V současnosti sleduji hlavně vývoj u nás i v zahraničí, zejména v odborné oblasti. Rád bych ještě napsal některé články zaměřené na důležitost systému jako protikladu neuspořádanosti či chaosu, a to nejen ve výuce. Týká se to i tvorby učebnic s důrazem na důsledné uplatňování základních výchovných a didaktických myšlenek J. A. Komenského.

10.3 LIBUŠE PROKOPOVÁ /KOMPLETNÍ PŘEPIS ROZHOVORU/

Rozhovor: 18. března 2011, Praha

Ráda bych začala rozhovor s vámi obdobím vašeho dětství a mládí. Formovalo nějak prostředí, ve kterém jste vyrůstala, váš zájem o jazyk?

Ne. Doma nic takového nebylo. Až na škole jsem měla profesorku na francouzštinu, která milovala Francii a francouzštinu. Myslím si, že ovlivnila celou třídu. My jsme jí říkali madamička.

A co doba vašich dalších studií? Jak jste se dostala ke španělštině?

Já jsem začala v roce 1938. To jsem dělala němčinu a francouzštinu, což bylo přerušeno 17. listopadu 1939. Potom v roce 1945 jsem se přihlásila na románskou filologii. Celou válku jsem byla zaměstnaná. Až na konci války jsem se začala učit španělsky jako samouk. Měla jsem jednu jedinou hodinu u profesora Fariñase.

Jednou v zaměstnání potřeboval kolega nějakou knížku o donu Quijotovi, která byla jen ve španělštině. Říkala jsem mu, že se nic neděje, že se to naučím a přečtu mu to. Taková já jsem byla drzá.

V čem se lišila koncepce tehdejšího studia od dnešní podoby oboru na FF?

Před válkou španělština byla velice málo. Byly to jen takové kurzy, to nebyl obor. Na střední škole jsem měla jen francouzštinu, španělštinu ne. Na románskou filologii jsem šla v souvislosti s francouzštinou.

Měla jste na vysoké škole didaktiku? Jak jste dokázala sestavit učebnici?

Na vysoké škole jsme žádnou didaktiku neměli. Jen před válkou byla pedagogika, dva semestry. Sestavit učebnici je velká práce. Musí to být v hlavě. Všechno jsem vymýšlela. Tehdy existovala jen taková sešitová vydání, jedno se jmenovalo Tisíc slov. Vím to, protože můj tatínek se z toho učil německy. Byly to takové sešitky.

Zajímalo by mě, kolik studentů v té době vaše obory (němčinu a francouzštinu) navštěvovalo?

Plná velká posluchárna.

Co bylo tématem vaší disertační práce?

Má disertační práce byla vztažena již na španělštinu. Obhájila jsem ji v roce 1949. Tématem bylo „Metaforické použití výrazů jídla a pití v moderní španělštině“.

Jakou roli sehráli během vašich studií vaši spolužáci? Stali se někteří spolužáci vašimi budoucími kolegy?

Ne.

Kdo vás nejvíc ovlivnil? Vnímáte někoho z lidí, kteří vás tehdy učili, jako svého „učitele“?

No, z předválečných profesorů si je už nepamatuji. Po válce to byl profesor Černý, který mě zaujal svými přednáškami o literatuře.

Jak a za jaké situace jste začala vy sama odborně působit?

Já jsem odborně nezačala. Začala jsem soukromými hodinami španělštiny. To jsem uměla velice málo, ale už jsem učila. Po válce byl o španělštinu veliký zájem.

Co pro vás bylo po příchodu do pedagogické praxe nejtěžší? S čím jste nepočítala?

To nevím.

Máte pocit, že jste kvůli vnějším tlakům musela obětovat nějakou myšlenku z některé své práce?

Ne, ten pocit nemám. Ale musela jsem tam občas dávat věci, které bych tam sama nedávala. To třeba bylo přání pedagogického nakladatelství, například Internacionála španělsky. Nedávala bych Internacionálu, dala bych španělskou píseň.

Jak jste se dostala v průběhu doby k psaní učebnic? Přivedl vás k tvorbě učebnic fakt, že v tehdejší době nebylo na trhu příliš mnoho materiálů pro výuku španělštiny?

Nebyly žádné učebnice. Já jsem neměla z čeho učit. Vůbec si nevzpomínám na to jednání s prvním nakladatelem, který se jmenoval Gustav Voleský. On si mě našel, když jsem tehdy pracovala ve španělském oddělení v rozhlasu. Nevím, jak k vydání knihy došlo, žádnou smlouvu nemám. A ta kniha, kterou jsem snad napsala, je nadepsána Ludmila Prokopová. On neznal ani moje křestní jméno. Tehdy to byla taková doba, jaksi velice neuspořádaná.

Voleského vydání jsem poté předělala s Blázquezem Arroyo a učebnici vydala Rovnost, Brno v roce 1949. V roce 1965 vyšla v SPN, od roku 2000 vychází v nakladatelství Leda.

Prvotním impulsem pro vznik učebnice Španělština pro samouky bylo, že mnoho českých odborníků a hudebníků jezdilo na Kubu a potřebovali se rychle naučit španělsky.

Poté když už byly i jiné učebnice, se vyskytla nakladatelství, která něco chtěla. Pedagogové nebo nakladatelství Rovnost z Brna, kteří si mě našli. Poté učebnice už vznikaly na základě potřeb SPN.

Bylo možné v době začátků vašeho působení konzultovat s rodilým mluvčím obsah učebnic?

V té době hned po válce ne. Až v listopadu 1945 přijeli na založení mezinárodního studentského svazu rodilí Španělé a dokonce tu hned dva zůstali. Zůstal tady profesor Blázquez Arroyo, který se mnou dělal učebnici pro Brno. Je tam napsaný. Všechny moje učebnice vždy četl rodilý mluvčí nebo na nich pracoval. Samouky revidovala Jana Štanclová de Arranz, která je provdaná asi 40 let ve Španělsku. Dělala tam doktorát ze španělštiny na madridské univerzitě a je oficiální tlumočnicí.

Rozhodně bych nevydala sama nic bez revize. A nehádám se s tím revizorem. Jsem vděčná za připomínky.

Po roce 1945 sem do Československa přicházeli Španělé, kteří byli buď v koncentracích, nebo někde po Evropě. Ti mířili do Francie, takže tady utvořili výbor pro pomoc Španělsku. Dávali jsme jim šaty a trochu jsme jim pomáhali, aby mohli pokračovat v cestě. Tohle byli vlastně první Španělé, které jsem viděla.

Do španělsky mluvící země jsem se dostala v roce 1956, a to do Mexika s delegací ministerstva kultury. Později, od roku 1961, jsem byla téměř 2 roky ředitelkou „Domu československé kultury“ v Havaně na Kubě.

Poprvé jsem se do Španělska dostala až hodně po válce, asi v roce 1966, ale nejsem si tím jista. Tato první cesta do Barcelony byla v souvislosti s encyklopedií

CIESA, na které jsem spolupracovala. Byla jsem tam pozvána na dva dny. Poté jsem se již sama přesunula do Madridu, kde proběhlo setkání se spisovatelem Hortelanem. Dělala jsem překlad jeho knihy „Letní bouřka“. Setkání bylo již po překladu, protože jsem mu tu publikaci ukazovala.

Dostala jste se k nějaké zahraniční literatuře?

K zahraniční literatuře se nešlo dostat. Já jsem akorát chodila do univerzitní knihovny, kde jsem si něco půjčovala. Jinak k ničemu jinému jsem přístup neměla. Po válce už přístup trochu byl. V prvním vydání je třeba Valle-Inclán, což byly ty staré španělské texty. Dneska bych je asi nepoužila.

Jakým způsobem jste postupovala při výběru metod pro vaše učebnice?

Tehdy skoro žádné metody nebyly. Připravila jsem si papír s plánem lekce a podle toho jsem učila. Knihu pro samouky jsem psala spíše na základě intuice a praxe.

Inspirovala jste se při psaní učebnic například učebnicemi jiných cizích jazyků?

Ne. Já jsem je neměla.

Co považujete za vhodnější postup při výběru učebnicových textů – adaptovat autentický text či jej raději vytvořit sám?

To záleží na textu, který by se upravoval, jestli text je vůbec vhodný. Někdy je třeba si text vymyslet, aby se tam dostala ta gramatika, terminologie, kterou člověk právě probírá.

V prvních lekcích ovšem je lépe vytvořit text sám. Je to velice obtížné, protože člověk má dvacet slovíček a má z toho udělat třicet řádek.

Vidíte nějaké zásadní změny v pojetí španělštiny po roce 1989?

Určitě jsou. Já je neznám, protože nechodím na žádné kurzy.

V současném vývoji metod výuky cizích jazyků se objevují některé experimentální metody, jako např. pomocí psycho-walkmanů, a jiné. Jaký názor máte na tyto metody vy? Myslíte si, že studentům usnadní nabytí cizího jazyka, nebo je tak jako tak potřeba občas použít drill a naučit se slovní zásobu a užití gramatiky pomocí cvičení?

Já nevím. Nemám s tímto zkušenosti.

V učebnicích vydaných španělskými vydavatelskými chybí gramaticko-překladová část z češtiny do španělštiny. Myslíte si, že jsou studenti tímto ochuzeni o důležitou součást procesu získávání znalosti cizího jazyka? Měl by český učitel tuto část přidat navíc?

Řekla bych, že učitel by měl část překladu dodávat, aby bylo poznat, zda žáci celou lekci dobře prošli.

Jestliže sledujete tituly učebnic vycházející před 10 lety a porovnála byste je s těmi, které jste psala vy, co vám chybí v současných učebnicích španělštiny? Je něco, co byste vytknula současným tvůrcům?

Ne. Nevytknula bych jim nic.

Kdybyste mohla vrátit čas, je něco, co byste udělala jinak?

Asi bych zavedla nějakou pořádnou metodu. Víc bych myslela.

Při tvorbě učebnic je lépe pracovat individuálně nebo v kolektivu? Co preferujete vy?

Individuálně, protože kolektiv se těžko utáhne.

Vy sama jste pedagogicky působila. Používala jste učebnice jiných autorů?

Zpočátku žádné nebyly. Já jsem učila v letech 1951-1953, čili osm let po konci války. Potom už jsem vůbec neučila. Po roce 1953 jsem byla zaměstnaná v Orbise, takže to bylo celodenní zaměstnání. Jednou za rok nebo za dva roky jsem dělala překlad knihy.

Jak moc si myslíte, že osobnost učitele ovlivňuje použití jednotlivých učebnic? Jsem přesvědčená, že sebelepší učebnice může být zcela zničena nevhodným užitím ze strany učitele. Například učebnice navržená pro komunikativní metodu se může změnit v pouhé vyplnění gramatických cvičení.

Myslím si, že osobnost učitele vše velice ovlivňuje. Jeho nadšení a celkové zaujetí dělá hodně. Je dobré, když učitel umí v žácích probudit zájem. Musí umět vysvětlit dobře jazykové jevy.

Nastala někdy chvíle, kdy jste zapochybovala o smysluplnosti vaší práce?

Ne. To nenastalo nikdy. Ale nastaly chvíle, kdy jsem viděla, že jsem udělala chyby, že jsem dost nepropracovala to či ono. Tak jsem se snažila to v dalším vydání opravit.

Když zhodnotíte svou profesionální činnost, co považujete za svůj největší lingvistický úspěch?

Já myslím moje překlady ze španělštiny. Poté obě mé učebnice jsou celkem úspěšné.

Překlady, na kterých jste pracovala, jste si vybírala sama, nebo vám je někdo zadával?

Překlady byly zadávány většinou nakladatelstvím Odeon. Dělala jsem posudky i pro ostatní nakladatelství, ale nedělala jsem je příliš ráda. Víte, je to velká odpovědnost, rozhodnout ve prospěch nebo v neprospěch knížky.

Dávala jste přednost poezii nebo próze?

Próze. Překládala jsem například Juana Goytisolu, Vargase Llosu, Manuela Puiga, Garcíu Márqueze, Guillerma Cabrera Infante aj.

Jaké slovníky jste při překladatelské práci používala?

Španělsko-české slovníky v té době nebyly. Používala jsem tedy španělského Larousse a velký Slovník jazyka českého.

Věnujete se dnes ještě lingvistické činnosti?

Ne, nevěnuji. Nicméně, nedávno mi volal nakladatel, že se připravuje nové vydání velké učebnice Španělština, takže nyní pracuji na revizi a aktualizaci této učebnice.

Samozřejmě když vidím nějakou novou učebnici, tak si ji ráda prohlédnu. Léta jsem si kupovala, co jsem mohla, což bylo spíše po roce 1989. Nebo když jsem se dostala do Španělska, kde jsem si nakoupila různé učebnice.

10.4 VLADIMÍR REJZEK /KOMPLETNÍ PŘEPIS ROZHOVORU/

Rozhovor: Praha, 11. březen 2011

Ráda bych začala rozhovor s vámi obdobím vašeho dětství a mládí. Formovalo nějak prostředí, ve kterém jste vyrůstal, váš zájem o jazyk?

Abych pravdu řekl, tatínek byl účetní úředník, tak se věnoval cifrářům. Ovšem vedl mě ke studiu a podporoval ve všech mých snahách, nejen studijních, ale třeba i mimoškolních. Byl jsem jedináček, tak mi otec dal volnou ruku. Vyžíval jsem se ve sportech, hrál jsem tenis, šermoval a takové věci. Jaksi osudové setkání bylo na gymnáziu, když jsme v kvintě dostali na tělocvik pana profesora Kuchvála.

A co doba vašich dalších studií? Kdo vás nejvíc ovlivnil? Vnímáte někoho z lidí, kteří vás tehdy učili, jako svého „učitele“?

Určitě Kuchvála a Dubského. Dubský byl super workoholik. Ten nepromarnil ani chvilinku, i v tramvaji četl. Stále něco publikoval, jak ve francouzštině, tak ve španělštině.

Na gymnáziu, které bylo čistě chlapecké, jsme dostali na tělocvik profesora Kuchvála, který měl druhý aprobační předmět francouzštinu, ale na tu nás neměl. On studoval hodně španělštinu, která se tehdy prakticky učila pouze na obchodních akademiích, v Praze jen na Resslovce, kde jsem poté také učil. Tenkrát jsem chodil na reálné gymnázium v Křemencově ulici. Na tomto typu gymnázia v septimě byla tato volba: ti, co chtěli jít na techniku, studovali deskriptivní geometrii, a ti, co byli humanitně založení, měli možnost studovat německou nebo francouzskou konverzaci.

Jarda Kuchválek byl ještě mladý chlapec a my bychom pro něj udělali všechno možné. Jednou, když nás chtěl hodně ztýrat, jsme cvičili s medicinbaly, čili jsme pak byli úplně utahaní. Poněvadž naše škola neměla vlastní tělocvičnu, chodili jsme vždycky do Maratónu, kde jsme měli dvouhodinovky, aby se vyplatilo to stěhování. Když nás zmordoval, tak jsme si sedli, on vyprávěl o Španělsku, a pak povídá: „*Kluci, kdybyste*

chtěli, tak příští rok máte mít tu deskriptivní geometrii nebo konverzaci, musel bych to vyjednat, ale co kdyby se učila španělština?“ No a to byl osudový krok pro můj další vývoj. On to skutečně prosadil a my jsme byli první gymnázium, kde se španělština vyučovala, i když v omezeném počtu hodin.

Už předtím, když jsme ho měli v kvintě na tělocvik, jsem si ze sympatií koupil příručku. Byla to malá knížečka, která se jmenovala *Čech mezi Španěly*. Vycházelo to v různých jazycích (Čech mezi ...). Španělskou verzi napsal doktor Slavík, což byl vynikající hispanista a hlavně lexikograf. Tato příručka byla velice šikovně udělaná. Doslova jsem ji hltal. Listy papíru barevně odlišené - co je gramatika, co je konverzace. A když Kuchválek přišel s nápadem, že nám zavedou španělštinu, byl jsem hned pro. Samozřejmě jsem si již něco nastudoval, tak jsem byl kápo ve třídě.

Kuchválek vždycky hodil nějaký „špek“. Poněvadž jsme měli latinu od tercie, tak sledovat ten vývoj přes francouzštinu a španělštinu mě strašně bavilo. A já jsem ten „špek“ většinou vyluštil. On mi říkal: *„Ty musíš jít na filozofii, ty jsi talent a tebe to baví.“* Nemusel mě ani moc přemlouvat.

Když skončila válka v pětačtyřicátém, tak jsem se okamžitě hlásil na filozofickou fakultu a Kuchválek tam byl jmenovaný lektorem španělštiny. Ještě před tím jsme shodou okolností byli nasazeni ve stejné fabrice, v ČKD. On byl nasazený, protože ho jako komunistu vyhodili ze školy. Měl ještě štěstí, že ho nedali do koncentráku. Já jsem byl v Karlíně a on byl v Libni. Při tom jsme chodili do tzv. Klubu moderních filologů, kde se pořádaly jazykové kurzy. Jarda tam měl normální kurz španělštiny a současně tam měl kurz obchodní španělštiny (korespondence) Dubský, pozdější můj kolega a spoluautor. Tak jsme udržovali kontakty během války.

Zajímalo by mě, kolik studentů v té době vaše obory navštěvovalo?

V prvním ročníku nás bylo asi 14. To byl rok 1945. Prakticky jsme u toho věrní zůstali dva, já v lingvistice a Kamil Uhlíř, který se věnoval literatuře.

Kdy jste se poprvé dostal do Španělska?

První stipendium do Španělska jsem dostal v roce 1978. To bylo poprvé, co jsem byl ve Španělsku, v Salamance. Chodil s námi po památkách jeden profesor zeměpisu. Já jsem mu chodil hned za zády, aby mi neuniklo ani jediné slovo. Vzal nás do katedrály, kde byl obraz bičujícího se svatého. A ten profesor si nemohl vzpomenout, jak se řekne „bičovat“. Já mu říkám „flagelar“. Na jiném obraze španělský král držel v ruce žezlo a jablko, což jsem mu také napověděl. Tak jsme se spřátelili. On se tady chtěl zastavit, až pojede z Polska, že udělá přednášku, ale to za totality nebylo možné. Musel jsem mu vysvětlit, proč to nejde.

Jednou mi hlásili, že mám návštěvu na vrátnici. A Guillermo za mnou přijel s paní. Vzal jsem je do Riegráku, kde jsem jim ukázal Prahu. Chtěl vidět Jezulátko, protože dcery mu říkaly, ať se u něj za ně pomodlí. Pak jsem jim chtěl ukázat Hrad, ale ten den se volil prezident a Hrad byl zavřený. Tak jsem je vzal na vyhlídku k bronzovému talíři, kde byly směrovky na jednotlivá evropská města.

Jakou roli sehráli během vašich studií vaši spolužáci? Stali se někteří spolužáci vašimi budoucími kolegy?

Na filozofickou fakultu jsme se nahlásili dva z gymnázia, já a Kamil Uhlíř, který inklinoval jediné k literatuře a později dělal asistenta u Václava Černého. Kdežto mě zase zajímal vývoj z latiny.

Na filozofické jsme se sešli tři z Křemencárny, Kuchválek a my dva jeho studenti. A on říkal: „*Chlapi, musíme něco pro to udělat, aby byla španělština uznána jako aprobační předmět. Já podám žádost a vy udělejte kampaň.*“ Já jsem si to vzal na starost a sepsali jsme petici, kterou podepsalo asi 88 studentů. Žádali v ní, aby byla španělština stanovena jako aprobační předmět. Vyšlo to.

Mým snem, než jsem šel na filozofickou fakultu, bylo dělat romanistiku. Jako aprobační dvojici jsem si vybral francouzštinu - filozofii. Ten druhý vedlejší předmět se vždy nějak dal udělat, ale romanistika mě bavila. Tenkrát byl zaveden tzv. letní semestr, červenec, srpen. Mezitím povolili španělštinu a od zimního semestru, který začínal v říjnu, jsem si francouzštinu vzal se španělštinou. To bylo úplně ideální, studovat dva románské jazyky.

Jenže co se nestalo. Další semestr přišlo nařízení, že je to příliš lehké, protože francouzština a španělština mají společnou historickou mluvnici, tak jsme byli vyzváni, abychom tu aprobační dvojici změnili. Co jsem mohl dělat? Tak jsem si vzal francouzštinu a angličtinu, ve které jsem byl úplný začátečník, neboť angličtina se tehdy moc neučila. Následně jsem si to pak změnil ve třetím semestru již na španělštinu a angličtinu. Španělštinu jsem moc dělat nemusel, poněvadž tu jsem uměl. Tak jsem se vrhl na angličtinu, abych dohnal manko, které jsem měl.

Navíc byl ještě jeden problém. Kuchválek nebyl doktor, on byl jen kantor. S Kamilem Uhlířem jsme ho pořád hecovali, ať si doktorát dodělá. A on to stále odkládal. Překládal s Nechvátalem španělskou poezii. Kuchválek to vždycky přeložil, Nechvátal to přebásnil. Na tom strávili dost času. Přesto jsme ho nakonec, já a Kamil, k doktorátu doslova dokopali. Myslím, že disertaci měl na téma Andaluský dialekt, pokud si vzpomínám.

Co bylo tématem vaší diplomové práce?

Tenkrát se tomu říkalo státní práce. Na anglistice byl pan profesor Trnka. Když jsem si šel domluvit státní práci, tak on mi navrhl téma: Španělská slova v angličtině, čili Lexikální vlivy španělštiny na angličtinu. Já jsem chodil po obědě do knihovny, kde mají původní oxfordský slovník. Musel jsem ho celý projít. Bylo to precizní, pan profesor si pak pošmáknul. Po prohlédnutí chtěl jednotlivá slova dát do seznamů podle přízvuků.

Měl jsem rozdělaný doktorát u profesora Bubna a chtěl jsem to samé téma udělat obráceně, z angličtiny na španělštinu. Jenže tehdejší kápo na romanistice, J. O. Fischer, mně to zakázal.

Co pro vás bylo po příchodu do pedagogické praxe nejtěžší? S čím jste nepočítal?

Já jsem měl výhodu, že na gymnáziu v Ječné jsem dostal dvě třídy, kdy jsem byl o 6 let starší než studenti. Takže jsem jim řekl rovnou, podívejte se, nezkoušejte na mě žádné figle, protože já si je ještě dobře pamatuji sám.

Oni to skutečně vzali. Pak jsem se dozvěděl, že na Ječný jsem měl přezdívku „farář od svatého Dominika“. To vzniklo podle filmu, který tenkrát dávali v Praze.

Neměl jsem prakticky problémy. Vždy jsem říkal, že kantor je takový, jakého si ho udělají studenti. Když otravují studenti, tak pak otravuje i kantor. A ten má více možností, jak jim ten život znepríjemnit.

Jak a za jaké situace jste začal vy sám odborně působit?

Protože každý aprobační předmět, musel vždy garantovat nějaký profesor, tak to dali panu profesorovi Bubnovi. On byl francouzštinář, který španělštinu dělal jen okrajově. Ale zase říkal, asi Kuchválek mu dal echo, že já se ve španělštině už vyznám, tak jsem prakticky ty semináře, co měl vést Buben, takové různé historické mluvnice, vedl já. Strašně mě bavilo sledovat, jak se to z latiny transformovalo. A tím pádem jsem také mohl jít hned ke státnici, poněvadž vůči ostatním jsem měl náskok. Já jsem prakticky první, který skládal státnici ze španělštiny. Na literaturu jsme měli Václava Černého, který nám dával do těla.

Vše probíhalo normálně v pohodě. Před únorem, na gymnázium v Truhlářské ulici, což je kousek odsud, byl ředitelem Jaroslav Haupt. On byl člen Rotary klubu, jezdil po světě. No a ten se taky učil španělsky. Měl španělštinu strašně rád, půl roku žil v Mexiku. A jako ředitel si španělštinu na gymnázium zavedl v posledních dvou třídách. Stejně jako jsme to měli kdysi my s Kuchválkem. Jenže Jaroslav Haupt byl politicky velmi známý. A tak se stalo, že ho po únoru jmenovali ředitelem tehdejšího největšího pražského gymnázia na Velvarské v Dejvicích. Čili on musel z Truhlářské pryč.

A tehdy doktor Jaromír Fiala, kterého jsme měli na fakultě na didaktiku a metodiku, což byl vynikající muzikant a já jsem hodně zpíval, takže jsme se vídali na koncertech, mě jednou na semináři odchytnul a říkal: „*Pane kolego, nechtěl byste učit španělštinu? Já bych měl pro vás 2 hodiny španělštiny týdně.*“ Já jsem samozřejmě chtěl. Haupt byl jmenován ředitelem a to místo v Truhlářské se uvolnilo, tak já jsem tam s velkou radostí nastupoval. A ještě mezi tím, než se to zrealizovalo, mně volal Fiala, že mi sehnal k tomu 18 hodin angličtiny na gymnázium v Ječné. No a tak jsem se dostal ke kantořině.

Bylo štěstí, že jsem měl první státnici hotovou. Po ní jsem mohl učit jako suplující státní profesor, to se psal březen 1948. Pak byl zatímní a definitivní státní profesor, kterého už jsem se nedočkal, protože to už zrušili. Takhle jsem se dostal ke španělštině. Učil jsem na Truhlářské dva ročníky, septimu a oktávu. Pak jsem ještě působil na různých gymnáziích v Praze, kde jsem pochopitelně učil už jen angličtinu, neboť španělština byla výjimečná.

V roce 1951 jsem musel na vojnu. Po návratu jsem zjistil, že gymnázium na Smíchově, kde jsem učil naposledy, zrušili. A mně hrozilo, že půjdu do pohraničí, poněvadž místo v Praze nebylo. Jedině byla volná dvě místa na základce, tenkrát to byla ještě osmiletka. To byl tělocvik v Košířích a matematika ve Strašnicích. To bylo v roce 1953, hrozila spartakiáda a já jsem si říkal, že to ti tělocvikáři odnesou. Tak jsem vzal matematiku. Oni mi říkali: „*To nemůžeš, soudruhu, říkat, tak já to беру.*“ Já na to zareagoval, že jsem měl matiku vždycky strašně rád. Přitom jsem z ní málem v sextě propadl. Tak jsem se dostal do Strašnic, kde jsem byl 2 roky na základce jako učitel matematiky. Poněvadž jsem měl blízko ke zpěvu, tak jsem si vyprosil u pana ředitele hudební výchovu.

My jsme měli takovou partu z mého prvního působiště a pravidelně jsme se jednou měsíčně scházeli. Při jedné schůzce kluci říkali: „*Člověče*, (říkal jeden kluk z Resslerky), *od nás odchází Voráčková a to místo je volný. Zajímej se o to!*“ Tak jsem se zajímal, šel jsem se tam představit. Tam jsme byli dva kandidáti, Hvižďala a já. Ten ředitel byl muzikant, tak jsme sklouzli na muziku. On říkal: „*Člověče, vy se mi líbíte, já si vás sem vezmu.*“ No a tak jsem se dostal na Resslerku, kde jsem se znovu setkal s Dubským, tentokrát jako se svým kolegou. To bylo další osudové setkání.

Dostal jsem se do party s člověkem, který tady už publikoval spoustu věcí. Ten mě dotáhl k lexikografii. On tenkrát vedle toho jezdil přednášet do Brna a jednou mi nabídl, jestli bych mu nechtěl pomoci. Byl jsem hrozně rád, poněvadž to byl můj sen. Když už mi bylo 16 nebo 17 let, tak jsem si založil první kartičku se slovíčky, která nebyla v malé knížečce *Čech mezi Španěly*. A tam začala má publikační činnost.

Máte pocit, že jste kvůli vnějším tlakům musel obětovat nějaké myšlenky z některé své práce?

Ne, to se mi naštěstí nestalo. Jednou jsem měl problém s vtipy, když jsem chtěl poslední lekci ve čtvrtém díle udělat jen z anekdot. Děti to baví, je to živý jazyk. Paní Hakenová z Výzkumného ústavu pedagogického mi říkala: „*Vladimíre, co tě to napadlo, prosím tě, vtipy do učebnice?*“ Já jsem říkal, že to zlikviduji a dám tam článek o Castrovi. Ona se zarazila. „*Prosím tě, to ne, žádného Castra tam nedávej.*“ Tak jsem tam pak dal úplně něco jiného. K učebnici se nemusel uvádět materiál, ze kterého se čerpalo, takže já jsem s tímhle problémem neměl.

To mi jednou volala paní redaktorka Gregorová z nakladatelství a říkala: „*Pane profesore, prosím vás, mohl byste přijít?*“ Nešlo to vyřídit po telefonu, tak jsem tam šel. Ona všechno poctivě četla. Tenkrát existoval tzv. Úřad pro tiskový dohled, kterému jsme my autoři říkali ÚTISK, kde hledali samé chyby. Paní Gregorová mi dala lekci, kde se probírala přídavná jména a jejich stupňování. Já jsem tam vytvořil různá cvičení a vrcholem byl překlad. No a teď já to čtu. Stálo tam: Sovětský svaz je největší obchodní partner Československa, atd. A teď po téhle větě následovala věta: Jeden je horší jak druhý. Já to opravdu neudělal úmyslně. A paní redaktorka říkala: „*Prosím vás, přehod'te ty věty.*“ Takže tyhle věci se hlídaly.

Jak těžké bylo v tehdejší době shánět zahraniční literaturu, která byla pro psaní učebnic cizího jazyka jistě zásadní? Byly nějaké možnosti kontaktu s rodilými mluvčími?

No, tak to máte dobrou otázku. Tady nás zachránila de facto Kuba. Poněvadž francouzštináři měli L'Humanité, angličtináři Daily Worker, němčináři Neues Deutschland. Ale my jsme nemohli dostat například El País, to neexistovalo. V 60. letech jsme si zadali kubánský plátek. Jenže kubánská španělština, dle mého soudu, je taková španělština nejhorší. Ale aspoň něco se tam pochytilo. Něco se dostalo i ze Španělska. Bývalí žáci, kteří dělali v obchodě, občas něco přivezli. Ale člověk musel být strašně opatrný, poněvadž to nebylo možné přinést do výuky.

Jak jste se dostal v průběhu doby k psaní učebnic? Přivedl vás k tvorbě učebnic fakt, že v tehdejší době nebylo na trhu příliš mnoho materiálů pro výuky španělštiny?

Tenkrát se učilo podle učebnice Plívová, Střihavka. Střihavka byl asistentem na filozofické fakultě a Plívová byla asistentkou na vysoké ekonomické. Oba lidé, kteří prostě neprošli střední školou a tu učebnici napsali z toho hlediska, že učili na vysoké škole, kde jsou studenti osmnácti a devatenáctiletí, kdežto my jsme začali s patnáctiletými. Přes Dubského jsem byl požádán redakcí časopisu *Cizí jazyky*, abych napsal recenzi té učebnice. Já jsem to napsal popravdě, jak jsem to viděl. Bývaly tam použity všechny možné anticipace, tak jsem to zhodnotil. SPN se toho nějak chytlo a pověřilo mě, abych udělal celý cyklus pro 1. až 4. ročník.

Pak jsem se setkal s Plíovou (provdanou Zděnovcovou). Stali jsme se dvojicí, která udělala všechny čtyři učebnice Rejzek - Zděnovcová. S odpuštěním jsem nesnášel její používání anticipací v učebnicích. Naštěstí jsem byl jmenovaný jako hlavní autor, tak jsem si prosadil svou. Ona vždy říkala, že si to žáci domyslí.

V další učebnici jsme s Hvižďalou dělali literaturu, která mě moc nebavila. Ale respektoval jsem, že Dubský si bere gramatiku.

Ještě na Resslovce jsme dělali malý slovník. Španělsko-český udělal Dubský sám. Pak ještě dělal česko-španělský. Ale časově to nemohl zvládnout, tak za mnou přišel, abych si vzal nějaké písmeno. Dostal jsem písmeno H a písmeno P. Já jsem se tomu smál a říkal jsem mu: „*Ty tam nechceš psát ty sprostý slova, vid'?*“ Udělal jsem H a P. Pak ještě sehnal Holbík, ten taky něco udělal, a nějaká kolegyně, která měla také jedno písmeno. Tak se mi de facto splnil můj sen. Poněvadž v té době, kdy já jsem se učil ještě za protektorátu, byl jen malý slovníček 20 000 slov do kapsy, kde bylo minimum.

Já už jsem si tenkrát v šestnácti dal úkol, že napíšu slovníček. To se mi poté bohatě splnilo. No a s Dubským jsme spolupracovali. Učili jsme spolu 3 nebo 4 roky a on pak šel na Univerzitu 17. listopadu. My jsme si ohromně rozuměli. On se pak ze 17. listopadu dostal na vysokou školu ekonomickou. Měl v plánu udělat pořádný veliký slovník.

Já jsem pořád učil v Resslovce a psal jsem učebnice. Publikační činnost byla tenkrát jedna z podmínek dostat se na vysokou školu. Dubský si umanul (jmenovali ho vedoucím katedry románských jazyků), že mě tam prostě dostane. Ale ředitel z Resslovky mě nechtěl pustit. Říkal mi: „*Láďo, prosím tě, co tam budeš na té vysoké dělat? Maximálně uděláš docenta. Já tě tady udělám hned příští rok zástupcem.*“ Ale já chtěl na vysokou. Ještě rok mě tam přidusil. Musel jsem jeden ročník dovést k maturitě. Mezitím jsem už učil na VŠE. Dubský mě tam jmenoval jako tajemníka katedry a rozjeli jsme celou tu práci. Jemu se podařilo prosadit slovník jako fakultní úkol a dostali se na to dotace.

Když jsme dělali učebnice, bylo vynikající, že se na to dostávalo více peněz, protože se dělaly malé náklady. Já mám některé učebnice, co jsme dělali pro 2. nebo 3. ročník se Zděnovcovou, které měly 3 nebo 4 vydání. Vždycky se vydalo 1000 nebo 2000 kusů. Pak se té španělštiny postupně učilo víc.

Poté jsme dělali učebnici pro jazykové školy. Kolegyně tam dodávaly články, já jsem k tomu udělal gramatiku a cvičení, dokonce i slovníček jsme k tomu dodali. Pak

byl ještě druhý díl. Po listopadu se všechno měnilo. SPN přišlo do konkurzu a nám to pak vůbec už nezaplatili. Chytil se toho Fraus v Plzni, který to po určitých úpravách vydával.

Pak už jsme se věnovali hlavně slovníkům. Největší problém byl s česko-španělským, protože SPN šlo do likvidace. Nakonec jsme to dojednali s panem doktorem Červenkou z LEDy, který si to vzal na triko a dovydal to. Bohužel do vyšlo tři týdny pro smrti Dubského, který se toho nedožil. Sice už umíral s vědomím, že je to hotové, ale slovník už do ruky nedostal.

Jakým způsobem jste postupovali při psaní učebnic?

První učebnice byly podle profesora Dubského. On měl zkušenosti, byl z rodiny romanisty. Jeho otec byl Ota Dubský, francouzštinář, který učil obchodní francouzštinu. On si to kočíroval. Dubský byl gramatik. A u toho, čemu jsem pak šéfoval já, jsem bazíroval hlavně na gramatice. Není důležité naučit dítě mluvit, ale aby rozumělo. Jde o ten první styk s cizincem, který ještě navíc vyslovuje originálně, čehož mi nemůžeme dosáhnout. Abych mu rozuměl, musím mít již slovní zásobu.

Proto jsem byl vždy proti typu kabinového vyučování v 50. letech. To byly kabiny, kde žák seděl samostatně, teď se tam do něj 20 minut hustilo něco v angličtině s nadějí, že si z toho něco zapamatuje. Student pak vyšel na chodbu, kde byl v českém prostředí, a to, co se předtím učil, všechno zapomněl.

Lektor má cenu tehdy, když už je tam základ. To je jako kdybyste poslala závodníka rovnou na olympijské hry a před tím vůbec netrénoval. Skutečně, já jsem zastáncem nejdřív dát slovní zásobu.

Co považujete za vhodnější postup při výběru učebnicových textů – adaptovat autentický text či jej raději vytvořit sám?

Rozhodně adaptovat autentický text. Neměl jsem odvahu napsat celý text sám. Hlavně, aby byl text funkční pro gramatiku dané lekce.

Bylo možné v době začátků vašeho působení konzultovat s rodilým mluvčím obsah učebnic?

To byl největší handicap, který jsme my hispanisti měli. Poněvadž němčináři měli NDR, francouzští komunisti sem jezdili jako na kafe. Noviny z Anglie nebyl žádný problém (Daily Worker), ale my jsme měli jen Kubu. Využil jsem svých bývalých žáků, které jsem měl 10 let na Resslovce. Ti mi vozili ze služebních cest časopis *Selecciones*, kde je bohatá nabídka článků ze všech oborů a hlavně i vtipy. Vždy jsem prosazoval, že učebnice musí být zábavná, tak jsem do každé lekce dal vtip. Takže tahle možnost byla, ale ten Úřad pro tiskový dohled byl strašný. Hlídal každou blbost.

Jednou pan Volek vymyslel, že každá lekce musí mít jen limitovaný počet nových slovíček. Určil počet patnáct. Jak jich bude více než patnáct, bude to problém. A on mi říkal: „*Prosím vás, to je hrozný, ta vaše učebnice všude překračuje limity.*“ Tak jsem ho nechal vypovídat a nakonec ho zlomila jeho vlastní slova. Řekl mi: „*Jinak já jsem se podle toho učil, je to moc dobrý.*“ Toho jsem se já chytil a řekl jsem mu: „*Pane inženýre, základem každého jazyka, což uznáte jistě sám, jsou slovíčka. Čím více slov člověk zná, tím je to lepší. Když máte základ, tak odvozujete, pak víte z jednoho slovíčka*

hned pět.“ Ale on na to, že jich nesmí být moc. Tak jsem mu to takto vylíčil a on říkal: „*No ale jak já to obhájím.*“ Navrhl jsem, že některá slovíčka dám do frazeologie a v slovníčku jich bude patnáct. Pak jsem nasadil přátelský tón a on to podepsal.

Doktor Osička, anglista za první republiky (dodnes se vydává jeho gramatika angličtiny), kterého jsme měli v čtyřicátém pátém na angličtinu, nám říkal: „*Slovíčka jsou cihly, ze kterých se dá postavit dům. A nemusíte být kdovíjak zkušený zedník, vždy nějaký chlívek postavíte. Gramatika je až druhotná, ale když slovíčko znáte, můžete ho použít.*“ Takže jsem používal odvozování. Děti to více baví, když si od jednoho základu umí udělat podstatné a přídavné jméno.

Jednou jsme sehnali dva nadšence, dva mladé kluky, výtvarné redaktory. To byla ta první učebnice. Oni to udělali s barevnými podklady. Třeba paradigma bylo na barevném podkladě, takže to vyniklo. A vždycky volali: „*Pane profesore, prosím vás, na stránce 24 bychom potřebovali ubrat 4 řádky a na stránce 30 dva řádky přidat.*“ Takhle jsme se s tím piplali a dělali jsme to skutečně s velkou láskou a zanícením.

V současném vývoji metod výuky cizích jazyků se objevují některé experimentální metody, jako např. pomocí psycho-walkmanů, s absolutním vyloučením rodného jazyka a jiné. Jaký názor máte na tyto metody vy? Myslíte si, že studentům usnadní nabytí cizího jazyka, nebo je tak jako tak potřeba občas použít drill a naučit se slovní zásobu a užití gramatiky pomocí cvičení?

Z metod bych preferoval, vzhledem ke zkušenostem, klasickou metodu. Slovní zásoba, to je první předpoklad, pak samozřejmě gramatika, ta je jako ústava ve státě.

Některé kolegyně říkaly: „*Vždyť oni si to domyslí.*“ Udělat učebnice na tom, že si někdo něco domyslí? To přeci nejde. Hlavně co jsem dodržoval, bylo, že učebnice jsem vysloveně dělal tak, aby je pochopil každý ve třídě. V tomto ohledu jsem bojoval se Zděnovcovou, které nevadily ty anticipace.

Já jsem se učil jako samouk od patnácti, šestnácti let. Používal jsem senzační učebnici z Lipska, německá učebnice to byla. Byla to skutečně precizně udělaná bichle.

V učebnicích vydaných španělskými vydavatelstvími samozřejmě chybí gramaticko-překladač část z češtiny do španělštiny. Myslíte si, že jsou studenti tímto ochuzeni o důležitou součást procesu získávání znalosti cizího jazyka? Měl by český učitel tuto část přidat navíc?

Já bych pro vyloučení češtiny při výuce nebyl. Cizinec nikdy nemůže napsat učebnici pro celý svět. Systém jednotlivých jazyků je úplně jiný, nelze vše narazit na jedno kopyto. Volil bych metodu porovnání mateřského jazyka a cizího. Především zdůraznit věci, které jsou společné, blízké. Poté ty, které jsou naprosto odlišné, ty dát extra. My jsme tam dávali část „*Všimněte si*“ aj. Samozřejmě bych dodával prvek mateřského jazyka. Hodina trvá čtyřicet pět minut a zbytek žijete v českém prostředí, s lidmi, kteří mluví česky. Moje zásada byla, ovšem nešla zrealizovat za totality, dát základní slovní fond a vyjet do ciziny. Hodit do vody! Nemůžete nikdy nasimulovat cizojazyčné prostředí.

Jestliže nyní sledujete vycházející tituly učebnic, co vám chybí v současných učebnicích španělštiny? Je něco, co byste vytknul současným tvůrcům?

Učil jsem podle Frause. Ale tyto učebnice mi připadají chaotické. Nemají žádný systém. Jazyk je určitá struktura, kterou je třeba dodržovat. V těchto učebnicích je to takové halabala. Asi v tom smyslu, oni si to domyslí. Podle mého je autor povinen zprostředkovat učení tak, aby student nemohl váhat. Musí to být jednoznačně řečeno. Hlavně stále něco procvičovat. My jsme skoro každý den na škole psali prověrku. Nemusí být dlouhá, stačí 6 nebo 8 vět a vidí se, jestli to pochopili, nebo ne.

Jak by podle vás měla vypadat ideální skladba učebnice španělštiny?

Ve skladbě učebnice jsme preferovali text, podtextový slovníček, pak následovala frazeologie a typické vazby, výklad gramatiky, nakonec cvičení. Text byl vybraný na konkrétní gramatický jev. Dnešní učebnice, to je chaos, v jednom textu je mnoho gramatických jevů najednou.

Dubský měl tenkrát takový novátorský nápad. Dělal Moderní učebnici francouzštiny a Moderní učebnici španělštiny. Klasicky začínáme vždy textem, ale on tady začínal cvičeními. Někde si přečetl, že se více užívá minulý čas, tak začal gramatiku minulým časem.

Vy sám jste pedagogicky působil. Jak moc si myslíte, že osobnost učitele ovlivňuje použití jednotlivých učebnic? Jsem přesvědčená, že sebelepší učebnice může být zcela zničena nevhodným užitím ze strany učitele. Například učebnice navržená pro komunikativní metodu se může změnit v pouhé vyplnění gramatických cvičení. Většina studentů poté ztrácí o takovou výuku hlubší zájem.

Osobnost učitele je nejpodstatnější. Kantor nemusí jazyk perfektně ovládat, ale musí to umět vysvětlit a hlavně musí žáky zaujmout a přinutit je, aby dělali. Nejkrásnější je, když se děti učí s chutí a dalo by se říci i s láskou. Já jsem to štěstí měl. Jako kantor jsem byl oblíbený. Vzal jsem občas do hodiny kytaru a naučil jsem je španělskou písničku. I po letech, když se scházíme, tak na srazu mi řeknou: „*Pane profesore, vždyť my jsme se tu španělštinu učili jenom kvůli Vám.*“ To je jako v politice. Člověk musí mít takové kvality, aby za ten respekt stál. Když kantor nebude vědět, jak se řekne španělsky třeba jablko, tak mu to bude asi také k tíži.

Já si vzpomínám, jak jsme za hluboké totality jeli na školní výlet na Slovensko. Spali jsme v Trenčíně, kde byli na výcviku kubáňští letci na vojenském letišti. Došel jsem za nimi a udělali jsme si takový kubánský večer. A studenti tam právě viděli, co ještě musejí nastudovat. To je tak motivovalo, že dřeli jako šrouby, aby se tu španělštinu naučili.

Nejlepší bylo, když student přišel s něčím, co ho zajímá a najednou se okolo toho rozvinula debata a všichni poslouchali. Nemělo to ten stereotyp.

Jak by podle vás měl vypadat ideální učitel?

Ideální učitel? Prostě přísný, v některých směrech až neúprosný, co se týče třeba mluvnice, tolerantní k žákům a k jejich denním osudům. Každý má občas nějaké problémy. Já jsem například měl zavedeno, že jednou za čtvrtletí má každý žák jedno zkoušení odpuštěno. A hlavně musíte být spravedliví. Měřit všem stejně. Když žáci vidí, že neděláte rozdíly, tak to ocení.

Na Resslovce, což byla kosmopolitní škola, byly děti prominentů. Co si vzpomínám, tak jsem měl žákyni a její otec byl brigádní generál, prošel celou 2. světovou válku, byl v Rusku, absolvent akademie, maminka byla Slovenka. Dcerka chodila jako princezna. Na rodičovském sdružení se maminka ptala, co jejich Helenka. Já jsem říkal - vynikající. Jenom, prosím vás, buďte tak hodná, nestrojte ji tolik. Mezi děti nezapadala.

Děti si musíte nějakým způsobem získat. Hodně špatné je, když kantor si myslí, že tím že bude krutovládce, získá respekt, ale to vyvolává jediné nenávist. Naopak mírná vlídnost, ukázat, že jste taky člověk. Nikdy jsem neváhal přiznat, že také neznám všechno.

Jak jsem přešel z Resslovky na vysokou školu, tak jsem zjistil, že soustředit se devadesát minut je úmorné. Tak jsem to dělal tak, že jsem v polovině dal nějaký fór, a pak jsme teprve pokračovali.

Jedna studentka dokonce říkala: „*Na Rejzka budu vzpomínat se slzami v očích, protože ten jediný mě naučil živou španělštinu a ne žádné plané teorie.*“

Když zhodnotíte svou profesionální činnost, co považujete za svůj největší lingvistický úspěch?

Nejvíce si cením toho, že česko-španělský a španělsko-český slovník, který jsem dělal, byl předloni oceněn jako slovník roku na výstavě Svět knihy. LEDA to vydala.

A poté si cením toho, když vidím, jak se v praxi uplatnili moji žáci. Já jsem učil například Ivana Pilipa.

Dubský říkal, že musíme udělat pořádná skripta. Když odešel, tak já jsem pak učil 25 let na vysoké ekonomické. Tam jsem se dal dohromady s vynikající kolegyní Špinkovou, která si libovala ve cvičeních. Ta z jednoho tématu nadělala hordy cvičení, ona se v tom úplně vyžívala. Spolu jsme napsali skripta. Já jsem dělal texty a gramatiku a ona dělala cvičení. Učebnice vyšla někdy v roce 1975 a dodneška se podle ní s drobnými úpravami učí. Paní docentka Hlavičková si ji aktualizuje. Dokonce mi pan rektor napsal dopis, že učebnice je perfektní, že podle ní jedou, ale už mi nemůžou nic platit.

Ještě taková zajímavá věc. Tahle skripta se stále nedostávala. Vedoucí mi vždy říkala: „*Soudruhu Rejzku, my už zase nemáme skripta na španělštinu.*“ Potom zjistili, že je kupují podnikové kurzy i jazyková škola, protože je uznali za nejlepší učebnici, která byla.

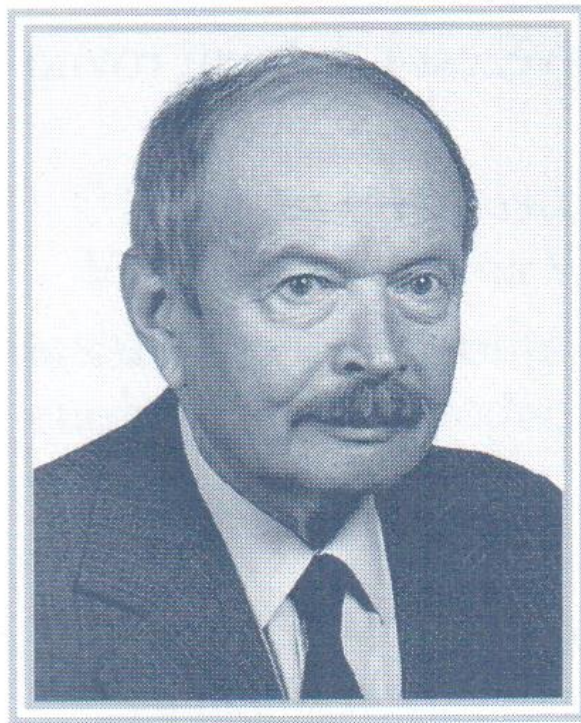
Nastala někdy chvíle, kdy jste zapochyboval o smysluplnosti vaší práce?

Ne, nikdy. Já jsem mohl celkem mít kariéru jinou. Hodně jsem zpíval, údajně jsem byl docela dobrý. Ovšem to je povolání, kde nemáte řád. Kdežto já jsem pedant a mám rád vše na svém místě. Jak se říká, kdybych se znovu narodil, chtěl bych být opět kantorem. Měl jsem touhu, aby můj syn šel v mých šlépějích, ale on se odklonil na češtinu, i když španělštinu také učil.

11 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

Obrázek 1: Portrét Josefa Hendricha	209
Obrázek 2: Portrét Libuše Prokopové	210
Obrázek 3: Portrét Vladimíra Rejzka	211
Obrázek 4: Studijní index Libuše Prokopové	212
Obrázek 5: Studijní index Libuše Prokopové	213
Obrázek 6: Španělština pro samouky, titulní strana	214
Obrázek 7: Fiesta 1, titulní strana	215
Obrázek 8: Učebnice současné španělštiny 1, titulní strana	216

Obrázek 1: Portréty Josefa Hendricha

Obrázek 2: Portrét Libuše Prokopové

Obrázek 3: Portrét Vladimíra Rejzka

Obrázek 4: Studijní index Libuše Prokopové

	<p>SEZNAM PŘEDNÁŠEK, (INDEX LECTIONUM) do kterých byl zapsán jako řádný posluchač (<i>quasi se frequentaturum rite professus est</i>)</p>		
<p>Vlastnoruční podpis majitele:</p>	<p><i>Libuše Prokopová</i> Rodště (ortundus): <i>Praha</i> Otec (pater): <i>Karotivick Prokop</i></p>		
<p><i>Libuše Prokopová</i></p>	<p>Zapsán na fakultě (<i>Inscriptio in facultate</i>)</p>		
<p>Studijní předpisy vydány dne</p>	<p>UNIVERSITY KARLOVY V PRAZE. (<i>Universitatis Carolinae Pragensis</i>)</p>		
	<p>Dne (die) <i>31. 7. 1938</i> <i>Colleg</i> kvestor (<i>questor</i>)</p>		
	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="868 1302 966 1375">Legitímace</td> <td data-bbox="966 1302 1177 1375"> Zaplaceno Kč <i>5-</i> Vydána dne <i>31. 7. 1938</i> </td> </tr> </table>	Legitímace	Zaplaceno Kč <i>5-</i> Vydána dne <i>31. 7. 1938</i>
Legitímace	Zaplaceno Kč <i>5-</i> Vydána dne <i>31. 7. 1938</i>		

Obrázek 5: Studijní index Libuše Prokopové

20
21

Posluchačovo jméno (studiosi nomen): Libuše Prokopová

běh stud. roku 1945

(Semestre anni)

Rodiště (locus nat.): Čáslav

Fakulta Filoso-fická

(Facultas)

Název přednášky i jméno přednášejícího (Index scholarum et nomina magistorum)	Počet týd. hodin (Quod per se- m- est- ra- torem)	Stvrzení kvintorova = zápis, o zaplacení kolejného sch. osvobození (Receipt, nomen et didactorem solutus est immunitatem testatur quondam)	Stvrzení přednášejících o zápisu (Receiptum nomen testantur magistri)	Potvrzení navštívy před- nášek (Scholaris frequen- tata testatur magistri)	Poznámky (Adnotata)
Prof. Kachálek: Jazyk. pro pokročilé lekt. kurs	2		<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Křípínský: Magist. historie, klas. histor. praxe			<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Kopal: Ami-nti: V. klasy- m. grammat. kucha.	2		<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Štěpán: Jazyk. klas. literatury	2		<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Černý: Jazyk. klas. literatury			<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Libušek: V. klasy- m. grammat. kucha.			<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Libušek: V. klasy- m. grammat. kucha.			<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Libušek: V. klasy- m. grammat. kucha.			<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Libušek: V. klasy- m. grammat. kucha.			<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Dr. Libušek: V. klasy- m. grammat. kucha.			<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	

21. X. 1945

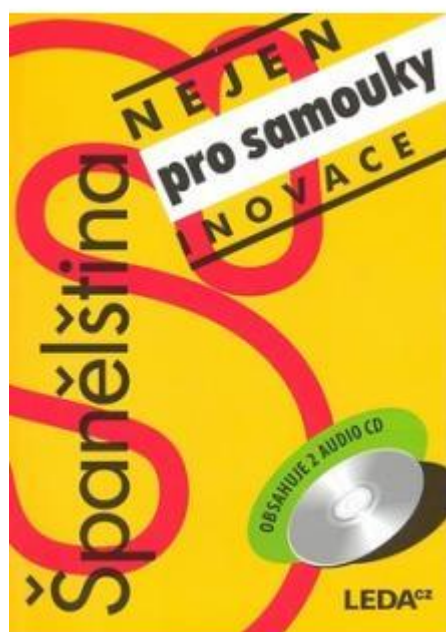
[Signature]

Potvrzení děkanova

[Signature]

12. děkan

Obrázek 6: Španělština pro samouky, titulní strana

Obrázek 7: Fiesta 1, titulní strana

Obrázek 8: Učebnice současné španělštiny 1, titulní strana

